

2000

ΟΙ ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ
ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΣΤΟ ΚΑΤΩΦΛΙ ΤΟΥ 2000

η συμβολή του ανθρώπινου δυναμικού

**ΟΙ ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ
ΣΤΟ ΚΑΤΩΦΛΙ ΤΟΥ 2000**

Η συμβολή του ανθρώπινου δυναμικού

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ

ΑΡΧΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΕΩΣ ΚΥΠΡΟΥ

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 1998

ISBN - 9963 - 43 - 722 - 2

Αναδημοσίευση μέρους ή ολόκληρης της μελέτης επιτρέπεται
νοουμένου ότι αναφέρεται η πηγή.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Σήμερα αναγνωρίζεται από όλους πλέον ο σημαντικός ρόλος που είναι σε θέση να διαδραματίσουν οι μικρές γενικά επιχειρήσεις στην οικονομική ανάπτυξη και στην αντιμετώπιση σοβαρών οικονομικο-κοινωνικών στρεβλώσεων, όπως η ανεργία.

Από αρκετά χρόνια τώρα, έχει εντοπιστεί στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η σημαντικότητα αυτή των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων. Ειδικά οι Μικροεπιχειρήσεις (απασχόληση λιγότερο από 10 άτομα) οι οποίες αποτελούν και το αντικείμενο της παρούσας μελέτης, έχουν ιδιαίτερη βαρύτητα αφού αποτελούν το 92,5% των επιχειρήσεων, στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Τώρα η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει πλέον μια σαφή και ολοκληρωμένη πολιτική ενίσχυσης των επιχειρήσεων αυτών, πάνω στην οποία στηρίζει τόσο την παραπέρα οικονομική μεγέθυνση όσο και τη δημιουργία πρόσθετων θέσεων απασχόλησης.

Στην Κύπρο είναι επίσης δεδομένη η σημασία των Μικροεπιχειρήσεων αφού αποτελούν το 94,8% του συνόλου των επιχειρήσεων. Επομένως η μελέτη αυτή αναμένεται ότι θα συμβάλει καθοριστικά στην ενίσχυση και ανάπτυξη των επιχειρήσεων αυτών, οι οποίες αποτελούν τη ραχοκοκαλιά της παραγωγικής βάσης της οικονομίας, κεντρίζοντας και προβληματίζοντας τους αρμόδιους φορείς αλλά και κάθε επιμέρους ενδιαφερόμενο.

Η μελέτη αυτή αποτελεί μια πρωτοποριακή εργασία γιατί για πρώτη φορά γίνεται μια ολοκληρωμένη, αναλυτική και επιστημονική διερεύνηση όλων των πτυχών των επιχειρήσεων του μεγέθους αυτού. Είμαι βέβαιος ότι τόσο τα στοιχεία που προκύπτουν από την έρευνα όσο και τα συμπεράσματα και οι εισηγήσεις της μελέτης, θα τύχουν της κατάλληλης αξιοποίησης, με όλες τις θετικές επιπτώσεις για τις επιχειρήσεις και την οικονομία γενικότερα.

Στο συντάκτη της μελέτης και συντονιστή της έρευνας Μάκη Κεραυνό Ανώτερο Λειτουργό Ανθρώπινου Δυναμικού, στον Κυριάκο Κυριάκου Λειτουργό Ανθρώπινου Δυναμικού 1ης Τάξης που επεξεργάστηκε τα στοιχεία στον ηλεκτρονικό υπολογιστή και στο Δρα Γιώργο Όξινο, Διευθυντή Ανθρώπινου Δυναμικού στη Διεύθυνση Έρευνας και Προγραμματισμού, εκφράζω τα θερμά μου συγχαρητήρια και τις ευχαριστίες μου.

Π. Χ. Κουτουρούσης
Γενικός Διευθυντής

ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΤΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

Σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία της πιο πρόσφατης (1995) απογραφής των επιχειρήσεων που διεξήγαγε το Τμήμα Στατιστικής και Ερευνών, οι Μικροεπιχειρήσεις, δηλαδή οι επιχειρήσεις που απασχολούν λιγότερο από 10 άτομα, αποτελούν το 94,8% των κυπριακών επιχειρήσεων. Το στοιχείο αυτό από μόνο του δείχνει τη σημασία και το ρόλο που διαδραματίζουν οι Μικροεπιχειρήσεις στην κυπριακή οικονομία.

Το ποσοστό των Μικροεπιχειρήσεων στην Ευρωπαϊκή Ένωση είναι εξίσου σημαντικό και φθάνει το 92,5%. Αρκετά έγκαιρα συνειδητοποιήθηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση η σημαντικότητα των Μικροεπιχειρήσεων και γενικά των Μικρομεσαίων επιχειρήσεων, αναφορικά με τις δυνατότητες που έχουν λόγω της ευελιξίας τους, της απλής οργανωτικής δομής τους και το οριζόντιο μάνατζμεντ που τις χαρακτηρίζει, στην αντιμετώπιση κρίσιμων οικονομικών και κοινωνικών προβλημάτων. Για το λόγο αυτό από το 1983 η Ευρωπαϊκή Ένωση άρχισε να διαμορφώνει μια συγκεκριμένη πολιτική με τη λήψη σειράς μέτρων για την ενίσχυση των Μικρομεσαίων επιχειρήσεων.

Σκοπός της μελέτης

Ο βασικός σκοπός της παρούσας μελέτης είναι η διερεύνηση των δυνατοτήτων και των τρόπων παροχής υποστήριξης προς τις Μικροεπιχειρήσεις μέσω του σχεδιασμού και υλοποίησης κατάλληλων προγραμμάτων κατάρτισης και ανάπτυξης του ανθρώπινου δυναμικού τους, της παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών και της ενίσχυσης της υποδομής υποστήριξης τους.

Μεθοδολογία

Με ένα αντιπροσωπευτικό παγκύπριο δείγμα 347 επιχειρήσεων η έρευνα κάλυψε όλες τις επιχειρήσεις που απασχολούν 5-9 άτομα, στους τομείς της Μεταποίησης, των Κατασκευών και των Υπηρεσιών. Η συλλογή των στοιχείων έγινε με τη συμπλήρωση κατάλληλου ερωτηματολογίου το οποίο απευθυνόταν στους γενικούς διευθυντές -

ιδιοκτήτες των Μικροεπιχειρήσεων του δείγματος. Οι πληροφορίες που συλλέγηκαν αφορούσαν:

- Στοιχεία της επιχείρησης
- Στοιχεία και χαρακτηριστικά των γενικών διευθυντών
- Χαρακτηριστικά της επιχείρησης
- Στρατηγική συμπεριφορά των Μικροεπιχειρήσεων
- Επιχειρηματικό περιβάλλον

Από τη μελέτη προκύπτουν σημαντικές διαπιστώσεις και συμπεράσματα και γίνονται εισηγήσεις με στόχο την αντιμετώπιση των αδυναμιών των Μικροεπιχειρήσεων και την ενίσχυση τους σε σχέση με το συνεχώς αυξημένο ρόλο που αναμένεται ότι θα διαδραματίσουν.

Τα πιο βασικά συμπεράσματα και εισηγήσεις που αφορούν κάποιες γενικές κατευθύνσεις ενεργειών παρατίθενται στη συνέχεια.

Συμπεράσματα

Βασικά χαρακτηριστικά των γενικών διευθυντών των Μικροεπιχειρήσεων

- (i) Η πλειοψηφία των γενικών διευθυντών στις Μικροεπιχειρήσεις είναι ιδρυτές και ιδιοκτήτες των επιχειρήσεων τους. Το 1/3 περίπου από αυτούς είναι αυτοεργοδοτούμενοι.
- (ii) Ποσοστό 20% περίπου των γενικών διευθυντών είναι απόφοιτοι δημοτικού, ενώ το 1/3 περίπου είναι απόφοιτοι Λυκείου. Σημαντικό ποσοστό που φθάνει το 23% είναι απόφοιτοι πανεπιστημίου.
- (iii) Με βάση τα στοιχεία της έρευνας προκύπτουν σημαντικές ανάγκες κατάρτισης για τους γενικούς διευθυντές των Μικροεπιχειρήσεων.

Βασικά χαρακτηριστικά των Μικροεπιχειρήσεων

- (i) Στην πλειοψηφία τους οι Μικροεπιχειρήσεις έχουν σχετικά νεαρή ηλικία, αφού το 41% ιδρύθηκαν στη διάρκεια των τελευταίων 10 χρόνων. Επίσης οι Μικροεπιχειρήσεις παρουσιάζουν έντονο οικογενειακό χαρακτήρα, όπως αυτός προσδιορίζεται από διάφορα στοιχεία αλλά κυρίως από το βαθμό ιδιοκτησίας από το γενικό διευθυντή και την οικογένεια του.
- (ii) Κατά τα χρόνια 1994-1997 οι Μικροεπιχειρήσεις σημείωσαν κάμψη στις πωλήσεις τους και το ποσοστό των εξαγωγικών Μικροεπιχειρήσεων παρέμεινε σε χαμηλό επίπεδο, που δεν ξεπέρασε το 7% κατά το 1997. Κυριότερος δε εξαγωγικός προορισμός των Μικροεπιχειρήσεων που εξάγουν είναι η Ευρωπαϊκή Ένωση.
- (iii) Ο πιο έντονος ανταγωνισμός που αντιμετωπίζουν οι Μικροεπιχειρήσεις προέρχεται από άλλες μικρές κυπριακές επιχειρήσεις.
- (iv) Η μέχρι τώρα εμπειρία των Μικροεπιχειρήσεων από την Ευρωπαϊκή πορεία της κυπριακής οικονομίας, ήταν αρνητική στην πλειοψηφία των περιπτώσεων.

Η στρατηγική συμπεριφορά των Μικροεπιχειρήσεων

- (i) Με βάση τα στοιχεία της έρευνας, σημαντικό ποσοστό των Μικροεπιχειρήσεων και στους τρεις τομείς, της Μεταποίησης, των Κατασκευών και των Υπηρεσιών, εφάρμοσαν ως στρατηγική αύξησης των πωλήσεων, την προώθηση υφιστάμενων προϊόντων σε υφιστάμενες ή νέες αγορές.
- (ii) Κύρια στρατηγική των Μικροεπιχειρήσεων σε σχέση με τα προϊόντα και τις υπηρεσίες τους, ήταν η παραγωγή προϊόντων χαμηλού κόστους.

- (iii) Για την περίοδο μέχρι το 2000, ως σημαντική στρατηγική επιλογή παραμένει και για τους 3 τομείς η εξεύρεση νέων αγορών με υφιστάμενα προϊόντα, ενώ αναμένεται κάποια οριακή στροφή των Μικροεπιχειρήσεων προς τη στρατηγική προώθησης νέων προϊόντων σε νέες αγορές.
- (iv) Στην πλειοψηφία τους οι Μικροεπιχειρήσεις παρουσίασαν χαμηλή επικερδότητα κατά την περίοδο 1994-1997. Η εκτίμηση της πλειοψηφίας είναι ότι θα παρουσιάσουν μείωση του κέρδους τους μέχρι το 2000.
- (v) Τα πιο σημαντικά οικονομικά προβλήματα που αντιμετώπισαν οι Μικροεπιχειρήσεις τα τελευταία τρία χρόνια ήταν η μειωμένη ρευστότητα, η πτώση του κύκλου εργασιών και η μείωση του ποσοστού κέρδους. Για την περίοδο μέχρι το 2000 προβλέπεται ότι τα ίδια αυτά προβλήματα θα συνεχίσουν να υπάρχουν ως τα κύρια οικονομικά εμπόδια στην ανάπτυξη των Μικροεπιχειρήσεων.
- (vi) Για την περίοδο μέχρι το 2000 φαίνεται ότι γίνεται αντιληπτή η αναγκαιότητα της εισαγωγής νέων προϊόντων και υπηρεσιών αφού αναμένεται αύξηση του ποσοστού των επιχειρήσεων σε όλους τους τομείς, οι οποίες εκτιμούν ότι θα εισάξουν νέα προϊόντα και υπηρεσίες στην παραγωγική τους διαδικασία.
- (vii) Η συνεργασία Μικροεπιχειρήσεων με άλλες επιχειρήσεις στην Κύπρο και στο εξωτερικό είναι περιορισμένη και αφορά κυρίως την προμήθεια πρώτων υλών και υπεργολαβίες.
- (viii) Η κατάρτιση και η επιμόρφωση του προσωπικού πάνω σε μόνιμη και συνεχή βάση δεν αποτελεί ακόμα ιδιαίτερα σημαντική στρατηγική επιλογή με στόχο τη βελτίωση της παραγωγικής διαδικασίας. Αρχίζει όμως να συνειδητοποιείται η σημασία της από τις Μικροεπιχειρήσεις, ιδιαίτερα για την πορεία προς το 2000.

Τα χαρακτηριστικά του ανθρώπινου δυναμικού των Μικροεπιχειρήσεων

- (i) Η επαγγελματική κατηγορία του "Διευθυντή" κατέχει το υψηλότερο ποσοστό της συνολικής απασχόλησης σε σύγκριση με τις άλλες ευρείες κατηγορίες, ενώ το ποσοστό επιστημονικού προσωπικού στις Μικροεπιχειρήσεις είναι ιδιαίτερα χαμηλό (3,5%) σε σύγκριση με το σύνολο της οικονομίας που ήταν 21,4% το 1995.
- (ii) Στις Μικροεπιχειρήσεις απασχολούνται συγκριτικά περισσότερα νεαρά άτομα αφού το 48,3% των απασχολούμενων έχουν ηλικία μέχρι 35 χρονών. Το ποσοστό αυτό είναι μεγαλύτερο στις Υπηρεσίες και στις Κατασκευές και χαμηλότερο στη Μεταποίηση.
- (iii) Στις Μικροεπιχειρήσεις απασχολούνται λιγότεροι απόφοιτοι δημοτικού σε σύγκριση με το σύνολο της οικονομίας και περισσότεροι απόφοιτοι Μέσης εκπαίδευσης.
- (iv) Η μεγάλη πλειοψηφία των τεχνιτών, των χειριστών μηχανών και των ατόμων που ανήκουν στην κατηγορία των επαγγελματιών μικρής εξειδίκευσης, είναι χαμηλού επιπέδου μόρφωσης αφού έχουν φοιτήσει μόνο στο δημοτικό.
- (v) Οι Μικροεπιχειρήσεις αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην εξεύρεση κατάλληλου προσωπικού, ενώ ο γενικός διευθυντής έχει καθοριστικό ρόλο στη διαδικασία εξεύρεσης, πρόσληψης και κατάρτισης προσωπικού.
- (vi) Το ποσοστό των εργαζομένων στις Μικροεπιχειρήσεις που συμμετείχαν σε προγράμματα κατάρτισης το 1996 ήταν μόνο 8,2% και αποτελεί ιδιαίτερα χαμηλό ποσοστό.
- (vii) Για τους γενικούς διευθυντές των Μικροεπιχειρήσεων προκύπτουν σημαντικές ανάγκες κατάρτισης, σε ένα ευρύ φάσμα θεματικών τομέων με προτεραιότητα στους πιο κάτω:

- Συστήματα ολικής ποιότητας
- Ανάπτυξη και δραστηριοποίηση ομάδων
- Ξένες γλώσσες
- Νομοθεσία
- Τεχνολογία

(vii) Οι πιο σημαντικοί και κατά σειρά προτεραιότητας θεματικοί τομείς, στους οποίους οι Μικροεπιχειρήσεις εκτιμούν ότι πρέπει να καταρτίσουν άτομα, είναι:

- Πωλήσεις
- Μάρκετινγκ
- Τεχνολογία
- Ηλεκτρονικοί υπολογιστές
- Διεύθυνση ποιότητας

Εισηγήσεις και απόψεις

- (i) Ανάπτυξη ειδικών δράσεων με τη μορφή προγραμμάτων κατάρτισης, εργαστηριακών συναντήσεων και επισκέψεων επιμορφωτικού χαρακτήρα στο εξωτερικό.
- (ii) Ίδρυση και λειτουργία Κέντρου Παροχής Τεχνικών Πληροφοριών και Υποστήριξης προς τις Μικρομεσαίες επιχειρήσεις με έμφαση στις Μικροεπιχειρήσεις.
- (iii) Ανάπτυξη από την Αρχή Βιομηχανικής Κατάρτισης πολιτικής χορηγιών επικεντρωμένης στην ενίσχυση των Μικροεπιχειρήσεων.
- (iv) Συμμετοχή των αυτοεργοδοτούμενων γενικών διευθυντών των Μικροεπιχειρήσεων σε δραστηριότητες κατάρτισης.
- (v) Οργάνωση και εφαρμογή εξειδικευμένων προγραμμάτων για τις Μικροεπιχειρήσεις που να λαμβάνουν υπόψη το στάδιο ανάπτυξης, το τομεακό στοιχείο, τις εξειδικευμένες ανάγκες βασικών ομάδων εργαζομένων και τα συγκεκριμένα προβλήματα των Μικροεπιχειρήσεων.

- (vi) Εισαγωγή ειδικού σχεδίου για υποβοήθηση ανέργων πτυχιούχων να απασχοληθούν στις Μικροεπιχειρήσεις για απόκτηση εργασιακής πείρας και ταυτόχρονα να ικανοποιήσουν συγκεκριμένες ανάγκες των Μικροεπιχειρήσεων.
- (vii) Διοργάνωση κατάλληλων εισαγωγικών προγραμμάτων για αποφοίτους Σχολών Μέσης Παιδείας οι οποίοι απασχολούνται ή προτίθενται να απασχοληθούν στις Μικροεπιχειρήσεις.
- (viii) Οργάνωση και προώθηση ειδικών προγραμμάτων διεύθυνσης ανθρώπινου δυναμικού τα οποία να απευθύνονται στους γενικούς διευθυντές των Μικροεπιχειρήσεων.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	iii
ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΤΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ	v
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
1.1. Σκοπός της μελέτης	2
1.2. Έκταση της έρευνας	3
1.3. Μεθοδολογία	6
1.4. Περίγραμμα της μελέτης	7
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΩΝ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	9
2.1. Βασικά χαρακτηριστικά των ΜΜΕ στην Κύπρο	9
2.2. Ευρωπαϊκή Ένωση και Μικρομεσαίες επιχειρήσεις	13
2.2.1. Ορισμός των Μικρομεσαίων επιχειρήσεων	14
2.2.2. Πολιτική ενίσχυσης των Μικρομεσαίων επιχειρήσεων στην Ευρωπαϊκή Ένωση	15
2.2.3. Βασικά χαρακτηριστικά των ΜΜΕ στην Ευρωπαϊκή Ένωση	17

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3:	ΤΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗ ΤΩΝ ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	20
3.1.	Προσωπικά χαρακτηριστικά των γενικών διευθυντών	20
3.1.1.	Εργασιακή σχέση γενικού διευθυντή με την επιχείρηση	20
3.1.2.	Φύλο	21
3.1.3.	Ηλικία	22
3.1.4.	Επίπεδο μόρφωσης και επαγγελματικά προσόντα	23
3.1.5.	Οικογενειακή κατάσταση και επάγγελμα πατέρα	25
3.1.6.	Ίδρυση και ιδιοκτησία της επιχείρησης	26
3.1.7.	Εργασιακή πείρα	29
3.1.8.	Διαδοχή στη διεύθυνση της επιχείρησης	29
3.2.	Κατάρτιση των γενικών διευθυντών	30
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4:	ΤΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	38
4.1.	Ίδρυση και νομική υπόσταση	38
4.2.	Απασχόληση	40
4.3.	Κύκλος εργασιών των Μικροεπιχειρήσεων	44
4.3.1.	Πωλήσεις	44
4.3.2.	Εξαγωγές	45
4.4.	Θέση στην αγορά	51

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5:	ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ ΤΩΝ ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	57
5.1.	Στρατηγική μάρκετινγκ και πωλήσεων	57
5.2.	Προτεραιότητα και εφαρμογή στις Μικροεπιχειρήσεις βασικών στοιχείων της λειτουργίας του Μάρκετινγκ και των Πωλήσεων	64
5.3.	Οικονομική στρατηγική των Μικροεπιχειρήσεων	67
5.3.1.	Επενδυτική πολιτική	67
5.3.2.	Σύνθεση του κόστους και επικερδότητα	69
5.3.3.	Πηγές χρηματοδότησης, οικονομικά εμπόδια και αποδοτικότητα	72
5.4.	Στρατηγική παραγωγής	78
5.4.1.	Εισαγωγή νέων προϊόντων ή υπηρεσιών και σημαντικά στοιχεία για την ανάπτυξη της παραγωγικής διαδικασίας των Μικροεπιχειρήσεων	78
5.4.2.	Τομείς συνεργασίας Μικροεπιχειρήσεων με άλλες επιχειρήσεις	81
5.4.3.	Οι στρατηγικές επιλογές και πολιτικές των Μικροεπιχειρήσεων στην παραγωγική διαδικασία	83

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΤΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ

	ΤΩΝ ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	85
6.1.	Η δομή της απασχόλησης κατά επαγγελματική κατηγορία και καθεστώς απασχόλησης	85
6.1.1.	Η δομή της απασχόλησης κατά επαγγελματική κατηγορία	85
6.1.2.	Η δομή της απασχόλησης με βάση το καθεστώς απασχόλησης	88
6.2.	Χαρακτηριστικά του ανθρώπινου δυναμικού των Μικροεπιχειρήσεων	88
6.2.1.	Η διάρθρωση της απασχόλησης κατά φύλο	89
6.2.2.	Η διάρθρωση της απασχόλησης κατά ηλικία	91
6.2.3.	Η διάρθρωση της απασχόλησης κατά επίπεδο μόρφωσης	93
6.3.	Εργασιακά θέματα	95
6.3.1.	Αμοιβή και κίνητρα	95
6.3.2.	Οργάνωση σε συντεχνίες και συμμετοχή στη διαδικασία λήψης αποφάσεων	97
6.3.3.	Εξεύρεση και πρόσληψη προσωπικού	99
6.4.	Κατάρτιση ανθρώπινου δυναμικού	105

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7:	ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	112
7.1.	Υποδομή παροχής βοήθειας προς τις επιχειρήσεις	112
7.2.	Ευρωπαϊκή προοπτική και πολιτική ενίσχυσης των Μικροεπιχειρήσεων	114
7.3.	Διεθνής συνεργασία των Μικροεπιχειρήσεων και ανταγωνισμός	120
7.3.1.	Διεθνής συνεργασία	120
7.3.2.	Ανταγωνισμός	121
7.4.	Καθοριστικοί παράγοντες ανάπτυξης των Μικροεπιχειρήσεων	123
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8:	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ	128
8.1.	Βασικές διαπιστώσεις και συμπεράσματα	128
8.2.	Εισηγήσεις και απόψεις	135

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ	145
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1: ΠΙΝΑΚΕΣ ΜΕ ΤΟΝ ΑΡΙΘΜΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΤΟΝ ΑΡΙΘΜΟ ΤΟΥ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ ΠΟΥ ΚΑΛΥΨΕ Η ΜΕΛΕΤΗ	147
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2: ΠΙΝΑΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΓΕΝΙΚΟΥΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΕΣ ΤΩΝ ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	153
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3: ΠΙΝΑΚΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	167
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 4: ΠΙΝΑΚΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ ΤΩΝ ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	177
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 5: ΠΙΝΑΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ ΤΩΝ ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	195
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 6: ΠΙΝΑΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΤΩΝ ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	207
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 7: ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ	215
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 8: ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ	221
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 9: ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	227

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση είναι κοινή και καθολική πλέον η αναγνώριση ότι οι μικρού και μεσαίου μεγέθους επιχειρήσεις, αποτελούν το κλειδί για την αύξηση της απασχόλησης και τη δημιουργία των απαραίτητων προϋποθέσεων και δυνατοτήτων για περαιτέρω οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη. Οι Μικρομεσαίες επιχειρήσεις αντιπροσωπεύουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση το 99,8% του συνόλου των επιχειρήσεων, το 66,4% της συνολικής απασχόλησης και το 66,5% του συνολικού κύκλου εργασιών των επιχειρήσεων. Ιδιαίτερα συνεχώς αυξημένο ρόλο διαδραματίζουν οι Μικροεπιχειρήσεις και οι μικρές επιχειρήσεις οι οποίες μαζί αντιπροσωπεύουν το 51,3% της συνολικής απασχόλησης, από το οποίο το 32,4% αφορά τις Μικροεπιχειρήσεις.

Σύμφωνα με τον πιο πρόσφατο ορισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης¹ Μικρομεσαίες επιχειρήσεις (SME's) θεωρούνται εκείνες με απασχόληση λιγότερη από 250 άτομα. Ως Μικροεπιχειρήσεις (micro-enterprise) ταξινομούνται αυτές που απασχολούν λιγότερο από 10 άτομα και μικρές επιχειρήσεις (small enterprise) αυτές που απασχολούν λιγότερο από 50 άτομα, έχουν κύκλο εργασιών μέχρι και 7 εκ. ECU και δεν κατέχεται από άλλη επιχείρηση το 25% ή περισσότερο του κεφαλαίου τους.

Η συνεχώς αυξανόμενη σημασία των Μικροεπιχειρήσεων στην οικονομία τόσο διεθνώς όσο και στην Κύπρο, καθιστούν επιτακτική την ανάγκη για μελέτη όλων των θεμάτων που απασχολούν την κατηγορία αυτή επιχειρήσεων και ιδιαίτερα τις ανάγκες κατάρτισης και ανάπτυξης του ανθρώπινου δυναμικού τους.

Οι Μικροεπιχειρήσεις αποτελούν την πλειοψηφία των επιχειρήσεων στην Κύπρο και συγκεκριμένα το 94,8% του συνόλου των επιχειρήσεων (στοιχεία απογραφής επιχειρήσεων 1995). Παρά τη σημασία που πρέπει να τους αποδίδεται δεν αποτέλεσαν μέχρι σήμερα αντικείμενο συστηματικής και συνολικής μελέτης. Στη μελέτη αυτή εξετάζονται οι Μικροεπιχειρήσεις με μέγεθος απασχόλησης 5-9 άτομα. Οι επιχειρήσεις με απασχόληση μικρότερη των 5 ατόμων

¹ Official journal of the European Communities, 30th April 1996.

έχουν εξαιρεθεί από την έρευνα, αφού η τεράστια πλειοψηφία τους αφορά κυρίως αυτοεργοδοτούμενα άτομα της ίδιας συνήθως οικογένειας και δε διαθέτουν οποιαδήποτε οργανωτική ή λειτουργική δομή. Η έρευνα κάλυψε τους τομείς της Μεταποίησης, των Κατασκευών και αριθμό κλάδων των Υπηρεσιών που συνολικά αντιπροσωπεύουν 4317 επιχειρήσεις.

1.1. Σκοπός της μελέτης

Ο κύριος σκοπός της μελέτης είναι η διερεύνηση των δυνατοτήτων και των τρόπων παροχής υποστήριξης προς τις Μικροεπιχειρήσεις μέσω του σχεδιασμού και υλοποίησης κατάλληλων προγραμμάτων κατάρτισης και ανάπτυξης του ανθρώπινου δυναμικού τους, της παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών και της ενίσχυσης της υποδομής υποστήριξης τους.

Στα πλαίσια του κύριου αυτού σκοπού οι επιμέρους στόχοι της μελέτης είναι:

- Διερεύνηση και αποτύπωση των βασικών χαρακτηριστικών των Μικροεπιχειρήσεων σε σχέση με την επιχειρηματική τους δραστηριότητα, το ρόλο και τη συμβολή τους στην οικονομική δραστηριότητα, στην απασχόληση και στην αξιοποίηση και ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού τους.
- Εξέταση και ανάλυση της διεθυντικής τους διάρθρωσης και ανάπτυξης καθώς και του επιπέδου άσκησης της διεύθυνσης.
- Εντοπισμός και ανάλυση των προβλημάτων και αδυναμιών που αντιμετωπίζουν οι Μικροεπιχειρήσεις αναφορικά με την ανάπτυξη τους και την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας τους.
- Εντοπισμός των αναγκών κατάρτισης και ανάπτυξης του ανθρώπινου δυναμικού τους.
- Διερεύνηση της υπάρχουσας υποδομής παροχής υποστήριξης στις Μικροεπιχειρήσεις και διατύπωση εισηγήσεων για την ενίσχυση και εκσυγχρονισμό της.

- Διατύπωση εισηγήσεων αναφορικά με το σχεδιασμό και υλοποίηση δραστηριοτήτων αναφορικά με κατάρτιση, ανάπτυξη και αποτελεσματικότερη αξιοποίηση των στελεχών και του άλλου εργατικού δυναμικού των Μικροεπιχειρήσεων.

1.2. Έκταση της έρευνας

Η έρευνα κάλυψε όλες τις επιχειρήσεις με απασχόληση 5-9 άτομα, των τομέων της Μεταποίησης, των Κατασκευών και αριθμό κλάδων των Υπηρεσιών. Ο συνολικός αριθμός των επιχειρήσεων αυτών ανέρχεται σε 4317 και αποτελούν το 84% του συνόλου των επιχειρήσεων της οικονομίας με μέγεθος 5-9 απασχολούμενους. Περισσότερες πληροφορίες για τον αριθμό των επιχειρήσεων του κάθε τομέα και κλάδου που κάλυψε η έρευνα παρουσιάζονται στον πίνακα 1.1 του Παραρτήματος 1.

Όσον αφορά τη γεωγραφική κατανομή των επιχειρήσεων του πληθυσμού της έρευνας, η πλειοψηφία των επιχειρήσεων σε ποσοστό 40% κατανέμεται στην επαρχία Λευκωσίας και μετά ακολουθεί η επαρχία Λεμεσού με 28% και οι άλλες επαρχίες με μικρότερα ποσοστά. Πιο αναλυτικά στοιχεία και λεπτομέρειες σε σχέση με την κατανομή των επιχειρήσεων με μέγεθος 5-9 άτομα, κατά τομέα και επαρχία φαίνονται στον πίνακα 1.2 του Παραρτήματος 1.

Για την αντιπροσωπευτική κάλυψη του υπό εξέταση πληθυσμού της έρευνας καθορίστηκε στατιστικά αποδεκτό δείγμα, κατά τομέα, με βάση το μαθηματικό τύπο:

$$\varepsilon = \frac{Z^{\frac{\alpha}{2}}}{2\sqrt{n}} \times \sqrt{\frac{N-n}{N-1}}$$

όπου,

ε	=	Μέγιστη απόκλιση του δείγματος από τον πληθυσμό ($\pm 7\%$)
N	=	Πληθυσμός
n	=	Πληθυσμός δείγματος
$Z_{\alpha/2}$	=	1,645 για διάστημα εμπιστοσύνης 90%

Το στατιστικά αποδεκτό δείγμα αποτελείτο τελικά από 363 επιχειρήσεις. Ο καθορισμός του δείγματος έγινε με τη μέθοδο της διαστρωματοποιημένης δειγματοληψίας κατά τομέα οικονομικής δραστηριότητας. Η τελική επιλογή του δείγματος έγινε με βάση την κατανομή των επιχειρήσεων κατά επαρχία και κλάδο οικονομικής δραστηριότητας, όπως φαίνεται στον πίνακα 1.1 του Παραρτήματος 1.

Για τη σωστή εκτίμηση των διαφόρων ποσοστών που προέκυψαν από την έρευνα σε σχέση με απαντήσεις των διαφόρων υποπληθυσμών, στις συγκεκριμένες απαντήσεις θα πρέπει να συνεκτιμάται το στατιστικό λάθος το οποίο προκύπτει από την εφαρμογή του μαθηματικού τύπου:

$$\varepsilon = Z \frac{\alpha}{2} \times \sqrt{\frac{p^* \times (1 - p^*)}{n}} \times \sqrt{\frac{N - n}{N - 1}}$$

(p*= Ποσοστό για το οποίο εκτιμάται η απόκλιση)

Με βάση τον πιο πάνω τύπο, το στατιστικό λάθος για τα διάφορα ποσοστά (p*) για το μέγεθος του δείγματος του κάθε τομέα φαίνεται στον πίνακα 1.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1
ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΟ ΛΑΘΟΣ (ε±%) ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ
ΚΑΙ ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ

p* (%)	Μεταποίηση (Δείγμα:115)	Κατασκευές (Δείγμα:104)	Υπηρεσίες (Δείγμα:128)
50	7,21%	7,25%	7,10%
40 ή 60	7,06%	7,10%	6,96%
30 ή 70	6,61%	6,64%	6,51%
20 ή 80	5,77%	5,80%	5,68%
10 ή 90	4,32%	4,35%	4,26%

Για την εξαγωγή συμπερασμάτων για το σύνολο των επιχειρήσεων του πληθυσμού έγινε αναγωγή των αποτελεσμάτων της έρευνας για το σύνολο των επιχειρήσεων, πολλαπλασιάζοντας τα αποτελέσματα με τους συντελεστές αναγωγής (grossing-up factors). Οι συντελεστές αναγωγής υπολογίστηκαν με τη διαίρεση των αριθμητικών στοιχείων του πληθυσμού με τα στοιχεία του δείγματος κατά τομέα. Με βάση τον υπολογισμό αυτό οι συντελεστές αναγωγής που προέκυψαν είναι:

Μεταποίηση: 8,44

Κατασκευές: 5,15

Υπηρεσίες: 21,92

Από το προκαθορισμένο συνολικό δείγμα των 363 επιχειρήσεων δεν κατέστη δυνατό να συμπληρωθούν ερωτηματολόγια για 16 επιχειρήσεις. Το γεγονός αυτό δεν επηρεάζει ουσιαστικά την αντιπροσωπευτικότητα του δείγματος.

Συνολικά συμπληρώθηκαν 347 ερωτηματολόγια για αντίστοιχο αριθμό επιχειρήσεων, για τους τρεις τομείς που κάλυψε η έρευνα καταναμημένες σε όλες τις επαρχίες. Λεπτομέρειες για την αριθμητική και ποσοστιαία κατανομή των επιχειρήσεων του δείγματος κατά τομέα και επαρχία παρουσιάζονται στον πίνακα 2.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2
ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΤΟΥ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ
ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ ΚΑΙ ΕΠΑΡΧΙΑ

Επαρχία	Μεταποίηση		Κατασκευές		Υπηρεσίες		Σύνολο	
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%
Λευκωσία	49	43	44	42	45	35	138	40
Λεμεσός	31	27	20	19	36	28	87	25
Λάρνακα	20	17	24	23	18	14	62	18
Αμμόχωστος	7	6	9	9	13	10	29	8
Πάφος	8	7	7	7	16	13	31	9
Σύνολο	115	100	104	100	128	100	347	100

1.3. Μεθοδολογία

Η συλλογή των στοιχείων στη διάρκεια της έρευνας έγινε με τη χρησιμοποίηση ειδικά σχεδιασμένου ερωτηματολογίου. Το ερωτηματολόγιο απευθυνόταν στους διευθυντές-ιδιοκτήτες των Μικροεπιχειρήσεων και συμπληρώθηκε στη διάρκεια προγραμματισμένης επίσκεψης στην επιχείρηση από κατάλληλα καταρτισμένους απογραφείς.

Το ερωτηματολόγιο αποτελείτο από 6 κύρια μέρη τα οποία κάλυπταν τους θεματικούς τομείς:

- Στοιχεία της επιχείρησης
- Στοιχεία του διευθυντή που παρέχει τις πληροφορίες
- Χαρακτηριστικά του διευθυντή
- Χαρακτηριστικά της επιχείρησης
- Στρατηγική συμπεριφορά
- Επιχειρηματικό περιβάλλον

Ο μεγαλύτερος όγκος πληροφοριών και ειδικά για τα μέρη του ερωτηματολογίου που αφορούν τη Στρατηγική συμπεριφορά και το Επιχειρηματικό περιβάλλον, κάλυψαν δύο διαφορετικές περιόδους. Καλύφθηκε η χρονική περίοδος 1994-1997 και η χρονική περίοδος 1998-2000.

Επίσης έγινε συλλογή στοιχείων για το προσωπικό των επιχειρήσεων που αφορούσαν την ηλικία, το φύλο, την πείρα, την εκπαίδευση και την κατάρτιση.

Ταυτόχρονα με την έρευνα έγινε μελέτη και αξιοποίηση σημαντικού όγκου διαθέσιμων στοιχείων και πληροφοριών για τις μικρές επιχειρήσεις, στα πλαίσια δευτερογενούς έρευνας. Ιδιαίτερα εξετάστηκε η πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τις μικρές επιχειρήσεις καθώς και τα πορίσματα παρόμοιων ερευνών και μελετών που έγιναν σε ευρωπαϊκές χώρες.

1.4. Περίγραμμα της μελέτης

Στο πρώτο κεφάλαιο περιγράφονται ο σκοπός της μελέτης, η έκταση της έρευνας και η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε για τη συλλογή των στοιχείων και των αναγκαίων πληροφοριών.

Το δεύτερο κεφάλαιο αναφέρεται στα βασικά χαρακτηριστικά και στη σημασία των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων στην Κύπρο και στην Ευρωπαϊκή Ένωση, με ειδικές αναφορές στις Μικροεπιχειρήσεις όπου αυτό είναι δυνατό με βάση τα διαθέσιμα στοιχεία.

Στο τρίτο κεφάλαιο εξετάζονται και αναλύονται τα χαρακτηριστικά των γενικών διευθυντών των Μικροεπιχειρήσεων. Τα χαρακτηριστικά αυτά αφορούν την εργασιακή σχέση του γενικού διευθυντή με την επιχείρηση, το φύλο, την ηλικία, τη μόρφωση, την οικογενειακή κατάσταση, την εργασιακή πείρα και την κατάρτιση.

Στο τέταρτο κεφάλαιο αναλύονται και διερευνώνται τα χαρακτηριστικά των Μικροεπιχειρήσεων τα οποία αναφέρονται στο χρόνο ίδρυσης τους, στη νομική τους υπόσταση και στη δομή της απασχόλησης τους κατά φύλο και επαγγελματική κατηγορία. Πρόσθετα γίνεται εξέταση και παρουσίαση στοιχείων τα οποία αφορούν τη θέση των Μικροεπιχειρήσεων στην αγορά και τον ανταγωνισμό.

Το πέμπτο κεφάλαιο περιγράφει και αναλύει τη στρατηγική που ακολουθήθηκε από τις Μικροεπιχειρήσεις κατά τη διάρκεια της περιόδου 1994-1997. Η στρατηγική αυτή εξετάζεται σε σχέση με τη λειτουργία των πωλήσεων και του μάρκετινγκ, τα οικονομικά θέματα (επενδύσεις, χρηματοδότηση, επικερδότητα) και τη λειτουργία της παραγωγής. Στο ίδιο κεφάλαιο εξετάζεται επίσης η στρατηγική σε σχέση με τα πιο πάνω θέματα, την οποία προτίθενται να ακολουθήσουν οι Μικροεπιχειρήσεις για την περίοδο μέχρι το 2000.

Το έκτο κεφάλαιο καταπιάνεται με το ανθρώπινο δυναμικό των Μικροεπιχειρήσεων. Εξετάζεται η απασχόληση στις Μικροεπιχειρήσεις και αναλύεται η δομή της σε σχέση με τις διάφορες επαγγελματικές κατηγορίες, το καθεστώς απασχόλησης, το φύλο, την ηλικία και το επίπεδο μόρφωσης. Επίσης στο κεφάλαιο αυτό, γίνεται διερεύνηση διαφόρων εργασιακών θεμάτων, όπως της διαδικασίας εξεύρεσης και πρόσληψης προσωπικού, θεμάτων αμοιβής

και παροχής κινήτρων καθώς και θέματα τα οποία αφορούν την κατάρτιση του ανθρώπινου δυναμικού.

Στο έβδομο κεφάλαιο παρουσιάζονται και αναλύονται διάφορα στοιχεία και παράμετροι, που συνθέτουν, ορίζουν ή διαμορφώνουν το επιχειρηματικό περιβάλλον μέσα στο οποίο λειτουργούν οι Μικροεπιχειρήσεις. Συγκεκριμένα εξετάζονται η υποδομή παροχής βοήθειας προς τις επιχειρήσεις, η Ευρωπαϊκή προοπτική και η πολιτική ενίσχυσης των Μικροεπιχειρήσεων, η διεθνής συνεργασία και ο ανταγωνισμός και οι καθοριστικοί παράγοντες ανάπτυξης των Μικροεπιχειρήσεων.

Τέλος, στο όγδοο κεφάλαιο σημειώνονται οι βασικές διαπιστώσεις και συμπεράσματα τα οποία εξάγονται από τη μελέτη. Επίσης διατυπώνονται εισηγήσεις με στόχο την αντιμετώπιση προβλημάτων και αδυναμιών που απασχολούν τις Μικροεπιχειρήσεις όπως έχουν προκύψει από τη μελέτη. Οι εισηγήσεις αναφέρονται σε ενέργειες και δραστηριότητες που αναμένεται να προωθηθούν από την Αρχή αλλά και σε γενικές κατευθύνσεις οι οποίες θα πρέπει να υιοθετηθούν και να υλοποιηθούν για αντιμετώπιση των προβλημάτων των Μικροεπιχειρήσεων.

2. Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΩΝ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Περίπου μέχρι και τα μέσα της δεκαετίας του 1970 υπήρχε διεθνώς μια τάση για υποτίμηση των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων. Τόσο στην οικονομική θεωρία όσο και στις διάφορες οικονομικές εκθέσεις και αναλύσεις, επίκεντρο του ενδιαφέροντος αποτελούσαν οι μεγάλες επιχειρήσεις με τη δυνατότητα και το πλεονέκτημα που είχαν να λειτουργούν και να παράγουν βασισμένες στις οικονομίες κλίμακας. Το μάνατζμεντ των μεγάλων πολυεθνικών επιχειρήσεων ήταν κάτω από συνεχή μελέτη και αποτελούσε το πρότυπο της ανάπτυξης και της μεγέθυνσης των επιχειρήσεων. Οι οικονομικές εξελίξεις που ακολούθησαν, οι δύο πετρελαϊκές κρίσεις (1973 και 1977) και η οικονομική ύφεση στη συνέχεια, συνέβαλαν στο να γίνει αντιληπτός ο ρόλος τον οποίο μπορούσαν να διαδραματίσουν οι Μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ), στη διατήρηση της ζωτικότητας της οικονομίας και στη δημιουργία πρόσθετων θέσεων απασχόλησης. Αρκετά έγκαιρα η Ευρωπαϊκή Ένωση αναγνώρισε τη σημασία των Μικρομεσαίων επιχειρήσεων και άρχισε να μελετά τρόπους για την ενίσχυση τους, ιδιαίτερα μετά τη λειτουργία της ενιαίας εσωτερικής αγοράς, από την 1η Ιανουαρίου 1993.

2.1. Βασικά χαρακτηριστικά των ΜΜΕ στην Κύπρο

Σύμφωνα με στοιχεία που αναφέρονται στο 1995 και παρουσιάζονται στον πίνακα 3, η πλειοψηφία των επιχειρήσεων τόσο στην Κύπρο όσο και στην Ευρωπαϊκή Ένωση είναι Μικρομεσαίες επιχειρήσεις.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3
ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ
ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΤΟ 1995

	<10		10-49		50-99		100+	
	Ε.Ε.	ΚΥ-ΠΡΟΣ	Ε.Ε.	ΚΥ-ΠΡΟΣ	Ε.Ε.	ΚΥ-ΠΡΟΣ	Ε.Ε.	ΚΥ-ΠΡΟΣ
Ποσοστό % Επιχειρήσεων	92,5	94,8	6,3	4,4	0,6	0,4	0,6	0,4
Ποσοστό % Απασχόλησης	32,4	40,7	18,9	19,2	6,4	7,0	42,3	33,1
Μέσο Μέγεθος Επιχείρησης	2,1	1,8	18,5	18,9	63,8	67,9	468,1	383,3

Το 99,6% των Κυπριακών επιχειρήσεων το 1995 απασχολούσαν μέχρι 99 άτομα και το 66,9% των απασχολουμένων εργαζόνταν στις επιχειρήσεις με μέγεθος μέχρι 99 άτομα. Τα αντίστοιχα ποσοστά στην Ευρωπαϊκή Ένωση για την ίδια περίοδο ήταν 99,4% και 57,7%. Οι επιχειρήσεις με απασχόληση 50-99 άτομα ήταν 0,4% στην Κύπρο και 0,6% στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ενώ το ποσοστό απασχόλησης στις επιχειρήσεις αυτές ήταν 7,0% για την Κύπρο και 6,4% για την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Το ποσοστό των επιχειρήσεων με μέγεθος 10-49 ήταν 4,4% στην Κύπρο και είναι μικρότερο από το αντίστοιχο ποσοστό στην Ευρωπαϊκή Ένωση που φθάνει το 6,3%. Αντίθετα το ποσοστό απασχόλησης στις επιχειρήσεις αυτές ήταν ελαφρά μεγαλύτερο στην Κύπρο (19,2%) από αυτό της Ευρωπαϊκής Ένωσης που ήταν 18,9%.

Στην κατηγορία των Μικροεπιχειρήσεων (απασχόληση λιγότερο από 10 άτομα), το ποσοστό των επιχειρήσεων ήταν 94,8% για την Κύπρο και 92,5% για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Το ποσοστό απασχόλησης στις Μικροεπιχειρήσεις ήταν μεγαλύτερο για την Κύπρο με 40,7% και μικρότερο για την Ευρωπαϊκή Ένωση με 32,4%.

Το μέσο μέγεθος της επιχείρησης ήταν το 1995 περίπου το ίδιο τόσο στην Κύπρο όσο και στην Ευρωπαϊκή Ένωση με 18,9 και 18,5, αντίστοιχα για τις επιχειρήσεις με μέγεθος 10-49 άτομα. Στο μέγεθος επιχειρήσεων 50-99 το μέσο μέγεθος επιχείρησης ήταν 67,9 για την Κύπρο και 63,8 για την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Για τα μεγέθη επιχειρήσεων κάτω των 10 ατόμων και πέραν των 100 ατόμων το μέσο μέγεθος επιχείρησης είναι μεγαλύτερο στην Ευρωπαϊκή Ένωση σε σύγκριση με την Κύπρο, όπως φαίνεται στον πίνακα 3.

Από την ανάλυση όλων αυτών των πληροφοριών για τις Κυπριακές επιχειρήσεις σε σχέση με το μέγεθος, είναι έκδηλη η καθοριστική σημασία που διαδραματίζουν οι Μικρομεσαίες επιχειρήσεις στην Κύπρο, αναφορικά με την παραγωγική δραστηριότητα και την απασχόληση. Ιδιαίτερα σημαντικός φαίνεται να είναι ο ρόλος των Μικροεπιχειρήσεων αφού κατέχουν το 94,8% των επιχειρήσεων και το 40,7% της απασχόλησης.

Από τη διαχρονική εξέλιξη της διάρθρωσης της απασχόλησης σε σχέση με το μέγεθος, όπως παρουσιάζεται στον πίνακα 4, διαπιστώνεται η σημασία που είχαν πάντοτε οι Μικροεπιχειρήσεις για την Κυπριακή οικονομία. Παρόλο που τα στοιχεία του πίνακα αναφέρονται σε ποσοστά υποστατικών και όχι επιχειρήσεων, εντούτοις αυτό δεν επηρεάζει με κανένα τρόπο την εικόνα της διαχρονικής εξέλιξης της απασχόλησης κατά μέγεθος.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4
ΠΟΣΟΣΤΟ ΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΚΑΤΑ ΜΕΓΕΘΟΣ
ΚΑΤΑ ΤΑ ΕΤΗ ΑΠΟΓΡΑΦΗΣ 1967-1995

ΧΡΟΝΟΣ ΑΠΟΓΡΑΦΗΣ	<10 %	10-49 %	50+ %	ΣΥΝΟΛΟ %
1967	44,0	21,0	35,0	100,0
1972	44,0	21,0	35,0	100,0
1976	40,5	22,5	37,0	100,0
1981	38,0	25,0	37,0	100,0
1985	41,0	26,0	33,0	100,0
1989	44,0	26,0	30,0	100,0
1995	46,5	25,5	28,0	100,0

Πηγή: Τμήμα Στατιστικής και Ερευνών

Σύμφωνα με το ποσοστό της απασχόλησης κατά τα έτη απογραφής 1967-1995, οι Μικροεπιχειρήσεις αποτελούσαν το μεγαλύτερο ποσοστό των επιχειρήσεων κατά τα τελευταία 30 χρόνια, γεγονός που υπογραμμίζει τη σημασία της κατηγορίας αυτής των επιχειρήσεων στην οικονομική δραστηριότητα. Από τα στοιχεία του πίνακα 4, φαίνεται ότι από τη δεκαετία του 1980 και μετά η διαχρονική εξέλιξη της διάρθρωσης της απασχόλησης στην Κύπρο σε σχέση με το μέγεθος, εξελίσσεται ανοδικά στις Μικροεπιχειρήσεις (<10), ενώ περίπου σταθεροποιείται στις Μικρές επιχειρήσεις (10-49). Στην περίπτωση των μεγαλύτερων επιχειρήσεων με απασχόληση 50+ η τάση φαίνεται να είναι καθοδική αφού το ποσοστό της απασχόλησης

στο μέγεθος αυτό των επιχειρήσεων από 37% το 1981, το 1995 κατέρχεται στο 28%.

Από τη σύγκριση του ποσοστού των υποστατικών κατά μέγεθος σε σχέση με το ποσοστό απασχόλησης με βάση τα στοιχεία των τριών τελευταίων απογραφών των επιχειρήσεων, όπως παρουσιάζονται στον πίνακα 5, οι Μικροεπιχειρήσεις διατήρησαν σημαντικό το ποσοστό τους μεταξύ των υποστατικών και της απασχόλησης και στις 3 απογραφές.

ΠΙΝΑΚΑΣ 5
ΠΟΣΟΣΤΟ ΥΠΟΣΤΑΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ
ΚΑΤΑ ΜΕΓΕΘΟΣ ΚΑΤΑ ΤΙΣ ΤΡΕΙΣ ΤΕΛΕΥΤΑΙΕΣ
ΑΠΟΓΡΑΦΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΜΕΓΕΘΟΣ	% ΥΠΟΣΤΑΤΙΚΩΝ			% ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ		
	1985	1989	1995	1985	1989	1995
<10	93,5	93,0	94,0	41,5	44,0	46,5
0	8,0	4,0	5,0	-	-	-
1	49,0	49,0	50,0	12,0	12,0	13,0
2-4	28,5	32,0	31,0	17,5	20,0	20,5
5-9	8,0	8,0	8,0	12,0	12,0	13,0
10-49	5,5	6,0	5,0	25,5	26,0	25,5
10-29	4,5	5,0	4,0	17,5	18,0	17,5
30-49	1,0	1,0	1,0	8,0	8,0	8,0
50+	1,0	1,0	1,0	33,0	30,0	28,0
ΣΥΝΟΛΟ	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Πηγή: Τμήμα Στατιστικής και Ερευνών

Στον πίνακα 6, δίνεται μια αναλυτική, κατά μέγεθος, εικόνα των ποσοστιαίων μεταβολών των υποστατικών και της απασχόλησης μεταξύ των 3 τελευταίων απογραφών. Παρατηρώντας τα στοιχεία του πίνακα 6, η γενική διαπίστωση που προκύπτει είναι ότι οι

μεγαλύτερες συγκριτικά ποσοστιαίες μεταβολές σε σχέση με τον αριθμό των υποστατικών και της απασχόλησης, παρατηρούνται μεταξύ των υποστατικών με μέγεθος κάτω των 29 ατόμων, με εξαίρεση τη μεταβολή της απασχόλησης μεταξύ 1989 και 1995 στο μέγεθος υποστατικών 30-49, όπου φθάνει το 32%.

Γενικά οι μεταβολές στο μέγεθος υποστατικών 50+ είναι μικρότερες τόσο για τον αριθμό των υποστατικών όσο και για την απασχόληση.

ΠΙΝΑΚΑΣ 6
ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΣΤΟΝ ΑΡΙΘΜΟ ΥΠΟΣΤΑΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΣΤΗΝ
ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΤΑ ΜΕΓΕΘΟΣ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΕΤΩΝ
1985/1989 ΚΑΙ 1989/1995

ΜΕΓΕΘΟΣ	% ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΤΟΥ ΑΡΙΘΜΟΥ ΤΩΝ ΥΠΟΣΤΑΤΙΚΩΝ		% ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΣΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ	
	1985/1989	1989/1995	1985/1989	1989/1995
0	-39	47	-	-
1	21	29	24	28
2 - 4	39	23	36	26
5 - 9	25	28	24	28
10 - 29	28	16	25	16
30 - 49	23	16	22	32
50+	15	12	12	12
ΣΥΝΟΛΟ	22	27	22	19

Πηγή: Τμήμα Στατιστικής και Ερευνών

2.2. Ευρωπαϊκή Ένωση και Μικρομεσαίες επιχειρήσεις

Λόγω των ιδιαιτεροτήτων της κάθε χώρας μέλους αναφορικά με το μέγεθος των επιχειρήσεων και για αποφυγή περαιτέρω σύγχυσης αναφορικά με τον ορισμό της Μικρομεσαίας επιχείρησης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υιοθέτησε ένα κοινό ορισμό και εξέδωσε

σχετική σύσταση προς τις χώρες μέλη, την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (EIB) και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων (EIF). Η σύσταση προς την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων σχετίζεται άμεσα με τη χρηματοδότηση διαφόρων πρωτοβουλιών και προγραμμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

2.2.1. Ορισμός των Μικρομεσαίων επιχειρήσεων

Ο ορισμός αυτός για τις Μικρομεσαίες επιχειρήσεις δημοσιεύτηκε στην επίσημη εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις 30 Απριλίου 1996. Βασίζεται δε στα ακόλουθα κριτήρια: αριθμό εργαζομένων, κύκλο εργασιών, ισολογισμό και βαθμό ανεξαρτησίας.

Με βάση τον ορισμό αυτό Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις (ΜΜΕ) ορίζονται οι επιχειρήσεις οι οποίες:

- απασχολούν λιγότερους από 250 υπαλλήλους
- έχουν ετήσιο κύκλο εργασιών ο οποίος δεν υπερβαίνει τα 40 εκ. ECU ή έχουν ετήσιο ισολογισμό που δεν υπερβαίνει τα 27 εκ. ECU
- δεν ανήκει το 25% τους ή περισσότερο σε μια επιχείρηση ή από κοινού σε άλλες επιχειρήσεις

Σύμφωνα με τον ίδιο ορισμό οι Μικρομεσαίες επιχειρήσεις γενικά ταξινομούνται σε 3 άλλες υποκατηγορίες με βάση την απασχόληση και κάποια άλλα οικονομικά κριτήρια, όπως φαίνεται στον πιο κάτω πίνακα 7.

**ΠΙΝΑΚΑΣ 7
ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ**

Κριτήρια	Μεσαίες	Μικρές	Μικροεπιχειρήσεις
Αριθμός απασχολούμενων	50-249	10-49	<10
Μέγιστος κύκλος εργασιών (εκ. ECU)	40	7	-
Μέγιστος ισολογισμός (εκ. ECU)	27	5	-

2.2.2. Πολιτική ενίσχυσης των Μικρομεσαίων επιχειρήσεων στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Η πολιτική για τις επιχειρήσεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση όπως προσδιορίζεται στη Συνθήκη της Ρώμης αποτελούσε ένα πολύ ευρύ θέμα, το οποίο περιλάμβανε ένα αριθμό επιμέρους θεμάτων και περιοχών ευθύνης της Κοινότητας. Μόλις πρόσφατα όμως άρχισε να παίρνει συγκεκριμένη θεσμική μορφή και ειδικότερα να διαμορφώνεται πολιτική για τις Μικρομεσαίες επιχειρήσεις, η οποία παρουσιάζεται περιληπτικά στη συνέχεια.

Το πρώτο μέτρο εγκαθίδρυσης πολιτικής ενίσχυσης των Μικρομεσαίων επιχειρήσεων, το οποίο προήλθε από πρόταση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, ήταν η οργάνωση το 1983 του Ευρωπαϊκού Έτους των Μικρών και Μεσαίων Επιχειρήσεων και της Βιοτεχνίας.

Το 1985 η Ευρωπαϊκή Ένωση αποφάσισε να προχωρήσει σε μια εκτίμηση των επιπτώσεων των διαφόρων μέτρων και προτάσεων που λήφθηκαν κατά καιρούς για τις ΜΜΕ πάνω στις ίδιες τις Μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Στα πλαίσια της απόφασης αυτής τον Ιούνιο του 1986 δημιουργήθηκε ειδική Ομάδα Δράσης για τις ΜΜΕ (SME Task Force) η οποία ανέλαβε την προώθηση της απασχόλησης μεταξύ των ΜΜΕ. Για την επίτευξη του στόχου αυτού προωθήθηκαν ενέργειες για την ενθάρρυνση της δημιουργίας νέων επιχειρήσεων και ενίσχυσης των ΜΜΕ. Σε συνέχεια της απόφασης του 1985 η Ευρωπαϊκή Ένωση από το 1989 αποφάσισε να διαθέσει περισσότερους πόρους για την ανάπτυξη και εφαρμογή μιας πολιτικής ενίσχυσης των ΜΜΕ. Ως αποτέλεσμα έχουμε τη δημιουργία μιας νέας Διεύθυνσης, τη DG XXIII, η οποία αναλαμβάνει την προώθηση της πολιτικής αυτής, με την ανάληψη της σχετικής αρμοδιότητας και ευθύνης από την Ομάδα Δράσης για τις ΜΜΕ.

Στη συνέχεια υιοθετούνται διάφορες αποφάσεις του Συμβουλίου Υπουργών με στόχο τη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος και την προώθηση της ανάπτυξης των επιχειρήσεων, κυρίως των Μικρών και των Μεσαίων επιχειρήσεων. Ως αποτέλεσμα το 1993 έχουμε το Πολυετές Πρόγραμμα ενίσχυσης των επιχειρήσεων (1993-1996) (Multi-annual Programme of Community measures to intensify

the priority areas and to ensure the continuity and consolidation of policy for enterprise, in particular small and medium-sized enterprise in the Community). Σε συνέχεια της Συνθήκης της Ευρωπαϊκής Ένωσης του 1993 (Συνθήκη του Μάαστριχτ) και της υιοθέτησης από την Επιτροπή, της Λευκής Βίβλου για την ανάπτυξη, την ανταγωνιστικότητα και την απασχόληση, το Μάιο του 1994 υιοθετείται από την Επιτροπή το ολοκληρωμένο Πρόγραμμα για τις ΜΜΕ και τη βιοτεχνία (The integrated Programme in favour of SMEs and the Craft Sector). Τον επόμενο χρόνο, το 1995, πραγματοποιείται το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στη Μαδρίτη, στη διάρκεια του οποίου παρουσιάζεται έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την πολιτική ενίσχυσης των επιχειρήσεων. Η πολιτική αυτή παίρνει τη μορφή συγκεκριμένων μέτρων και δράσεων στο Τρίτο Πολυετές Πρόγραμμα για τις ΜΜΕ στην Ευρωπαϊκή Ένωση που καλύπτει την περίοδο 1997-2000. Τα συγκεκριμένα αυτά μέτρα και ενέργειες, στα πλαίσια του πολυετούς αυτού προγράμματος παίρνουν τη μορφή μιας σειράς δράσεων σε επίπεδο πολιτικής επιχειρήσεων και ενεργειών με τη μορφή προγραμμάτων για τις ΜΜΕ, με πέντε βασικούς στόχους:

- Απλούστευση και βελτίωση του διοικητικού και κανονιστικού περιβάλλοντος των επιχειρήσεων.
- Βελτίωση του χρηματοοικονομικού περιβάλλοντος των επιχειρήσεων.
- Υποστήριξη στις ΜΜΕ προκειμένου να δώσουν ευρωπαϊκό και διεθνή προσανατολισμό στις στρατηγικές τους. Ιδιαίτερα μέσω της καλύτερης πληροφόρησης και συνεργασίας.
- Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ και βελτίωση της πρόσβασης τους στην έρευνα, την καινοτομία και την κατάρτιση.
- Προώθηση της επιχειρηματικής πρωτοβουλίας και υποστήριξη ειδικών ομάδων-στόχων, όπως των γυναικών και των νέων επιχειρηματιών, καθώς και των επιχειρήσεων που ανήκουν σε μειονότητες.

2.2.3. Βασικά χαρακτηριστικά των ΜΜΕ στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση οι Μικρομεσαίες επιχειρήσεις, με βάση επίσημα στοιχεία της Στατιστικής Υπηρεσίας της Ε.Ε. (Eurostat), αποτελούσαν το 1995 το 99,8% του συνόλου των επιχειρήσεων. Στον πίνακα 8 παρουσιάζονται στοιχεία για την απασχόληση και τις ιδιωτικές επιχειρήσεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση το 1995.

**ΠΙΝΑΚΑΣ 8
ΜΕΓΕΘΟΣ ΚΑΙ ΔΟΜΗ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΤΟΥ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΤΟ 1995**

	Μικρο- επιχειρήσεις 0-9	Μικρές 10-49	Μεσαίες 50-249	Σύνολο ΜΜΕ	Μεγάλες 250+	Σύνολο
Αριθμός επιχειρήσεων (1000)	14835	1015	155	16005	35	16040
Μέσο μέγεθος επιχείρησης	2,1	18,5	96,8	4,1	957	6,2
Απασχόληση (1000)	32260	18825	15015	66100	33500	99600

Πηγή: Eurostat/DGXXIII: Enterprises in Europe, 4th Report, Brussels/Luxembourg, 1996

Τόσο από τα αριθμητικά στοιχεία του πίνακα 8 όσο και από τα ποσοστά που παρουσιάζονται στον πίνακα 3, φαίνεται η σημαντικότητα του ρόλου που διαδραματίζουν οι Μικρομεσαίες επιχειρήσεις και ιδιαίτερα οι Μικροεπιχειρήσεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση, όσον αφορά την απασχόληση και την οικονομική δραστηριότητα γενικότερα. Από τα αριθμητικά στοιχεία του πίνακα 8 φαίνεται ότι περίπου τα 2/3 της απασχόλησης στην Ευρωπαϊκή Ένωση το 1995, ανήκε στις Μικρομεσαίες επιχειρήσεις και το 1/3 περίπου της απασχόλησης ήταν κατανομημένο στις Μικροεπιχειρήσεις.

Στον πίνακα 9 παρουσιάζεται η διαχρονική εξέλιξη της απασχόλησης στις επιχειρήσεις του ιδιωτικού τομέα κατά μέγεθος.

ΠΙΝΑΚΑΣ 9
ΜΕΣΗ ΕΤΗΣΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΣΤΙΣ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ ΚΑΤΑ ΜΕΓΕΘΟΣ

	1988-1990 %	1990-1993 %	1988-1997 %
<10	3,0	-0,5	0,5
10-49	2,5	-1,25	0,25
50-249	2,5	-1,75	0,25
0-249	2,5	-1,0	0,5
250+	0,75	-2,0	0
ΣΥΝΟΛΟ	2,0	-1,5	0,25

Σημ. Τα στοιχεία αφορούν την Ευρώπη των 19 (15 χώρες μέλη, Ισλανδία, Λίχτενσταϊν, Νορβηγία και Ελβετία). Δεν περιλαμβάνεται ο γεωργικός τομέας.

Πηγή: EIM Small Business Research and Consultancy on the basis of data from Eurostat and European Economy, Supplement A, No. 12, December 1995.

Μεταξύ της περιόδου 1988-1990, η απασχόληση στην Ευρωπαϊκή Ένωση αυξήθηκε σε όλες τις κατηγορίες μεγεθών επιχειρήσεων.

Σημειώνεται ότι στις Μεγάλες επιχειρήσεις η αύξηση ήταν οριακή, ενώ στις Μικρομεσαίες επιχειρήσεις ήταν μεγαλύτερη. Η πιο μεγάλη ποσοστιαία αύξηση στην απασχόληση, με βάση τα στοιχεία του πίνακα 9, σημειώθηκε στις Μικροεπιχειρήσεις.

Στη διάρκεια της περιόδου 1990-1993, που ήταν περίοδος ύφεσης, παρουσιάζεται μείωση της απασχόλησης. Η μικρότερη μείωση αφορά τις Μικροεπιχειρήσεις, ενώ η μεγαλύτερη μείωση αφορά τις μεγαλύτερες επιχειρήσεις με απασχόληση πέραν των 250 ατόμων.

Συνολικά στη διάρκεια της περιόδου 1988-1997 παρουσιάζεται αύξηση της απασχόλησης στις Μικρομεσαίες επιχειρήσεις, σε αντίθεση με τις Μεγάλες επιχειρήσεις οι οποίες δεν παρουσιάζουν καμιά μεταβολή. Η αύξηση είναι μεγαλύτερη στις Μικροεπιχειρήσεις, συγκριτικά με τις Μικρές και τις Μεσαίες επιχειρήσεις.

3. ΤΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗ ΤΩΝ ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Στο κεφάλαιο αυτό εξετάζονται και αναλύονται τα χαρακτηριστικά των γενικών διευθυντών των Μικροεπιχειρήσεων, προς τους οποίους απευθύνθηκε κατά κανόνα και το ερωτηματολόγιο της έρευνας. Τα χαρακτηριστικά αυτά αφορούν την εργασιακή σχέση του διευθυντή με την επιχείρηση, την ίδρυση και ιδιοκτησία της επιχείρησης, το φύλο, την ηλικία, τη μόρφωση, την οικογενειακή κατάσταση, την εργασιακή πείρα και την κατάρτιση.

Με βάση την αναγωγή των στοιχείων της έρευνας για το σύνολο του πληθυσμού που εξετάζει η μελέτη, εκτιμάται ότι οι γενικοί διευθυντές αποτελούν το 71% του συνόλου των διευθυντών στις Μικροεπιχειρήσεις που εκτιμάται ότι φθάνουν τις 6030.

3.1. Προσωπικά χαρακτηριστικά των γενικών διευθυντών

3.1.1. Εργασιακή σχέση γενικού διευθυντή με την επιχείρηση

Συνολικά ποσοστό 71% των γενικών διευθυντών είναι εργοδοτούμενοι των επιχειρήσεων τους, με την έννοια του καθορισμένου μισθού και της καταβολής του ποσού που προσδιορίζει ο νόμος ως εισφορά στο Ταμείο των Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Στον πίνακα 10 παρουσιάζονται αναλυτικά στοιχεία για την εργασιακή σχέση του γενικού διευθυντή με την επιχείρηση συνολικά και κατά τομέα. Διαπιστώνεται ότι στον τομέα των Κατασκευών το ποσοστό των γενικών διευθυντών που είναι αυτοεργοδοτούμενοι είναι μεγαλύτερο από όλους τους τομείς και ανέρχεται στο 33%.

ΠΙΝΑΚΑΣ 10
ΕΡΓΑΣΙΑΚΗ ΣΧΕΣΗ ΓΕΝΙΚΟΥ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗ
ΜΕ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ

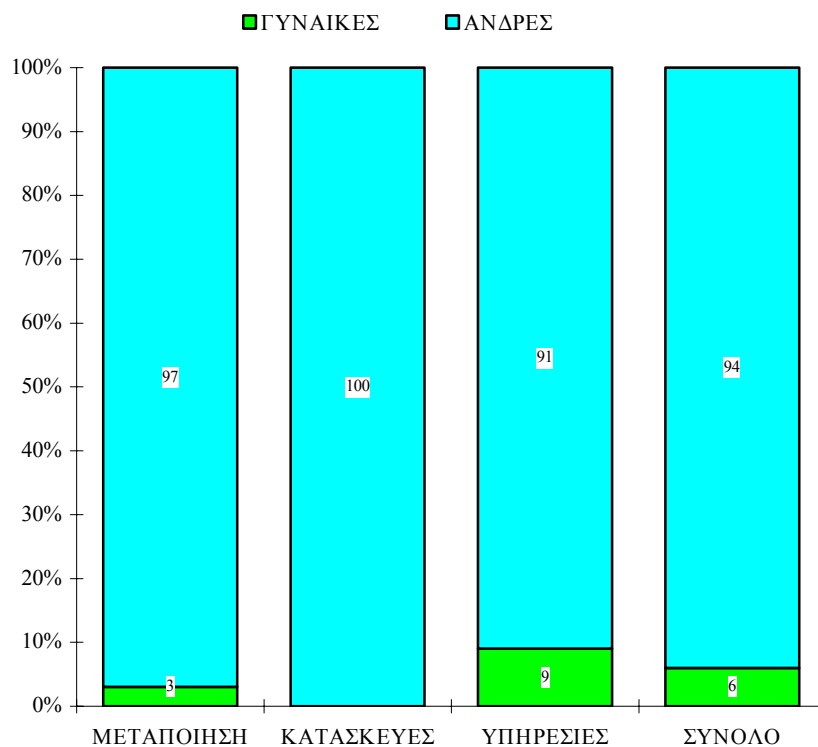
ΕΡΓΑΣΙΑΚΗ ΣΧΕΣΗ	Τ Ο Μ Ε Α Σ						ΣΥΝΟΛΟ	
	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ		ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ		ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ		Αρ.	%
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%		
ΕΡΓΟΔΟΤΟΥ-ΜΕΝΟΣ	751	77	361	67	1951	70	3063	71
ΑΥΤΟΕΡΓΟΔΟ-ΤΟΥΜΕΝΟΣ	220	23	175	33	855	30	1250	29
ΣΥΝΟΛΟ	971	100	536	100	2806	100	4313	100

Στον τομέα της Μεταποίησης το ποσοστό των γενικών διευθυντών που είναι εργοδοτούμενοι της επιχείρησης είναι μεγαλύτερο από όλους τους τομείς και φθάνει το 77%.

3.1.2. Φύλο

Με βάση τα στοιχεία της έρευνας προκύπτει ότι η μεγάλη πλειοψηφία των γενικών διευθυντών των Μικροεπιχειρήσεων με μέγεθος 5-9 είναι άνδρες. Συγκεκριμένα ποσοστό 93,6% είναι άνδρες και μόνο το 6,4% είναι γυναίκες. Στο σχεδιάγραμμα 1 παρουσιάζεται η κατανομή των γενικών διευθυντών των Μικροεπιχειρήσεων με μέγεθος 5-9 κατά φύλο, συνολικά και κατά τομέα.

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1
ΠΟΣΟΣΤΟ ΓΕΝΙΚΩΝ ΔΙΕΥΘΥΝΤΩΝ
ΚΑΤΑ ΦΥΛΟ ΚΑΙ ΤΟΜΕΑ

Το ποσοστό των γυναικών γενικών διευθυντών είναι μεγαλύτερο στον τομέα των Υπηρεσιών, γεγονός το οποίο ερμηνεύεται από τη

σημαντική ανάπτυξη του τομέα τα τελευταία χρόνια παράλληλα με την ένταξη στην αγορά εργασίας περισσότερων γυναικών.

Στον πίνακα 11 παρουσιάζονται αναλυτικά στοιχεία αναφορικά με τη συνολική κατανομή των γενικών διευθυντών των Μικροεπιχειρήσεων της μελέτης κατά φύλο καθώς και η κατανομή τους κατά φύλο και οικονομικό τομέα.

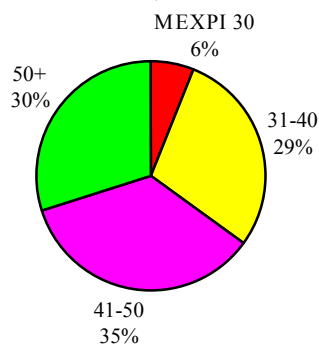
ΠΙΝΑΚΑΣ 11
ΦΥΛΟ ΓΕΝΙΚΩΝ ΔΙΕΥΘΥΝΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ

ΦΥΛΟ	ΤΟΜΕΑΣ						ΣΥΝΟΛΟ	
	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ		ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ		ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ		Αρ.	%
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%		
ΑΝΔΡΑΣ	937	97	536	100	2565	91	4038	94
ΓΥΝΑΙΚΑ	34	3	--	--	241	9	275	6
ΣΥΝΟΛΟ	971	100	536	100	2806	100	4313	100

3.1.3. Ηλικία

Η πλειοψηφία των γενικών διευθυντών των Μικροεπιχειρήσεων με βάση τα στοιχεία της έρευνας, όπως φαίνεται στο σχεδιάγραμμα 2, έχουν ηλικία μεταξύ 41-50 χρονών.

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2
ΗΛΙΚΙΑ ΤΩΝ ΓΕΝΙΚΩΝ ΔΙΕΥΘΥΝΤΩΝ ΤΩΝ
ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΜΕ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ 5-9

Συγκεκριμένα το 35% έχουν ηλικία 41-50 χρονών, το 30% έχουν ηλικία πέραν των 50 χρονών, το 29% έχουν ηλικία 31-40 χρονών και το 6% ηλικία μέχρι 30 χρονών.

Στον τομέα της Μεταποίησης η πλειοψηφία των γενικών διευθυντών (40%) έχουν ηλικία από 41 μέχρι 50 χρονών. Μεταξύ 41-50 χρονών έχουν και η πλειοψηφία των γενικών διευθυντών στις Κατασκευές (37%), ενώ αρκετά αυξημένο σε σύγκριση με τους άλλους τομείς είναι το ποσοστό των ατόμων ηλικίας 31-40 που φθάνει στο 34%. Στις Υπηρεσίες παρουσιάζεται το μεγαλύτερο ποσοστό γενικών διευθυντών με ηλικία 50+ χρονών (33%). Περισσότερες πληροφορίες αναφορικά με την ηλικιακή κατανομή των γενικών διευθυντών, φαίνονται στον πίνακα 12.

ΠΙΝΑΚΑΣ 12
ΗΛΙΚΙΑ ΓΕΝΙΚΩΝ ΔΙΕΥΘΥΝΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ

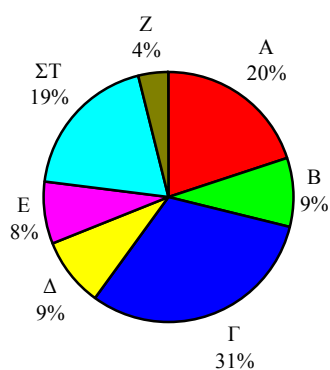
ΟΜΑΔΑ ΗΛΙΚΙΑΣ	ΤΟΜΕΑΣ						ΣΥΝΟΛΟ	
	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ		ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ		ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ			
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%
ΜΕΧΡΙ 30	68	7	15	3	153	5	236	6
31-40	270	28	180	34	811	29	1262	29
41-50	388	40	201	37	921	33	1510	35
50+26	245	25	139	26	921	33	1305	30
ΣΥΝΟΛΟ	971	100	536	100	2806	100	4313	100

3.1.4. Επίπεδο μόρφωσης και επαγγελματικά προσόντα

Το επίπεδο μόρφωσης και επαγγελματικών προσόντων των γενικών διευθυντών, παρουσιάζεται στο σχεδιάγραμμα 3. Το επίπεδο μόρφωσης της πλειοψηφίας των γενικών διευθυντών (31%) είναι αυτό του αποφοίτου Λυκείου, ενώ ποσοστό 20% είναι απόφοιτοι δημοτικού και ένα ποσοστό 23% έχουν πανεπιστημιακό δίπλωμα.

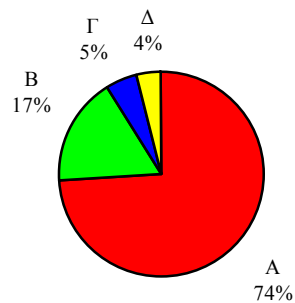
ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3
ΕΠΙΠΕΔΟ ΜΟΡΦΩΣΗΣ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΩΝ ΠΡΟΣΟΝΤΩΝ ΤΩΝ
ΓΕΝΙΚΩΝ ΔΙΕΥΘΥΝΤΩΝ ΤΩΝ ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΕΠΙΠΕΔΟ ΜΟΡΦΩΣΗΣ

- Α ΔΗΜΟΤΙΚΟ
- Β ΓΥΜΝΑΣΙΟ
- Γ ΛΥΚΕΙΟ
- Δ ΤΕΧΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
- Ε ΑΝΩΤΕΡΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ
- ΣΤ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
- Ζ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΑ

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΑ
ΠΡΟΣΟΝΤΑ

- Α ΧΩΡΙΣ ΕΠΑΓΓ. ΠΡΟΣ.
- Β ΒΑΣΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ
- Γ ΑΝΩΤΕΡΟ ΕΠΙΠΕΔΟ
- Δ ΑΝΩΤΑΤΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

Το μεγαλύτερο ποσοστό γενικών διευθυντών (24%) με πανεπιστημιακό δίπλωμα, όπως αναμενόταν, βρίσκεται στον τομέα των Υπηρεσιών. Επίσης αναμενόμενο είναι και το πιο υψηλό συγκριτικά ποσοστό γενικών διευθυντών (43%) που είναι απόφοιτοι δημοτικού, στον τομέα των Κατασκευών. Η αναλυτική κατανομή των γενικών διευθυντών κατά επίπεδο μόρφωσης συνολικά και κατά οικονομικό τομέα παρουσιάζεται στον πίνακα 2.1.

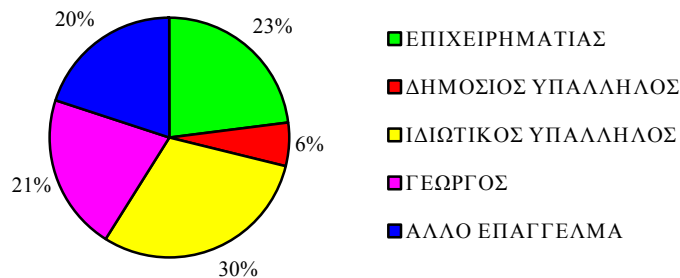
Αναφορικά με τα επαγγελματικά προσόντα, από τα στοιχεία της έρευνας προκύπτει ότι το 74% των γενικών διευθυντών των Μικροεπιχειρήσεων με απασχόληση 5-9, δε διαθέτει τέτοια προσόντα. Ποσοστό δε 17% διαθέτει επαγγελματικά προσόντα βασικού επιπέδου. Ο όρος "Επαγγελματικά Προσόντα" αναφέρεται σε προσόντα που αποκτήθηκαν εκτός του κανονικού εκπαιδευτικού συστήματος (formal education system). Το βασικό επίπεδο επαγγελματικών προσόντων αναφέρεται σε επαγγελματικά προσόντα επιπέδου μέσης εκπαίδευσης, το ανώτερο επαγγελματικό προσόν αφορά κολλεγιακό επίπεδο ή επίπεδο ανώτερης εκπαίδευσης και το ανώτατο επαγγελματικό προσόν θεωρείται ισοδύναμο με πανεπιστημιακό γενικά επίπεδο. Αναλυτικά στοιχεία και πληροφορίες σε σχέση με το επίπεδο μόρφωσης και τα επαγγελματικά προσόντα παρουσιάζονται στον πίνακα 2.2.

3.1.5. Οικογενειακή κατάσταση και επάγγελμα πατέρα

Αναφορικά με την οικογενειακή κατάσταση των γενικών διευθυντών, προκύπτει από τα στοιχεία της έρευνας, ότι στην πλειοψηφία τους (96%) είναι παντρεμένοι. Μόνο ένα πολύ μικρό ποσοστό περίπου 3% δεν είναι παντρεμένοι.

Το επάγγελμα του πατέρα των γενικών διευθυντών των Μικροεπιχειρήσεων φαίνεται στο σχεδιάγραμμα 4. Είναι χαρακτηριστικό το στοιχείο ότι μόνο το 6% των πατέρων των γενικών διευθυντών, οι οποίοι στη μεγάλη τους πλειοψηφία είναι και ιδιοκτήτες, ήταν δημόσιοι υπάλληλοι.

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ ΠΑΤΕΡΑ ΓΕΝΙΚΩΝ ΔΙΕΥΘΥΝΤΩΝ
ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Η πλειοψηφία (30%) των πατέρων των γενικών διευθυντών, εργάζονταν στον ιδιωτικό τομέα. Ένα σημαντικό ποσοστό του ύψους του 23% ήταν επιχειρηματίες και 21% ήταν γεωργοί.

Η κατανομή των γενικών διευθυντών κατά επάγγελμα πατέρα συνολικά και κατά οικονομικό τομέα παρουσιάζεται αναλυτικά στον πίνακα 2.3. Από τα στοιχεία της έρευνας φαίνεται ότι το επάγγελμα του πατέρα των ιδιοκτητών/γενικών διευθυντών, επηρέασε σε κάποιο βαθμό την επιχειρηματική δραστηριοποίηση των σημερινών ιδιοκτητών/γενικών διευθυντών.

3.1.6. Ίδρυση και ιδιοκτησία της επιχείρησης

Το 48% των γενικών διευθυντών είναι ιδρυτές των επιχειρήσεων τους ενώ το 20% των γενικών διευθυντών είναι ιδρυτές μαζί με κάποιο συνétaιρο. Συνολικά δηλαδή, όπως προκύπτει από τα στοιχεία του πίνακα 13, το 68% των γενικών διευθυντών έχουν άμεση σχέση με την ίδρυση της επιχείρησης.

ΠΙΝΑΚΑΣ 13
ΙΔΡΥΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ

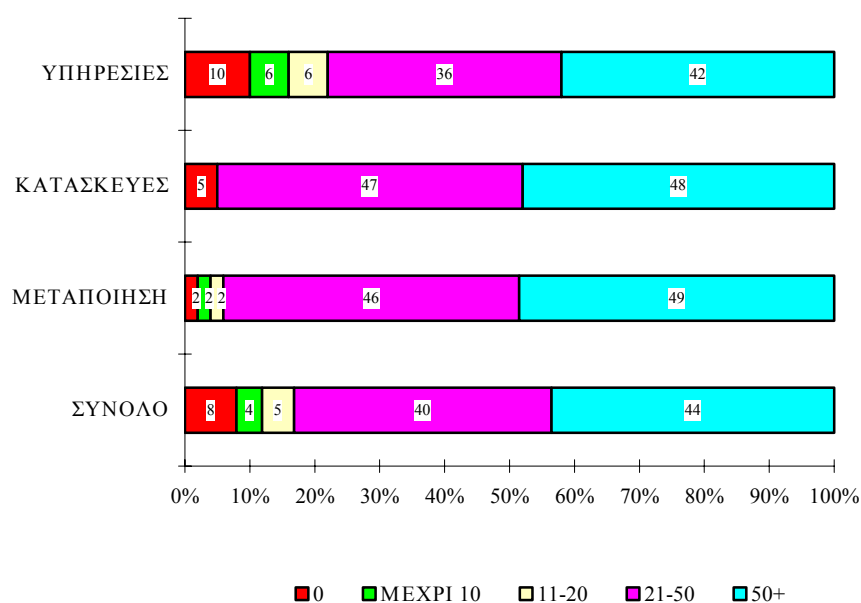
ΙΔΡΥΤΗΣ	ΤΟΜΕΑΣ						ΣΥΝΟΛΟ	
	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ		ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ		ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ			
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%
ΓΕΝΙΚΟΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ	414	42	304	57	1359	48	2077	48
ΠΑΤΕΡΑΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗ	194	20	10	2	263	9	468	11
ΑΛΛΟ ΜΕΛΟΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ	17	2	5	1	241	9	263	6
ΑΛΛΟΣ	25	3	26	5	263	9	314	7
ΓΕΝΙΚΟΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΜΕ ΣΥΝΕΤΑΙΡΟ	253	26	175	32	438	16	867	20
ΠΑΤΕΡΑΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗ ΜΕ ΣΥΝΕΤΑΙΡΟ	34	3	-	-	22	1	56	1
ΑΛΛΟ ΜΕΛΟΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΜΕ ΣΥΝΕΤΑΙΡΟ	25	3	10	2	88	3	123	3
ΑΛΛΟΣ ΜΕ ΣΥΝΕΤΑΙΡΟ	8	1	5	1	132	5	145	4
ΣΥΝΟΛΟ	971	100	536	100	2806	100	4313	100

Μόνο στο 32% των περιπτώσεων ιδρυτής της επιχείρησης ήταν άλλα άτομα εκτός από το γενικό διευθυντή της επιχείρησης.

Στο σχεδιάγραμμα 5 φαίνεται το ποσοστό της επιχείρησης που αποτελεί ιδιοκτησία του γενικού διευθυντή, συνολικά και κατά τομέα.

Διαπιστώνεται ότι στο 44% των γενικών διευθυντών ανήκει ποσοστό μεγαλύτερο του 50% και στο 40% των γενικών διευθυντών ανήκει ποσοστό από 21% μέχρι και 50%.

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 5
ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΠΟΥ ΑΝΗΚΕΙ ΣΤΟ
ΓΕΝΙΚΟ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ

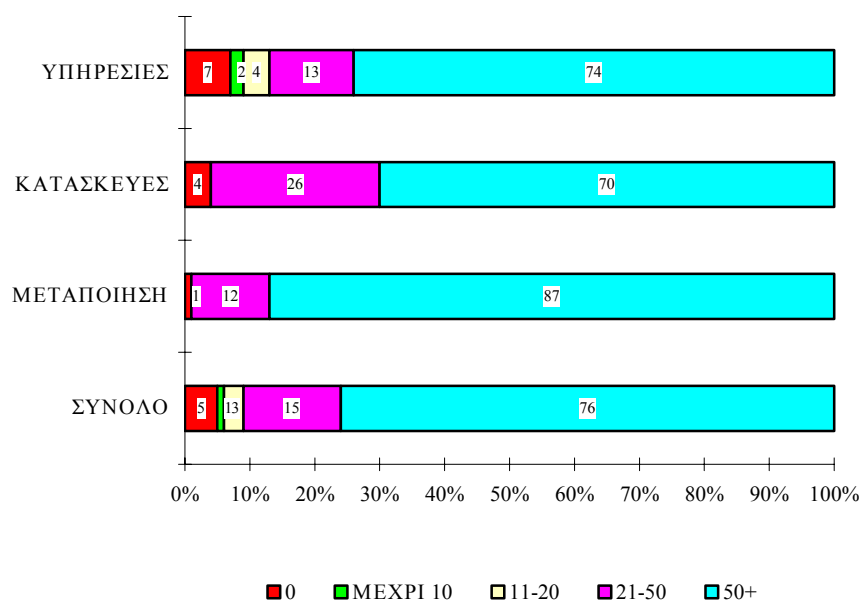
Τα ποσοστά κατά τομέα διαφοροποιούνται ελαφρά σε σχέση με το σύνολο των επιχειρήσεων και όπως αναμενόταν αυξάνουν σημαντικά στους τομείς της Μεταποίησης και των Κατασκευών.

Το ποσοστό των γενικών διευθυντών που έχουν ιδιοκτησία 21%-50% είναι 46% στη Μεταποίηση και 47% στις Κατασκευές. Για ιδιοκτησία πέραν του 50% τα αντίστοιχα ποσοστά γίνονται 49% και 48%. Στις Υπηρεσίες τα ποσοστά αυτά είναι χαμηλότερα, παραμένουν όμως

σημαντικά. Περισσότερα στοιχεία και πληροφορίες δίνονται στον πίνακα 2.4. Με τα στοιχεία αυτά η ταυτόσημη σχέση του ιδιοκτήτη και του γενικού διευθυντή ενισχύεται ακόμα περισσότερο για τη μεγάλη πλειοψηφία των Μικροεπιχειρήσεων με μέγεθος 5-9.

Στο σχεδιάγραμμα 6 παρουσιάζεται το ποσοστό της επιχείρησης που ανήκει στην οικογένεια του γενικού διευθυντή, συνολικά και κατά τομέα.

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 6
ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΠΟΥ ΑΝΗΚΕΙ ΣΤΗΝ
ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗ
ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ

Στη Μεταποίηση παρουσιάζεται το μεγαλύτερο ποσοστό επιχειρήσεων (87%) όπου περισσότερο από το 50% της επιχείρησης ανήκει στην οικογένεια του γενικού διευθυντή. Τα αντίστοιχα ποσοστά είναι επίσης ψηλά και στους άλλους δύο τομείς και φθάνουν το 74% για τις Υπηρεσίες και το 70% για τις Κατασκευές.

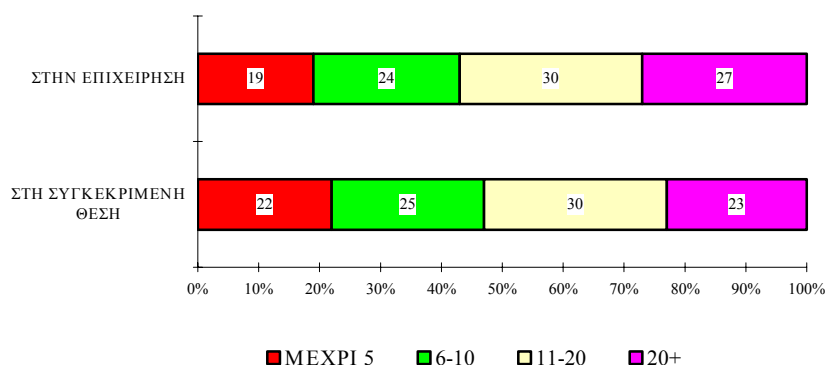
Περισσότερες πληροφορίες υπάρχουν στον πίνακα 2.5. Τα στοιχεία του πίνακα αυτού καθώς και η παραστατική απεικόνιση του

σχεδιαγράμματος 6, παρουσιάζουν την εικόνα του έντονου οικογενειακού χαρακτήρα των Μικροεπιχειρήσεων.

3.1.7. Εργασιακή πείρα

Από το σχεδιάγραμμα 7 προκύπτει ότι οι περισσότεροι από τους γενικούς διευθυντές (30%) έχουν 11 μέχρι 20 χρόνια υπηρεσίας στην επιχείρηση και 11 μέχρι 20 χρόνια στη συγκεκριμένη θέση του γενικού διευθυντή που κατείχαν στη διάρκεια της έρευνας. Επισημαίνεται ότι το 87% των γενικών διευθυντών, σύμφωνα με στοιχεία της έρευνας, έχουν τα ίδια χρόνια υπηρεσίας τόσο στην επιχείρηση όσο και στη θέση που κατέχουν.

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 7
ΧΡΟΝΙΑ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΤΩΝ ΓΕΝΙΚΩΝ ΔΙΕΥΘΥΝΤΩΝ
ΤΩΝ ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Επίσης 27% των γενικών διευθυντών δεν εργάστηκαν προηγουμένως σε άλλη επιχείρηση, ενώ 40% των γενικών διευθυντών εργάστηκαν μόνο σε μια επιχείρηση πριν από την επιχείρηση στην οποία εργάζονται τώρα. Περισσότερες λεπτομέρειες αναφορικά με τα χρόνια υπηρεσίας των γενικών διευθυντών καθώς και για την προηγούμενη απασχόληση τους, υπάρχουν στους πίνακες 2.6 και 2.7.

3.1.8. Διαδοχή στη διεύθυνση της επιχείρησης

Με βάση τα στοιχεία της έρευνας που περιέχονται αναλυτικά στον πίνακα 14, η μεγάλη πλειοψηφία των γενικών διευθυντών που φθάνει το 82%, επιθυμούν να παραμείνει η επιχείρηση στην οικογένεια.

ΠΙΝΑΚΑΣ 14
ΕΠΙΘΥΜΙΑ ΓΙΑ ΠΑΡΑΜΟΝΗ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ
ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

ΠΑΡΑΜΟΝΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΓΕΝΙΚΩΝ ΔΙΕΥΘΥΝΤΩΝ	ΠΟΣΟΣΤΟ %
ΝΑΙ	3276	82
ΟΧΙ	140	3
ΟΧΙ ΚΑΤ' ΑΝΑΓΚΗ	391	10
ΔΕΝ ΞΕΡΩ	194	5
ΣΥΝΟΛΟ	4001	100

Ποσοστό 10% των γενικών διευθυντών θεωρεί όχι απόλυτα αναγκαίο να παραμείνει η επιχείρηση στην οικογένεια και μόνο 3% δεν επιθυμούν να παραμείνει η επιχείρηση στην οικογένεια.

Με βάση τα στοιχεία που έχουν προκύψει από την έρευνα, η πλειοψηφία των γενικών διευθυντών, περίπου το 62% από αυτούς που επιθυμούν να παραμείνει η επιχείρηση στην οικογένεια, προτιμούν ως διάδοχο το γιο τους, το 9% την κόρη τους και το 20% κάποιο άλλο μέλος της οικογένειας.

3.2. Κατάρτιση των γενικών διευθυντών

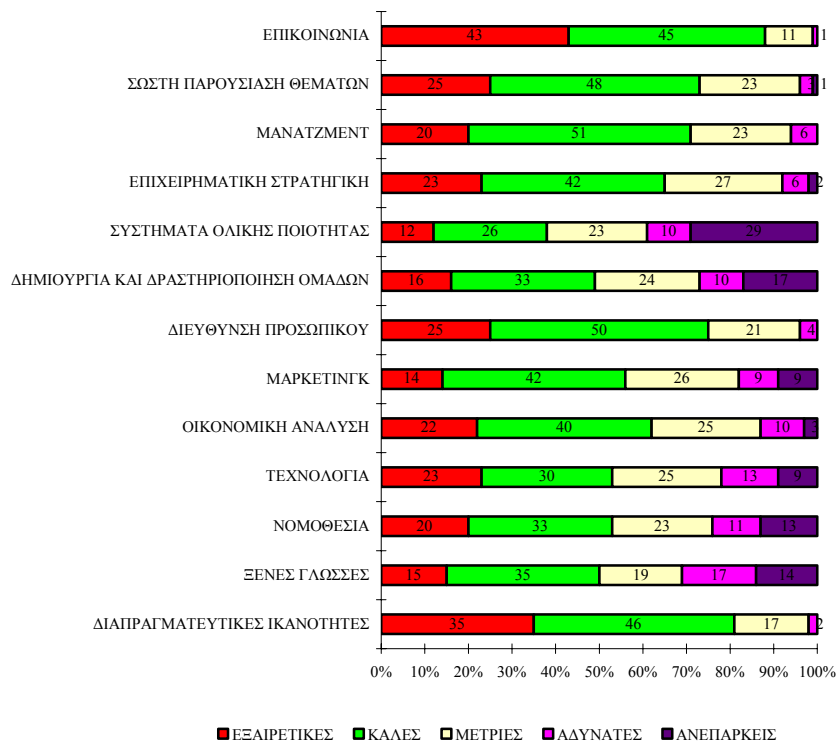
Είναι από όλους πια αποδεκτό ότι η συνεχής ή η δια βίου κατάρτιση των στελεχών των επιχειρήσεων και γενικά του ανθρώπινου δυναμικού, αποτελεί ένα από τους πιο καθοριστικούς παράγοντες για την ανάπτυξη της επιχείρησης.

Αυτοαξιολόγηση γνώσεων και δεξιοτήτων

Στα πλαίσια της έρευνας ζητήθηκε από τους γενικούς διευθυντές να κάνουν μια αυτοαξιολόγηση των γνώσεων, των δεξιοτήτων και ικανοτήτων τους για μια σειρά θέματα τα οποία συσχετίζονται άμεσα με τη γενική διεύθυνση της επιχείρησης.

Τα αποτελέσματα της αυτοαξιολόγησης αυτής παρουσιάζονται παραστατικά στο σχεδιάγραμμα 8.

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 8
ΑΥΤΟΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΓΝΩΣΕΩΝ, ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ
ΚΑΙ ΙΚΑΝΟΤΗΤΩΝ ΤΩΝ ΓΕΝΙΚΩΝ ΔΙΕΥΘΥΝΤΩΝ
ΣΕ ΒΑΣΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ

Οι γενικοί διευθυντές δίνουν καλύτερη βαθμολογία για τις γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες τους στα θέματα:

- Επικοινωνία
- Διαπραγματευτικές ικανότητες
- Διεύθυνση προσωπικού
- Σωστή παρουσίαση θεμάτων
- Μάνατζμεντ
- Μάρκετινγκ
- Επιχειρηματική στρατηγική

Αντίθετα, αυτοαξιολογούνται σε χαμηλότερα επίπεδα στα θέματα που αφορούν:

- Συστήματα ολικής ποιότητας
- Δημιουργία και δραστηριοποίηση ομάδων
- Ξένες γλώσσες
- Νομοθεσία
- Τεχνολογία

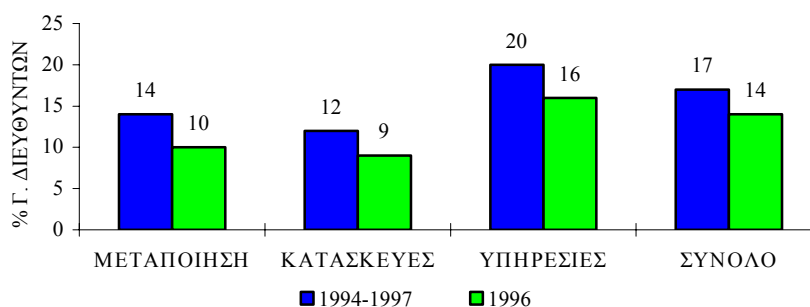
Σε αρκετά θέματα υπάρχουν γενικοί διευθυντές που δήλωσαν ανεπάρκεια γνώσεων και δεξιοτήτων, κυρίως στα θέματα που αφορούν τα συστήματα ολικής ποιότητας, δημιουργία και δραστηριοποίηση ομάδων, ξένες γλώσσες, νομοθεσία, τεχνολογία, μάρκετινγκ και οικονομική ανάλυση. Επίσης σε όλα τα θέματα υπάρχουν γενικοί διευθυντές που δήλωσαν αδύνατες έως ανεπαρκείς γνώσεις. Σε κάποια από τα θέματα όπως φαίνεται στο σχεδιάγραμμα 8, τα ποσοστά των γενικών διευθυντών που αυτοαξιολόγησαν τις γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες τους από αδύνατες έως ανεπαρκείς, είναι σημαντικά.

Περισσότερες αναλυτικές πληροφορίες περιέχονται στον πίνακα 2.8 όπου δίνονται στοιχεία για τους γενικούς διευθυντές, ξεχωριστά για τον κάθε τομέα.

Συμμετοχή σε δραστηριότητες κατάρτισης

Η συμμετοχή των γενικών διευθυντών σε προγράμματα κατάρτισης την περίοδο 1994-1997 και το 1996 φαίνεται στο σχεδιάγραμμα 9.

**ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 9
ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΓΕΝΙΚΩΝ ΔΙΕΥΘΥΝΤΩΝ ΣΕ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ**

Στο σύνολο των τριών τομέων ποσοστό 17% των γενικών διευθυντών παρακολούθησαν κάποιο πρόγραμμα κατάρτισης την περίοδο 1994-1997. Το ποσοστό αυτό μειώνεται σε 14% κατά το 1996.

Στη διάρκεια της περιόδου 1994-1997, 20% των γενικών διευθυντών του τομέα των Υπηρεσιών συμμετείχαν σε κάποιο πρόγραμμα κατάρτισης. Τα αντίστοιχα ποσοστά για τους τομείς της Μεταποίησης και των Κατασκευών ήταν 14% και 12%.

Στη διάρκεια του 1996 η συμμετοχή των γενικών διευθυντών σε κατάρτιση μειώνεται σε όλους τους τομείς. Ο τομέας των Υπηρεσιών συνεχίζει να έχει το μεγαλύτερο ποσοστό γενικών διευθυντών που παρακολούθησαν κάποιο πρόγραμμα κατάρτισης με ποσοστό 16% και ακολουθούν η Μεταποίηση με 10% και οι Κατασκευές με 9%.

Περισσότερες λεπτομέρειες αναφορικά με τη συμμετοχή των γενικών διευθυντών σε προγράμματα κατάρτισης κατά την περίοδο 1994-1997, παρουσιάζονται στον πίνακα 2.9.

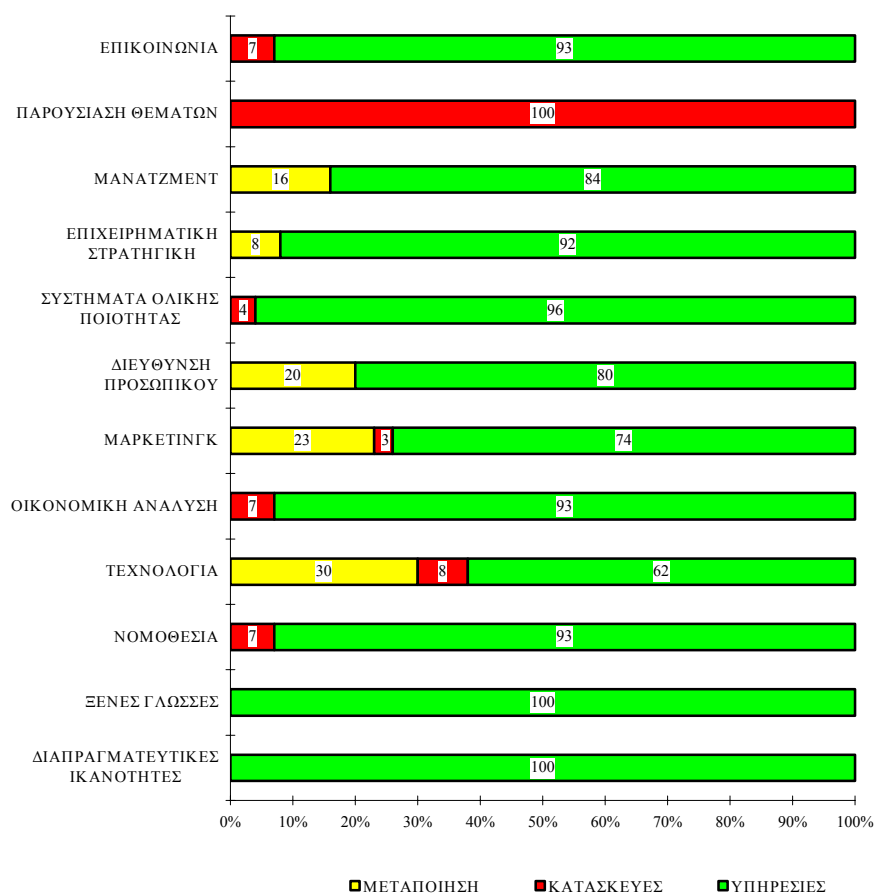
Στον πίνακα 2.10 δίνονται αναλυτικά στοιχεία αναφορικά με τη συμμετοχή των γενικών διευθυντών σε προγράμματα κατάρτισης το 1996.

Αναφορικά με τους θεματικούς τομείς στους οποίους οι γενικοί διευθυντές παρακολούθησαν προγράμματα κατάρτισης η εικόνα της συμμετοχής κάθε οικονομικού τομέα δίνεται από το σχεδιάγραμμα 10.

Από το ποσοστό του 14% των γενικών διευθυντών που συμμετείχαν σε προγράμματα κατάρτισης το 1996, οι περισσότεροι παρακολούθησαν προγράμματα κατάρτισης που αφορούσαν θέματα τεχνολογίας, επιχειρηματική στρατηγική, μάρκετινγκ και μάνατζμεντ.

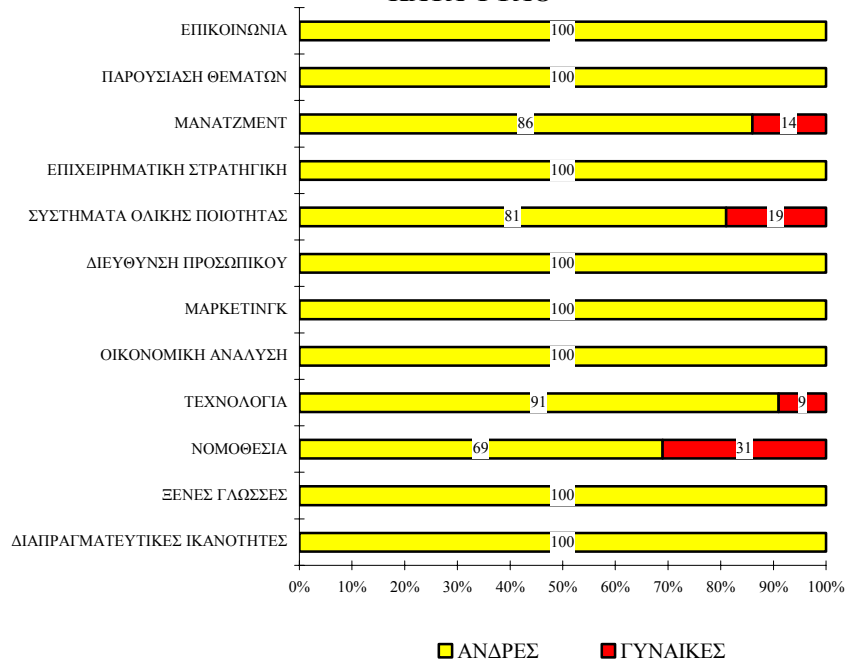
Στη Μεταποίηση υπήρξε μεγαλύτερο ενδιαφέρον από τους γενικούς διευθυντές για παρακολούθηση θεμάτων τεχνολογίας κατά πρώτο λόγο και κατά δεύτερο θέματα μάρκετινγκ. Στις Κατασκευές το μεγαλύτερο ενδιαφέρον εντοπίζεται επίσης σε θέματα τεχνολογίας ενώ στον τομέα των Υπηρεσιών το ενδιαφέρον των γενικών διευθυντών όσον αφορά κατάρτιση επικεντρώθηκε κυρίως στο θεματικό τομέα επιχειρηματική στρατηγική. Περισσότερες πληροφορίες περιέχονται στον πίνακα 2.11.

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 10
ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΓΕΝΙΚΩΝ ΔΙΕΥΘΥΝΤΩΝ ΣΕ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΤΟ 1996
ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ

Από σύνολο 586 γενικών διευθυντών που παρακολούθησαν κάποιο πρόγραμμα κατάρτισης μόνο το 7,5% ήταν γυναίκες. Το ενδιαφέρον των γυναικών γενικών διευθυντών όπως φαίνεται στο σχεδιάγραμμα 11, κατανεμήθηκε μεταξύ των θεματικών τομέων μανάτζμεντ, συστήματα ολικής ποιότητας, τεχνολογία και νομοθεσία.

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 11
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΣΤΑ ΟΠΟΙΑ
ΣΥΜΜΕΤΕΙΧΑΝ ΟΙ ΓΕΝΙΚΟΙ ΔΙΕΥΘΥΝΤΕΣ ΤΟ 1996
ΚΑΤΑ ΦΥΛΟ

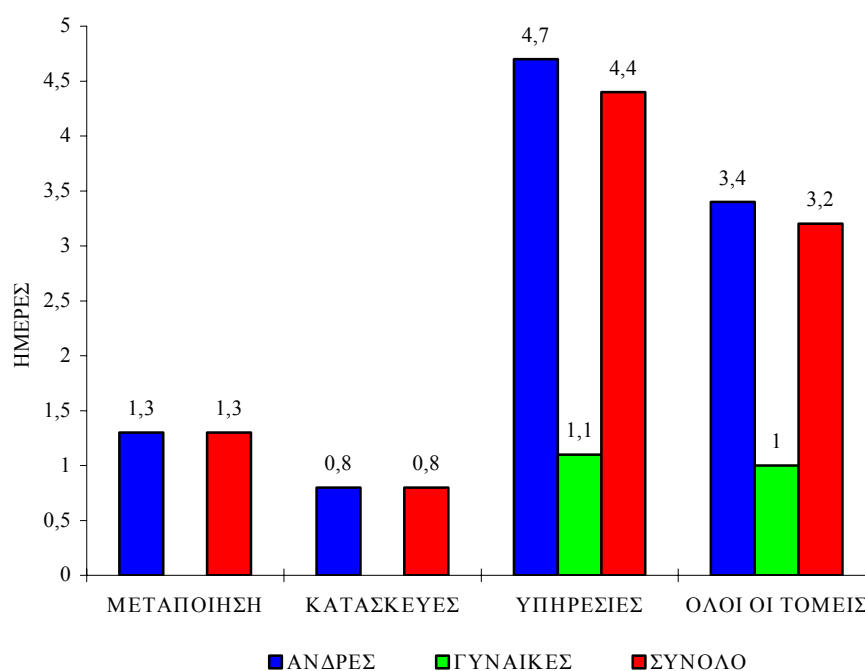

Στον πίνακα 2.12 παρουσιάζεται η κατανομή των γενικών διευθυντών που συμμετείχαν σε κάποιο πρόγραμμα κατάρτισης το 1996 κατά φύλο.

Με βάση τις απαντήσεις που δόθηκαν στη διάρκεια της έρευνας προκύπτει ότι το 37% των γενικών διευθυντών των Μικροεπιχειρήσεων, που συμμετείχαν σε προγράμματα κατάρτισης μέσα στο 1996, διέθεσαν για κατάρτιση μέχρι 5 μέρες, το 26% διέθεσαν 6-10 μέρες και το 37% διέθεσαν περισσότερο από 10 μέρες. Περισσότερες λεπτομέρειες και αναλυτικά στοιχεία κατά τομέα φαίνονται στον πίνακα 2.13.

Στο σχεδιάγραμμα 12, παρουσιάζεται ο μέσος όρος ημερών κατάρτισης που αναλογούσε σε κάθε γενικό διευθυντή το 1996, κατά τομέα και φύλο.

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 12
ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ ΗΜΕΡΩΝ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΓΕΝΙΚΩΝ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ ΚΑΙ ΦΥΛΟ ΤΟ 1996

Ο μέσος όρος ημερών κατάρτισης των γενικών διευθυντών το 1996 και για τους τρεις τομείς ήταν 3,2 μέρες. Ο μέσος όρος ημερών κατάρτισης ήταν μεγαλύτερος στις Υπηρεσίες με 4,4 μέρες, στον τομέα της Μεταποίησης ήταν 1,3 μέρες και οι Κατασκευές είχαν το μικρότερο μέσο όρο με 0,8 μέρες.

Από όλα τα συλλεγόμενα στοιχεία σε σχέση με τη συμμετοχή των γενικών διευθυντών σε προγράμματα κατάρτισης, συνάγεται ότι η σημασία της κατάρτισης δεν έχει εμποδωθεί ακόμα μεταξύ των Μικροεπιχειρήσεων και ούτε βρίσκεται ιεραρχημένη ψηλά στις προτεραιότητες τους. Ταυτόχρονα όμως φαίνεται ότι όσοι από τους γενικούς διευθυντές συμμετείχαν σε προγράμματα κατάρτισης έχουν αποδώσει αρκετή βαρύτητα και σημασία στον παράγοντα κατάρτιση και ανάπτυξη.

Σχόλια για τα προγράμματα κατάρτισης και τους εκπαιδευτές

Η τεράστια πλειοψηφία των γενικών διευθυντών (97%) που παρακολούθησαν κάποιο πρόγραμμα κατάρτισης στη διάρκεια του 1996 απάντησαν θετικά στη σχετική ερώτηση κατά πόσο ήταν κατάλληλα τα προγράμματα και οι εκπαιδευτές για το μέγεθος των δικών τους επιχειρήσεων. Περισσότερο ικανοποιημένοι ήταν οι γενικοί διευθυντές του τομέα των Υπηρεσιών. Περισσότερες πληροφορίες για το θέμα αυτό αναφέρονται στον πίνακα 2.14.

Στον πίνακα 2.15 παρουσιάζονται οι λόγοι για τους οποίους η μειοψηφία (3%) του συνόλου των γενικών διευθυντών που συμμετείχαν σε προγράμματα δήλωσαν ότι δεν ήταν ικανοποιημένοι γενικά για την καταλληλότητα των προγραμμάτων και των εκπαιδευτών σε σχέση με το συγκεκριμένο μέγεθος των επιχειρήσεων. Οι γενικοί διευθυντές που προέρχονται από τον τομέα της Μεταποίησης έκριναν τα προγράμματα ως πολύ θεωρητικά. Οι γενικοί διευθυντές του τομέα των Κατασκευών πρόβαλαν ως πρόσθετους λόγους τη μη χρήση παραδειγμάτων από τον τομέα τους και ότι η κατάρτιση δεν κατέληγε με κάποιες σαφείς λύσεις και εισηγήσεις.

Για τη διάρκεια, τη μορφή και το περιεχόμενο των προγραμμάτων οι περισσότεροι των γενικών διευθυντών που συμμετείχαν σε προγράμματα κατάρτισης κατά το 1996 ήταν ικανοποιημένοι. Συγκεκριμένα το 87% πιστεύουν ότι τα προγράμματα ήταν καλά και πολύ καλά. Στην περίπτωση του τομέα της Μεταποίησης το ποσοστό αυτό διαμορφώνεται σε 100%. Σε σχέση δε με την καταλληλότητα και αποδοτικότητα των εκπαιδευτών το 89% θεωρεί ότι οι εκπαιδευτές ήταν καλοί και πολύ καλοί. Το ποσοστό αυτό παρουσιάζεται ψηλό σε όλους τους τομείς, αλλά στις Υπηρεσίες έφθασε στο 90% και 92% στη Μεταποίηση. Αναλυτικές πληροφορίες για τις απόψεις των γενικών διευθυντών σε σχέση με τη διάρκεια, μορφή και περιεχόμενο των προγραμμάτων, περιέχονται στον πίνακα 2.16. Περισσότερες πληροφορίες αναφορικά με την καταλληλότητα και αποδοτικότητα των εκπαιδευτών, σύμφωνα με τις απόψεις των γενικών διευθυντών, δίνονται στον πίνακα 2.17.

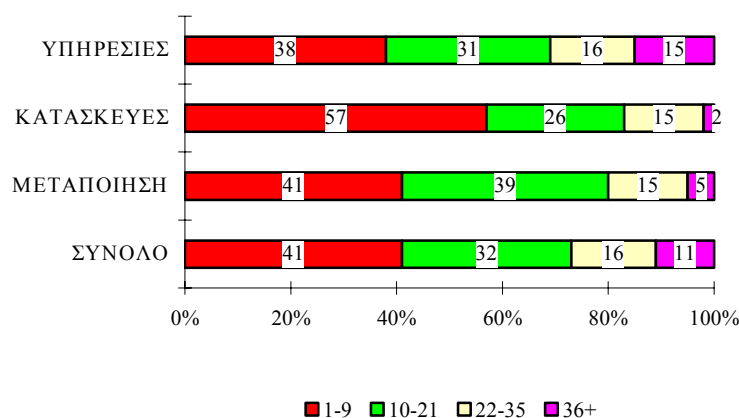
4. ΤΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Στο κεφάλαιο αυτό εξετάζονται και αναλύονται χαρακτηριστικά των Μικροεπιχειρήσεων που αναφέρονται στο χρόνο ίδρυσης τους, στη νομική τους υπόσταση και στη δομή της απασχόλησης τους κατά φύλο και επαγγελματική κατηγορία. Επίσης γίνεται εξέταση και παρουσίαση στοιχείων τα οποία αφορούν τη θέση τους στην αγορά, και τον ανταγωνισμό.

4.1. Ίδρυση και νομική υπόσταση

Το 73% των Μικροεπιχειρήσεων όπως φαίνεται στο σχεδιάγραμμα 13, ιδρύθηκαν την τελευταία εικοσαετία, ενώ το 41% των Μικροεπιχειρήσεων ιδρύθηκαν μόλις στη διάρκεια των τελευταίων 10 χρόνων.

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 13
ΗΛΙΚΙΑΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΩΝ ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΤΟ 1995

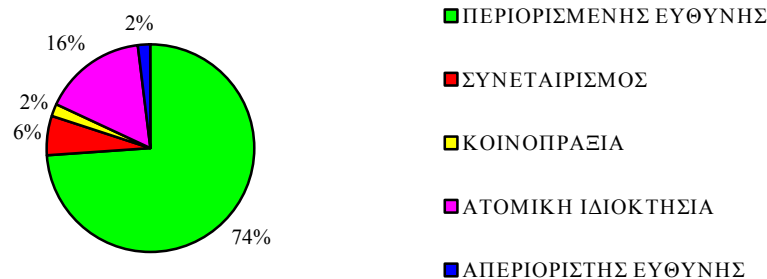
Μόνο το 11% των Μικροεπιχειρήσεων ιδρύθηκαν πριν το 1959 αφού έχουν ηλικία 36+ ετών και το 16% έχουν ηλικία 22-35 χρονών που σημαίνει ότι ιδρύθηκαν μεταξύ της περιόδου 1960-1973.

Ο τομέας των Κατασκευών έχει το μεγαλύτερο ποσοστό νέων επιχειρήσεων, αφού το 57% των Μικροεπιχειρήσεων στον τομέα αυτό ιδρύθηκαν την τελευταία δεκαετία. Τα αντίστοιχα ποσοστά είναι 41%

για τη Μεταποίηση και 38% για τις Υπηρεσίες. Αναλυτικά στοιχεία για το χρόνο ίδρυσης των Μικροεπιχειρήσεων περιέχονται στον πίνακα 3.1. Με βάση τα ευρήματα αυτά της έρευνας, προκύπτει ότι η πλειοψηφία των Μικροεπιχειρήσεων είναι βασικά νέες επιχειρήσεις.

Διαγραμματικά η κατανομή των Μικροεπιχειρήσεων κατά κατηγορία Νομικής Υπόστασης, παρουσιάζεται αναλυτικά στο πιο κάτω σχεδιάγραμμα 14. Οι επιχειρήσεις που χαρακτηρίζονται ως απεριόριστης ευθύνης και αναλογούν στο 2% των Μικροεπιχειρήσεων είναι βασικά Συνεργατικές Πιστωτικές Εταιρείες.

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 14
Η ΝΟΜΙΚΗ ΥΠΟΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Αναφορικά με την νομική υπόσταση, η μεγάλη πλειοψηφία των Μικροεπιχειρήσεων, σύμφωνα με τα στοιχεία της έρευνας είναι εταιρείες περιορισμένης ευθύνης. Το νομικό καθεστώς της ατομικής ιδιοκτησίας εντοπίζεται στο 16% των επιχειρήσεων και ήταν περίπου το ίδιο και στους τρεις τομείς. Ιδιαίτερα χαμηλό ποσοστό παρουσιάζει η νομική μορφή της κοινοπραξίας, η οποία εμφανίζεται μόνο στον τομέα των Υπηρεσιών με ποσοστό 2%. Το στοιχείο αυτό αποτελεί μια ένδειξη της απουσίας ανάπτυξης συνεργασίας με την ίδρυση κοινοπραξιών μεταξύ των Μικροεπιχειρήσεων. Όσον αφορά το συνεταιρισμό ποσοστό 6% των Μικροεπιχειρήσεων παρουσιάζουν αυτή τη μορφή νομικής υπόστασης.

Αναλυτικότερα στοιχεία σε σχέση με τη νομική υπόσταση των Μικροεπιχειρήσεων κατά τομέα, παρουσιάζονται στον πίνακα 3.2.

4.2. Απασχόληση

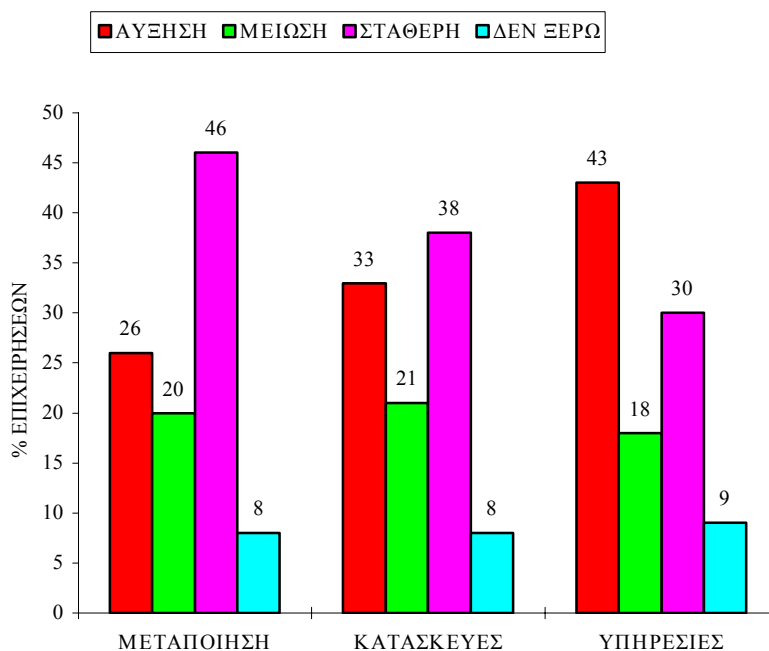
Για την περίοδο 1994-1997 οι εξελίξεις σε σχέση με την απασχόληση στις Μικροεπιχειρήσεις ήταν περισσότερο αρνητικές παρά θετικές. Με βάση το 1994, το 37% των Μικροεπιχειρήσεων δήλωσαν ότι το 1997 είχαν μείωση της απασχόλησης, το 34% παρέμειναν στα ίδια επίπεδα και 26% είχαν αύξηση. Περισσότερες πληροφορίες και αναλυτικά στοιχεία κατά τομέα αναφορικά με τις μεταβολές της απασχόλησης το 1997 σε σχέση με το 1994, παρουσιάζονται στον πίνακα 3.3. Σημειώνεται ότι η απασχόληση των Μικροεπιχειρήσεων εξετάζεται αναλυτικά στο κεφάλαιο 6, το οποίο αναφέρεται ειδικά στο ανθρώπινο δυναμικό.

Σε αντίθεση με την περίοδο 1994-1997, η εικόνα που σχηματίζεται από τις εκτιμήσεις των Μικροεπιχειρήσεων αναφορικά με την απασχόληση τους μέχρι το 2000 είναι γενικά πιο αισιόδοξη.

Η αναμενόμενη εικόνα της απασχόλησης στις Μικροεπιχειρήσεις το 2000 κατά τομέα, φαίνεται παραστατικά στο σχεδιάγραμμα 15.

Ο τομέας με τις πιο αισιόδοξες εκτιμήσεις για την απασχόληση το 2000, φαίνεται καθαρά ότι είναι αυτός των Υπηρεσιών. Το 43% των Μικροεπιχειρήσεων του τομέα αυτού, εκτιμούν ότι θα παρουσιάσουν το 2000 αύξηση της απασχόλησης, σε αντίθεση με τις Μικροεπιχειρήσεις του τομέα της Μεταποίησης, όπου το 46% εκτιμούν ότι η απασχόληση τους θα παραμείνει στα ίδια επίπεδα. Στον τομέα των Κατασκευών το 38% αναμένει ότι η απασχόληση θα παραμείνει σταθερή και το 33% ότι θα έχουν αύξηση της απασχόλησης τους. Το ποσοστό των επιχειρήσεων οι οποίες εκτιμούν ότι θα έχουν μείωση της απασχόλησης τους είναι 20% στην Μεταποίηση, 21% στις Κατασκευές και 18% στις Υπηρεσίες.

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 15
ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ
ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΤΟ 2000, ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΑ ΜΕ
ΤΟ 1997, ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ

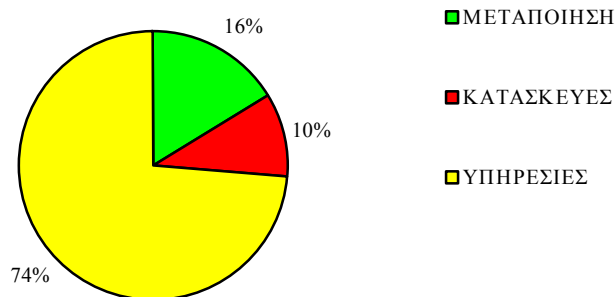

Η εκτίμηση του συνόλου των Μικροεπιχειρήσεων αναφορικά με τις προοπτικές στην εξέλιξη της απασχόλησης τους το 2000, παρουσιάζεται στον πίνακα 3.4. Τα στοιχεία του πίνακα 3.4 δηλώνουν ότι το 38% των Μικροεπιχειρήσεων αναμένει ότι το 2000 θα απασχολούν περισσότερα άτομα. Το 35% έχει την άποψη ότι η απασχόληση τους θα παραμείνει σταθερή και το 19% πιστεύουν ότι θα υπάρξει μείωση στον αριθμό ατόμων που απασχολούν.

Σύμφωνα με τις πληροφορίες του σχεδιαγράμματος 16, αναμένεται ότι θα υπάρξουν ανάγκες σε πρόσθετο εργατικό δυναμικό μέχρι το 2000 και στους τρεις τομείς που εξετάζει η μελέτη. Από την ποσοστιαία κατανομή των αναγκών μεταξύ των 3 τομέων, ο τομέας των Υπηρεσιών με 74% αναμένεται ότι θα έχει τις μεγαλύτερες ποσοτικά ανάγκες σε ανθρώπινο δυναμικό.

Στη Μεταποίηση κατανέμεται το 16% και στις Κατασκευές το 10% των αναγκών σε ανθρώπινο δυναμικό για την περίοδο μέχρι το 2000.

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 16
ΑΝΑΓΚΕΣ ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΣΕ ΠΡΟΣΘΕΤΟ
ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ ΜΕΧΡΙ ΤΟ 2000 ΚΑΤΑ
ΤΟΜΕΑ

Συνολικά και στους τρεις τομείς, με βάση τα στοιχεία της έρευνας τα οποία αναλύονται στον πίνακα 3.5, θα παρουσιαστούν ανάγκες σε πρόσθετο εργατικό δυναμικό, σε όλες τις επαγγελματικές κατηγορίες με εξαίρεση την κατηγορία των οδηγών και χειριστών. Ενώ ο τομέας των Κατασκευών αναμένεται να παρουσιάσει περιορισμένες ανάγκες σε πρόσθετο προσωπικό της κατηγορίας αυτής, ταυτόχρονα προβλέπεται ότι θα υπάρξει μείωση στην κατηγορία αυτή στους τομείς της Μεταποίησης (51 άτομα) και των Υπηρεσιών (44 άτομα). Συνολικά οι προβλεπόμενες ανάγκες σε πρόσθετο εργατικό δυναμικό μέχρι το 2000, συμποσούνται σε 2617 άτομα.

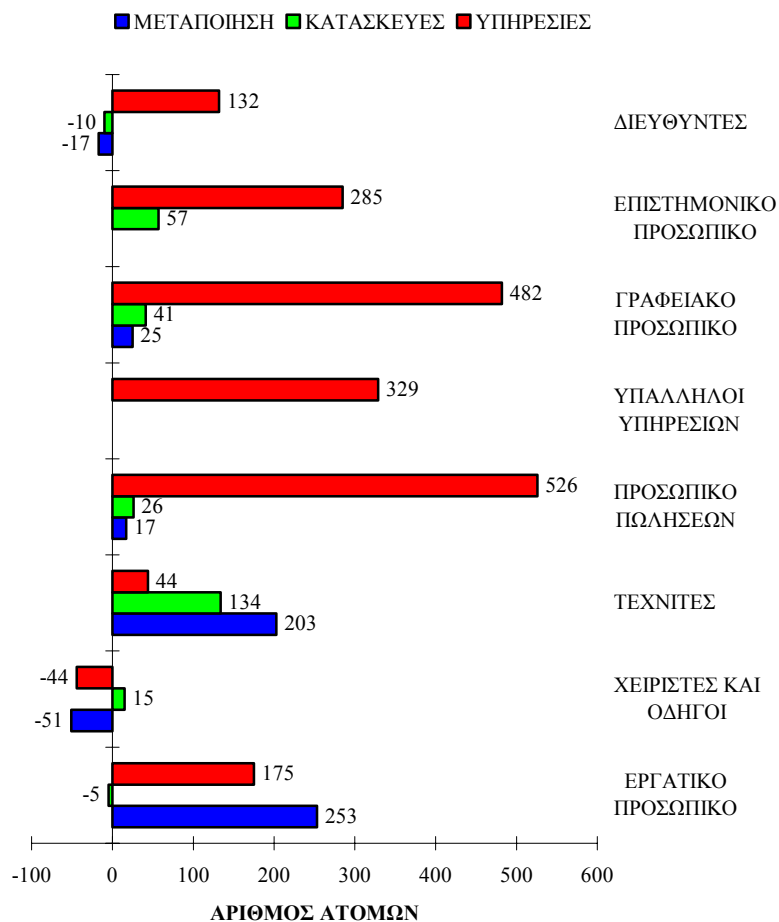
Οι μεταβολές στη δομή της απασχόλησης μέχρι το 2000, παρουσιάζονται κατά επαγγελματική κατηγορία και τομέα στο σχεδιάγραμμα 17.

Οι σημαντικότερες αυξήσεις στον τομέα των Υπηρεσιών αφορούν τις επαγγελματικές κατηγορίες του προσωπικού πωλήσεων, του γραφειακού προσωπικού, των υπαλλήλων υπηρεσιών, του επιστημονικού προσωπικού και των διευθυντών.

Στον τομέα των Κατασκευών αναμένεται ότι μέχρι το 2000 θα υπάρξει σημαντική αύξηση προσωπικού στην κατηγορία των τεχνιτών κατά πρώτο λόγο και στην κατηγορία του επιστημονικού προσωπικού

και του γραφειακού κατά δεύτερο λόγο. Πολύ μικρή μείωση αναμένεται στους διευθυντές, ενώ στους υπαλλήλους υπηρεσιών δεν προβλέπεται καμιά μεταβολή.

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 17
ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΣΤΗ ΔΟΜΗ ΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ
ΜΕΧΡΙ ΤΟ 2000 ΚΑΤΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ
ΚΑΙ ΤΟΜΕΑ

Στον τομέα της Μεταποίησης, εκτιμάται ότι οι μεγαλύτερες ανάγκες σε πρόσθετο προσωπικό θα παρουσιαστούν στις κατηγορίες του εργατικού προσωπικού και των τεχνιτών. Πρόσθετα με τους χειριστές και οδηγούς προβλέπεται σχετική μείωση και στην κατηγορία των διευθυντών, ενώ στο επιστημονικό προσωπικό και στους υπαλλήλους υπηρεσιών η κατάσταση προβλέπεται αμετάβλητη.

4.3. Κύκλος εργασιών των Μικροεπιχειρήσεων

Για περισσότερο αντικειμενικές συγκρίσεις αναφορικά με το ύψος των πωλήσεων των Μικροεπιχειρήσεων, τόσο διατομεακά όσο και διαχρονικά, αφαιρέθηκαν από το σχετικό πίνακα και σχεδιάγραμμα, οι Συνεργατικές Πιστωτικές Εταιρείες από τον τομέα των Υπηρεσιών. Επίσης ο αριθμός επιχειρήσεων και για τους 3 τομείς αφορά τις επιχειρήσεις που έδωσαν στοιχεία για τις πωλήσεις και για τα 4 χρόνια (1994-1997).

4.3.1. Πωλήσεις

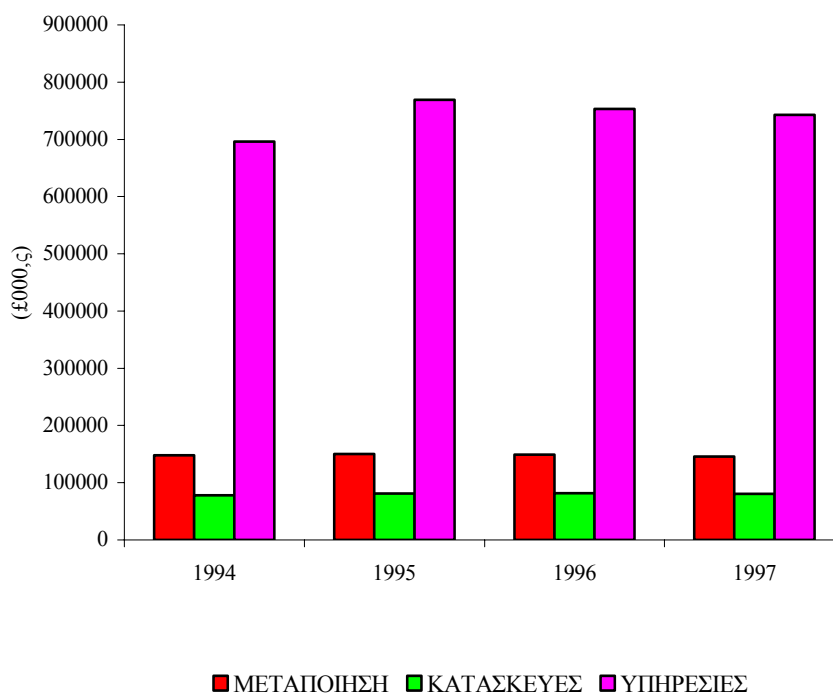
Στο σύνολο τους οι Μικροεπιχειρήσεις παρουσιάζουν διαχρονικά κατά την περίοδο 1994-1997 κάποια κάμψη στις πωλήσεις.

Μεταξύ του 1994 και 1995 παρουσιάστηκε κάποια αύξηση των πωλήσεων ενώ στη συνέχεια ακολουθήθηκε καθοδική πορεία. Η εκτίμηση για το 1997 ήταν ότι επίσης θα υπάρξει περαιτέρω μείωση των πωλήσεων.

Στο σχεδιάγραμμα 18 παρουσιάζονται οι πωλήσεις των Μικροεπιχειρήσεων κατά τομέα για τα έτη 1994-1997. Από το σχεδιάγραμμα 18 φαίνεται η σημαντικότητα του τομέα των Υπηρεσιών στο σύνολο των πωλήσεων των Μικροεπιχειρήσεων.

Στους τομείς της Μεταποίησης και των Υπηρεσιών παρουσιάστηκε αύξηση των πωλήσεων μεταξύ του 1994 και 1995 και στη συνέχεια ακολούθησε μείωση. Στον τομέα των Κατασκευών παρουσιάστηκε οριακή αύξηση των πωλήσεων μεταξύ του 1994-1995 και 1995-1996. Η εκτίμηση για το 1997 ήταν ότι θα υπάρξει μείωση των πωλήσεων και στον τομέα των Κατασκευών.

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 18
ΠΩΛΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΤΑ
ΤΟΜΕΑ ΓΙΑ ΤΑ ΕΤΗ 1994-1997

Η ίδια τάση που επικράτησε στις πωλήσεις κατά τομέα επικράτησε και για το σύνολο των Μικροεπιχειρήσεων όπως διαπιστώνεται από τα αναλυτικά στοιχεία του πίνακα 3.6.

4.3.2. Εξαγωγές

Η κατανομή των Μικροεπιχειρήσεων με μέγεθος 5-9 σε σχέση με τις πωλήσεις τους, μεταξύ της εσωτερικής και εξωτερικής αγοράς για την περίοδο 1994-1997, δίνονται σχετικά στοιχεία και πληροφορίες στον πίνακα 15.

ΠΙΝΑΚΑΣ 15
ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΣΕ ΣΧΕΣΗ
ΜΕ ΤΙΣ ΠΩΛΗΣΕΙΣ ΜΕΤΑΞΥ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ
ΑΓΟΡΑΣ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ ΓΙΑ ΤΑ ΕΤΗ 1994-1997

ΤΟΜΕΑΣ	1994		1995		1996		1997 (Εκτίμηση)	
	1 %	2 %	1 %	2 %	1 %	2 %	1 %	2 %
ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ	93	7	94	6	89	11	90	10
ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ	98	2	98	2	98	2	98	2
ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	93	7	92	8	92	8	93	7
ΣΥΝΟΛΟ	93	7	93	7	92	8	93	7

Σημ. 1 = Πωλήσεις στην Κυπριακή αγορά (Εσωτερική αγορά)
2 = Εξαγωγές (Εξωτερική αγορά)

**Οι Συνεργατικές Πιστωτικές Εταιρείες δεν λαμβάνονται υπόψη
στον υπολογισμό των στοιχείων του πίνακα.**

Η διάρθρωση των πωλήσεων μεταξύ εσωτερικής και εξωτερικής αγοράς, σε αριθμό επιχειρήσεων, οι οποίες πωλούν στην εσωτερική και στην εξωτερική αγορά αντίστοιχα, διατηρείται περίπου σταθερή για όλη την εξεταζόμενη περίοδο. Στο τομεακό επίπεδο η κατανομή μεταξύ επιχειρήσεων που εξάγουν και επιχειρήσεων που πωλούν στην εσωτερική αγορά παραμένει διαχρονικά σταθερή στον τομέα των Κατασκευών.

Στις Υπηρεσίες μεταξύ 1994 και 1995, σημειώθηκε οριακή αύξηση κατά 1% του ποσοστού των επιχειρήσεων που εξάγουν. Μεταξύ 1995 και 1996 το ποσοστό επιχειρήσεων που εξάγουν παρέμεινε σταθερό ενώ η εκτίμηση για το 1997 ήταν ότι θα παρουσιάζετο μείωση του ποσοστού κατά 1%.

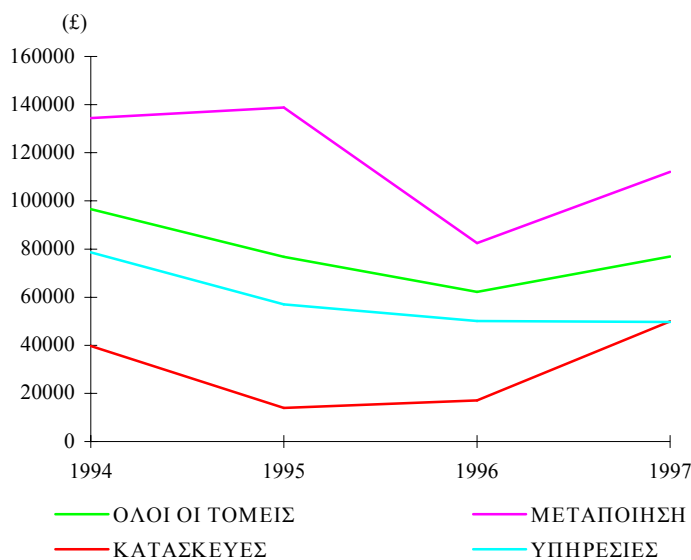
Στον τομέα της Μεταποίησης υπήρξε μείωση κατά 1% των εξαγωγικών επιχειρήσεων μεταξύ 1994 και 1995, ενώ το 1996 οι εξαγωγικές επιχειρήσεις αυξήθηκαν και έφθασαν το 11%. Για το 1997 η εκτίμηση για τον τομέα της Μεταποίησης ήταν ότι το 90% των

επιχειρήσεων θα είχαν πωλήσεις που θα προορίζοντο για την εσωτερική αγορά και οι εξαγωγικές επιχειρήσεις θα περιορίζονταν στο 10%.

Με βάση τον αριθμό των Μικροεπιχειρήσεων που εξάγουν προκύπτει ότι το ποσοστό των εξαγωγικών επιχειρήσεων είναι αρκετά χαμηλό. Μόνο το 8% μεταξύ των Μικροεπιχειρήσεων προχώρησε σε εξαγωγές το 1996 ενώ η εκτίμηση του ποσοστού εξαγωγικών επιχειρήσεων για το 1997 είναι 7%.

Με βάση το μέσο όρο εξαγωγών ανά Μικροεπιχείρηση που κάνει εξαγωγές, αισιόδοξη προοπτική για το 1997 παρουσιάζουν οι τομείς των Κατασκευών και της Μεταποίησης, όπως παρουσιάζεται στο σχεδιάγραμμα 19. Παρά την αναμενόμενη μείωση των πωλήσεων το 1997 στις Κατασκευές και στη Μεταποίηση, ο μέσος όρος εξαγωγών ανά επιχείρηση εκτιμάται ότι θα έχει σημαντική άνοδο το 1997 σε σχέση με το 1996.

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 19
ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ ΕΞΑΓΩΓΩΝ ΑΝΑ ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΠΟΥ ΚΑΝΕΙ
ΕΞΑΓΩΓΕΣ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ ΓΙΑ ΤΑ ΧΡΟΝΙΑ 1994-1997

Στη συνέχεια εξετάζονται τα ποσοστά των εξαγωγικών Μικροεπιχειρήσεων σε σχέση με το ποσοστό των πωλήσεων τους που αφορά εξαγωγές, κατά την περίοδο 1994-1997.

Για τον τομέα της Μεταποίησης, σύμφωνα με τα στοιχεία του πίνακα 3.7, διαπιστώνεται μια μείωση το 1996 και το 1997 του ποσοστού των Μικροεπιχειρήσεων που πέραν του 50% των πωλήσεων τους αφορούν εξαγωγές σε σύγκριση με το 1994 και 1995. Το ίδιο συμβαίνει και με τις επιχειρήσεις που το 26%-50% των πωλήσεων τους αφορά εξαγωγές. Αντίθετα βλέπουμε να αυξάνει το ποσοστό επιχειρήσεων των οποίων το ποσοστό εξαγωγών τους είναι μέχρι 25%.

Στις Κατασκευές όπως φαίνεται αναλυτικά στον πίνακα 3.8, το 1994 για το 50% των εξαγωγικών Μικροεπιχειρήσεων του τομέα, ποσοστό μέχρι 25% των πωλήσεων τους αφορούσε εξαγωγές. Το ποσοστό αυτό των επιχειρήσεων γίνεται 100% για τα επόμενα χρόνια, ενώ για την περίπτωση όπου πέραν του 50% των πωλήσεων αφορά εξαγωγές, έχουμε για το 1994 ποσοστό επιχειρήσεων 50%, και για τα επόμενα χρόνια καθόλου. Δηλαδή διαπιστώνεται και για αυτό τον τομέα μείωση του ποσοστού των Μικροεπιχειρήσεων των οποίων μεγαλύτερο ποσοστό των πωλήσεων αφορά εξαγωγές και αύξηση του ποσοστού Μικροεπιχειρήσεων των οποίων μικρότερο ποσοστό πωλήσεων αφορά εξαγωγές.

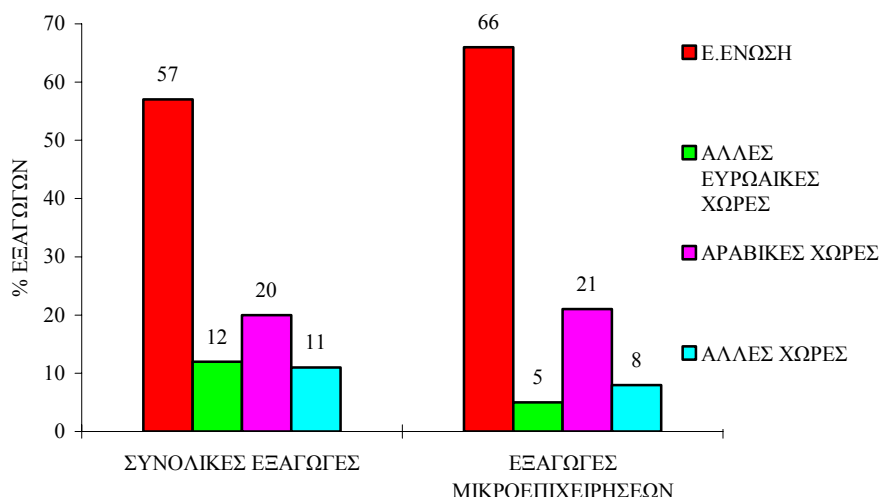
Από τα στοιχεία του πίνακα 3.9 προκύπτει η ίδια τάση και για τον τομέα των Υπηρεσιών. Διαπιστώνεται μια διαχρονική αύξηση του ποσοστού Μικροεπιχειρήσεων των οποίων ποσοστό μέχρι 25% ή και 26%-50% των πωλήσεων αφορά εξαγωγές. Ταυτόχρονα διαπιστώνεται μια κάθετη μείωση του ποσοστού των Μικροεπιχειρήσεων των οποίων ποσοστό πέραν του 50% των πωλήσεων αφορούσε εξαγωγές.

Ο κυριότερος εξαγωγικός προορισμός των Μικροεπιχειρήσεων όπως και για το σύνολο της οικονομίας είναι οι χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Στο σχεδιάγραμμα 20 παρουσιάζονται η ποσοστιαία κατανομή της αξίας των εγχώριων εξαγωγών το 1996 για το σύνολο της οικονομίας καθώς και οι εξαγωγές των Μικροεπιχειρήσεων για την ίδια περίοδο

κατά γεωγραφικό προορισμό. Από τη σύγκριση των πληροφοριών προκύπτει ότι οι κυπριακές Μικροεπιχειρήσεις με απασχόληση 5-9 άτομα, στην εξαγωγική τους προσπάθεια παρουσιάζουν την ίδια εικόνα με το σύνολο της οικονομίας. Σε σχέση με τον πιο βασικό εξαγωγικό προορισμό, την Ευρωπαϊκή Ένωση, η εξαγωγική επίδοση των Μικροεπιχειρήσεων ως ποσοστό στο σύνολο των εξαγωγών ήταν μεγαλύτερη το 1996 από αυτή του συνόλου της οικονομίας. Το στοιχείο αυτό αποτελεί μια ένδειξη του δυναμισμού των Μικροεπιχειρήσεων και των δυνατοτήτων που διαθέτουν όσον αφορά την ανάπτυξη των εξαγωγών.

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 20
ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΣΥΝΟΛΙΚΩΝ ΕΓΧΩΡΙΩΝ
ΕΞΑΓΩΓΩΝ ΚΑΙ ΕΞΑΓΩΓΩΝ ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΚΑΤΑ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟ ΤΟ 1996

Το 66% της αξίας εξαγωγών των Μικροεπιχειρήσεων και των τριών τομέων κατά το 1996, κατευθύνθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Δεύτερος σημαντικός εξαγωγικός προορισμός ήταν η Αραβική αγορά με 21%. Ο τομέας των Υπηρεσιών είχε το 1996 τη μεγαλύτερη επίδοση στις εξαγωγές στους δύο αυτούς προορισμούς.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί επίσης το σημαντικότερο εξαγωγικό προορισμό και κατά τομέα. Το 65% της αξίας των εξαγωγών της Μεταποίησης, το 59% των Κατασκευών και το 68% των Υπηρεσιών είχαν ως βασικό εξαγωγικό προορισμό το 1996, την Ευρωπαϊκή

Ένωση. Περισσότερες λεπτομέρειες και πληροφορίες αναφορικά με την ποσοστιαία κατανομή της αξίας των εξαγωγών κατά τομέα και εξαγωγικό προορισμό, φαίνονται στον πίνακα 3.10.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα στοιχεία του πίνακα 16 που αναφέρονται στον εξαγωγικό προορισμό των Μικροεπιχειρήσεων και για τους 3 τομείς που εξετάζει η μελέτη.

ΠΙΝΑΚΑΣ 16
ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΠΟΥ
ΕΞΑΓΟΥΝ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ ΚΑΙ ΧΩΡΑ ΓΙΑ ΤΟ 1996

ΕΞΑΓΩΓΙΚΟΣ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΣ	Τ Ο Μ Ε Α Σ						ΤΡΕΙΣ ΤΟΜΕΙΣ	
	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ		ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ		ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ		Αρ.	%
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%		
Ευρωπαϊκή Ένωση	68	67	5	50	110	83	183	75
Χώρες Ανατολικής Ευρώπης	8	8	-	-	44	33	52	21
Αραβική αγορά	17	17	-	-	88	67	105	43
Ρωσία	8	8	5	50	-	-	13	5
Άλλες χώρες	25	25	-	-	-	-	25	10

N=101

N=10

N=132

N=243

Σημ. Η % κατανομή είναι με βάση τον αριθμό επιχειρήσεων (N) που εξάγουν, του κάθε τομέα. Το άθροισμα της κατανομής κατά τομέα δεν είναι 100% γιατί υπάρχουν επιχειρήσεις που εξάγουν σε περισσότερες από μια χώρες. Το ίδιο ισχύει και για το αριθμητικό άθροισμα.

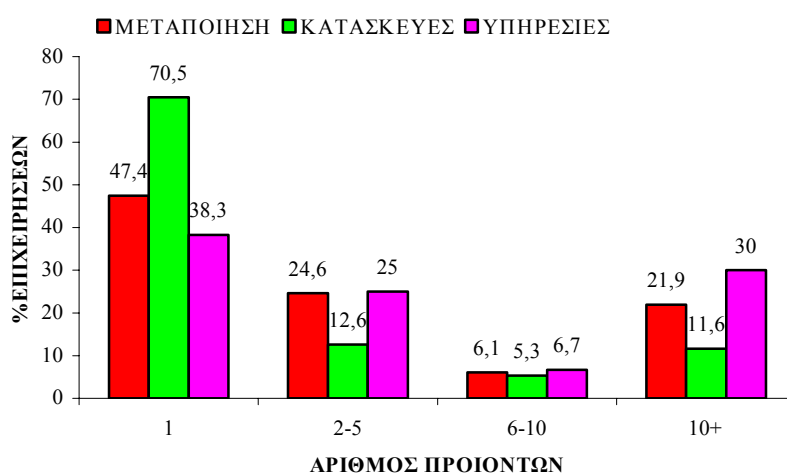
Τα στοιχεία του πίνακα 16 επιβεβαιώνουν ως βασικό εξαγωγικό προορισμό των Μικροεπιχειρήσεων την Ευρωπαϊκή Ένωση, για όλους τους υπό εξέταση οικονομικούς τομείς.

Το 75% των Μικροεπιχειρήσεων που εξάγουν είχαν ως εξαγωγικό προορισμό την Ευρωπαϊκή Ένωση. Το 43% των Μικροεπιχειρήσεων είχαν την Αραβική αγορά και το 21% τις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης. Η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί σημαντικό εξαγωγικό προορισμό για τις Μικροεπιχειρήσεις και κατά τομέα, αφού το 67% των Μικροεπιχειρήσεων της Μεταποίησης που εξάγουν, το 50% των Κατασκευών και το 83% των Υπηρεσιών εξάγουν στην αγορά αυτή.

4.4. Θέση στην αγορά

Στο σχεδιάγραμμα 21 παρουσιάζεται κατά τομέα, το ποσοστό των Μικροεπιχειρήσεων σε σχέση με τον αριθμό των προϊόντων που παράγουν ή και προμηθεύουν την αγορά.

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 21
ΠΟΣΟΣΤΟ ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ ΜΕ
ΒΑΣΗ ΤΟΝ ΑΡΙΘΜΟ ΤΩΝ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ ΠΟΥ
ΠΑΡΑΓΟΥΝ Η ΚΑΙ ΠΡΟΜΗΘΕΥΟΥΝ ΤΟΥΣ ΠΕΛΑΤΕΣ

Στον τομέα της Μεταποίησης η πλειοψηφία των Μικροεπιχειρήσεων (47,4%), παράγει 1 προϊόν. Το 24,6% επικεντρώνει την παραγωγή του σε 2-5 προϊόντα και το 21,9% παράγει περισσότερα από 10 προϊόντα.

Στις Κατασκευές η μεγάλη πλειοψηφία των Μικροεπιχειρήσεων που φθάνει το 70,5%, όπως αναμενόταν, παράγει 1 προϊόν.

Στον τομέα των Υπηρεσιών το 38,3% των Μικροεπιχειρήσεων προσφέρουν στην αγορά 1 προϊόν, το 30% περισσότερα από 10 προϊόντα και ένα 25% από 2 μέχρι 5 προϊόντα.

Από τα αναλυτικά στοιχεία του πίνακα 3.11 προκύπτει ότι το 44% ή περίπου 5 στις 12 Μικροεπιχειρήσεις παράγουν ή και προμηθεύουν την αγορά με ένα συγκεκριμένο ή ένα ομαδοποιημένο προϊόν (product

group). Το 26% περίπου προμηθεύει την αγορά με περισσότερα από 10 προϊόντα ή υπηρεσίες και το 23,4% με 2-5 προϊόντα ή υπηρεσίες. Από 6-10 προϊόντα ή υπηρεσίες, προμηθεύει την αγορά μόνο ένα σχετικά χαμηλό ποσοστό Μικροεπιχειρήσεων της τάξης του 6% περίπου.

Σε σχέση με τον αριθμό πελατών τους οποίους οι Μικροεπιχειρήσεις θεωρούν τους πιο σημαντικούς με την έννοια της εξάρτησης από αυτούς, προέκυψε από την έρευνα και φαίνεται στον πίνακα 17, ότι μόνο ένα μικρό ποσοστό επιχειρήσεων εξαρτάται από ένα μικρό αριθμό πελατών.

ΠΙΝΑΚΑΣ 17
ΑΡΙΘΜΟΣ ΠΕΛΑΤΩΝ ΠΟΥ ΘΕΩΡΟΥΝΤΑΙ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΙ
ΓΙΑ ΤΗ ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ

ΑΡΙΘΜΟΣ ΠΕΛΑΤΩΝ	ΤΟΜΕΑΣ						ΣΥΝΟΛΟ	
	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ		ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ		ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ			
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%
1	118	12,2	93	17,3	44	1,6	255	5,9
2-4	127	13,0	139	26,0	241	8,6	507	11,8
5-10	236	24,3	57	10,6	636	22,7	929	21,5
Κανένας	456	47,0	222	41,3	1710	60,9	2387	55,4
Δεν ξέρω	34	3,5	26	4,8	175	6,2	235	5,4
ΣΥΝΟΛΟ	971	100	536	100	2806	100	4313	100

Το 55% των Μικροεπιχειρήσεων δε θεωρεί κανένα ως σημαντικό πελάτη και μόνο το 21% περίπου θεωρεί ως σημαντικούς 5-10 πελάτες. Από τα στοιχεία αυτά συνάγεται ότι οι Μικροεπιχειρήσεις έχουν μικρό βαθμό συγκέντρωσης όσον αφορά πελάτες ενώ αντίθετα διαθέτουν μια πιο πλατειά βάση πελατών.

Για τον εντοπισμό των κύριων ανταγωνιστών των Μικροεπιχειρήσεων διερευνήθηκαν δύο θέματα. Πρώτον κατά πόσο οι ανταγωνιστές είναι επιχειρήσεις δραστηριοποιημένες στην

εσωτερική αγορά ή επιχειρήσεις του εξωτερικού. Δεύτερο εξετάστηκε το μέγεθος των ανταγωνιστικών επιχειρήσεων για τις επιχειρήσεις του εσωτερικού. Για τους σκοπούς της διερεύνησης αυτής ορίστηκαν τρία μεγέθη. Οι Μικρές Επιχειρήσεις με απασχόληση λιγότερο από 20 άτομα, οι Μεσαίες με απασχόληση 20-100 άτομα και οι Μεγάλες με απασχόληση περισσότερων των 100 ατόμων. Αναλυτικά η εικόνα των κύριων ανταγωνιστών των Μικροεπιχειρήσεων δίνεται στον πίνακα 18.

ΠΙΝΑΚΑΣ 18
ΚΥΡΙΟΙ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΕΣ ΤΩΝ ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ

ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΕΣ	ΤΟΜΕΑΣ						ΣΥΝΟΛΟ	
	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ		ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ		ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ			
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%
ΜΙΚΡΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ	481	50	340	63	1425	51	2246	52
ΜΕΣΑΙΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ	287	30	263	49	1315	47	1865	43
ΜΕΓΑΛΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ	321	33	160	30	1030	37	1511	35
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ	203	21	-	-	44	2	246	6
ΔΕΝ ΞΕΡΩ	34	3	5	1	175	6	214	5
ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	971		536		2806		4313	

Οι ανταγωνιστές σύμφωνα με την άποψη των Μικροεπιχειρήσεων της έρευνας με απασχόληση 5-9 άτομα, προέρχονται κυρίως από το εσωτερικό και μόνο ένα 6% είναι επιχειρήσεις του εξωτερικού. Η εικόνα αυτή διαφοροποιείται σε τομεακό επίπεδο. Στον τομέα των Υπηρεσιών ο ανταγωνισμός από επιχειρήσεις του εξωτερικού είναι μόνο 2% και στις Κατασκευές είναι ανύπαρκτος. Στον τομέα όμως της Μεταποίησης ο ανταγωνισμός από επιχειρήσεις του εξωτερικού φθάνει στο 21%. Σε όλους τους τομείς ο πιο έντονος ανταγωνισμός προέρχεται από τις μικρές επιχειρήσεις με απασχόληση λιγότερο από

20 άτομα. Έντονο όμως ανταγωνιστικό ρόλο προς τις Μικροεπιχειρήσεις διαδραματίζουν τόσο μεσαίες όσο και μεγάλες επιχειρήσεις.

Αναφορικά με το ποσοστό πωλήσεων των Μικροεπιχειρήσεων το οποίο προέρχεται από τη βασική αγορά τους κατά το 1996, τα στοιχεία του πίνακα 19 που προέκυψαν από τη μελέτη, δείχνουν περίπου μια ομοιόμορφη εικόνα και για τους τρεις τομείς. Για το 66% των Μικροεπιχειρήσεων το 76%-100% των πωλήσεων τους, προέρχεται από τη βασική τους αγορά και αυτό ισχύει για το μεγαλύτερο ποσοστό των επιχειρήσεων και στους τρεις τομείς.

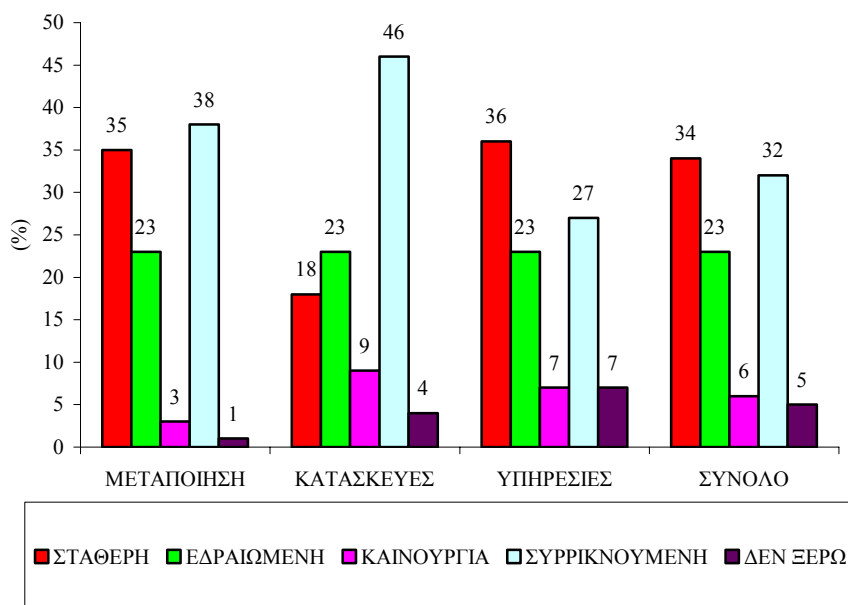
ΠΙΝΑΚΑΣ 19
ΠΟΣΟΣΤΟ ΠΩΛΗΣΕΩΝ ΠΟΥ ΠΡΟΕΡΧΕΤΑΙ ΑΠΟ ΤΗ
ΒΑΣΙΚΗ ΑΓΟΡΑ ΤΗΣ ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΤΟ 1996
ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ

ΜΕΡΙΔΙΟ ΠΩΛΗΣΕΩΝ	ΤΟΜΕΑΣ						ΣΥΝΟΛΟ	
	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ		ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ		ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ			
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%
Μέχρι 25%	34	3,5	21	3,8	175	6,3	230	5,4
26-50%	144	14,9	52	9,6	351	12,7	546	12,8
51-75%	253	26,3	77	14,4	351	12,7	681	16,0
76-100%	532	55,3	386	72,1	1885	68,3	2804	65,8
ΣΥΝΟΛΟ	963	100	536	100	2762	100	4260	100

Στη συνέχεια οι Μικροεπιχειρήσεις κατατάσσονται στη βασική τους αγορά, για το 1996, με βάση τρεις παραμέτρους. Οι παράμετροι αυτοί οι οποίες είναι, το μερίδιο των πωλήσεων τους, ο αριθμός πελατών και η γεωγραφική κάλυψη τους στη βασική αγορά, παρουσιάζονται αναλυτικά κατά τομέα και σύνολο στους πίνακες 3.12, 3.13 και 3.14.

Σε σχέση με την ερώτηση πως θα χαρακτήριζαν τη βασική αγορά τους, οι απαντήσεις που δόθηκαν διαμορφώνουν μια απαισιόδοξη εικόνα και για τους τρεις τομείς, όπως αυτή παρουσιάζεται στο σχεδιάγραμμα 22.

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 22
ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΣ ΒΑΣΙΚΗΣ ΑΓΟΡΑΣ
ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ

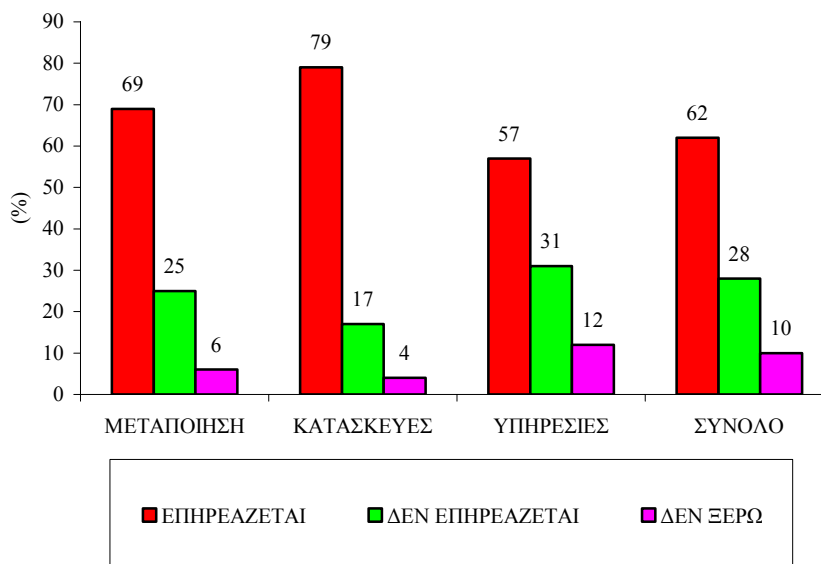
Συγκεκριμένα το 46% των Μικροεπιχειρήσεων στον τομέα των Κατασκευών που είναι και η πλειοψηφία, χαρακτηρίζουν τη βασική αγορά τους ως συρρικνούμενη. Η πλειοψηφία των Μικροεπιχειρήσεων με ποσοστό 38% στη Μεταποίηση, επίσης θεωρούν τη βασική αγορά τους ως συρρικνούμενη. Στις Υπηρεσίες σημαντικό ποσοστό 27% των Μικροεπιχειρήσεων χαρακτηρίζουν συρρικνούμενη τη βασική αγορά τους και ποσοστό 36% ως σταθερή.

Ενθαρρυντική ένδειξη αποτελεί ένα 23% και στους τρεις τομείς το οποίο θεωρεί τη βασική αγορά καθιερωμένη μεν αλλά ταυτόχρονα αναπτυσσόμενη.

Περισσότερα στοιχεία και πληροφορίες περιέχονται στον πίνακα 3.15.

Στο σχεδιάγραμμα 23 παρουσιάζεται η ευαισθησία των προϊόντων και των υπηρεσιών που προσφέρουν οι τρεις τομείς σε τυχόν μεταβολές της τιμής.

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 23
ΕΠΗΡΕΑΣΜΟΣ ΤΗΣ ΖΗΤΗΣΗΣ ΣΤΗ ΒΑΣΙΚΗ ΑΓΟΡΑ
ΤΗΣ ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΑΠΟ ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΣΤΗΝ
ΤΙΜΗ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ

Το 62% των Μικροεπιχειρήσεων θεωρούν ότι η ζήτηση των προϊόντων ή των υπηρεσιών που προσφέρουν στη βασική αγορά τους είναι ιδιαίτερα ευαίσθητη σε μεταβολές της τιμής. Η ελαστικότητα της ζήτησης σε σχέση με την τιμή παρουσιάζεται να είναι μεγαλύτερη στη Μεταποίηση και ακόμα μεγαλύτερη στις Κατασκευές.

Στον τομέα των Υπηρεσιών, η ζήτηση στη βασική αγορά σε σχέση με μεταβολή της τιμής, παρουσιάζεται επίσης ελαστική σε σημαντικό βαθμό που φθάνει στο 57%. Παρόλα αυτά ο τομέας των Υπηρεσιών παρουσιάζει τη μεγαλύτερη συγκριτικά ανελαστικότητα με ποσοστό 31%, σε αντίθεση με τη Μεταποίηση με ποσοστό 25% και τις Κατασκευές με 17%. Περισσότερες πληροφορίες αναφορικά με το βαθμό που επηρεάζεται η ζήτηση προϊόντων και υπηρεσιών στη βασική αγορά από μεταβολές της τιμής, φαίνονται στον πίνακα 3.16.

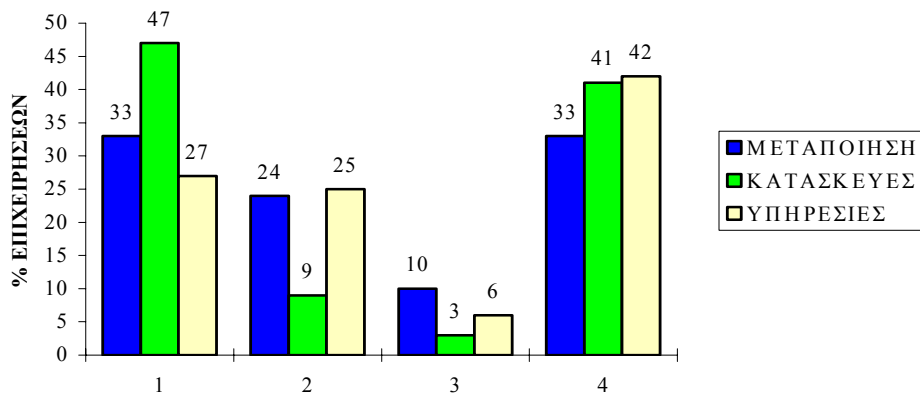
5. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ ΤΩΝ ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Στο κεφάλαιο αυτό περιγράφεται και αναλύεται η στρατηγική που ακολουθήθηκε από τις Μικροεπιχειρήσεις κατά τα τελευταία 3 χρόνια (1994-1997), σε σχέση με τη λειτουργία του μάρκετινγκ και των πωλήσεων, τα οικονομικά θέματα (επενδύσεις, χρηματοδότηση, επικερδότητα) και τη λειτουργία της παραγωγής. Γίνεται επίσης παράθεση στοιχείων και ανάλυση πληροφοριών αναφορικά με τη στρατηγική που προτίθενται να ακολουθήσουν οι Μικροεπιχειρήσεις μέχρι το 2000.

5.1. Στρατηγική μάρκετινγκ και πωλήσεων

Η στρατηγική που ακολούθησαν οι Μικροεπιχειρήσεις κατά την περίοδο 1994-1997, με στόχο την αύξηση των πωλήσεων τους, παρουσιάζεται στο σχεδιάγραμμα 24.

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 24
ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗΣ
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΗΣ ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ
ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1994-1997 ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ

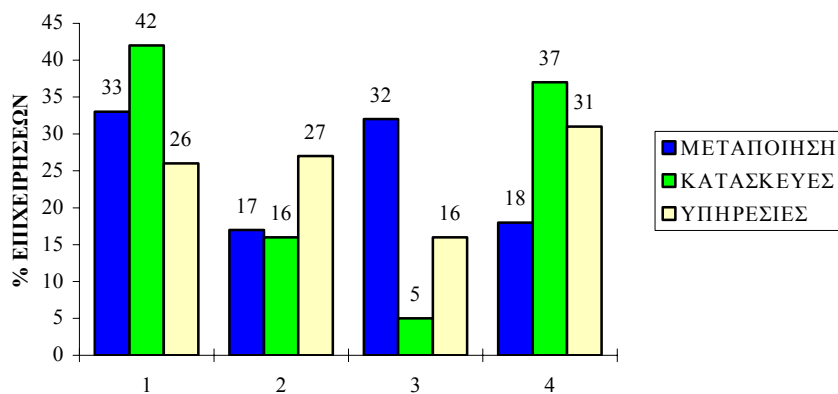
1. ΕΞΕΥΡΕΣΗ ΝΕΩΝ ΑΓΟΡΩΝ ΜΕ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΑ ΠΡΟΙΟΝΤΑ
2. ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΝΕΩΝ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ/ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΣΕ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΕΣ ΑΓΟΡΕΣ
3. ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΝΕΩΝ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ ΣΕ ΝΕΕΣ ΑΓΟΡΕΣ
4. ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΩΝ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ ΣΕ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΕΣ ΑΓΟΡΕΣ

Η πλειοψηφία των Μικροεπιχειρήσεων του τομέα της Μεταποίησης ακολούθησαν στρατηγική προώθησης των πωλήσεων τους είτε με

εξεύρεση νέων αγορών για τα υφιστάμενα προϊόντα είτε προώθηση υφιστάμενων προϊόντων σε υφιστάμενες αγορές. Την ίδια πολιτική ακολούθησαν η πλειοψηφία των Μικροεπιχειρήσεων τόσο του τομέα των Κατασκευών όσο και του τομέα των Υπηρεσιών. Η προώθηση νέων προϊόντων σε νέες αγορές, ως στρατηγική αύξησης των πωλήσεων, επιλέγηκε μόνο από το 10% των Μικροεπιχειρήσεων της Μεταποίησης, 3% των Κατασκευών και 6% των Υπηρεσιών.

Στο σχεδιάγραμμα 25 παρουσιάζεται η στρατηγική προώθησης των πωλήσεων την οποία προτίθενται να εφαρμόσουν οι Μικροεπιχειρήσεις μέχρι το 2000.

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 25
ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗΣ
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΗΣ ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ
ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΜΕΧΡΙ ΤΟ 2000 ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ

1. ΕΞΕΥΡΕΣΗ ΝΕΩΝ ΑΓΟΡΩΝ ΜΕ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΑ ΠΡΟΙΟΝΤΑ
2. ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΝΕΩΝ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ/ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΣΕ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΕΣ ΑΓΟΡΕΣ
3. ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΝΕΩΝ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ ΣΕ ΝΕΕΣ ΑΓΟΡΕΣ
4. ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΩΝ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ ΣΕ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΕΣ ΑΓΟΡΕΣ

Από τη σύγκριση των σχεδιαγραμμάτων 24 και 25, διαπιστώνεται κάποια στροφή τόσο της Μεταποίησης όσο και των Υπηρεσιών και σε λιγότερο βαθμό των Κατασκευών, προς τη στρατηγική προώθησης νέων προϊόντων σε νέες αγορές. Ταυτόχρονα, παραμένει ως σημαντική στρατηγική επιλογή για την περίοδο μέχρι το 2000 και για τους 3 τομείς, η εξεύρεση νέων αγορών με υφιστάμενα προϊόντα.

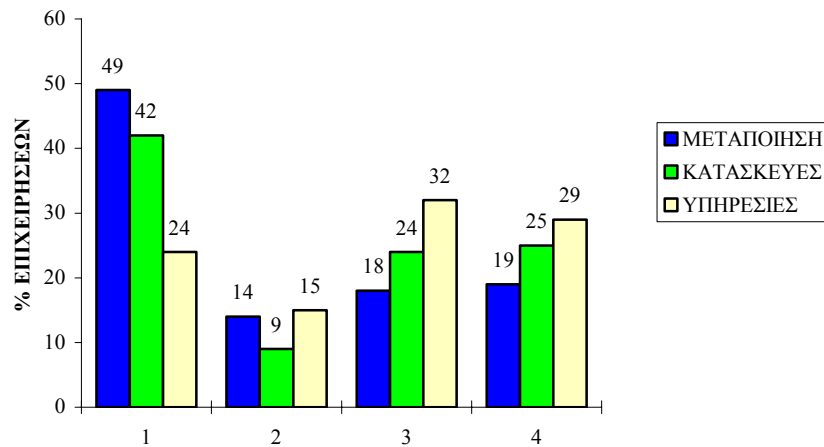
Περισσότερα στοιχεία καθώς και πληροφορίες για το σύνολο των Μικροεπιχειρήσεων αναφορικά με τη στρατηγική προώθησης των πωλήσεων τους, που ακολούθησαν την περίοδο 1994-1997, περιέχονται στον πίνακα 4.1.

Το 39% των Μικροεπιχειρήσεων και στους τρεις τομείς ακολούθησαν την προώθηση υφιστάμενων προϊόντων σε υφιστάμενες αγορές ως στρατηγική αύξησης των πωλήσεων. Αξιολογώντας γρήγορα τα αποτελέσματα οι Μικροεπιχειρήσεις, γεγονός που φανερώνει σημαντικό βαθμό ευελιξίας και προσαρμογής, μόνο το 29% απάντησαν σε σχετική ερώτηση ότι θα συνεχίσουν να εφαρμόζουν τη στρατηγική αυτή μέχρι το 2000 όπως προκύπτει από τα στοιχεία του πίνακα 4.2. Οι επιχειρήσεις οι οποίες υιοθέτησαν ως στρατηγική αύξησης των πωλήσεων τους κατά τα τελευταία 3 χρόνια την προώθηση νέων προϊόντων σε νέες αγορές ήταν μόνο ένα πολύ χαμηλό ποσοστό της τάξης του 7%. Το ποσοστό αυτό αυξήθηκε σε 18% αναφορικά με τη στρατηγική που πρέπει να ακολουθηθεί μέχρι το 2000. Ο υπερδιπλασιασμός του ποσοστού αυτού μεταξύ των δύο περιόδων τονίζει την αναγνώριση από τις Μικροεπιχειρήσεις της ανάγκης για διείσδυση με νέα προϊόντα σε νέες αγορές ως βασική προϋπόθεση επιχειρηματικής επιβίωσης και ανάπτυξης. Ειδικά στον τομέα της Μεταποίησης το ποσοστό αυτό έγινε από 10% την περίοδο 1994-1997, 32% για την περίοδο μέχρι το 2000 και στις Υπηρεσίες από 6% σε 16% αντίστοιχα. Από τα στοιχεία αυτά προκύπτει ότι οι Μικροεπιχειρήσεις έχουν αντιληφθεί και έχουν αποφασίσει να υιοθετήσουν νέες διεισδυτικές στρατηγικές αναφορικά με την επιχειρηματική τους δραστηριότητα με στόχο την αύξηση των πωλήσεων τους.

Με βάση τα στοιχεία της έρευνας η στρατηγική παραγωγής προϊόντων και υπηρεσιών που ακολουθήθηκε τόσο τα τελευταία 3 χρόνια (1994-97) όπως φαίνεται στον πίνακα 4.3, όσο και η στρατηγική που προτίθενται να ακολουθήσουν οι Μικροεπιχειρήσεις μέχρι το 2000, η οποία παρουσιάζεται στον πίνακα 4.4 είναι περίπου οι ίδιες. Κατά τα τελευταία 3 χρόνια η βασική στρατηγική σε σχέση με τα προϊόντα/υπηρεσίες (product strategy) ήταν η παραγωγή προϊόντων με χαμηλό κόστος (32%). Η παραγωγή διαφοροποιημένων προϊόντων ήταν μόνο 14%, η παραγωγή εξειδικευμένων προϊόντων/υπηρεσιών με χαμηλό κόστος 28% και η παραγωγή

εξειδικευμένων προϊόντων/υπηρεσιών ανεξάρτητα του κόστους 26%. Για την περίοδο μέχρι το 2000, η πλειοψηφία των Μικροεπιχειρήσεων επέλεγον πάλι μεταξύ παραγωγής προϊόντων με χαμηλό κόστος (29%) και παραγωγή εξειδικευμένων προϊόντων/υπηρεσιών με χαμηλό κόστος (30%). Η στρατηγική προϊόντων και υπηρεσιών κατά τομέα, απεικονίζεται στο σχεδιάγραμμα 26.

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 26
ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ
ΠΡΟΙΟΝΤΑ/ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1994-1997
ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ

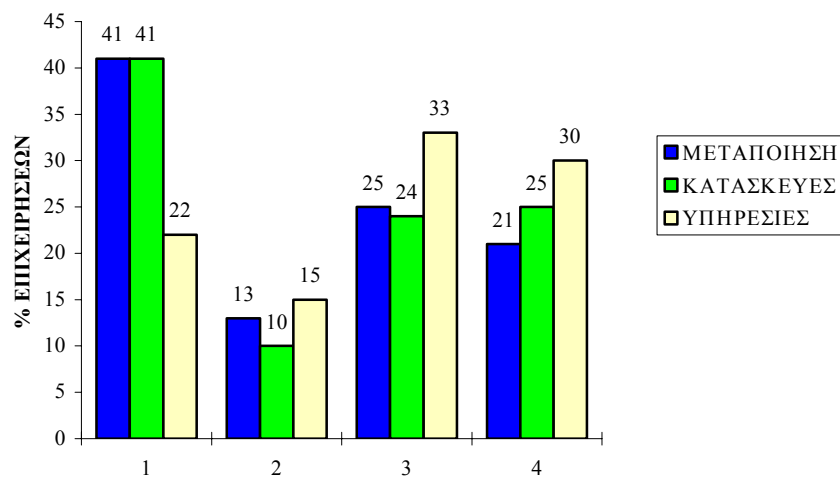
1. ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ ΜΕ ΧΑΜΗΛΟ ΚΟΣΤΟΣ
2. ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΔΙΑΦΟΡΟΠΟΙΗΜΕΝΩΝ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ
3. ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΩΝ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ ΜΕ ΧΑΜΗΛΟ ΚΟΣΤΟΣ
4. ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΩΝ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΑ ΚΟΣΤΟΥΣ

Από το σχεδιάγραμμα 26 προκύπτει ότι η στρατηγική παραγωγής προϊόντων με χαμηλό κόστος ακολουθήθηκε κατά πρώτο λόγο από τη Μεταποίηση και κατά δεύτερο λόγο από τις Κατασκευές. Η επιλογή της στρατηγικής παραγωγής διαφοροποιημένων προϊόντων ήταν σε χαμηλά επίπεδα και στους τρεις τομείς.

Σε σύγκριση με τα στοιχεία του σχεδιαγράμματος 27, που αφορά τη στρατηγική σε σχέση με τα προϊόντα/υπηρεσίες που αναμένεται να ακολουθηθεί μέχρι το 2000, η παραγωγή προϊόντων με χαμηλό κόστος παραμένει ιεραρχημένη στο πιο ψηλό σημείο για τη Μεταποίηση και για τις Κατασκευές. Επίσης η παραγωγή

διαφοροποιημένων προϊόντων παραμένει ως επιλογή για την περίοδο μέχρι το 2000, στα πιο χαμηλά επίπεδα όπως ήταν και στη διάρκεια της περιόδου 1994-1997.

**ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 27
ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ
ΠΡΟΙΟΝΤΑ/ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΠΕΡΙΟΔΟ ΜΕΧΡΙ ΤΟ 2000 ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ**

1. ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ ΜΕ ΧΑΜΗΛΟ ΚΟΣΤΟΣ
2. ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΔΙΑΦΟΡΟΠΟΙΗΜΕΝΩΝ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ
3. ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΩΝ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ ΜΕ ΧΑΜΗΛΟ ΚΟΣΤΟΣ
4. ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΩΝ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΑ ΚΟΣΤΟΥΣ

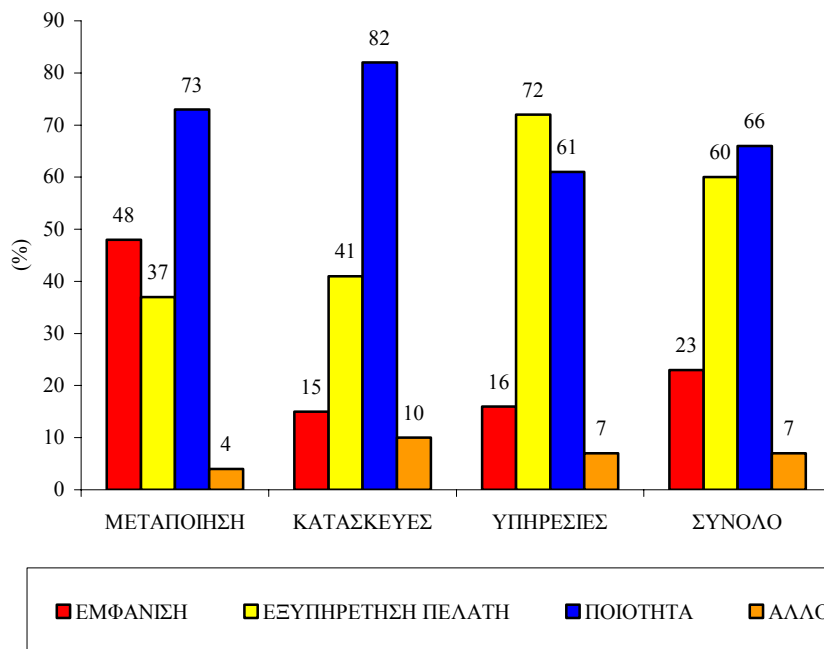
Η στρατηγική επιλογή της παραγωγής εξειδικευμένων προϊόντων με χαμηλό κόστος, παρουσιάζεται διαφοροποιημένη για την περίοδο μέχρι το 2000 σε σχέση με την περίοδο 1994-1997. Κατά την περίοδο 1994-1997 η στρατηγική αυτή ήταν συγκριτικά πολύ χαμηλά στις προτεραιότητες της Μεταποίησης. Για την περίοδο μέχρι το 2000 βλέπουμε να ανεβαίνει στο 25% από το 18% που ήταν στην περίοδο 1994-1997. Για τους τομείς των Κατασκευών και των Υπηρεσιών δεν προκύπτει ουσιαστική διαφοροποίηση μεταξύ των 2 χρονικών περιόδων.

Για τη στρατηγική επιλογή της παραγωγής εξειδικευμένων προϊόντων ανεξάρτητα του κόστους, επίσης δεν παρατηρείται ουσιαστική διαφοροποίηση κατά τομέα μεταξύ των 2 υπό εξέταση χρονικών περιόδων. Εξάιρεση αποτελούν οι Μικροεπιχειρήσεις της

Μεταποίησης όπου για την περίοδο μέχρι το 2000 ανεβαίνει η πρόθεση τους να εφαρμόσουν τη στρατηγική αυτή κατά 2 ποσοστιαίες μονάδες.

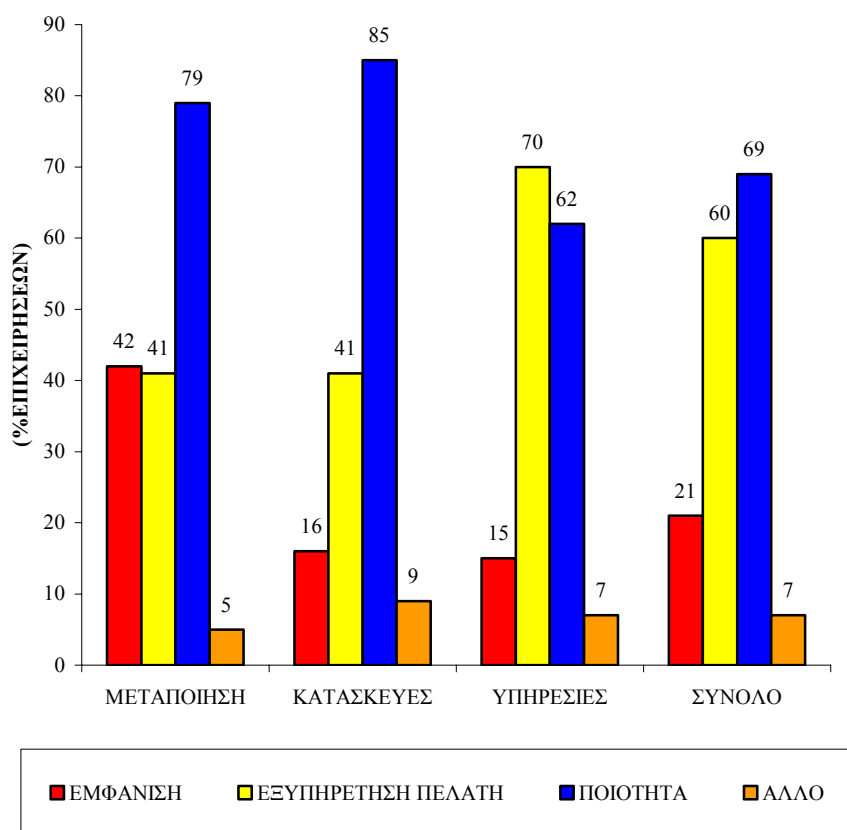
Τα κύρια σημεία διαφοροποίησης των προϊόντων των Μικροεπιχειρήσεων έναντι των ανταγωνιστών τους, τα 3 τελευταία χρόνια απεικονίζονται στο σχεδιάγραμμα 28.

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 28
ΣΗΜΕΙΑ ΔΙΑΦΟΡΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΩΝ
ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ/ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΤΩΝ
ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΤΗΣ
ΠΕΡΙΟΔΟΥ 1994-1997 ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ

Κατά πρώτο λόγο ήταν η ποιότητα των προϊόντων (66%) και κατά δεύτερο λόγο η χρησιμότητα των προϊόντων και η εξυπηρέτηση του πελάτη (60%). Με βάση τις προθέσεις των επιχειρήσεων, τα σημεία διαφοροποίησης των προϊόντων τους, όπως αυτά παρουσιάζονται στο σχεδιάγραμμα 29 δεν αναμένεται να διαφέρουν σημαντικά από αυτά της περιόδου 1994-1997.

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 29
ΣΗΜΕΙΑ ΔΙΑΦΟΡΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΩΝ
ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ/ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΤΩΝ
ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΜΕΧΡΙ
ΤΟ 2000 ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ

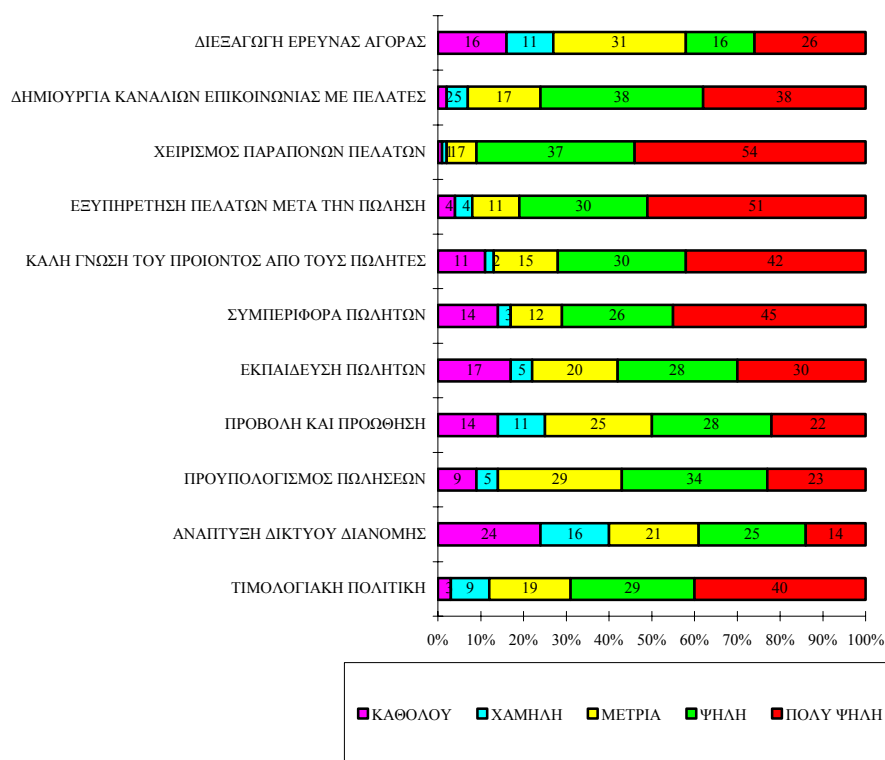
Με βάση την ανάλυση των πληροφοριών κατά τομέα, προκύπτει μια ελαφρά διαφοροποιημένη εικόνα μεταξύ των 2 χρονικών περιόδων, στους τομείς της Μεταποίησης και των Κατασκευών. Η Μεταποίηση κατά τα τελευταία 3 χρόνια έδινε μεγαλύτερη βαρύτητα μετά την ποιότητα στην εμφάνιση του προϊόντος, ενώ για την περίοδο μέχρι και το 2000 η πρόθεση φαίνεται να είναι η μεγαλύτερη επικέντρωση στην εξυπηρέτηση του πελάτη και στην ποιότητα του προϊόντος. Στον τομέα των Υπηρεσιών και για τις δύο περιόδους βασικό σημείο διαφοροποίησης έναντι των ανταγωνιστών ήταν και παραμένει η χρησιμότητα στον πελάτη και η εξυπηρέτηση του πελάτη. Στις Κατασκευές η πρόθεση των Μικροεπιχειρήσεων είναι να δώσουν

ακόμα μεγαλύτερη έμφαση στην ποιότητα ως σημείο διαφοροποίησης έναντι των ανταγωνιστών τους για την περίοδο μέχρι το 2000. Περισσότερα αναλυτικά στοιχεία και πληροφόρηση περιέχονται στον πίνακα 4.5 που αναφέρεται στην περίοδο 1994-1997 και στον πίνακα 4.6 που αφορά την περίοδο μέχρι το 2000.

5.2. Προτεραιότητα και εφαρμογή στις Μικροεπιχειρήσεις βασικών στοιχείων της λειτουργίας του Μάρκετινγκ και των Πωλήσεων

Στο σχεδιάγραμμα 30 γίνεται παραστατική απεικόνιση της προτεραιότητας που έχουν για τις Μικροεπιχειρήσεις διάφορα επιμέρους στοιχεία της λειτουργίας του Μάρκετινγκ και των Πωλήσεων.

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ30
ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΜΑΡΚΕΤΙΝΓΚ/ΠΩΛΗΣΕΩΝ ΣΤΙΣ
ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Τα 3 πρώτα ιεραρχημένα στοιχεία της λειτουργίας του Μάρκετινγκ και των Πωλήσεων τα οποία έχουν την πιο υψηλή προτεραιότητα για τις Μικροεπιχειρήσεις, είναι:

- ο χειρισμός παραπόνων πελατών,
- η εξυπηρέτηση πελατών μετά την πώληση, και
- η συμπεριφορά των πωλητών.

Τα αμέσως 3 επόμενα που ακολουθούν είναι:

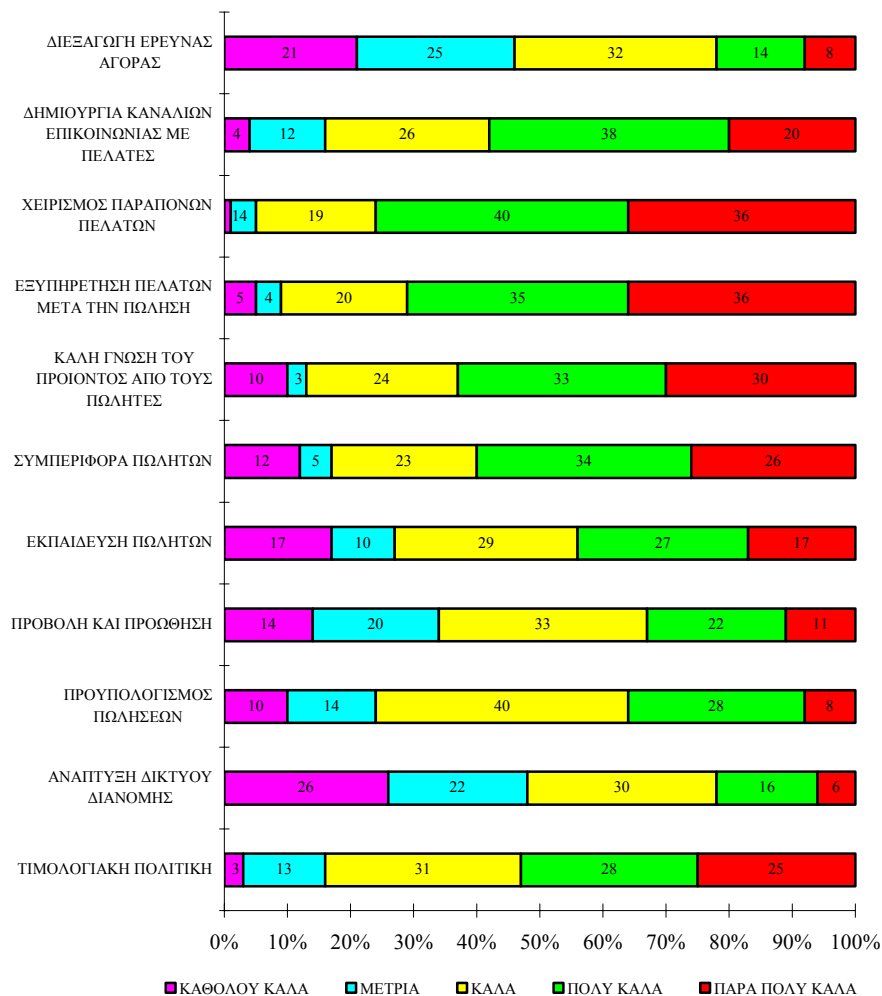
- η καλή γνώση των προϊόντων από τους πωλητές,
- η τιμολογιακή πολιτική και
- η δημιουργία καναλιών επικοινωνίας με τους πελάτες

Παρατηρώντας τα στοιχεία του Μάρκετινγκ και των Πωλήσεων τα οποία έχουν την πιο μεγάλη προτεραιότητα για τις Μικροεπιχειρήσεις, διαπιστώνεται ότι αυτά περιστρέφονται κυρίως γύρω από τον παράγοντα "πελάτης". Η διαπίστωση αυτή έχει άμεση σχέση με το μικρό μέγεθος της επιχείρησης το οποίο της επιβάλλει την ανάπτυξη προσωπικών σχέσεων με τον κάθε πελάτη, αφού όπως είναι φυσικό δημιουργείται μια σχέση εξάρτησης της μικρής επιχείρησης από τον κάθε συγκεκριμένο πελάτη. Μια άλλη διαπίστωση αφορά το βαθμό της σημασίας που δίνουν οι Μικροεπιχειρήσεις στην κατάρτιση των πωλητών τους. Το στοιχείο αυτό είναι μεταξύ εκείνων που με βάση το χαρακτηρισμό «πολύ υψηλή» προτεραιότητα βρίσκονται σε σχετικά χαμηλή προτεραιότητα, αφού είναι ιεραρχημένο στην 7η θέση σε σύγκριση με τα άλλα στοιχεία.

Η διεξαγωγή έρευνας αγοράς, η προβολή και προώθηση, ο προϋπολογισμός πωλήσεων και η ανάπτυξη δικτύων διανομής, έχουν λιγότερη προτεραιότητα για τις Μικροεπιχειρήσεις. Η ερμηνεία που θα μπορούσε να δοθεί έχει και πάλι άμεση σχέση με το μικρό μέγεθος της επιχείρησης. Η δυνατότητα για ανάπτυξη άμεσης και πολλές φορές σε προσωπικό επίπεδο σχέσης μεταξύ επιχείρησης και πελάτη, εξασθενίζει την ανάγκη για διερεύνηση της αγοράς και την ανάπτυξη σοβαρής διαφημιστικής προσπάθειας ή ανάπτυξης δικτύων διανομής. Περισσότερες πληροφορίες και στοιχεία κατά τομέα περιέχονται στον πίνακα 4.7.

Οι Μικροεπιχειρήσεις, σύμφωνα με το σχεδιάγραμμα 31, φαίνεται να είναι γενικά ικανοποιημένες από την απόδοση τους και τον τρόπο που εφαρμόζουν τα στοιχεία του Μάρκετινγκ και των Πωλήσεων, τα οποία θεωρούνται ότι έχουν πιο υψηλή προτεραιότητα από τις ίδιες.

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 31
ΑΠΟΔΟΣΗ ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΑ
ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΜΑΡΚΕΤΙΝΓΚ ΠΩΛΗΣΕΩΝ

Αυτό προκύπτει από την τοποθέτηση τους ότι εφαρμόζονται πάρα πολύ καλά και πολύ καλά, ο χειρισμός παραπόνων πελατών, η εξυπηρέτηση των πελατών μετά την πώληση, η συμπεριφορά των

πωλητών και η καλή γνώση των προϊόντων. Αντίθετα οι Μικροεπιχειρήσεις δήλωσαν Καθόλου Καλά ή Μέτρια για τον τρόπο που εφαρμόζονται στην επιχείρηση, κυρίως για τα στοιχεία τα οποία δεν ιεραρχούνται πολύ ψηλά στις προτεραιότητες τους.

Σημαντικό ποσοστό των Μικροεπιχειρήσεων και στους τρεις τομείς θεωρούν ότι δε γίνεται με σωστό και αποτελεσματικό τρόπο η διεξαγωγή έρευνας της αγοράς, όπου και στο βαθμό βέβαια που το στοιχείο αυτό του Μάρκετινγκ/Πωλήσεων εφαρμόζεται.

Επίσης σημαντικό ποσοστό στη Μεταποίηση πιστεύει ότι δε γίνονται καθόλου καλά, η προβολή και η προώθηση των προϊόντων και της επιχείρησης. Στις Κατασκευές επίσης ένα σημαντικό ποσοστό θεωρεί ότι δε γίνεται κατά σωστό και αποδοτικό τρόπο μεταξύ άλλων η εκπαίδευση των πωλητών, ενώ στις Υπηρεσίες σημαντικό ποσοστό εκτός από τη διεξαγωγή έρευνας αγοράς θεωρεί ότι δε γίνεται καθόλου καλά και η ανάπτυξη δικτύου διανομής. Αναλυτικά στοιχεία υπάρχουν στον πίνακα 4.8.

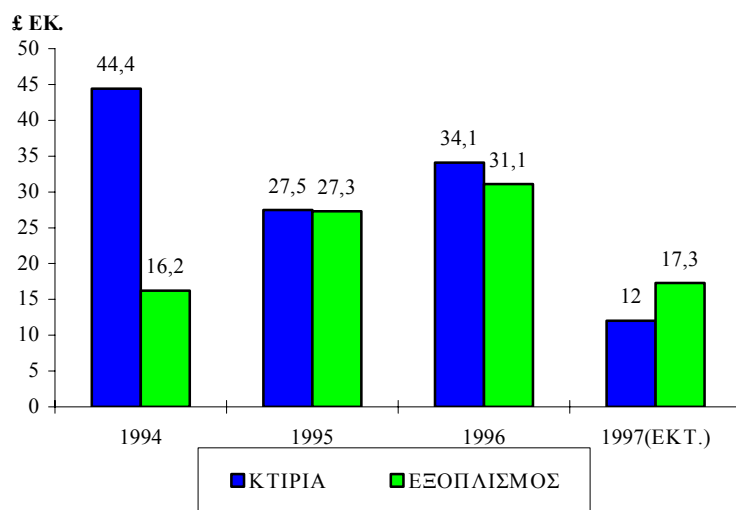
5.3. Οικονομική στρατηγική των Μικροεπιχειρήσεων

Στην ανάλυση της οικονομικής στρατηγικής των Μικροεπιχειρήσεων εξετάζονται η επενδυτική πολιτική τους, η σύνθεση του κόστους και η επικερδότητα τους, τα τυχόν οικονομικά εμπόδια στην ανάπτυξη τους και η εξέταση της απόδοσης τους σε μια σειρά από σημαντικές επιμέρους λειτουργίες της οικονομικής διαχείρισης.

5.3.1. Επενδυτική πολιτική

Από πλευράς επενδυτικής πολιτικής εξετάστηκαν οι επενδύσεις των Μικροεπιχειρήσεων για τα χρόνια 1994-1996. Για το 1997 τα στοιχεία αφορούν εκτίμηση για τις επενδύσεις που αναμένεται να υλοποιηθούν μέσα στο χρόνο αυτό. Τα στοιχεία, όπως παρουσιάζονται στο σχεδιάγραμμα 32 αφορούν τις επενδύσεις σε κτίρια και εξοπλισμό.

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 32
ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΤΩΝ ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΣΕ
ΚΤΙΡΙΑ ΚΑΙ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟ, 1994-1997

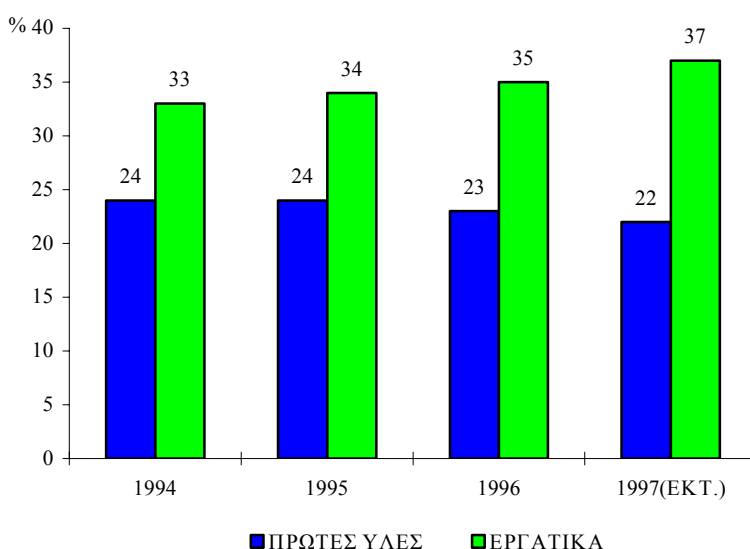

Διαχρονικά η τάση των επενδύσεων σε κτίρια είναι πτωτική, με εξαίρεση το 1996. Από 44 εκατομμύρια λίρες που ήταν οι δαπάνες σε κτίρια το 1994, η εκτίμηση είναι ότι θα μειωθούν σε 12 εκατομμύρια λίρες το 1997. Όσον αφορά τις επενδύσεις σε εξοπλισμό η τάση είναι αυξητική μεταξύ των ετών 1994 και 1996. Για το 1997 η εκτίμηση είναι ότι οι επενδύσεις σε εξοπλισμό θα παρουσιάσουν μείωση και αναμένεται ότι θα φθάσουν τα 17 εκατομμύρια λίρες, ενώ το 1996 ήταν 31 εκατομμύρια λίρες. Η παρατηρούμενη πτωτική τάση όσον αφορά τις επενδύσεις σε κτίρια και η αυξητική όσον αφορά εξοπλισμό χαρακτηρίζει και τους τρεις υπό εξέταση τομείς της οικονομίας. Ο τομέας των Υπηρεσιών παρουσιάζει μια αύξηση των επενδύσεων σε κτίρια το 1996 αλλά στη συνέχεια η εκτίμηση για το 1997 είναι ότι θα μειωθεί κάθετα. Επίσης η διαχρονική αυξητική τάση για επενδύσεις σε εξοπλισμό και στους 3 τομείς αφορά μέχρι το 1996. Η εκτίμηση για το 1997 είναι μείωση και στους τρεις τομείς. Περισσότερα αναλυτικά στοιχεία και για τους 3 υπό εξέταση τομείς παρουσιάζονται στον πίνακα 4.9.

5.3.2. Σύνοψη του κόστους και επικερδότητα

Η σύνοψη του κόστους των Μικροεπιχειρήσεων όσον αφορά τις πρώτες ύλες και τα εργατικά ως ποσοστά στο σύνολο των Πωλήσεων τους, παρουσιάζεται διαχρονικά στο σχεδιάγραμμα 33.

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 33
ΣΥΝΘΕΣΗ ΤΟΥ ΚΟΣΤΟΥΣ ΤΩΝ
ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΩΣ ΠΟΣΟΣΤΟ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ
ΤΩΝ ΠΩΛΗΣΕΩΝ

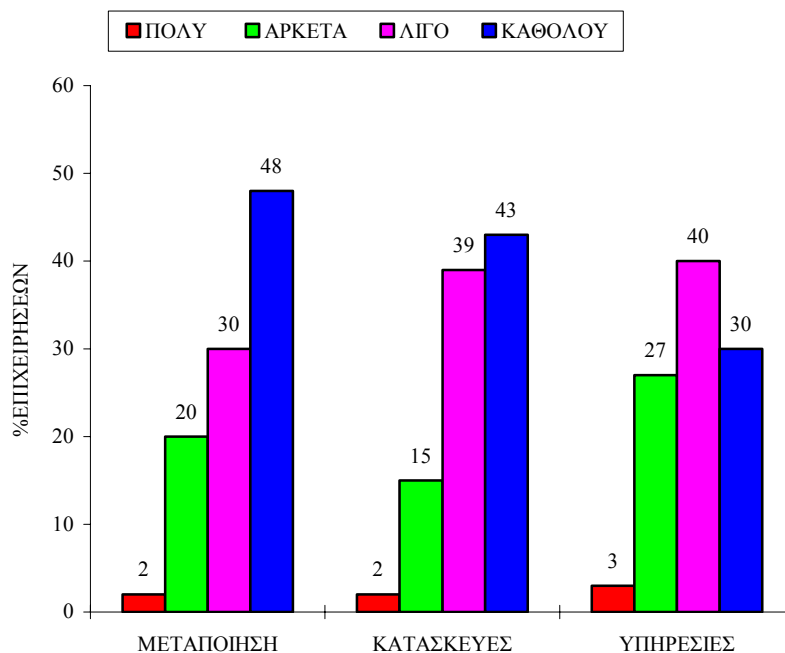

Από το σχεδιάγραμμα 33 προκύπτει σαφής η τάση για οριακή έστω μείωση του ποσοστού επιβάρυνσης των πρώτων υλών στη συνολική αξία των πωλήσεων. Ταυτόχρονα διακρίνεται και αντίστοιχη οριακή αύξηση της επιβάρυνσης που επιφέρουν τα εργατικά.

Στον τομέα της Μεταποίησης παρουσιάζεται διαχρονικά κάποια αυξητική τάση του ποσοστού που αφορά τις πρώτες ύλες ενώ τα εργατικά παραμένουν ως ποσοστό, σταθερά. Στον τομέα των Υπηρεσιών παρουσιάζεται διαχρονική αύξηση στο ποσοστό των εργατικών ενώ το ποσοστό των πρώτων υλών παραμένει στα ίδια περίπου επίπεδα. Στον τομέα των Κατασκευών παρουσιάζεται οριακή αύξηση των πρώτων υλών και των εργατικών το 1996. Πιο αναλυτικά στοιχεία φαίνονται στον πίνακα 4.10.

Αναφορικά με το βαθμό ικανοποίησης των Μικροεπιχειρήσεων από το ποσοστό κέρδους κατά τα τελευταία 3 χρόνια (1994-1996), η εικόνα δίνεται από το σχεδιάγραμμα 34. Για τους σκοπούς της παρούσας μελέτης, ως ποσοστό κέρδους, εννοείται το ακαθάριστο ποσοστό κέρδους, δηλαδή πριν την αφαίρεση των φόρων.

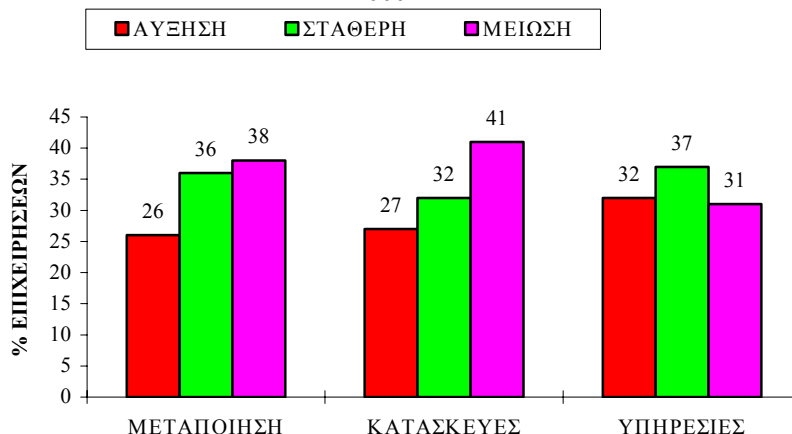
ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 34
ΒΑΘΜΟΣ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗΣ ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΑΠΟ ΤΟ ΠΟΣΟΣΤΟ ΚΕΡΔΟΥΣ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ ΤΗΝ
ΠΕΡΙΟΔΟ 1994-1996

Πολύ ικανοποιημένες από το ποσοστό κέρδους που είχαν την περίοδο 1994-1996, ήταν μόνο το 2% των Μικροεπιχειρήσεων της Μεταποίησης και των Κατασκευών και το 3% των Μικροεπιχειρήσεων του τομέα των Υπηρεσιών. Η πλειοψηφία των Μικροεπιχειρήσεων στη Μεταποίηση και στις Κατασκευές με ποσοστό 48% και 43% αντίστοιχα, δήλωσαν «καθόλου ικανοποιημένες» όσον αφορά το ποσοστό κέρδους τους. Στις Υπηρεσίες ποσοστό 40% δήλωσαν «λίγο ικανοποιημένες» και ποσοστό 30% «καθόλου ικανοποιημένες». Ο βαθμός ικανοποίησης των Μικροεπιχειρήσεων από το ποσοστό κέρδους που είχαν την περίοδο 1994-1996, δίνεται με περισσότερες λεπτομέρειες στον πίνακα 4.11.

Οι προσδοκίες των επιχειρήσεων αναφορικά με την επικερδότητα τους για τη χρονική περίοδο μέχρι το 2000, παρουσιάζονται κατά τομέα στο σχεδιάγραμμα 35.

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 35
ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΗ ΕΠΙΚΕΡΔΟΤΗΤΑ ΤΩΝ
ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ ΜΕΧΡΙ ΤΟ
2000

Η πλειοψηφία των Μικροεπιχειρήσεων στη Μεταποίηση και στις Κατασκευές, όπως φαίνεται στο σχεδιάγραμμα 35, εκτιμούν ότι θα παρουσιάσουν μείωση του κέρδους τους μέχρι το 2000. Στις Υπηρεσίες η πλειοψηφία των Μικροεπιχειρήσεων με ποσοστό 37% εκτιμά ότι τα κέρδη τους θα σταθεροποιηθούν, ενώ ποσοστό 31% εκτιμά ότι θα έχουν μείωση των κερδών τους. Περισσότερες πληροφορίες δίνονται στον πίνακα 4.12. Από τα στοιχεία του πίνακα αυτού, προκύπτει ότι η πλειοψηφία των Μικροεπιχειρήσεων και στους 3 τομείς που εξετάζει η μελέτη, με ποσοστό 36%, αναμένουν ότι η επικερδότητα τους μέχρι το 2000 θα παραμείνει σταθερή. Ποσοστό 30% εκτιμούν ότι θα έχουν αύξηση και ποσοστό 34% αναμένουν ότι θα υπάρξει μείωση της επικερδότητάς τους.

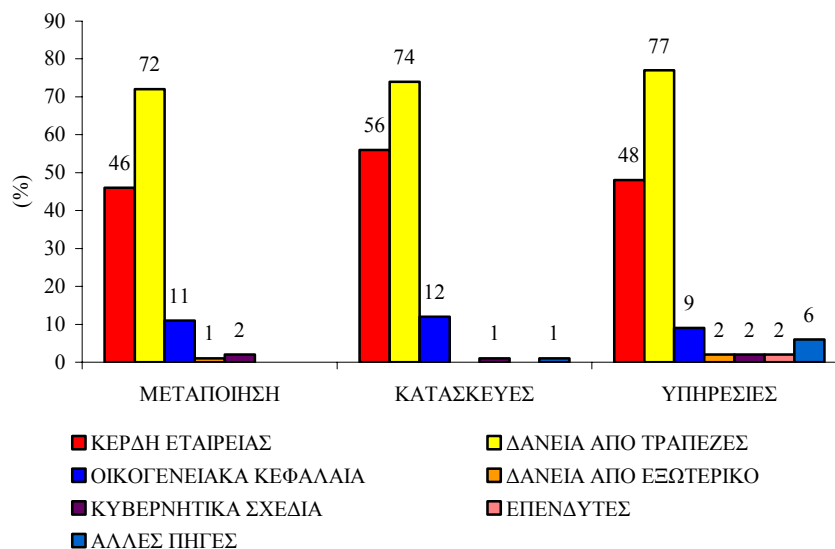
Η επικερδότητα των επιχειρήσεων εξετάζεται και αναλύεται διαχρονικά και κατά τομέα στους πίνακες 4.13-4.16 του σχετικού παραρτήματος. Στο σύνολο των Μικροεπιχειρήσεων οι ζημιές είχαν αυξητική τάση μεταξύ των ετών 1994 και 1996. Το 1997 προβλέπεται μείωση του ποσοστού των επιχειρήσεων που θα παρουσιάσουν ζημιά. Για την περίοδο 1994-1997 παρουσιάζεται επίσης αυξητική τάση στο ποσοστό των επιχειρήσεων που βρίσκονταν σε σημείο ισορροπίας,

χωρίς δηλαδή να πραγματοποιούν κέρδη αλλά ούτε ζημιές. Η επικερδότητα των επιχειρήσεων παρουσιάζεται ιδιαίτερα χαμηλή αφού και στους τρεις τομείς η τεράστια πλειοψηφία των Μικροεπιχειρήσεων παρουσιάζουν ποσοστό κέρδους μέχρι 5%. Το ποσοστό επιχειρήσεων που το κέρδος τους κυμαίνεται μεταξύ 41%-50% για όλη την εξεταζόμενη χρονική περίοδο και για όλους τους τομείς, κυμαίνεται μόνο μεταξύ 1%-3%.

5.3.3. Πηγές χρηματοδότησης, οικονομικά εμπόδια και αποδοτικότητα

Οι κύριες πηγές χρηματοδότησης των Μικροεπιχειρήσεων σύμφωνα με τις πληροφορίες του σχεδιαγράμματος 36, ήταν κατά το 1994-97, τόσο κατά τομέα όσο και στο σύνολο τους, τα δάνεια από το τραπεζικό σύστημα και τα κέρδη της εταιρείας.

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 36
ΠΗΓΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΤΩΝ
ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1994-1997
ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ

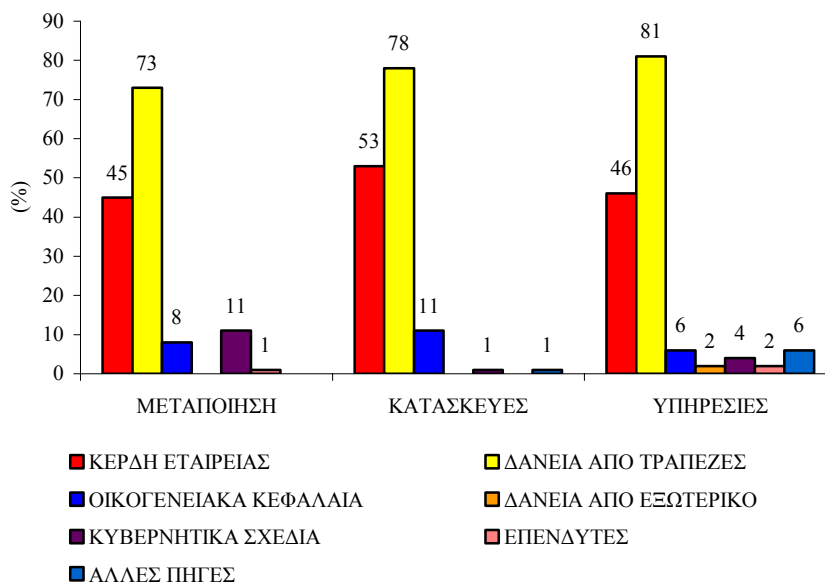

Η χρηματοδότηση από οικογενειακά κεφάλαια είναι 11% στη Μεταποίηση και 12% στις Κατασκευές. Στις Υπηρεσίες η χρηματοδότηση από την πηγή αυτή είναι χαμηλότερη και φθάνει το 9%. Η χρηματοδότηση από κυβερνητικά σχέδια είναι μεγαλύτερη

στη Μεταποίηση και στις Υπηρεσίες σε σύγκριση με τις Κατασκευές. Η χρηματοδότηση των Μικροεπιχειρήσεων από δάνεια του εξωτερικού είναι μικρότερη στη Μεταποίηση παρά στις Υπηρεσίες και στον τομέα των Κατασκευών φαίνεται να μην αποτελεί καθόλου πηγή χρηματοδότησης. Αναλυτικές πληροφορίες για τις πηγές χρηματοδότησης των Μικροεπιχειρήσεων κατά την περίοδο 1994-97, περιέχονται στον πίνακα 4.17.

Οι εκτιμήσεις των Μικροεπιχειρήσεων για το είδος των πηγών χρηματοδότησης που αναμένεται να αξιοποιήσουν για την περίοδο μέχρι το 2000, φαίνονται στο σχεδιάγραμμα 37. Κύριες πηγές χρηματοδότησης των Μικροεπιχειρήσεων παραμένουν και για την περίοδο αυτή, τα δάνεια από τις τράπεζες και τα κέρδη των ιδίων των Μικροεπιχειρήσεων.

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 37
ΠΗΓΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΤΩΝ
ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΜΕΧΡΙ ΤΟ 2000
ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ

Αυτό το οποίο διαπιστώνεται κατά πρώτο λόγο, είναι η αύξηση του δανεισμού από τις τράπεζες και στους τρεις τομείς, σε μεγαλύτερο βαθμό όμως στις Κατασκευές και στις Υπηρεσίες. Δεύτερη

διαπίστωση είναι η αναμενόμενη μείωση της χρηματοδότησης από τα κέρδη και στους 3 τομείς.

Για την περίοδο μέχρι και το 2000 παρατηρείται μια αυξημένη προσδοκία των Μικροεπιχειρήσεων για μεγαλύτερη χρηματοδότηση από κυβερνητικά σχέδια, στους τομείς της Μεταποίησης και των Υπηρεσιών. Περισσότερο αναλυτικές πληροφορίες για τις πηγές χρηματοδότησης των Μικροεπιχειρήσεων για την περίοδο μέχρι το 2000, υπάρχουν στον πίνακα 4.18.

Τα τρία πιο σημαντικά οικονομικά εμπόδια που αντιμετώπισαν οι Μικροεπιχειρήσεις στην πορεία για την ανάπτυξη τους τα τρία τελευταία χρόνια, σύμφωνα με τα στοιχεία του πίνακα 20, ήταν κατά πρώτο λόγο, πρόβλημα ρευστότητας και κατά δεύτερο λόγο μείωση του κύκλου εργασιών μαζί με μείωση του ποσοστού κέρδους.

ΠΙΝΑΚΑΣ 20
ΠΙΟ ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΕΜΠΟΔΙΑ
ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1994-1997 ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΕΜΠΟΔΙΑ	Τ Ο Μ Ε Α Σ						ΣΥΝΟΛΟ	
	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ		ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ		ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ			
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%
ΜΕΙΩΣΗ ΤΟΥ ΚΥΚΛΟΥ ΕΡΓΑΣΙΩΝ	515	55	309	58	1425	55	2249	55
ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑ	667	71	361	68	1512	58	2540	62
ΜΕΙΩΣΗ ΤΟΥ ΠΟΣΟΣΤΟΥ ΚΕΡΑΟΥΣ	633	68	314	59	1293	50	2241	55
ΕΛΛΕΙΨΗ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ ΚΙΝΗΣΕΩΣ	397	42	180	34	658	25	1235	30
ΕΠΙΤΟΚΙΟ/ ΚΟΣΤΟΣ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ	236	25	82	16	723	28	1042	26
ΚΟΣΤΟΣ ΜΕΤΑΦΟΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΛΛΩΝ	25	3	46	9	373	14	444	11
ΟΛΕΣ ΟΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ	937		531		2608		4076	

Τρίτο κατά σειρά εμπόδιο ήταν η έλλειψη κεφαλαίου κινήσεως. Σε όλους τους τομείς που κάλυψε η έρευνα ήταν πρώτο πρόβλημα η έλλειψη ρευστότητας. Στη Μεταποίηση και στις Κατασκευές, το δεύτερο σημαντικό εμπόδιο στην ανάπτυξη τους, ήταν η μείωση του ποσοστού κέρδους και ακολουθούσε η μείωση του κύκλου εργασιών. Στις Υπηρεσίες δεύτερο σημαντικό οικονομικό εμπόδιο ήταν η μείωση του κύκλου εργασιών και μετά η μείωση του ποσοστού κέρδους. Για την περίοδο μέχρι και το 2000 η εκτίμηση των Μικροεπιχειρήσεων, είναι ότι το πιο σημαντικό εμπόδιο που θα συναντήσουν στην ανάπτυξη τους παραμένει η ρευστότητα, ενώ η μείωση του ποσοστού κέρδους θα είναι το δεύτερο σημαντικό εμπόδιο με τρίτο τη μείωση του κύκλου εργασιών. Η εικόνα αυτή διαμορφώνεται από τα στοιχεία του πίνακα 21.

ΠΙΝΑΚΑΣ 21
ΠΙΟ ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΕΜΠΟΔΙΑ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ
ΤΩΝ ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΜΕΧΡΙ ΤΟ 2000 ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ

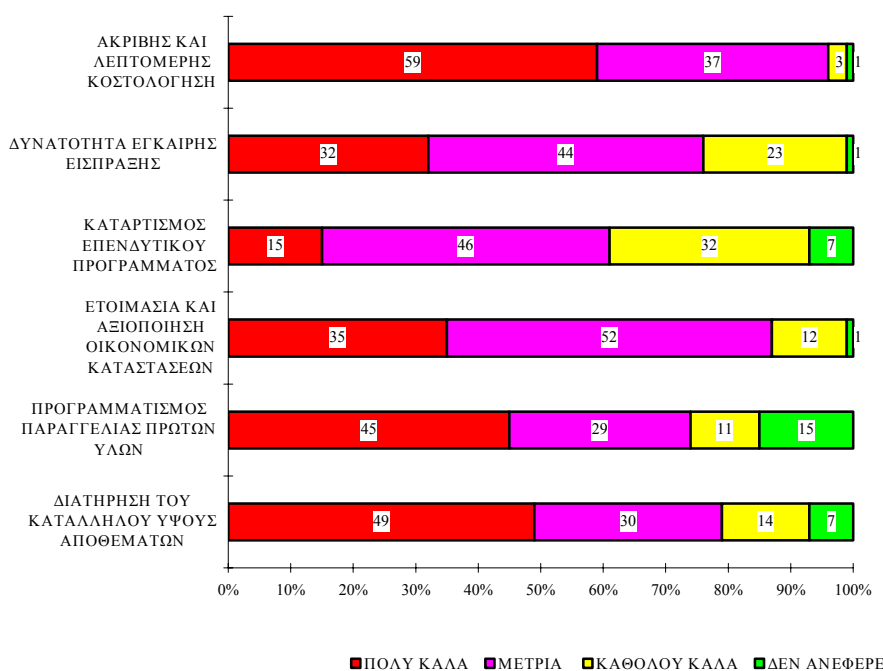
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΕΜΠΟΔΙΑ	Τ Ο Μ Ε Α Σ						ΣΥΝΟΛΟ	
	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ		ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ		ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ		Αρ.	%
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%		
ΜΕΙΩΣΗ ΤΟΥ ΚΥΚΛΟΥ ΕΡΓΑΣΙΩΝ	490	53	283	54	1206	48	1979	50
ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑ	642	69	345	66	1469	58	2456	62
ΜΕΙΩΣΗ ΤΟΥ ΠΟΣΟΣΤΟΥ ΚΕΡΔΟΥΣ	549	59	309	59	1293	51	2151	54
ΕΛΛΕΙΨΗ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ ΚΙΝΗΣΕΩΣ	422	45	175	33	614	24	1211	30
ΕΠΙΤΟΚΙΟ/ ΚΟΣΤΟΣ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ	287	31	82	16	658	26	1027	26
ΚΟΣΤΟΣ ΜΕΤΑΦΟΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΛΛΩΝ	34	4	36	7	351	14	421	11
ΟΛΕΣ ΟΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ	929		526		2521		3975	

Οι πιο σημαντικές οικονομικές δραστηριότητες όπως φαίνεται στον πίνακα 4.19, οι οποίες είχαν ιδιαίτερη σημασία για τις

Μικροεπιχειρήσεις την περίοδο 1994-97, ήταν η δυνατότητα έγκαιρης είσπραξης από τους πελάτες, η ακριβής και λεπτομερής κοστολόγηση και ο προγραμματισμός της παραγωγίας των πρώτων υλών.

Από το σχεδιάγραμμα 38 διαπιστώνουμε ότι παρά τη μεγάλη σημασία και σπουδαιότητα για τις Μικροεπιχειρήσεις της έγκαιρης είσπραξης, η απόδοση μεγάλου ποσοστού Μικροεπιχειρήσεων στη δραστηριότητα αυτή ήταν μέτρια. Η απόδοση μεγάλου ποσοστού Μικροεπιχειρήσεων ήταν πολύ καλή στην ακριβή και λεπτομερή κοστολόγηση, στη διατήρηση του κατάλληλου ύψους αποθεμάτων και στον προγραμματισμό της παραγωγίας των πρώτων υλών.

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 38
ΒΑΘΜΟΣ ΑΠΟΔΟΣΗΣ ΤΩΝ ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΣΕ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΚΑΤΑ
ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1994-1997

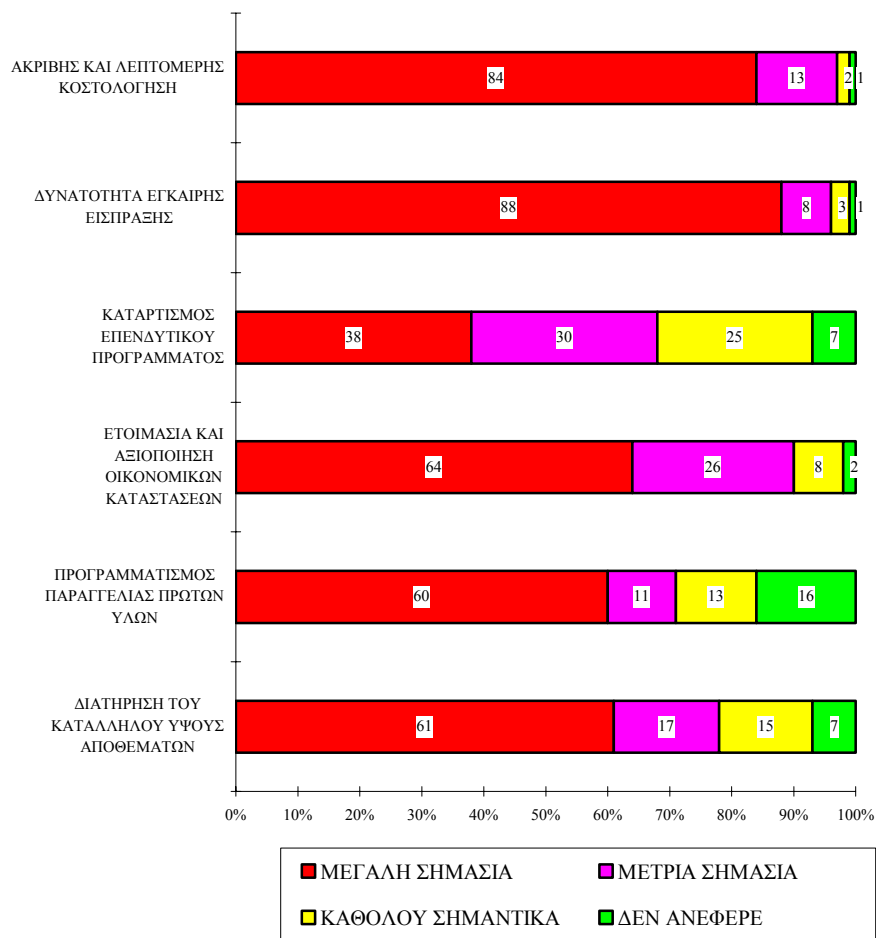

Περισσότερες και πιο αναλυτικές κατά τομέα πληροφορίες περιέχονται στον πίνακα 4.20.

Με βάση το σχεδιάγραμμα 39, όλες οι σημαντικές οικονομικές δραστηριότητες κατά την περίοδο 1994-1997, αναμένεται ότι θα

έχουν ακόμα μεγαλύτερη σημαντικότητα για τις Μικροεπιχειρήσεις κατά την περίοδο μέχρι και το 2000.

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 39
ΒΑΘΜΟΣ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΓΙΑ ΤΙΣ ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ
ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΜΕΧΡΙ ΤΟ 2000

Ιδιαίτερα πιο σημαντική σε σχέση με την περίοδο 1994-97, φαίνεται ότι θα είναι η ετοιμασία και η αξιοποίηση οικονομικών καταστάσεων. Περισσότερες λεπτομέρειες περιέχονται στον πίνακα 4.21.

5.4. Στρατηγική παραγωγής

Κάτω από το υποκεφάλαιο αυτό εξετάζονται οι βασικές στρατηγικές επιλογές των Μικροεπιχειρήσεων σε σχέση με την παραγωγική διαδικασία. Βασικά εξετάζονται τρεις πτυχές, που αφορούν:

- (α) την εισαγωγή νέων προϊόντων ή υπηρεσιών στην παραγωγική διαδικασία ως στοιχείο νεωτερισμού και τα πιο σημαντικά στοιχεία της λειτουργίας της παραγωγής στα οποία στηρίχτηκε ή αναμένεται να στηριχτεί η ανάπτυξη της παραγωγικής διαδικασίας
- (β) τους τομείς συνεργασίας με άλλες επιχειρήσεις, και
- (γ) τις συγκεκριμένες στρατηγικές επιλογές ή επιμέρους πολιτικές που ακολούθησαν τα τελευταία τρία χρόνια ή που προτίθενται να ακολουθήσουν μέχρι το 2000, στην παραγωγική διαδικασία.

5.4.1. Εισαγωγή νέων προϊόντων ή υπηρεσιών και σημαντικά στοιχεία για την ανάπτυξη της παραγωγικής διαδικασίας των Μικροεπιχειρήσεων

Η πλειοψηφία των Μικροεπιχειρήσεων δεν εισήξαν νέα προϊόντα ή υπηρεσίες στην παραγωγή τους ή στην επιχειρηματική τους δραστηριότητα, κατά τα τελευταία 3 χρόνια (1994-97). Η διαπίστωση αυτή είναι ακόλουθη και με τα στοιχεία της έρευνας που αφορούν τη στρατηγική πωλήσεων και που παρατίθενται στο υποκεφάλαιο 5.1 της μελέτης. Σύμφωνα με τα στοιχεία αυτά μόνο το 23% των επιχειρήσεων υιοθέτησαν στρατηγική προώθησης νέων προϊόντων στην υφιστάμενη αγορά και μόνο 7% προώθησε νέων προϊόντων σε νέες αγορές.

ΠΙΝΑΚΑΣ 22
ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΕΙΣΑΓΑΓΕΙ ΝΕΑ
ΠΡΟΙΟΝΤΑ Ή ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1994-1997
ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ

ΕΧΟΥΝ ΕΙΣΑΓΑΓΕΙ	Τ Ο Μ Ε Α Σ						ΣΥΝΟΛΟ	
	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ		ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ		ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ			
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%
ΝΑΙ	388	40	124	23	1293	46	1805	42
ΟΧΙ	583	60	412	77	1491	54	2485	58
ΣΥΝΟΛΟ	971	100	536	100	2784	100	4291	100

Από τα στοιχεία του πίνακα 22 φαίνεται ότι μόνο το 42% εισήξαν νέα προϊόντα στην παραγωγική τους διαδικασία κατά τα τελευταία 3 χρόνια. Το ποσοστό αυτό είναι πολύ χαμηλότερο στις Κατασκευές (23%) ενώ ανεβαίνει στο 46% στην περίπτωση του τομέα των Υπηρεσιών.

Για την περίοδο μέχρι το 2000, όπως φαίνεται στον πίνακα 23, το ποσοστό επιχειρήσεων που αναμένεται να εισάξουν νέα προϊόντα στην παραγωγική τους διαδικασία και στην επιχειρηματική τους δραστηριότητα αναμένεται να αυξηθεί σε όλους τους τομείς.

ΠΙΝΑΚΑΣ 23
ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΠΟΥ ΣΚΟΠΕΥΟΥΝ
ΝΑ ΕΙΣΑΓΑΓΟΥΝ ΝΕΑ ΠΡΟΙΟΝΤΑ Ή ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ
ΜΕΧΡΙ ΤΟ 2000 ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ

ΘΑ ΕΙΣΑΓΑΓΟΥΝ	Τ Ο Μ Ε Α Σ						ΣΥΝΟΛΟ	
	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ		ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ		ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ			
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%
ΝΑΙ	473	49	149	28	1512	54	2135	50
ΟΧΙ	498	51	381	72	1271	46	2151	50
ΣΥΝΟΛΟ	971	100	531	100	2784	100	4286	100

Τα 3 πιο βασικά στοιχεία στα οποία στηρίχτηκε η ανάπτυξη της παραγωγικής διαδικασίας των Μικροεπιχειρήσεων κατά τα 3 τελευταία χρόνια, ήταν κατά σειρά σημαντικότητας ο

προγραμματισμός της παραγωγής, η τεχνολογία και οι τεχνικές γνώσεις που είχε το προσωπικό.

Στον πίνακα 24 γίνεται παρουσίαση των πιο σημαντικών στοιχείων ανάπτυξης της παραγωγικής διαδικασίας κατά τομέα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 24
ΠΙΟ ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ
ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1994-1997 ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ

ΣΤΟΙΧΕΙΑ	Τ Ο Μ Ε Α Σ						ΣΥΝΟΛΟ	
	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ		ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ		ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ			
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ-ΤΙΣΜΟΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ	642	66	330	62	1162	46	2133	53
ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΓΝΩΣΕΙΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ	346	36	283	53	1249	50	1879	47
ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ	507	52	263	49	1293	52	2063	51
ΕΥΕΛΙΞΙΑ ΣΤΗΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗ	304	31	139	26	570	23	1013	25
ΠΟΙΟΤΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ	371	38	227	42	1184	47	1782	44
ΠΡΩΤΕΣ ΥΛΕΣ	329	34	113	21	570	23	1013	25
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ	287	30	155	29	504	20	946	24
ISO 9000 - ΠΡΟΤΥΠΑ	17	2	5	1	66	3	88	2
ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	971		536		2499		4006	

Για τον τομέα των Κατασκευών τα 3 πιο σημαντικά στοιχεία είναι αυτά που ισχύουν για το σύνολο των Μικροεπιχειρήσεων. Στη Μεταποίηση και στις Κατασκευές ως τρίτο σημαντικό στοιχείο είναι αυτό του ποιοτικού ελέγχου.

Για την περίοδο μέχρι και το 2000, η στάση των επιχειρήσεων διαφοροποιείται ελαφρά, σύμφωνα με τα στοιχεία του πίνακα 25 και αναμένεται ότι η τεχνολογία, ο προγραμματισμός της παραγωγής και ο ποιοτικός έλεγχος, θα αποτελέσουν τους πιο σημαντικούς παράγοντες για την ανάπτυξη και τη βελτίωση της παραγωγικής διαδικασίας.

ΠΙΝΑΚΑΣ 25
ΠΙΟ ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ
ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΜΕΧΡΙ ΤΟ 2000 ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ

ΣΤΟΙΧΕΙΑ	Τ Ο Μ Ε Α Σ						ΣΥΝΟΛΟ	
	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ		ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ		ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ			
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ	574	59	294	55	1030	42	1898	48
ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΓΝΩΣΕΙΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ	321	33	304	57	1074	44	1699	43
ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ	515	53	289	54	1140	46	1943	49
ΕΥΕΛΙΞΙΑ ΣΤΗΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗ	296	30	139	26	614	25	1048	26
ΠΟΙΟΤΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ	405	42	222	42	1228	50	1854	47
ΠΡΩΤΕΣ ΥΛΕΣ	304	31	119	22	482	20	905	23
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ	304	31	124	23	658	27	1085	27
ISO 9000 - ΠΡΟΤΥΠΑ	51	5	5	1	88	4	143	4
ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	971		531		2455		3957	

Η εφαρμογή προτύπων ποιότητας ISO 9000 ή άλλων προτύπων προκύπτει από τα στοιχεία των πιο πάνω πινάκων, ότι ούτε ήταν ούτε φαίνεται να είναι μέσα στα σημαντικά στοιχεία στα οποία οι Μικροεπιχειρήσεις προτίθενται να βασίσουν την ανάπτυξη και βελτίωση της παραγωγικής τους διαδικασίας. Όμως διαπιστώνεται ότι για το στοιχείο της ποιότητας αρχίζει να συνειδητοποιείται ακόμα περισσότερο η σημασία του, από τις Μικροεπιχειρήσεις.

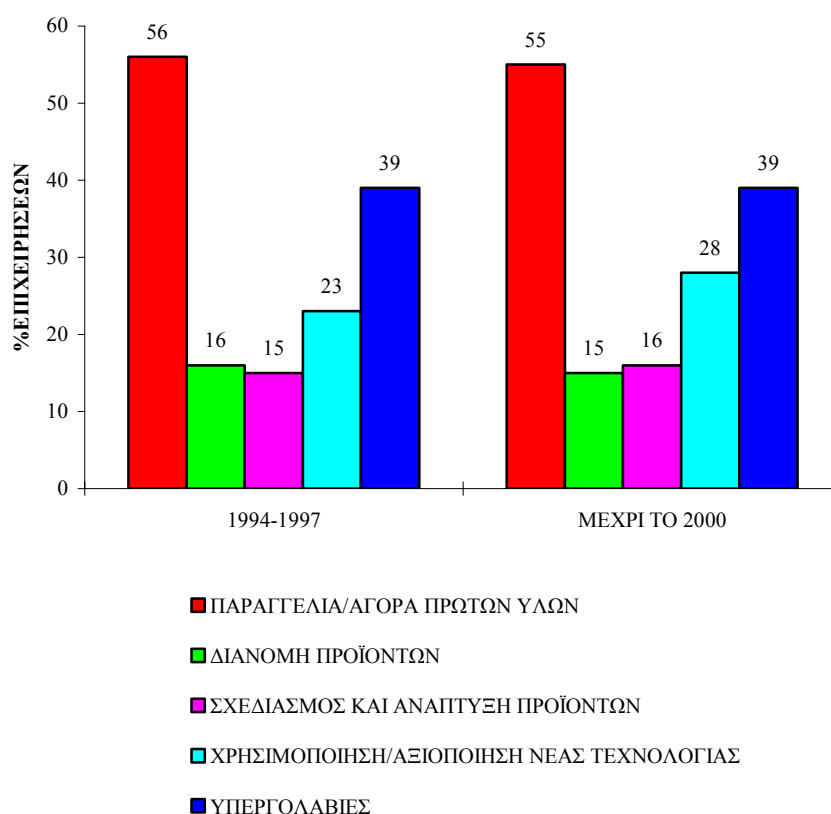
5.4.2. Τομείς συνεργασίας Μικροεπιχειρήσεων με άλλες επιχειρήσεις

Η ανάπτυξη δικτύων συνεργασίας μεταξύ επιχειρήσεων υπαγορεύεται σήμερα ως επιτακτική ανάγκη στα πλαίσια της παγκοσμιοποίησης της οικονομίας. Για τη βελτίωση της παραγωγικότητας ως βασική προϋπόθεση για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων, αναμένεται ότι η ανάπτυξη δικτύων συνεργασίας από τις Μικροεπιχειρήσεις θα αφορά κυρίως τομείς οι οποίοι θα διευρύνουν τις δυνατότητες τους και θα ενισχύουν το στοιχείο του

νεωτερισμού με το χαμηλότερο δυνατό κόστος. Τέτοιοι τομείς είναι κυρίως η χρήση και αξιοποίηση σύγχρονης τεχνολογίας, ο σχεδιασμός και η ανάπτυξη νέων προϊόντων καθώς και η εγκαθίδρυση δικτύων διανομής και διάθεσης των προϊόντων.

Στο σχεδιάγραμμα 40 διακρίνεται η τάση συνεργασίας των Μικροεπιχειρήσεων με άλλες επιχειρήσεις η οποία αφορά κυρίως την παραγγελία ή αγορά πρώτων υλών και τις υπεργολαβίες. Η τάση αυτή φαίνεται να μην διαφοροποιείται σημαντικά για την περίοδο μέχρι και το 2000, στη διάρκεια της οποίας οι συνεργασίες σε θέματα νέας τεχνολογίας και ανάπτυξης νέων προϊόντων, παραμένουν συγκριτικά σε χαμηλά επίπεδα.

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 40
ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΜΕ ΑΛΛΕΣ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

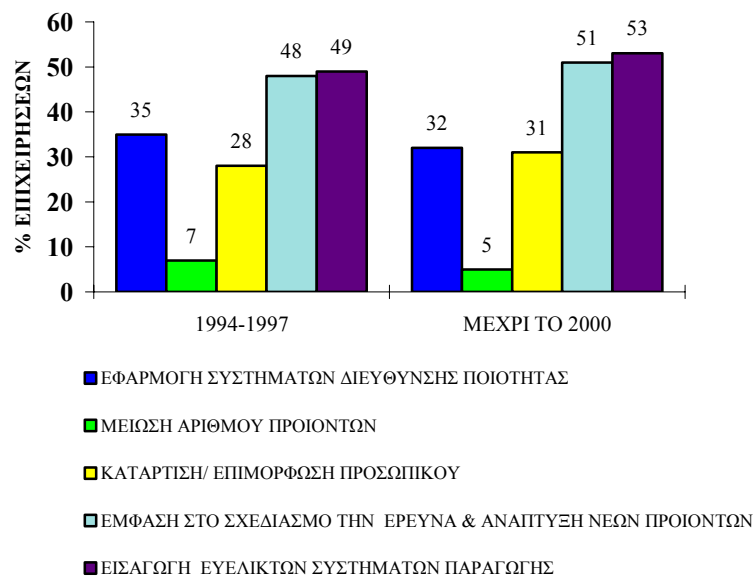

Περισσότερες πληροφορίες αναφορικά με το βαθμό και τους τομείς συνεργασίας των Μικροεπιχειρήσεων με άλλες επιχειρήσεις, κατά τομέα, τόσο για την περίοδο 1994-97 όσο και για τις προθέσεις τους σε σχέση με την περίοδο μέχρι και το 2000, παρουσιάζονται στους πίνακες 4.22 και 4.23.

5.4.3. Οι στρατηγικές επιλογές και πολιτικές των Μικροεπιχειρήσεων στην παραγωγική διαδικασία

Οι στρατηγικές επιλογές και επιμέρους πολιτικές των Μικροεπιχειρήσεων στην παραγωγική διαδικασία που ακολούθησαν στη διάρκεια της περιόδου 1994-1997 και που προτίθενται να ακολουθήσουν κατά την περίοδο μέχρι το 2000, απεικονίζονται στο σχεδιάγραμμα 41.

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 41
ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ/ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΣΤΗΝ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

Με βάση τα στοιχεία της έρευνας, όπως παρουσιάζονται στο σχεδιάγραμμα 41, μεγάλο ποσοστό των Μικροεπιχειρήσεων υιοθέτησαν τα τελευταία 3 χρόνια στρατηγική εισαγωγής ευέλικτων συστημάτων παραγωγής και ακολούθησαν πολιτική με έμφαση στην ανάπτυξη νέων προϊόντων.

Οι στρατηγικές επιλογές των Μικροεπιχειρήσεων σε σχέση με την παραγωγική διαδικασία για την περίοδο μέχρι το 2000, παραμένουν περίπου οι ίδιες με αυτές που υιοθετήθηκαν μέχρι τώρα. Η πρόθεση των Μικροεπιχειρήσεων είναι να ακολουθήσουν στα επόμενα χρόνια μέχρι το 2000, στρατηγικές εφαρμογής ευέλικτων συστημάτων στην παραγωγική τους διαδικασία και έμφασης στο σχεδιασμό, την έρευνα και την ανάπτυξη νέων προϊόντων.

Η κατά τομέα εικόνα όσον αφορά την επιλογή στρατηγικής στην παραγωγική διαδικασία τόσο για τα προηγούμενα χρόνια όσο και για τα χρόνια μέχρι το 2000 δε διαφοροποιείται ουσιαστικά από τη συνολική εικόνα. Αυτό προκύπτει από τις αναλυτικές πληροφορίες των πινάκων 4.24 και 4.25. Αποτελεί όμως σημαντική παρατήρηση και αξίζει να υπογραμμισθεί, το γεγονός ότι η κατάρτιση και επιμόρφωση του προσωπικού πάνω σε μόνιμη και συνεχή βάση, δεν περιλαμβάνεται μέσα στις δύο πιο σημαντικές στρατηγικές επιλογές της πλειοψηφίας των Μικροεπιχειρήσεων για την ενίσχυση της παραγωγικής τους διαδικασίας. Αυτό ισχύει τόσο για την περίοδο 1994-97 όσο και για την περίοδο μέχρι το 2000 και για τους τρεις υποεξέταση οικονομικούς τομείς. Εντούτοις για τα χρόνια μέχρι και το 2000 φαίνεται ότι αρχίζει να αποκτά μεγαλύτερη σημαντικότητα, ως στρατηγική επιλογή. Ειδικά για τον τομέα της Μεταποίησης θα πρέπει να καταβληθεί ιδιαίτερη προσπάθεια για να συνειδητοποιηθεί η σημασία της επένδυσης στο ανθρώπινο δυναμικό με την μορφή της κατάρτισης και της ανάπτυξης του.

6. ΤΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ ΤΩΝ ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Το κεφάλαιο αυτό καταπιάνεται με το ανθρώπινο δυναμικό των Μικροεπιχειρήσεων. Εξετάζεται η απασχόληση στις Μικροεπιχειρήσεις και ειδικά η δομή της σε σχέση με τις διάφορες επαγγελματικές κατηγορίες, το καθεστώς απασχόλησης, το φύλο, την ηλικία και το επίπεδο μόρφωσης. Επίσης γίνεται διερεύνηση διαφόρων εργασιακών θεμάτων, όπως της διαδικασίας εξεύρεσης και πρόσληψης προσωπικού, θεμάτων αμοιβής και παροχής κινήτρων. Τέλος, δίδεται ιδιαίτερη έμφαση στα θέματα που άπτονται της κατάρτισης και ανάπτυξης του ανθρώπινου δυναμικού των Μικροεπιχειρήσεων.

6.1. Η δομή της απασχόλησης κατά επαγγελματική κατηγορία και καθεστώς απασχόλησης

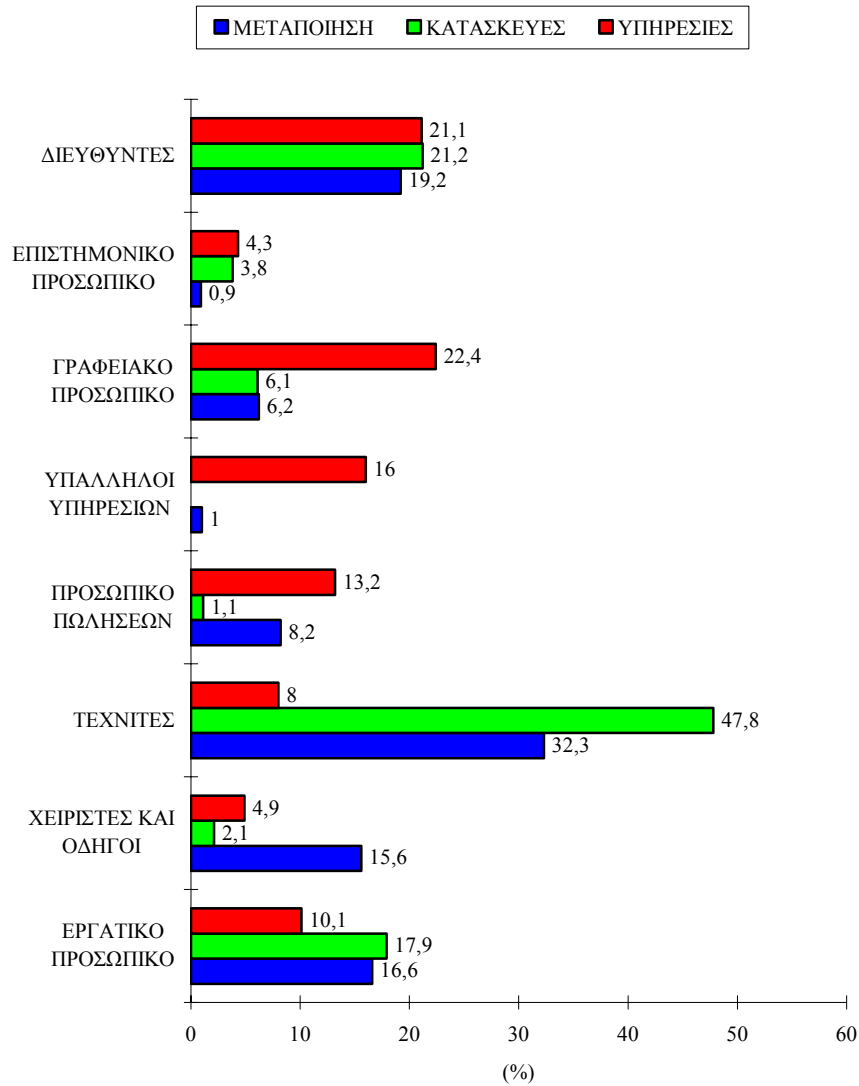
Στο υποκεφάλαιο αυτό γίνεται μια ανάλυση της σημερινής (1997) δομής της απασχόλησης των Μικροεπιχειρήσεων με βάση 8 επαγγελματικές κατηγορίες. Στη συνέχεια γίνεται σύγκριση της σημερινής διάρθρωσης της απασχόλησης των Μικροεπιχειρήσεων κατά επαγγελματική κατηγορία με αυτή του συνόλου των επιχειρήσεων σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία της απογραφής επιχειρήσεων του 1995.

Επίσης στο υποκεφάλαιο αυτό επιχειρείται η εξέταση της απασχόλησης με βάση τις κατηγορίες των εργαζομένων στις Μικροεπιχειρήσεις όπως αυτές προσδιορίζονται από το καθεστώς απασχόλησης.

6.1.1. Η δομή της απασχόλησης κατά επαγγελματική κατηγορία

Η δομή της απασχόλησης στις Μικροεπιχειρήσεις κατά επαγγελματική κατηγορία και κατά τομέα, κατά το χρόνο διεξαγωγής της έρευνας παρουσιάζεται στο σχεδιάγραμμα 42.

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 42
ΔΟΜΗ ΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΚΑΤΑ
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΚΑΙ ΤΟΜΕΑ
(ΜΑΙΟΣ 1997)

Από τα στοιχεία του σχεδιαγράμματος 42 είναι χρήσιμο να τονιστούν δύο σημεία. Το πρώτο σημείο αφορά το μικρότερο ποσοστό διευθυντών στη Μεταποίηση σε σχέση με τον τομέα των Κατασκευών και τον τομέα των Υπηρεσιών. Το δεύτερο σημείο αφορά το ιδιαίτερα χαμηλό ποσοστό επιστημονικού προσωπικού στον τομέα της

Μεταποίησης σε σύγκριση με αυτό του τομέα των Κατασκευών και ιδιαίτερα με αυτό του τομέα των Υπηρεσιών. Το ποσοστό επιστημονικού προσωπικού στη Μεταποίηση δε φθάνει ούτε το 1%, σε αντίθεση με τις Κατασκευές όπου το επιστημονικό προσωπικό ανέρχεται στο 3,8% και στις Υπηρεσίες στο 4,4%. Περισσότερες πληροφορίες αναφορικά με τη δομή της απασχόλησης κατά επαγγελματική κατηγορία, περιέχονται στον πίνακα 5.1.

Από μια σύγκριση της σύνθεσης της απασχόλησης στο σύνολο των επιχειρήσεων με βάση την απογραφή επιχειρήσεων του 1995 και της σύνθεσης της απασχόλησης στις Μικροεπιχειρήσεις, προκύπτουν κάποιες διαφορές οι οποίες φαίνεται να χαρακτηρίζουν τις Μικροεπιχειρήσεις. Το ποσοστό των διευθυντών είναι πέρα από 20% του συνόλου της απασχόλησης στις Μικροεπιχειρήσεις, ενώ στο σύνολο των επιχειρήσεων ήταν 2,3% το 1995. Ιδιαίτερα επίσης σημαντική είναι η παρατήρηση όσον αφορά το πολύ χαμηλό ποσοστό επιστημονικού δυναμικού (3,5%) που απασχολείται στις Μικροεπιχειρήσεις σε σύγκριση και πάλι με το σύνολο των επιχειρήσεων (21,4%). Σημειώνονται ταυτόχρονα τα κάπως αυξημένα ποσοστά των Μικροεπιχειρήσεων στο γραφειακό προσωπικό που φθάνει το 16,9% έναντι 15% στο σύνολο των επιχειρήσεων και στους υπαλλήλους υπηρεσιών με ποσοστό 21,4% έναντι 19% του συνόλου των επιχειρήσεων.

Αναφορικά με την επαγγελματική κατηγορία των τεχνιτών το ποσοστό απασχόλησης είναι περίπου στα ίδια επίπεδα στις Μικροεπιχειρήσεις (18%) και στο σύνολο των επιχειρήσεων (17%).

Στις επαγγελματικές κατηγορίες των χειριστών/οδηγών και εργατικού προσωπικού οι Μικροεπιχειρήσεις έχουν μειωμένα ποσοστά απασχόλησης σε σύγκριση με το σύνολο των επιχειρήσεων. Συγκεκριμένα στις Μικροεπιχειρήσεις απασχολούνται 7% χειριστές και οδηγοί ενώ στο σύνολο των επιχειρήσεων απασχολούνταν το 1995 10,3%. Το εργατικό και άλλο προσωπικό ήταν 15% στο σύνολο των επιχειρήσεων το 1995 ενώ στις Μικροεπιχειρήσεις 12,5%.

6.1.2. Η δομή της απασχόλησης με βάση το καθεστώς απασχόλησης

Η δομή της απασχόλησης με βάση το καθεστώς απασχόλησης των εργαζομένων στις Μικροεπιχειρήσεις, παρουσιάζεται στον πίνακα 26.

ΠΙΝΑΚΑΣ 26
ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ ΤΟ 1997

ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥ- ΜΕΝΩΝ	Τ Ο Μ Ε Α Σ						ΣΥΝΟΛΟ	
	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ		ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ		ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ			
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%
ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΣ ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ	1243	19,0	639	19,5	3025	16,1	4907	17,1
ΑΥΤΟΕΡΓΟΔΟ- ΤΟΥΜΕΝΟΣ	160	2,4	180	5,5	1074	5,7	1415	4,9
ΑΜΙΣΘΟΣ ΥΠΑΛΛΗΛΟΣ	8	0,1	5	0,2	66	0,3	79	0,3
ΚΑΝΟΝΙΚΟΣ ΥΠΑΛΛΗΛΟΣ *	5039	76,0	2417	73,7	14292	75,9	21747	75,7
ΜΕΡΙΚΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ *	160	2,5	36	1,1	373	2,0	569	2,0
ΣΥΝΟΛΟ	6611	100	3277	100	18829	100	28717	100

(*) - Κανονικός υπάλληλος = περισσότερο από 30 ώρες
- Μερική απασχόληση = λιγότερο από 30 ώρες

Βασικό στοιχείο το οποίο προκύπτει από τις πληροφορίες του πίνακα αυτού είναι το σημαντικό ποσοστό της κατηγορίας “εργαζόμενοι-ιδιοκτήτες” που παρουσιάζεται και στους τρεις τομείς της έρευνας και ιδιαίτερα στη Μεταποίηση και στις Κατασκευές. Το στοιχείο της μερικής απασχόλησης ως ένας νέος θεσμός εργασιακών σχέσεων, φαίνεται να υπάρχει σε κάποιο βαθμό, κυρίως στη Μεταποίηση (2,5%) και στις Υπηρεσίες (2%).

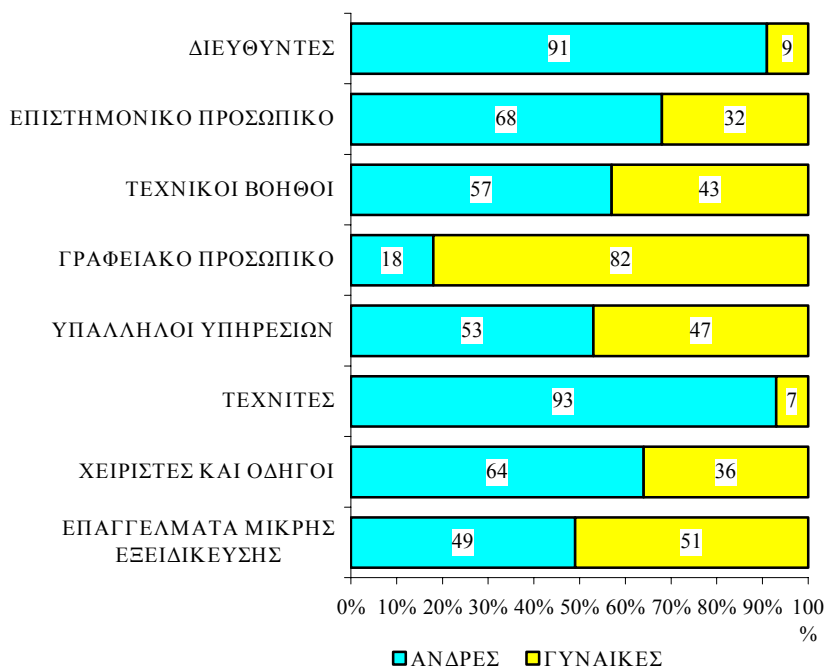
6.2. Χαρακτηριστικά του ανθρώπινου δυναμικού των Μικροεπιχειρήσεων

Η διάρθρωση της απασχόλησης κατά φύλο, κατά ηλικία και επίπεδο μόρφωσης αποτελούν τα επιμέρους θέματα τα οποία πραγματεύεται το υποκεφάλαιο αυτό. Με την αναλυτική εξέταση των θεμάτων αυτών επιχειρείται μια ολοκληρωμένη χαρτογράφηση των απασχολουμένων ατόμων στις Μικροεπιχειρήσεις.

6.2.1. Η διάρθρωση της απασχόλησης κατά φύλο

Στο σχεδιάγραμμα 43 γίνεται απεικόνιση της ποσοστιαίας κατανομής της απασχόλησης των Μικροεπιχειρήσεων μεταξύ ανδρών και γυναικών κατά επαγγελματική κατηγορία.

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 43
ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΝΔΡΩΝ ΚΑΙ ΓΥΝΑΙΚΩΝ
ΚΑΤΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΣΤΙΣ
ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Οι επαγγελματικές κατηγορίες στις οποίες έκδηλα υπερισχύει αριθμητικά το ανδρικό δυναμικό έναντι του γυναικείου εργατικού δυναμικού είναι:

- Τεχνίτες
- Διευθυντές
- Επιστημονικό προσωπικό
- Χειριστές και οδηγοί
- Τεχνικοί βοηθοί
- Υπάλληλοι Υπηρεσιών

Το γυναικείο εργατικό δυναμικό έχει αριθμητική υπεροχή μόνο σε δύο επαγγελματικές κατηγορίες:

- Γραφειακό προσωπικό (Γραφείς, δακτυλογράφοι και ταμίες)
- Επαγγέλματα μικρής εξειδίκευσης (όπως πλανώδιοι πωλητές, καθαριστές, καμαριέρες)

Συσχετίζοντας τα στοιχεία του σχεδιαγράμματος με τα στοιχεία του πίνακα 5.2 τεκμηριώνεται ακόμα περισσότερο η αριθμητική υπεροχή των ανδρών στο επάγγελμα του διευθυντή. Από το σύνολο των απασχολούμενων ανδρών στις Μικροεπιχειρήσεις, το 30% ταξινομούνται στο επάγγελμα του διευθυντή. Από το σύνολο των απασχολούμενων γυναικών μόνο το 5% είναι διευθυντές. Στο σύνολο των απασχολούμενων στις Μικροεπιχειρήσεις με μέγεθος 5-9, το ποσοστό των ανδρών διευθυντών είναι περίπου 19% και το ποσοστό των γυναικών διευθυντών περίπου 2%. Το ποσοστό τόσο των ανδρών διευθυντών όσο και του γυναικείου διευθυντικού δυναμικού των Μικροεπιχειρήσεων με μέγεθος 5-9, συγκρίνεται ευνοϊκά με το ποσοστό των ανδρών και γυναικών διευθυντών στο σύνολο της οικονομίας που φθάνουν το 2% και 0,3% αντίστοιχα, σύμφωνα με τα στοιχεία της τελευταίας απογραφής των επιχειρήσεων για το 1995. Οι άνδρες υπερέχουν επίσης κατά ποσοστιαία αναλογία στο επάγγελμα των τεχνιτών ενώ το γυναικείο φύλο υπερέχει στα επαγγέλματα του γραφέα, δακτυλογράφου και ταμιά, του υπαλλήλου υπηρεσιών και στα επαγγέλματα μικρής εξειδίκευσης. Είναι αξιοσημείωτο ότι η κατ' αναλογία απασχόληση επιστημονικού προσωπικού στις Μικροεπιχειρήσεις με βάση τον αριθμό εργαζομένων του κάθε φύλου, ισοκατανέμεται περίπου μεταξύ των δύο φύλων.

Στον πίνακα 27 παρουσιάζεται η απασχόληση των Μικροεπιχειρήσεων κατά φύλο σε τομεακό επίπεδο για την περίοδο 1994-1997.

ΠΙΝΑΚΑΣ 27

**ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΤΩΝ ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ ΚΑΙ
ΦΥΛΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1994-1997**

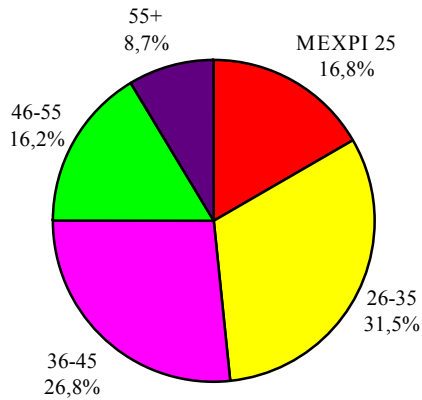
ΕΤΟΣ	ΤΟΜΕΑΣ						ΣΥΝΟΛΟ		
	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ		ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ		ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ		Α	Γ	
	Α	Γ	Α	Γ	Α	Γ			
1994	Αρ.	4466	2871	3545	247	10894	7562	18905	10680
	%	61	39	93	7	59	41	64	36
1995	Αρ.	4542	2845	3561	258	11530	7913	19633	11016
	%	61	39	93	7	59	41	64	36
1996	Αρ.	4382	2541	3452	258	11968	7979	19802	10778
	%	63	37	93	7	60	40	65	35
1997 (Μάιος)	Αρ.	4255	2415	3076	247	11245	7979	18576	10641
	%	64	36	93	7	58	42	64	36

Στον τομέα της Μεταποίησης το ποσοστό του γυναικείου δυναμικού, διαχρονικά παρουσιάζει πτωτική τάση. Στις Κατασκευές φαίνεται το ποσοστό γυναικών να έχει σταθεροποιηθεί, ενώ στις Υπηρεσίες εντοπίζεται μια τάση αύξησης του ποσοστού των γυναικών που απασχολούνται στις Μικροεπιχειρήσεις του τομέα αυτού.

6.2.2. Η διάρθρωση της απασχόλησης κατά ηλικία

Από τα στοιχεία της έρευνας προκύπτει ότι στις Μικροεπιχειρήσεις απασχολούνται περισσότερα νεαρά άτομα. Στο σχεδιάγραμμα 44 παρουσιάζεται η ποσοστιαία κατανομή κατά ηλικία των απασχολουμένων στις Μικροεπιχειρήσεις των τριών τομέων που εξετάζει η μελέτη.

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 44
ΗΛΙΚΙΑ ΤΩΝ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΩΝ ΣΤΙΣ
ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΤΟ 1997

Με βάση τις πληροφορίες του σχεδιαγράμματος 44, ένα σημαντικό ποσοστό των απασχολούμενων στις Μικροεπιχειρήσεις, που φθάνει το 48,3% έχουν ηλικία μέχρι 35 χρονών. Το ποσοστό των απασχολούμενων στις Μικροεπιχειρήσεις με ηλικία πέραν των 55 χρονών είναι 8,7%, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για το σύνολο της οικονομίας σύμφωνα με τα στοιχεία της απογραφής του 1995, ήταν 12%.

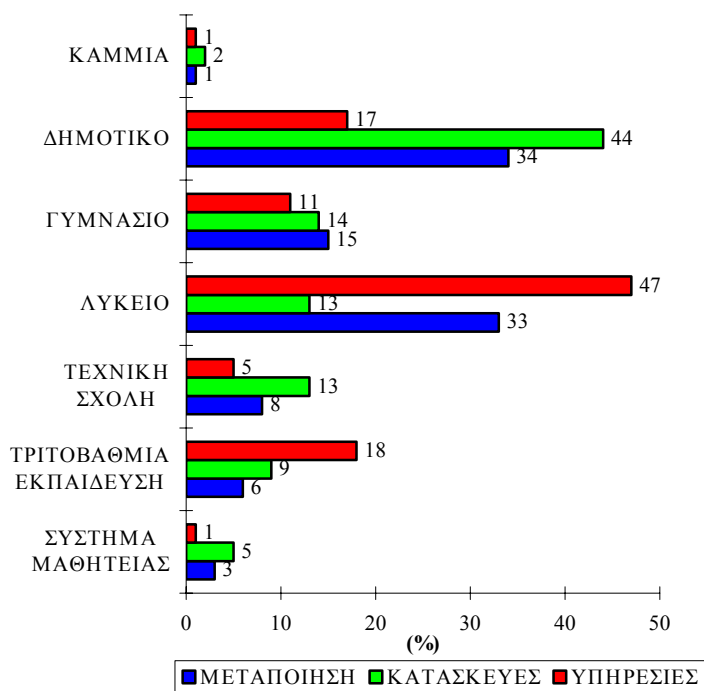
Το ποσοστό των απασχολούμενων στη Μεταποίηση με ηλικία μέχρι 35 χρονών είναι χαμηλότερο σε σύγκριση με το αντίστοιχο ποσοστό των 2 άλλων τομέων και φθάνει το 42%. Στον τομέα των Κατασκευών είναι 50% και στις Υπηρεσίες 50,5%. Επίσης το ποσοστό απασχολούμενων με ηλικία πέραν των 55 χρονών είναι πιο ψηλό στη Μεταποίηση με 10% περίπου σε σύγκριση με 7,3% στις Κατασκευές και 8,4% στις Υπηρεσίες.

Περισσότερα στοιχεία και πληροφορίες για τις διάφορες ομάδες ηλικιών κατά τομέα και στο σύνολο των επιχειρήσεων περιέχονται στον πίνακα 5.3.

6.2.3. Η διάρθρωση της απασχόλησης κατά επίπεδο μόρφωσης

Η εικόνα της διάρθρωσης της απασχόλησης στις Μικροεπιχειρήσεις, κατά την περίοδο της έρευνας (Μάιος 1997), σε σχέση με το επίπεδο μόρφωσης, δίνεται στο σχεδιάγραμμα 45.

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 45
ΕΠΙΠΕΔΟ ΜΟΡΦΩΣΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΩΝ ΚΑΤΑ
ΤΟΜΕΑ ΤΟ 1997

Το ποσοστό των εργαζομένων στις Μικροεπιχειρήσεις χωρίς καμιά μόρφωση ήταν πολύ χαμηλό και στους τρεις τομείς. Το μεγαλύτερο ποσοστό που φθάνει το 44%, απασχολούμενων με επίπεδο μόρφωσης δημοτικού, εντοπίζεται στον τομέα των Κατασκευών. Το ποσοστό αυτό ήταν 34% στη Μεταποίηση και 17% στις Υπηρεσίες.

Οι απόφοιτοι Γυμνασίου ήταν 15% στη Μεταποίηση, 14% στις Κατασκευές και 11% στις Υπηρεσίες. Η πλειοψηφία των αποφοίτων Λυκείου με ποσοστό 47% ήταν στις Υπηρεσίες και ακολουθούν η Μεταποίηση με 33%. Οι απόφοιτοι Λυκείου στις Κατασκευές ήταν 13%.

Οι απόφοιτοι Τεχνικής Σχολής ήταν 13% στις Κατασκευές, 8% στη Μεταποίηση και 5% στις Υπηρεσίες.

Το μεγαλύτερο ποσοστό (18%) απασχολουμένων, με μόρφωση επιπέδου τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, είχε ο τομέας των Υπηρεσιών. Οι απόφοιτοι Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης ήταν 9% στις Κατασκευές και 6% στη Μεταποίηση.

Τα άτομα τα οποία αποφοίτησαν από το Σύστημα Μαθητείας, αποτελούσαν το 5% στις Κατασκευές, το 3% στη Μεταποίηση και το 1% στις Υπηρεσίες.

Περισσότερα στοιχεία και αναλυτικές πληροφορίες περιέχονται στον πίνακα 5.4. Από σύγκριση των στοιχείων του πίνακα αυτού με στοιχεία του συνόλου της οικονομίας σύμφωνα με την απογραφή επιχειρήσεων του 1995, προκύπτουν τα πιο κάτω:

- Το ποσοστό απασχολουμένων στις Μικροεπιχειρήσεις χωρίς μόρφωση (1%) είναι περίπου στα ίδια επίπεδα με το σύνολο της οικονομίας.
- Οι απόφοιτοι δημοτικού στο σύνολο της οικονομίας είναι περίπου 32% και στις Μικροεπιχειρήσεις 24%.
- Οι απόφοιτοι Μέσης Εκπαίδευσης στις Μικροεπιχειρήσεις φθάνουν το 59%, ενώ στο σύνολο της οικονομίας φθάνουν περίπου το 44%.
- Το ποσοστό αποφοίτων Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης στις Μικροεπιχειρήσεις είναι 14%, ενώ στο σύνολο της οικονομίας το ποσοστό αυτό είναι μεγαλύτερο και φθάνει περίπου το 23%.

Επίσης σημαντικές πληροφορίες προκύπτουν από την ανάλυση της διάρθρωσης της απασχόλησης σε σχέση με την επάγγελμα και το επίπεδο μόρφωσης. Αναλυτικές πληροφορίες για το θέμα αυτό περιέχονται στον πίνακα 5.5. Σύμφωνα με τα στοιχεία του πίνακα αυτού, η μεγάλη πλειοψηφία των διευθυντών που φθάνει το 70% δεν έχουν πάρει τριτοβάθμια εκπαίδευση, ενώ ένα ψηλό ποσοστό (18%) είναι απόφοιτοι δημοτικής εκπαίδευσης. Από τους τεχνικούς βοηθούς

μόνο το 3% είναι απόφοιτοι τεχνικών σχολών και η πλειοψηφία των τεχνιτών (37%) έχουν μόρφωση μόνο δημοτικής εκπαίδευσης. Το ίδιο ισχύει για την πλειοψηφία των χειριστών μηχανών (52%) και για την πλειοψηφία των ατόμων στα επαγγέλματα μικρής εξειδίκευσης (48%), όπως καθαριστές, κλητήρες, διανομείς και εργάτες. Από τα στοιχεία αυτά διαφαίνονται σημαντικές ανάγκες κατάρτισης στην πλειοψηφία των βασικών επαγγελμάτων.

6.3. Εργασιακά θέματα

Ο χειρισμός των εργασιακών θεμάτων έχει ιδιαίτερη σημασία στην περίπτωση των μικρών επιχειρήσεων γιατί το ανθρώπινο δυναμικό στην πλειοψηφία των περιπτώσεων αποτελεί τον πιο σημαντικό παραγωγικό συντελεστή σε σύγκριση με άλλους συντελεστές όπως είναι το κεφάλαιο, η τεχνολογία ή οι πρώτες ύλες. Επίσης έχει ιδιαίτερη σημασία λόγω της ιδιαιτερότητας των ανθρωπίνων σχέσεων που είναι δυνατό να αναπτυχθούν στο μικροπεριβάλλον της μικρής επιχείρησης. Τα εργασιακά θέματα που εξετάζονται στη συνέχεια αφορούν την αμοιβή, τα κίνητρα, την οργάνωση σε συντεχνίες, τη συμμετοχή στη διαδικασία λήψης αποφάσεων και στην εξεύρεση προσωπικού.

6.3.1. Αμοιβή και κίνητρα

Η πλειοψηφία των Μικροεπιχειρήσεων προσφέρει μισθούς σύμφωνα με τις πρόνοιες των συλλογικών συμβάσεων. Ενα ποσοστό που φθάνει το 33% στο σύνολο των Μικροεπιχειρήσεων φαίνεται να προσφέρει ψηλότερους μισθούς απ' ότι οι συλλογικές συμβάσεις καθορίζουν. Το ποσοστό αυτό, όπως φαίνεται και στον πίνακα 28, είναι χαμηλότερο στον τομέα της Μεταποίησης (25%) και ψηλότερο στον τομέα των Κατασκευών (38%). Στις Υπηρεσίες το ποσοστό των επιχειρήσεων που πληρώνουν ψηλότερους μισθούς απ' ότι προβλέπουν οι συλλογικές συμβάσεις φθάνει το 34%.

ΠΙΝΑΚΑΣ 28

**ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΜΙΣΘΩΝ ΠΟΥ ΠΛΗΡΩΝΟΥΝ ΟΙ
ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΜΕ ΕΚΕΙΝΟΥΣ ΠΟΥ ΠΡΟΝΟΟΥΝΤΑΙ
ΣΤΙΣ ΣΥΛΛΟΓΙΚΕΣ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ**

ΣΥΓΚΡΙΣΗ	Τ Ο Μ Ε Α Σ						ΣΥΝΟΛΟ	
	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ		ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ		ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ			
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%
ΙΔΙΟΙ	709	74	325	61	1754	64	2788	66
ΨΗΛΟΤΕΡΟΙ	236	25	206	38	943	34	1385	33
ΧΑΜΗΛΟΤΕΡΟΙ	8	1	5	1	44	2	57	1
ΣΥΝΟΛΟ	953	100	536	100	2741	100	4230	100

Οι επιχειρήσεις που προσφέρουν μισθούς σε χαμηλότερα επίπεδα απ' ότι καθορίζουν οι συλλογικές συμβάσεις είναι ελάχιστες και αποτελούν μόλις το 1% στη Μεταποίηση και στις Κατασκευές και 2% στις Υπηρεσίες.

Στον πίνακα 29 φαίνεται το ποσοστό των επιχειρήσεων που παρείχαν μέχρι τώρα κίνητρα στο προσωπικό, κατά τομέα.

**ΠΙΝΑΚΑΣ 29
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΠΟΥ ΠΑΡΕΙΧΑΝ ΚΙΝΗΤΡΑ ΣΤΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ
ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ**

ΠΑΡΕΙΧΑΝ ΚΙΝΗΤΡΑ	Τ Ο Μ Ε Α Σ						ΣΥΝΟΛΟ	
	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ		ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ		ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ			
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%
ΝΑΙ	642	66	366	68	1863	66	2871	67
ΟΧΙ	329	34	170	32	943	34	1442	33
ΣΥΝΟΛΟ	971	100	536	100	2806	100	4313	100

Σύμφωνα με τα στοιχεία του πίνακα αυτού η μεγάλη πλειοψηφία των Μικροεπιχειρήσεων (67%) παρείχαν κίνητρα στο προσωπικό τους. Τα κίνητρα που παρείχαν κατά τα τελευταία 3 χρόνια αφορούσαν κυρίως σε κάποιο φιλοδώρημα και σε κάποιες αυξήσεις πέραν των συμβάσεων.

Επισημαίνεται ότι μόνο το 2% των Μικροεπιχειρήσεων προχώρησαν σε εφαρμογή κινήτρων που αφορούν διάθεση μέρους των κερδών τους προς το προσωπικό. Περισσότερες πληροφορίες για το είδος των κινήτρων που παρείχαν μέχρι τώρα οι επιχειρήσεις, κατά τομέα, φαίνονται στον πίνακα 5.6.

Η πολιτική κινήτρων που προτίθενται να εφαρμόσουν οι Μικροεπιχειρήσεις για την περίοδο μέχρι το 2000, αποτελεί συνέχεια της πολιτικής που ακολουθείτο μέχρι σήμερα, χωρίς οποιεσδήποτε σημαντικές διαφοροποιήσεις. Λεπτομέρειες αναφορικά με την πολιτική κινήτρων που προτίθενται να ακολουθήσουν οι Μικροεπιχειρήσεις για την περίοδο μέχρι το 2000, περιέχονται στον πίνακα 5.7.

6.3.2. Οργάνωση σε συντεχνίες και συμμετοχή στη διαδικασία λήψης αποφάσεων

Η τοποθέτηση των Μικροεπιχειρήσεων σε σχέση με το θέμα της οργάνωσης του προσωπικού τους σε συντεχνίες, παρουσιάζεται στον πίνακα 30.

ΠΙΝΑΚΑΣ 30
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗΝ
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΣΕ ΣΥΝΤΕΧΝΙΕΣ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ

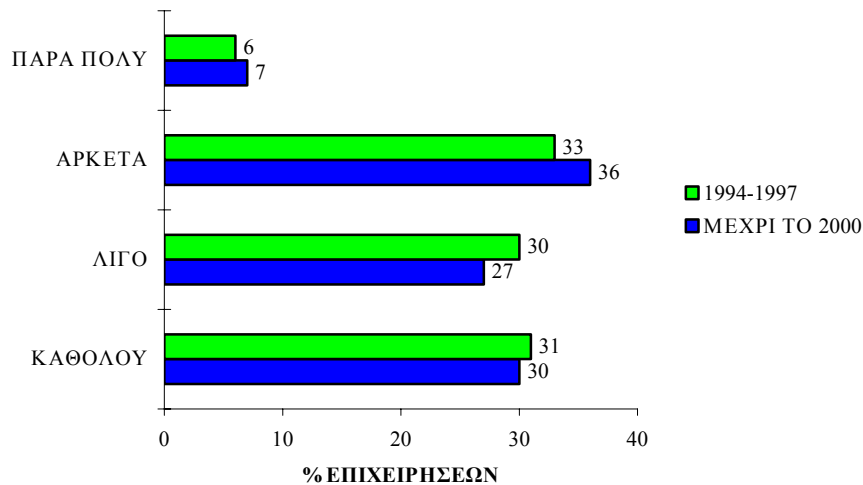
ΠΟΛΙΤΙΚΗ	ΤΟΜΕΑΣ						ΣΥΝΟΛΟ	
	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ		ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ		ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ		Αρ.	%
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%		
ΕΝΘΑΡΡΥΝΕ- ΤΑΙ Η ΟΡΓΑΝΩΣΗ	194	20	119	22	504	18	817	19
ΑΔΙΑΦΟΡΗ	608	63	283	53	1359	50	2250	53
ΔΕΝ ΕΠΙΘΥΜΕΙ ΤΗΝ ΟΡΓΑΝΩΣΗ	169	17	129	24	877	32	1175	28
ΣΥΝΟΛΟ	971	100	531	100	2740	100	4242	100

Η πρώτη σημαντική διαπίστωση είναι ότι η μεγάλη πλειοψηφία των επιχειρήσεων και στους τρεις τομείς παρουσιάζεται αδιάφορη κατά πόσο το προσωπικό είναι οργανωμένο ή όχι σε συντεχνίες. Το ποσοστό αυτό στο σύνολο των επιχειρήσεων των τριών τομέων

φθάνει το 53%. Το δεύτερο στοιχείο που προκύπτει είναι ότι συνολικά το ποσοστό των επιχειρήσεων που δεν επιθυμεί την οργάνωση σε συντεχνίες είναι πιο μεγάλο από το ποσοστό των επιχειρήσεων που ενθαρρύνει την οργάνωση σε συντεχνίες. Το φαινόμενο αυτό είναι πιο έντονο στον τομέα των Υπηρεσιών ενώ η Μεταποίηση αποτελεί εξαίρεση αφού το 20 % παρουσιάζεται να ενθαρρύνει την οργάνωση σε συντεχνίες και το 17% παρουσιάζεται αρνητικό. Η γενική διαπίστωση είναι ότι στην πλειοψηφία των Μικροεπιχειρήσεων παρατηρείται μια περισσότερο αδιάφορη στάση των εργοδοτών ή των ιδιοκτητών-διευθυντών όσον αφορά την οργάνωση του προσωπικού σε συντεχνίες.

Στο σχεδιάγραμμα 46 που ακολουθεί παρουσιάζεται ο βαθμός συμμετοχής των εργαζομένων στις Μικροεπιχειρήσεις, στη διαδικασία λήψης αποφάσεων για την περίοδο 1994-1997 καθώς και η προσέγγιση που έχουν πρόθεση να ακολουθήσουν για το θέμα οι Μικροεπιχειρήσεις για την περίοδο μέχρι το 2000.

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 46
ΒΑΘΜΟΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ
ΣΤΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΛΗΨΗΣ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ

Όσον αφορά τη συμμετοχή γενικά των εργαζομένων στη διαδικασία λήψεως αποφάσεων, με βάση τα στοιχεία του σχεδιαγράμματος 46, μόνο το 39% των Μικροεπιχειρήσεων δήλωσαν ότι το προσωπικό συμμετείχε κατά την περίοδο 1994-97 αρκετά ή πάρα πολύ. Στο

υπόλοιπο 61% των Μικροεπιχειρήσεων συμμετείχαν λίγο ή καθόλου. Στον πίνακα 5.8 παρουσιάζονται αναλυτικά κατά τομέα στοιχεία αναφορικά με τη συμμετοχή των εργαζομένων στη διαδικασία λήψης αποφάσεων για την περίοδο 1994-1997. Ο τομέας των Υπηρεσιών παρουσιάζει πιο θετική εικόνα με το μεγαλύτερο συγκριτικά ποσοστό εργαζομένων που συμμετείχαν μέχρι τώρα στη διαδικασία λήψης αποφάσεων. Για την περίοδο μέχρι το 2000 όπως φαίνεται από τον πίνακα 5.9, η κατάσταση φαίνεται να διαφοροποιείται θετικότερα αλλά μόνο οριακά.

6.3.3. Εξεύρεση και πρόσληψη προσωπικού

Η έντονη παρουσία και ρόλος του ιδιοκτήτη-διευθυντή στις Μικροεπιχειρήσεις σε όλες τις λειτουργίες της επιχείρησης, διαφαίνεται ακόμα μια φορά από τα στοιχεία τα οποία αναφέρονται στο άτομο το οποίο κάνει τις προσλήψεις στην επιχείρηση και που παρουσιάζονται στον πίνακα 31.

ΠΙΝΑΚΑΣ 31
ΘΕΣΗ ΑΤΟΜΟΥ ΠΟΥ ΠΡΟΣΛΑΜΒΑΝΕΙ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΚΑΤΑ
ΤΟΜΕΑ

ΘΕΣΗ	ΤΟΜΕΑΣ						ΣΥΝΟΛΟ	
	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ		ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ		ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ			
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%
ΓΕΝΙΚΟΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ	954	98	520	97	2455	88	3930	92
ΑΛΛΟΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ/ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ	17	2	15	3	66	2	98	2
ΑΛΛΟΣ					263	10	263	6
ΣΥΝΟΛΟ	971	100	536	100	2784	100	4291	100

Στο σύνολο των Μικροεπιχειρήσεων κατά 92%, οι προσλήψεις γίνονται από το γενικό διευθυντή που κατά κανόνα είναι και ο ιδιοκτήτης της επιχείρησης. Το ποσοστό αυτό είναι μεγαλύτερο στη Μεταποίηση (98%) και στις Κατασκευές (97%), ενώ είναι σχετικά χαμηλότερο στις Υπηρεσίες (88%).

Σε σχέση με το βαθμό ευκολίας που βρίσκουν προσωπικό οι Μικροεπιχειρήσεις, οι απόψεις είναι περίπου μοιρασμένες. Απο τις πληροφορίες του πίνακα 32 φαίνεται ότι πιο εύκολα βρίσκουν οι Μικροεπιχειρήσεις του τομέα των Κατασκευών και πιο δύσκολα οι Μικροεπιχειρήσεις του τομέα των Υπηρεσιών. Στη Μεταποίηση οι μισές Μικροεπιχειρήσεις φαίνεται να βρίσκουν εύκολα προσωπικό ενώ οι άλλες μισές αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην εξεύρεση προσωπικού.

**ΠΙΝΑΚΑΣ 32
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΠΟΥ ΒΡΙΣΚΟΥΝ ΕΥΚΟΛΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΚΑΤΑ
ΤΟΜΕΑ**

ΒΡΙΣΚΟΥΝ	ΤΟΜΕΑΣ						ΣΥΝΟΛΟ	
	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ		ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ		ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ			
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%
ΝΑΙ	490	50	299	56	1206	43	1994	46
ΟΧΙ	481	50	237	44	1578	57	2297	54
ΣΥΝΟΛΟ	971	100	536	100	2784	100	4291	100

Οι επαγγελματικές κατηγορίες στις οποίες παρουσιάζονται οι μεγαλύτερες δυσκολίες στην εξεύρεση προσωπικού είναι αυτές του ανειδίκευτου προσωπικού και του τεχνίτη. Η ίδια εικόνα ισχύει και στους τρεις τομείς της έρευνας με αναμενόμενη εξαίρεση αυτή του τομέα των Υπηρεσιών όπου η σχετική δυσκολία υπάρχει και στην εξεύρεση πωλητών. Αναλυτικά στοιχεία για την κάθε επαγγελματική κατηγορία περιέχονται στον πίνακα 33.

**ΠΙΝΑΚΑΣ 33
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΣΤΙΣ ΟΠΟΙΕΣ
ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΟΝΤΑΙ ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ ΓΙΑ ΕΞΕΥΡΕΣΗ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ
ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ**

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ- ΤΙΚΕΣ	ΤΟΜΕΑΣ			ΣΥΝΟΛΟ
	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ	ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ	ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ								
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%
ΕΠΙΣΤΗΜΟ-ΝΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ	8	2	5	2	110	7	123	5
ΓΡΑΦΕΙΑΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ			5	2	219	14	224	10
ΥΠΑΛΛΗΛΟΙ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ					285	18	285	12
ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΠΩΛΗΣΕΩΝ	68	14	10	4	373	24	450	20
ΤΕΧΝΙΤΕΣ	304	63	180	76	351	22	835	36
ΧΕΙΡΙΣΤΕΣ & ΟΔΗΓΟΙ	59	12	21	9	88	6	167	7
ΑΝΕΙΔΙΚΕΥΤΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ	160	33	88	37	570	36	818	36
ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	481		237		1578		2297	

Τα διάφορα είδη δυσκολιών που παρουσιάζονται κατά τη διαδικασία εξεύρεσης προσωπικού παρουσιάζονται τόσο στο σύνολο όσο και κατά τομέα στον πίνακα 34.

Οι δυσκολίες που παρουσιάζονται στην εξεύρεση προσωπικού με βάση τα στοιχεία του πίνακα 34, εντοπίζονται κυρίως στην απουσία κατάλληλων προσόντων, μη δυνατότητα εργασίας το συγκεκριμένο χρόνο που υπάρχει ανάγκη και τα ψηλά ημερομίσθια. Στην περίπτωση του τομέα των Υπηρεσιών σημαντική δυσκολία αποτελεί και το χαμηλό επίπεδο γνώσεων. Από τα στοιχεία αυτά είναι φανερό ότι προκύπτουν σημαντικές ανάγκες κατάρτισης, επιμόρφωσης και ανάπτυξης του ανθρώπινου δυναμικού.

ΠΙΝΑΚΑΣ 34
ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ ΠΟΥ ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΟΝΤΑΙ ΣΤΗΝ ΕΞΕΥΡΕΣΗ
ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ

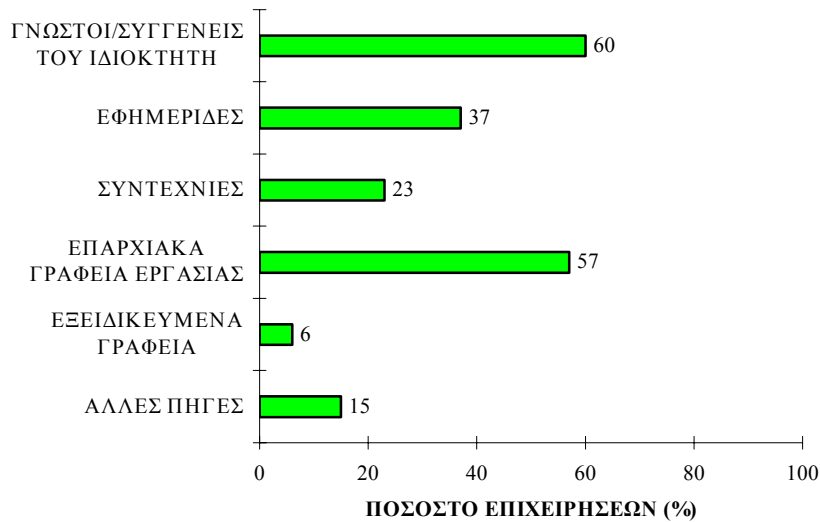
ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ	ΤΟΜΕΑΣ						ΣΥΝΟΛΟ	
	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ		ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ		ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ			
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%

ΧΑΜΗΛΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΓΝΩΣΕΩΝ	51	11	26	11	416	26	493	21
ΜΗ ΔΙΑΘΕΣΙ- ΜΟΙ ΓΙΑ ΣΥΓΚΕΚΡΙ- ΜΕΝΟ ΧΡΟΝΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	186	39	103	43	504	32	793	35
ΨΗΛΑ ΗΜΕΡΟΜΙΣΘΙΑ	127	26	62	26	373	24	561	24
ΔΕΝ ΕΧΟΥΝ ΤΑ ΚΑΤΑΛΛΗΛΑ ΠΡΟΣΟΝΤΑ	287	60	149	63	723	46	1160	51
ΜΕΓΑΛΗ ΑΠΟ- ΣΤΑΣΗ ΑΠΟ ΤΟΝ ΤΟΠΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ			5	2			5	0
ΜΗ ΙΚΑΝΟ- ΠΟΙΗΤΙΚΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	17	4					17	1
ΔΕΝ ΒΟΛΕΥΕΙ Η ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ					22	1	22	1
ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	481		237		1578		2297	

Οι πηγές εξεύρεσης προσωπικού που χρησιμοποιήθηκαν από τις Μικροεπιχειρήσεις κατά προτεραιότητα, στη διάρκεια της περιόδου 1994-1997, φαίνονται στο σχεδιάγραμμα 47.

Από τις πληροφορίες του σχεδιαγράμματος 47, προκύπτει ότι οι δημοφιλέστερες πηγές εξεύρεσης προσωπικού των Μικροεπιχειρήσεων είναι οι γνωστοί ή οι συγγενείς του ιδιοκτήτη διευθυντή, τα Επαρχιακά Γραφεία Εργασίας και οι εφημερίδες. Οι Συντεχνίες έρχονται τέταρτες σε προτίμηση, ενώ τα εξειδικευμένα γραφεία αξιοποιούνται σε πολύ μικρό βαθμό.

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 47
ΠΗΓΕΣ ΕΞΕΥΡΕΣΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΠΟΥ
ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΘΗΚΑΝ ΚΑΤΑ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΑΠΟ
ΤΙΣ ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1994-1997

Στον πίνακα 5.10 δίνονται αναλυτικές πληροφορίες κατά τομέα, αναφορικά με τις πηγές εξεύρεσης προσωπικού που χρησιμοποίησαν οι Μικροεπιχειρήσεις κατά τα τελευταία 3 χρόνια.

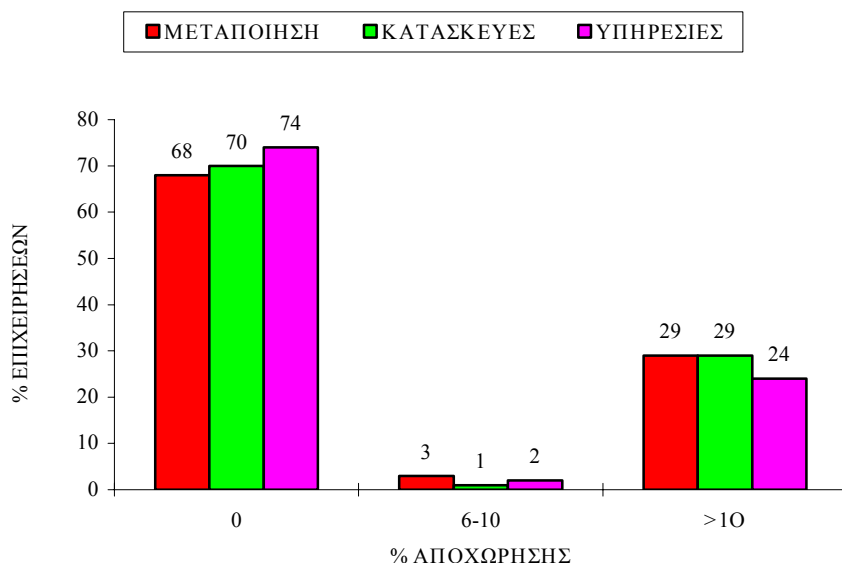
Οι Μικροεπιχειρήσεις της Μεταποίησης αξιοποιούν σε μεγαλύτερο βαθμό τα Επαρχιακά Γραφεία Εργασίας, μετά ακολουθούν οι γνωστοί και οι συγγενείς και τρίτη πηγή κατά σειρά ήταν οι Συντεχνίες.

Στις Κατασκευές πρώτη επιλογή, ως πηγή εξεύρεσης προσωπικού, αποτελούν οι γνωστοί και οι συγγενείς, δεύτερη τα Επαρχιακά Γραφεία Εργασίας και τρίτη οι Συντεχνίες.

Οι Μικροεπιχειρήσεις του τομέα των Υπηρεσιών αξιοποιούν τις Συντεχνίες ως πηγή εξεύρεσης προσωπικού σε πολύ μικρότερο βαθμό απ' ό τι η Μεταποίηση και οι Κατασκευές. Στις Υπηρεσίες πρώτη κατά προτεραιότητα πηγή εξεύρεσης προσωπικού ήταν οι γνωστοί και οι συγγενείς, μετά τα Επαρχιακά Γραφεία Εργασίας και ακολουθούν οι εφημερίδες.

Σε σχέση με την αποχώρηση προσωπικού από τις Μικροεπιχειρήσεις, η κατάσταση που επικράτησε κατά το 1996, περιγράφεται στο σχεδιάγραμμα 48.

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 48
ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΠΟΧΩΡΗΣΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ
ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ ΤΟ 1996

Χωρίς καμιά αποχώρηση προσωπικού παρουσιάζεται η πλειοψηφία των επιχειρήσεων και στους 3 τομείς. Ο τομέας των Υπηρεσιών παρουσιάζει το μεγαλύτερο ποσοστό επιχειρήσεων χωρίς αποχώρηση προσωπικού με 74%, ενώ τα αντίστοιχα ποσοστά είναι 70% στις Κατασκευές και 68% στη Μεταποίηση. Αποχώρηση προσωπικού 6%-10% σημειώθηκε σε μικρό ποσοστό επιχειρήσεων και συγκεκριμένα 3% στη Μεταποίηση, 1% στις Κατασκευές και 2% στις Υπηρεσίες. Πέραν του 10% αποχώρηση, είχαν η Μεταποίηση σε ποσοστό 29%, οι Κατασκευές σε ποσοστό πάλι 29% και οι Υπηρεσίες σε ποσοστό 24%.

Στον πίνακα 5.11 δίνονται πρόσθετες πληροφορίες αναφορικά με το σύνολο των Μικροεπιχειρήσεων και στους 3 τομείς. Με βάση τις πληροφορίες του πίνακα αυτού στην πλειοψηφία των Μικροεπιχειρήσεων (72%) δεν υπήρξε καμιά αποχώρηση προσωπικού κατά το 1996. Ποσοστό 26% των επιχειρήσεων

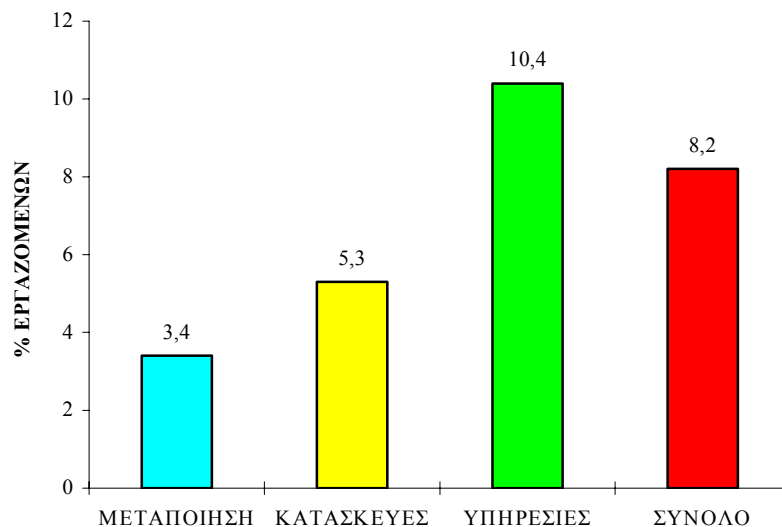
παρουσίασε ποσοστό αποχώρησης προσωπικού πέραν του 10% και αποχώρηση μεταξύ 6%-10% είχαν μόνο το 2% των επιχειρήσεων.

6.4. Κατάρτιση ανθρώπινου δυναμικού

Από την έρευνα διαφάνηκε ότι ο αριθμός των απασχολούμενων στις Μικροεπιχειρήσεις που συμμετείχαν σε προγράμματα κατάρτισης κατά το 1996 ήταν αρκετά χαμηλός και έφθασε μόλις το 8,2% των εργαζομένων. Το γεγονός αυτό αποτελεί διαπίστωση ότι οι Μικροεπιχειρήσεις δεν έχουν ιεραρχημένη ψηλά στις προτεραιότητες τους την κατάρτιση του ανθρώπινου δυναμικού.

Το ποσοστό των εργαζομένων που πήραν κατάρτιση το 1996 στο σύνολο της απασχόλησης κατά τομέα αλλά και στο σύνολο των 3 τομέων, απεικονίζεται διαγραμματικά στο σχεδιάγραμμα 49.

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 49
ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ ΣΤΙΣ
ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΠΟΥ ΚΑΤΑΡΤΙΣΤΗΚΑΝ ΚΑΤΑ
ΤΟ 1996

Το μεγαλύτερο ποσοστό εργαζομένων που πήραν κατάρτιση κατά το 1996 ήταν στον τομέα των Υπηρεσιών με ποσοστό 10,4%. Το ποσοστό αυτό στους τομείς της Μεταποίησης και των Κατασκευών ήταν ιδιαίτερα χαμηλό σε σύγκριση με αυτό του τομέα των

Υπηρεσιών. Στις Κατασκευές συμμετείχαν σε προγράμματα κατάρτισης το 5,3% των εργαζομένων και το 3,4% των εργαζομένων στη Μεταποίηση.

Περισσότερα στοιχεία για τον αριθμό των εργαζομένων που πήραν κατάρτιση το 1996, αναφέρονται στον πίνακα 5.12.

Ο μέσος όρος ημερών κατάρτισης που αναλογούσε στον κάθε εργαζόμενο το 1996 παρουσιάζεται τόσο κατά τομέα όσο και στο σύνολο των τριών τομέων στον πίνακα 35.

ΠΙΝΑΚΑΣ 35
ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ ΗΜΕΡΩΝ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΕΡΓΟΔΟΤΟΥΜΕΝΩΝ
ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ ΤΟ 1996

ΤΟΜΕΑΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΗΜΕΡΩΝ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΩΝ	ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ ΗΜΕΡΩΝ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ
ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ	3363	6923	0,49
ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ	5908	3710	1,59
ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	26582	19947	1,33
ΣΥΝΟΛΟ	35853	30580	1,17

Στο σύνολο των εργοδοτούμενων στις Μικροεπιχειρήσεις το 1996, αναλογούσε 1,17 μέρες κατάρτισης ανά εργοδοτούμενο. Ο αριθμός αυτός είναι έκδηλα χαμηλός και αποτελεί ακόμα μια ένδειξη της χαμηλής προτεραιότητας που δίνουν οι Μικροεπιχειρήσεις στην κατάρτιση του ανθρώπινου δυναμικού. Ο μέσος όρος ημερών κατάρτισης ανά εργοδοτούμενο ήταν 1,59 μέρες στις Κατασκευές και ήταν ο πιο ψηλός σε σύγκριση με τους άλλους 2 τομείς. Στις Υπηρεσίες ήταν 1,33 μέρες, ενώ στη Μεταποίηση ήταν ελάχιστα λιγότερος από μισή μέρα ανά εργοδοτούμενο.

Μόνο το 15% των Μικροεπιχειρήσεων διαθέτει κονδύλι στον προϋπολογισμό τους για την κατάρτιση του προσωπικού. Το ποσοστό αυτό κατά τομέα, με βάση τα στοιχεία του πίνακα 5.13, ανεβαίνει στο 18% στον τομέα των Υπηρεσιών και μειώνεται στο 8% στον τομέα

της Μεταποίησης. Στον τομέα των Κατασκευών βρίσκεται στο 12%. Παρόλο που η εικόνα που παρουσιάζουν τα στοιχεία αυτά ήταν αναμενόμενη για τις Μικροεπιχειρήσεις, εντούτοις δεν παύουν να αποτελούν μια πρόσθετη ένδειξη της όχι μεγάλης σημασίας που αποδίδεται στην κατάρτιση.

Το ρόλο της κατάρτισης του νεοπροσλαμβανόμενου προσωπικού αναλαμβάνει στην πλειοψηφία των επιχειρήσεων τόσο στο σύνολο όσο και κατά τομέα ο διευθυντής/ιδιοκτήτης της επιχείρησης. Σε καμιά περίπτωση δεν υπερβαίνει το 1%-2% το ποσοστό των επιχειρήσεων που αναθέτουν το ρόλο της κατάρτισης του νεοπροσλαμβανόμενου προσωπικού σε εξωτερικό εκπαιδευτή ή ίδρυμα κατάρτισης. Αναλυτικά στοιχεία φαίνονται στον πίνακα 5.14.

Παρά τη διαπίστωση με βάση τα στοιχεία της έρευνας, ότι οι Μικροεπιχειρήσεις δεν έχουν υψηλά ιεραρχημένα στις άμεσες προτεραιότητες τους την κατάρτιση των εργαζομένων τους, εντούτοις φαίνεται να αναγνωρίζουν κατά πλειοψηφία τη θετική συμβολή της κατάρτισης σε αρκετά θέματα.

Στον πίνακα 36 καταγράφονται οι απόψεις των Μικροεπιχειρήσεων αναφορικά με το βαθμό που συμβάλλει η κατάρτιση του ανθρώπινου δυναμικού σε μια σειρά θεμάτων τα οποία συσχετίζονται άμεσα με τη λειτουργία των επιχειρήσεων γενικά.

Με βάση τα στοιχεία του πίνακα 36, η πλειοψηφία των Μικροεπιχειρήσεων θεωρούν ότι η κατάρτιση συμβάλλει θετικά σε αρκετά θέματα όπως τα πιο κάτω:

- Βελτίωση της ποιότητας των προϊόντων και των υπηρεσιών
- Δημιουργία ειδικευμένων ατόμων για αντιμετώπιση ελλείψεων
- Αύξηση της απόδοσης και της παραγωγικότητας
- Ανύψωση του ηθικού των εργαζομένων
- Εισαγωγή νεωτερισμού και σύγχρονων αντιλήψεων
- Περισσότερη σύνδεση του προσωπικού με την επιχείρηση και βελτίωση γενικά του εργασιακού περιβάλλοντος

ΠΙΝΑΚΑΣ 36
Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ
ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΠΟΨΗ ΤΩΝ ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

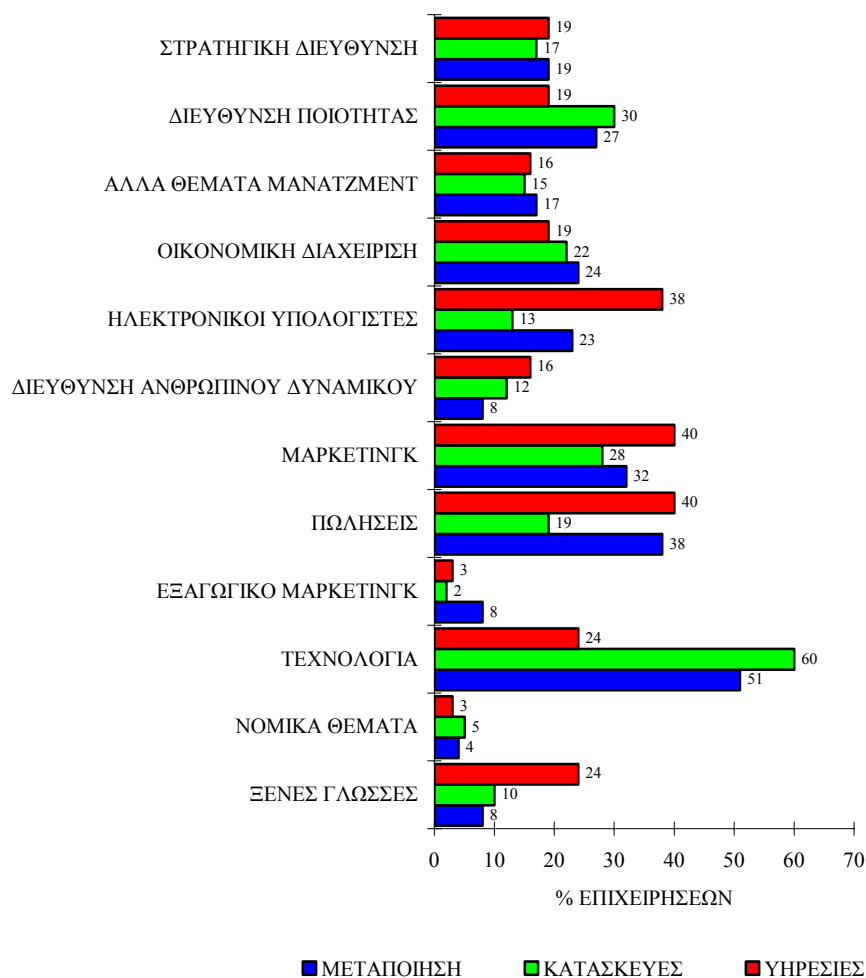
ΘΕΜΑΤΑ ΣΤΑ ΟΠΟΙΑ ΣΥΜΒΑΛΛΕΙ Η ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ	ΒΑΘΜΟΣ ΣΥΜΒΟΛΗΣ ΤΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ		
	ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ %	ΜΕΤΡΙΑ %	ΚΑΘΟΛΟΥ %
Δημιουργία ειδικευμένων ατόμων για να μην παρουσιάζονται ελλείψεις	72	22	6
Βελτίωση της ποιότητας των προϊόντων και των υπηρεσιών	79	14	7
Αύξηση του κόστους της επιχείρησης	28	43	29
Αύξηση της απόδοσης και της παραγωγικότητας	69	22	9
Αυξάνει τις μισθολογικές απαιτήσεις του προσωπικού	36	40	24
Συνδέει περισσότερο το προσωπικό με την επιχείρηση	49	33	18
Ανεβάζει το ηθικό του προσωπικού	55	27	18
Βελτιώνεται το περιβάλλον (κουλτούρα) της επιχείρησης	49	34	17
Εισάγει νεωτερισμούς και σύγχρονες αντιλήψεις	53	27	20
Μειώνεται η αποχώρηση ατόμων	34	30	36

Σε σχέση με την άποψη ότι η κατάρτιση αυξάνει το κόστος της επιχείρησης το 43% των Μικροεπιχειρήσεων πιστεύουν ότι το αυξάνει σε μέτριο βαθμό, το 29% ότι καθόλου δεν το αυξάνει και το 28% ότι το αυξάνει σε σημαντικό βαθμό. Ένα σημαντικό στοιχείο αποτελεί η τοποθέτηση της πλειοψηφίας των Μικροεπιχειρήσεων ότι η κατάρτιση αυξάνει από μέτριο μέχρι σημαντικό βαθμό τις μισθολογικές απαιτήσεις του προσωπικού. Επίσης στο θέμα της αποχώρησης ατόμων, ένα σημαντικό ποσοστό μεγαλύτερο από το 1/3 των Μικροεπιχειρήσεων θεωρούν ότι η κατάρτιση δεν μειώνει τις αποχωρήσεις.

Μια σημαντική πτυχή του θέματος Κατάρτιση του ανθρώπινου δυναμικού σε σχέση με τις Μικροεπιχειρήσεις, είναι οι τομείς στους οποίους κατά την άποψη των Μικροεπιχειρήσεων θα πρέπει να καταρτιστούν άτομα για την περίοδο μέχρι το 2000.

Στο σχεδιάγραμμα 50 γίνεται παραστατική παρουσίαση των θεματικών τομέων στους οποίους οι Μικροεπιχειρήσεις εκτιμούν ότι πρέπει να καταρτίσουν άτομα για την περίοδο μέχρι το 2000.

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 50
ΘΕΜΑΤΙΚΟΙ ΤΟΜΕΙΣ ΣΤΟΥΣ ΟΠΟΙΟΥΣ ΕΚΤΙΜΟΥΝ
ΟΙ ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΟΤΙ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ
ΚΑΤΑΡΤΙΣΟΥΝ ΑΤΟΜΑ ΜΕΧΡΙ ΤΟ 2000 ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ

Με βάση τις πληροφορίες του σχεδιαγράμματος 50, οι 5 πρώτοι κατά σειρά προτεραιότητας θεματικοί τομείς, στους οποίους οι Μικροεπιχειρήσεις εκτιμούν ότι πρέπει να καταρτίσουν άτομα, είναι:

- Πωλήσεις
- Μάρκετινγκ
- Τεχνολογία
- Ηλεκτρονικοί υπολογιστές
- Διεύθυνση ποιότητας

Σε τομεακό επίπεδο παρουσιάζεται μια οριακή διαφοροποίηση όσον αφορά την προτεραιότητα των θεματικών τομέων χωρίς όμως να αλλάζει καθοριστικά η γενική εκτίμηση του συνόλου των Μικροεπιχειρήσεων.

Στον τομέα της **Μεταποίησης** οι κύριοι θεματικοί τομείς κατά προτεραιότητα, στους οποίους εκτιμούν οι Μικροεπιχειρήσεις ότι πρέπει να καταρτισθούν άτομα μέχρι το 2000, είναι:

- Τεχνολογία
- Πωλήσεις
- Μάρκετινγκ
- Διεύθυνση ποιότητας
- Οικονομική διαχείριση

Οι Μικροεπιχειρήσεις του τομέα των **Κατασκευών** εκτιμούν ότι θα πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στην κατάρτιση ατόμων για την περίοδο μέχρι το 2000, στους πιο κάτω κύριους τομείς:

- Τεχνολογία
- Διεύθυνση ποιότητας
- Μάρκετινγκ
- Οικονομική διαχείριση
- Πωλήσεις

Οι πιο σημαντικοί θεματικοί τομείς για τις Μικροεπιχειρήσεις του τομέα των **Υπηρεσιών**, στους οποίους οι ίδιες εκτιμούν ότι θα πρέπει να καταρτισθούν άτομα μέχρι το 2000, είναι:

- Πωλήσεις και Μάρκετινγκ
- Ηλεκτρονικοί Υπολογιστές
- Τεχνολογία και Γλώσσες
- Οικονομική διαχείριση
- Διεύθυνση ποιότητας
- Στρατηγική διεύθυνση

Περισσότερες πληροφορίες για τους θεματικούς τομείς στους οποίους κατά προτεραιότητα εκτιμάται από τις Μικροεπιχειρήσεις ότι θα πρέπει να καταρτισθούν άτομα μέχρι το 2000, περιέχονται στον πίνακα 5.15.

7. ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Η αποδοτικότητα και η αποτελεσματικότητα των επιχειρήσεων επηρεάζεται σε μεγάλο βαθμό από το επιχειρηματικό περιβάλλον στο οποίο λειτουργούν και αναπτύσσονται. Είναι γνωστό όμως ότι ακόμα και όταν λειτουργούν οι επιχειρήσεις στο ίδιο επιχειρηματικό περιβάλλον, δεν αναπτύσσονται ούτε με τον ίδιο τρόπο ούτε με τον ίδιο ρυθμό. Αυτό οφείλεται στις αντιλήψεις της κάθε επιχείρησης και στις δυνατότητες της να αξιοποιήσει τους θεσμούς, τις υποδομές και όσους άλλους παράγοντες προσφέρει ή διαθέτει το συγκεκριμένο περιβάλλον. Επίσης οφείλεται στο ίδιο το επιχειρηματικό περιβάλλον ανάλογα με το βαθμό και τη δυνατότητα που έχει να επηρεάσει τις επιχειρήσεις. Στο κεφάλαιο αυτό παρουσιάζονται και αναλύονται διάφορα στοιχεία και παράμετροι που συνθέτουν, ορίζουν ή διαμορφώνουν το επιχειρηματικό περιβάλλον μέσα στο οποίο λειτουργούν οι Μικροεπιχειρήσεις.

7.1. Υποδομή παροχής βοήθειας προς τις επιχειρήσεις

Από όλους τους τομείς παροχής βοήθειας προς τις επιχειρήσεις, οι Μικροεπιχειρήσεις γνωρίζουν ότι υπάρχουν οργανισμοί που μπορούν να βοηθήσουν, κυρίως, στους τομείς της κατάρτισης προσωπικού, στη δανειοδότηση επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, στην εξεύρεση κατάλληλου προσωπικού, στις συμβουλευτικές υπηρεσίες και στην τεχνολογική αναβάθμιση. Από τον πίνακα 6.1 φαίνεται ότι τα στοιχεία αυτά ισχύουν και στους τρεις τομείς που κάλυψε η έρευνα. Σημειώνεται το γεγονός ότι και στους τρεις τομείς το μεγαλύτερο ποσοστό επιχειρήσεων γνωρίζουν φορείς που σχετίζονται με την παροχή βοήθειας στον τομέα της κατάρτισης.

Εντούτοις με βάση τα στοιχεία της έρευνας, ο βαθμός αξιοποίησης των υπηρεσιών οργανισμών που είναι σε θέση να συμβάλουν στην κατάρτιση του προσωπικού, λαμβάνει την τρίτη θέση με βάση τη συχνότητα χρησιμοποίησης ή αξιοποίησης υπηρεσιών οργανισμών στους διάφορους τομείς παροχής βοήθειας στις επιχειρήσεις. Συγκεκριμένα οι Μικροεπιχειρήσεις χρησιμοποίησαν κατά προτεραιότητα, με βάση τη συχνότητα, τις υπηρεσίες οργανισμών στους πιο κάτω τομείς παροχής βοήθειας:

- Δανειοδότηση επιχειρηματικών δραστηριοτήτων
- Εξεύρεση κατάλληλου προσωπικού
- Κατάρτιση προσωπικού
- Τεχνολογική αναβάθμιση

Παρόμοια εικόνα επικρατεί σε τομεακό επίπεδο στους τομείς της Μεταποίησης και των Κατασκευών. Στον τομέα των Υπηρεσιών η κατάρτιση του προσωπικού έχει μεγαλύτερη βαρύτητα αφού αξιοποιήθηκε με μεγαλύτερη συχνότητα από τις Μικροεπιχειρήσεις του τομέα αυτού και έχει τη δεύτερη θέση κατά σειρά προτεραιότητας.

Πιο αναλυτικές πληροφορίες για το θέμα αυτό υπάρχουν στον πίνακα 6.2.

Η χρησιμοποίηση των υπηρεσιών συμβούλου σε θέματα οργάνωσης και ανάπτυξης της επιχείρησης τα τελευταία τρία χρόνια κυμάνθηκε σε σχετικά χαμηλά επίπεδα αφού μόνο ποσοστό 19% χρησιμοποίησε τέτοιες υπηρεσίες. Το ποσοστό που δε χρησιμοποίησε τις υπηρεσίες τέτοιων συμβούλων ήταν 81% στο σύνολο των Μικροεπιχειρήσεων και κυμαίνεται σε ψηλά επίπεδα και στους τρεις τομείς, όπως προκύπτει από τα στοιχεία του πίνακα 37.

ΠΙΝΑΚΑΣ 37
ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΠΟΥ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΣΑΝ
ΤΙΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΥ ΣΕ ΘΕΜΑΤΑ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ
ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ
ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1994-97

ΧΡΗΣΙΜΟ- ΠΟΙΗΣΑΝ	Τ Ο Μ Ε Α Σ						ΣΥΝΟΛΟ	
	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ		ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ		ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ			
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%
ΝΑΙ	194	21	52	10	570	20	816	19
ΟΧΙ	751	79	484	90	2236	80	3471	81
ΣΥΝΟΛΟ	945	100	536	100	2806	100	4287	100

Ο πίνακας 38 δείχνει το βαθμό ικανοποίησης των Μικροεπιχειρήσεων που χρησιμοποίησαν τέτοιες υπηρεσίες συμβούλου αναφορικά με το

αποτέλεσμα που είχε στη βελτίωση της απόδοσης της επιχείρησης, μέσα από μεταβολές στο μάνατζμεντ της.

ΠΙΝΑΚΑΣ 38
ΒΑΘΜΟΣ ΣΥΜΒΟΛΗΣ ΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΟΥ ΣΕ
ΑΛΛΑΓΗ ΜΑΝΑΤΖΜΕΝΤ ΤΗΣ ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΚΑΙ
ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΑΠΟΔΟΣΗΣ ΤΗΣ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ

ΒΑΘΜΟΣ ΣΥΜΒΟΛΗΣ	ΤΟΜΕΑΣ						ΣΥΝΟΛΟ	
	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ		ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ		ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ		Αρ.	%
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%		
ΚΑΘΟΛΟΥ	34	17	-	-	44	8	78	10
ΛΙΓΟ	42	22	10	20	110	19	162	20
ΑΡΚΕΤΑ	84	44	36	70	263	46	383	47
ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ	34	17	5	10	153	27	192	23
ΣΥΝΟΛΟ	194	100	51	100	570	100	815	100

Ένα σημαντικό ποσοστό των Μικροεπιχειρήσεων (30%) πιστεύουν ότι η βοήθεια από σύμβουλο συνέβαλε λίγο ή καθόλου στη βελτίωση της απόδοσης τους. Η πλειοψηφία τους όμως έχουν την άποψη ότι είχαν αρκετό όφελος (47%) και ένα ποσοστό 23%, ότι είχαν σημαντικό όφελος από τις υπηρεσίες του συμβούλου. Οι Μικροεπιχειρήσεις του τομέα των Υπηρεσιών πιστεύουν σε μεγαλύτερο βαθμό (27%) ότι είχαν σημαντικό όφελος, ενώ στη Μεταποίηση το ποσοστό αυτό μειώνεται στο 17%. και στις Κατασκευές 10%. Το μεγαλύτερο ποσοστό Μικροεπιχειρήσεων που φθάνει το 39%, οι οποίες θεωρούν ότι είχαν λίγο ή καθόλου όφελος, βρίσκεται στον τομέα της Μεταποίησης.

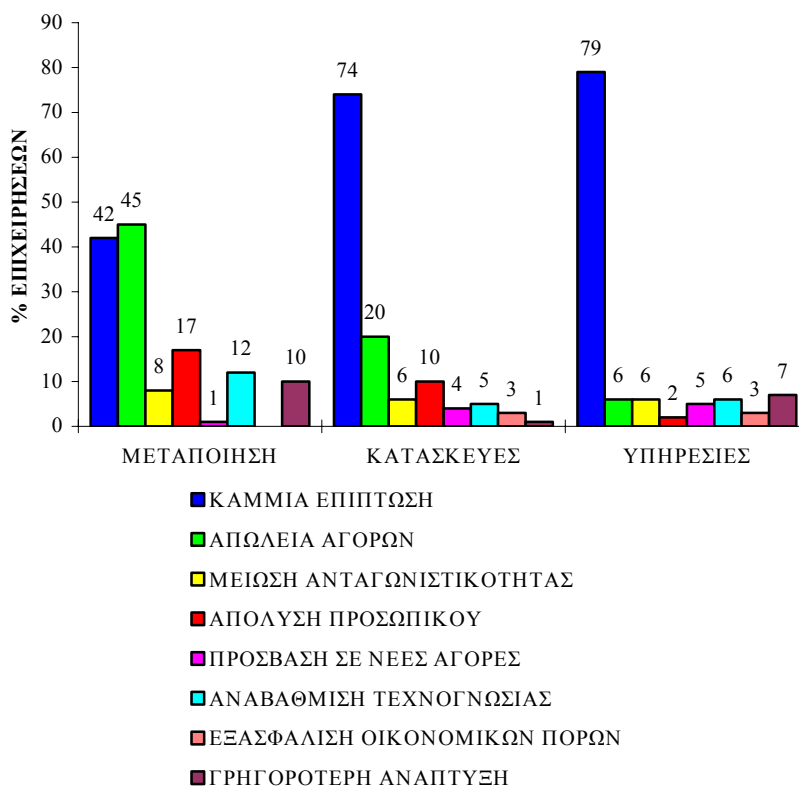
7.2. Ευρωπαϊκή προοπτική και πολιτική ενίσχυσης των Μικροεπιχειρήσεων

Όπως είναι γνωστό το 1972 μεταξύ Κύπρου και Ευρωπαϊκής Ένωσης υπογράφηκε συμφωνία σύνδεσης η οποία προέβλεπε σταδιακή κατάργηση δασμών και δημιουργίας σε δύο στάδια πλήρους τελωνειακής ένωσης. Το πρώτο στάδιο επεκτάθηκε μέχρι το 1987 και το δεύτερο στάδιο αναμένεται να υλοποιηθεί σε δύο φάσεις, 1988-97

και 1998-2002/03. Στο μεσοδιάστημα η Κύπρος έχει υποβάλει αίτηση το 1990 για πλήρη ένταξη. Από το 1978 η Κύπρος έχει υπογράψει με την Ευρωπαϊκή Ένωση τέσσερα χρηματοδοτικά πρωτόκολλα τα οποία συμποσούνται σε 210 εκ. ECU και σκοπός των πρωτοκόλλων αυτών ήταν η ενδυνάμωση της οικονομικής υποδομής της Κύπρου.

Στο σχεδιάγραμμα 51 παρουσιάζονται οι επιπτώσεις που δέχτηκαν κατά την άποψη τους οι Μικροεπιχειρήσεις, κατά τομέα, λόγω της μέχρι τώρα Ευρωπαϊκής πορείας της Κύπρου, κατά την περίοδο 1994-1997.

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 51
ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΠΟΥ ΕΙΧΕ ΣΤΙΣ ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ
Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΠΟΡΕΙΑ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΤΗΝ
ΠΕΡΙΟΔΟ 1994-1997 ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ

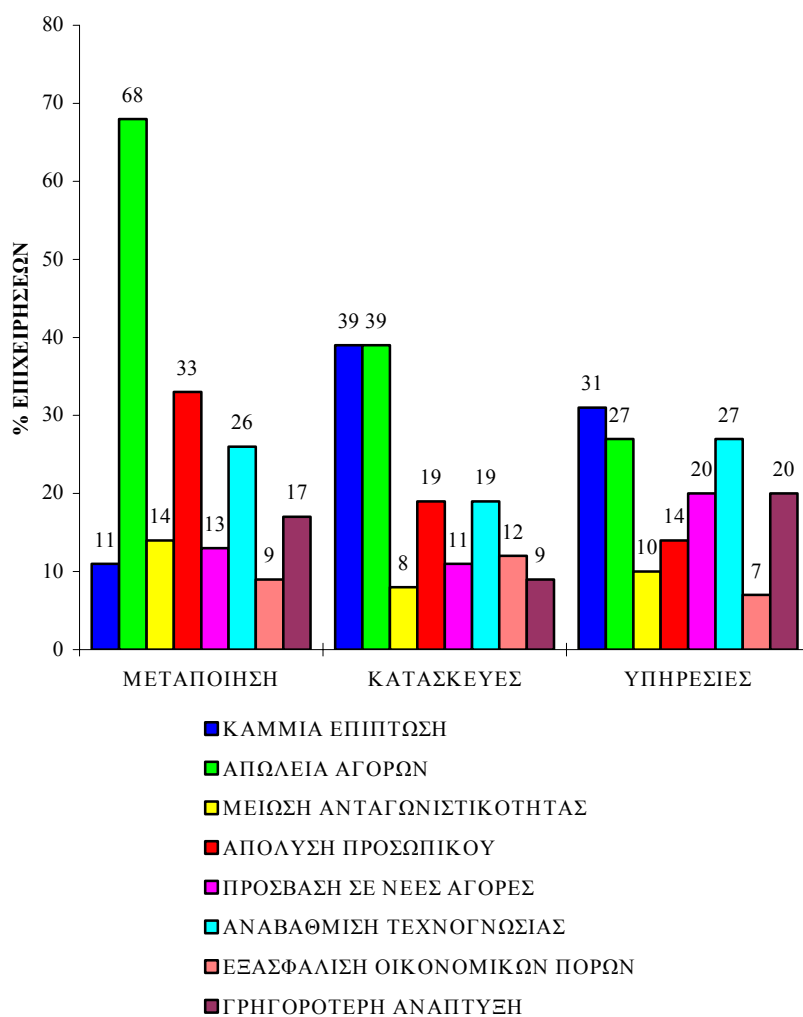
Οι Μικροεπιχειρήσεις των Υπηρεσιών κατά 79% και των Κατασκευών κατά 74%, φαίνεται με βάση τα στοιχεία της έρευνας ότι δεν είχαν καμιά επίπτωση. Στη Μεταποίηση το αντίστοιχο ποσοστό

είναι πολύ πιο χαμηλό και φθάνει το 42%, ενώ ταυτόχρονα ποσοστό 45% των Μικροεπιχειρήσεων της Μεταποίησης προκύπτει ότι είχαν απώλεια αγορών. Το ποσοστό αυτό ήταν 20% για τις Κατασκευές και 6% για τις Υπηρεσίες. Άλλη σοβαρή αρνητική επίπτωση στη Μεταποίηση ήταν για το 17% των Μικροεπιχειρήσεων η απόλυση προσωπικού. Το ποσοστό αυτό ήταν 10% για τις Κατασκευές και 2% για τις Υπηρεσίες. Παράλληλα διαπιστώθηκαν και κάποιες θετικές επιπτώσεις που αφορούν όμως μικρότερα ποσοστά επιχειρήσεων. Συγκεκριμένα 12% των Μικροεπιχειρήσεων στη Μεταποίηση και 5% στις Κατασκευές είχαν αναβάθμιση της τεχνολογίας τους. Το αντίστοιχο ποσοστό ήταν 6% στις Υπηρεσίες. Επίσης 10% των Μικροεπιχειρήσεων της Μεταποίησης και 7% των Υπηρεσιών είχαν γρηγορότερη ανάπτυξη, ενώ το ποσοστό αυτό στις Κατασκευές ήταν αρκετά πιο χαμηλό, μόλις 1%.

Με βάση τα στοιχεία της έρευνας όπως αυτά παρουσιάζονται αναλυτικά στον πίνακα 6.3, το 69% των Μικροεπιχειρήσεων πιστεύουν ότι η πορεία της Κύπρου προς την Ευρωπαϊκή Ένωση δεν είχε καμιά επίπτωση σ' αυτές τα τελευταία 3 χρόνια. Ένα 17% είχαν απώλεια αγορών, ποσοστό 6% μείωση ανταγωνιστικότητας και ποσοστό 7% είχαν ως αποτέλεσμα την απόλυση προσωπικού. Πολύ μικρά ποσοστά στο σύνολο των Μικροεπιχειρήσεων, πιστεύουν ότι είχαν θετικές επιπτώσεις. Για παράδειγμα 4% πιστεύει ότι βοήθησε στην πρόσβαση σε νέες αγορές, 7% είχαν αναβάθμιση της τεχνογνωσίας τους και γρηγορότερη ανάπτυξη και 2% ότι εξασφάλισε οικονομικούς πόρους.

Οι εκτιμήσεις των Μικροεπιχειρήσεων σε σχέση με τις επιπτώσεις που είναι δυνατό να έχουν μέχρι το 2000 λόγω της σταδιακής ενσωμάτωσης της Κυπριακής οικονομίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, παρουσιάζονται στο σχεδιάγραμμα 52.

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 52
ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΠΟΥ ΑΝΑΜΕΝΕΤΑΙ ΝΑ ΕΧΕΙ ΣΤΙΣ
ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ Η ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ ΤΗΣ
ΚΥΠΡΟΥ ΜΕΧΡΙ ΤΟ 2000 ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ

Στον τομέα της **Μεταποίησης** η γενική εκτίμηση είναι περισσότερο αρνητική παρά θετική και προσδιορίζεται από τις πιο κάτω αρνητικές επιπτώσεις:

- Απώλεια αγορών 68%

- Απόλυση προσωπικού 33%
- Μείωση ανταγωνιστικότητας 14%

Οι κυριότερες θετικές επιπτώσεις όπως εκτιμούνται από τις Μικροεπιχειρήσεις της **Μεταποίησης** είναι:

- Αναβάθμιση τεχνογνωσίας 26%
- Γρηγορότερη ανάπτυξη 17%
- Πρόσβαση σε νέες αγορές 13%

Στον τομέα των **Κατασκευών** οι εκτιμήσεις των Μικροεπιχειρήσεων διαμορφώνουν μια διαφορετική εικόνα. Το 39% των Μικροεπιχειρήσεων πιστεύουν ότι μέχρι το 2000 δεν θα έχουν καμιά επίπτωση και ταυτόχρονα ένα άλλο 39% εκτιμούν ότι θα έχουν απώλεια αγορών. Ποσοστό 19% προβλέπουν απόλυση προσωπικού και 8% μείωση της ανταγωνιστικότητας. Επίσης ποσοστό 19% εκτιμά ότι θα υπάρξει αναβάθμιση της τεχνογνωσίας και 11% πρόσβαση σε νέες αγορές.

Στον τομέα των **Υπηρεσιών** οι εκτιμήσεις διαμορφώνουν μια πιο θετική προοπτική σε σχέση με τους άλλους τομείς. Το ποσοστό επιχειρήσεων που εκτιμούν απώλεια αγορών είναι χαμηλότερο από αυτό των άλλων 2 τομέων και φθάνει το 27%. Ταυτόχρονα ποσοστό 31% εκτιμά ότι δεν θα προκύψει καμιά επίπτωση. Οι αναμενόμενες θετικές επιπτώσεις όπως η αναβάθμιση της τεχνογνωσίας, η πρόσβαση σε νέες αγορές και η γρηγορότερη ανάπτυξη, υιοθετούνται ως εκτιμήσεις από σχετικά μεγαλύτερα ποσοστά επιχειρήσεων.

Οι αναμενόμενες επιπτώσεις από την πορεία ενσωμάτωσης της κυπριακής οικονομίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση μέχρι το 2000 φαίνονται σε λεπτομέρεια στον πίνακα 6.4.

Ουσιαστικά μειώνεται το ποσοστό των επιχειρήσεων που πιστεύουν ότι δε θα έχει καμιά επίπτωση σ' αυτές και ταυτόχρονα ανεβαίνουν τα ποσοστά εκείνων που αναμένουν αρνητικές εξελίξεις καθώς και εκείνων που αναμένουν θετικές. Περίπου οι γνώμες και οι απόψεις είναι μοιρασμένες.

Συμπερασματικά θα μπορούσε να λεχθεί ότι αυτό που προκύπτει αβίαστα είναι η διαπίστωση ότι οι Μικροεπιχειρήσεις, έχουν ανάγκη από περισσότερη και πιο συστηματική ενημέρωση και πληροφόρηση.

Με στόχο τη διερεύνηση συγκεκριμένων μέτρων για ενίσχυση των Μικροεπιχειρήσεων, ζητήθηκε από τις Μικροεπιχειρήσεις στα πλαίσια της έρευνας να τοποθετηθούν σε σχέση με μια σειρά μέτρων ως προς ποια 2 θεωρούν πιο χρήσιμα. Τα αποτελέσματα της διερεύνησης αυτής παρουσιάζονται αναλυτικά στον πίνακα 39.

ΠΙΝΑΚΑΣ 39
ΜΕΤΡΑ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ ΤΩΝ ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΠΟΥ
ΚΡΙΝΟΝΤΑΙ ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ ΧΡΗΣΙΜΑ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ

ΜΕΤΡΑ	ΤΟΜΕΑΣ						ΣΥΝΟΛΟ	
	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ		ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ		ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ		Αρ.	%
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%		
ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗ ΕΠΙΤΟΚΙΩΝ	211	22	170	32	482	20	863	22
ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗ ΑΓΟΡΑΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟΥ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ	498	53	196	37	855	36	1549	40
ΠΑΡΟΧΗ ΜΑΚΡΟΧΡΟΝΙΩΝ ΔΑΝΕΙΩΝ ΜΕ ΕΥΝΟΙΚΟΥΣ ΟΡΟΥΣ	701	74	428	81	1907	81	3036	79
ΔΙΑΦΗΜΙΣΤΙΚΗ ΚΑΜΠΑΝΙΑ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ	42	4	5	1	197	8	245	6
ΕΠΤΥΗΣΗ ΔΑΝΕΙΩΝ ΓΙΑ ΝΕΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ	211	22	103	19	482	20	796	21
ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΑΠΑΛΛΑΓΗ ΓΙΑ ΝΕΑ ΠΡΟΙΟΝΤΑ	51	5	62	12	197	8	310	8
ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗ ΕΞΑΓΩΓΩΝ	93	10	15	3	88	4	196	5
ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	946		531		2367		3844	

Από τα μέτρα ενίσχυσης των επιχειρήσεων, η πλειοψηφία των επιχειρήσεων και στους τρεις τομείς, κρίνουν ως ιδιαίτερα χρήσιμα την παροχή μακροχρόνιων δανείων με ευνοϊκούς όρους και την επιχορήγηση της αγοράς τεχνολογικού εξοπλισμού. Τρίτο, κατά σειρά προτίμησης, μέτρο ενίσχυσης των επιχειρήσεων, οι

Μικροεπιχειρήσεις θεωρούν την επιχορήγηση των επιτοκίων και τέταρτο την εγγύηση δανείων για νέες επενδύσεις.

7.3. Διεθνής συνεργασία των Μικροεπιχειρήσεων και ανταγωνισμός

7.3.1. Διεθνής συνεργασία

Αναφορικά με την ανάπτυξη συνεργασίας των Μικροεπιχειρήσεων με παρόμοιες ή αντίστοιχες επιχειρήσεις στο εξωτερικό, διαπιστώνεται από τα ευρήματα της έρευνας ότι η πλειοψηφία των Μικροεπιχειρήσεων και συγκεκριμένα το 60% δεν ενδιαφέρονται να αναπτύξουν τέτοια συνεργασία. Στον πίνακα 40 παρουσιάζονται αναλυτικά κατά τομέα στοιχεία αναφορικά με το ενδιαφέρον των Μικροεπιχειρήσεων να αναπτύξουν συνεργασία με παρόμοιες ή αντίστοιχες επιχειρήσεις του εξωτερικού.

ΠΙΝΑΚΑΣ 40
ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝ ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΓΙΑ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ
ΠΑΡΟΜΟΙΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ

ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝ	ΤΟΜΕΑΣ						ΣΥΝΟΛΟ	
	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ		ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ		ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ			
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%
ΝΑΙ	473	49	217	40	1008	36	1698	40
ΟΧΙ	498	51	319	60	1776	64	2593	60
ΣΥΝΟΛΟ	971	100	536	100	2784	100	4291	100

Η τάση αυτή του χαμηλού ενδιαφέροντος ανάπτυξης διεθνούς συνεργασίας φαίνεται να επικρατεί και στους 3 τομείς. Συγκεκριμένα το ποσοστό των επιχειρήσεων οι οποίες δεν παρουσιάζουν ενδιαφέρον για διεθνή συνεργασία στον τομέα των Υπηρεσιών είναι 64%, στις Κατασκευές 60% και στη Μεταποίηση 51%. Σημειώνεται όμως ότι ένα σημαντικό ποσοστό και στους 3 υπό εξέταση τομείς δηλώνουν ενδιαφέρον για ανάπτυξη συνεργασίας με παρόμοιες επιχειρήσεις του εξωτερικού.

Από εκείνες τις Μικροεπιχειρήσεις οι οποίες έχουν ενδιαφέρον να συνεργαστούν με αντίστοιχες ή παρόμοιες επιχειρήσεις στο εξωτερικό, σημαντικό ποσοστό που φθάνει το 41% σύμφωνα με τα στοιχεία του πίνακα 41, δε γνωρίζουν πως μπορούν να εντοπίσουν και να επικοινωνήσουν με τέτοιες επιχειρήσεις.

ΠΙΝΑΚΑΣ 41
ΓΝΩΣΗ ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΠΩΣ ΝΑ ΕΝΤΟΠΙΣΟΥΝ ΚΑΙ
ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΗΣΟΥΝ ΜΕ ΠΑΡΟΜΟΙΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΤΟΥ
ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ

ΓΝΩΡΙΖΟΥΝ	Τ Ο Μ Ε Α Σ						ΣΥΝΟΛΟ	
	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ		ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ		ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ			
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%
ΝΑΙ	237	50	82	38	680	67	999	59
ΟΧΙ	236	50	135	62	328	33	699	41
ΣΥΝΟΛΟ	473	100	217	100	1008	100	1698	100

Το ποσοστό Μικροεπιχειρήσεων που δε γνωρίζουν πως να αναπτύξουν διεθνή συνεργασία είναι πολύ πιο ψηλό στις Κατασκευές με 62% ενώ στη Μεταποίηση είναι 50%. Στις Υπηρεσίες το ποσοστό αυτό είναι χαμηλότερο και φθάνει στο 33%.

7.3.2. Ανταγωνισμός

Ο βαθμός ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων είναι καθοριστικός παράγοντας για την επιβίωση και την περαιτέρω ανάπτυξη τους. Τα τελευταία χρόνια με την ενίσχυση της πορείας της κυπριακής οικονομίας προς την Ευρωπαϊκή Ένωση και το δραστικό περιορισμό του προστατευτισμού, οι κυπριακές επιχειρήσεις είναι υποχρεωμένες να λειτουργήσουν σε ένα ακόμα πιο έντονο ανταγωνιστικό περιβάλλον.

Με βάση τα στοιχεία της έρευνας, όπως αναλύονται στον πίνακα 42, ο πιο έντονος ανταγωνισμός κατά την περίοδο 1994-1997, για τις Κυπριακές Μικροεπιχειρήσεις, στην Κυπριακή αγορά, προήρχετο από τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

ΠΙΝΑΚΑΣ 42
ΠΡΟΕΛΕΥΣΗ ΚΥΡΙΟΤΕΡΩΝ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΩΝ ΤΩΝ
ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΤΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΤΡΙΑ ΧΡΟΝΙΑ ΣΤΗΝ
ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΑΓΟΡΑ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ

ΠΕΡΙΟΧΗ	ΤΟΜΕΑΣ						ΣΥΝΟΛΟ	
	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ		ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ		ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ			
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%
ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ	414	89	124	75	680	70	1217	76
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ	42	9	10	6	66	7	118	7
ΚΙΝΑ	59	13	31	19	219	23	309	19
ΑΠΩ ΑΝΑΤΟΛΗ	51	11	26	16	197	20	274	17
ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	464		165		964		1594	

Ποσοστό 76% των Μικροεπιχειρήσεων ανέφεραν ως κύριο ανταγωνιστή την Ευρωπαϊκή Ένωση, 19% την Κίνα και 17% την Άπω Ανατολή. Στη Μεταποίηση ο ανταγωνισμός από την Ευρωπαϊκή Ένωση είναι ακόμα μεγαλύτερος με ποσοστό 89%, ενώ ο ανταγωνισμός από την Κίνα και την Άπω Ανατολή φαίνεται να είναι εντονότερος στον τομέα των Υπηρεσιών. Ο έντονος ανταγωνισμός από την Ευρωπαϊκή Ένωση δεν αφορούσε μόνο την Κυπριακή αγορά αλλά όλες τις αγορές στις οποίες δραστηριοποιούνται οι Κυπριακές επιχειρήσεις όπως η Ευρωπαϊκή, η Αραβική και άλλες χώρες. Περισσότερες πληροφορίες και αναλυτικά στοιχεία περιέχονται στους πίνακες 6.5 – 6.7. Ενώ για την περίοδο 1994-1997 ποσοστό 76% των Μικροεπιχειρήσεων δήλωναν ότι ο κύριος ανταγωνισμός προερχόταν από τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η εκτίμηση για την περίοδο μέχρι το 2000 είναι ότι ο ανταγωνισμός αυτός θα γίνει ακόμα πιο έντονος. Το στοιχείο αυτό προκύπτει από τα στοιχεία του πίνακα 43 όπου το ποσοστό των Μικροεπιχειρήσεων οι οποίες προβλέπουν αυτή την εξέλιξη, ανεβαίνει στο 82%.

Από τα στοιχεία του πίνακα 43 προκύπτει επίσης ότι ο ανταγωνισμός στην Κυπριακή αγορά από την Ευρωπαϊκή Ένωση θα ενταθεί και στους 3 τομείς που εξετάζει η μελέτη και κυρίως στον τομέα της Μεταποίησης.

ΠΙΝΑΚΑΣ 43
ΠΡΟΕΛΕΥΣΗ ΚΥΡΙΟΤΕΡΩΝ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΩΝ ΤΩΝ
ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΜΕΧΡΙ ΤΟ 2000 ΣΤΗΝ
ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΑΓΟΡΑ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ

ΠΡΟΕΛΕΥΣΗ	Τ Ο Μ Ε Α Σ						ΣΥΝΟΛΟ	
	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ		ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ		ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ			
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%
ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ	701	93	175	83	745	74	1621	82
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ	42	6	21	10	110	11	172	9
ΚΙΝΑ	68	9	31	15	197	20	296	15
ΑΠΩ ΑΝΑΤΟΛΗ	42	6	21	10	175	17	238	12
ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	751		211		1008		1971	

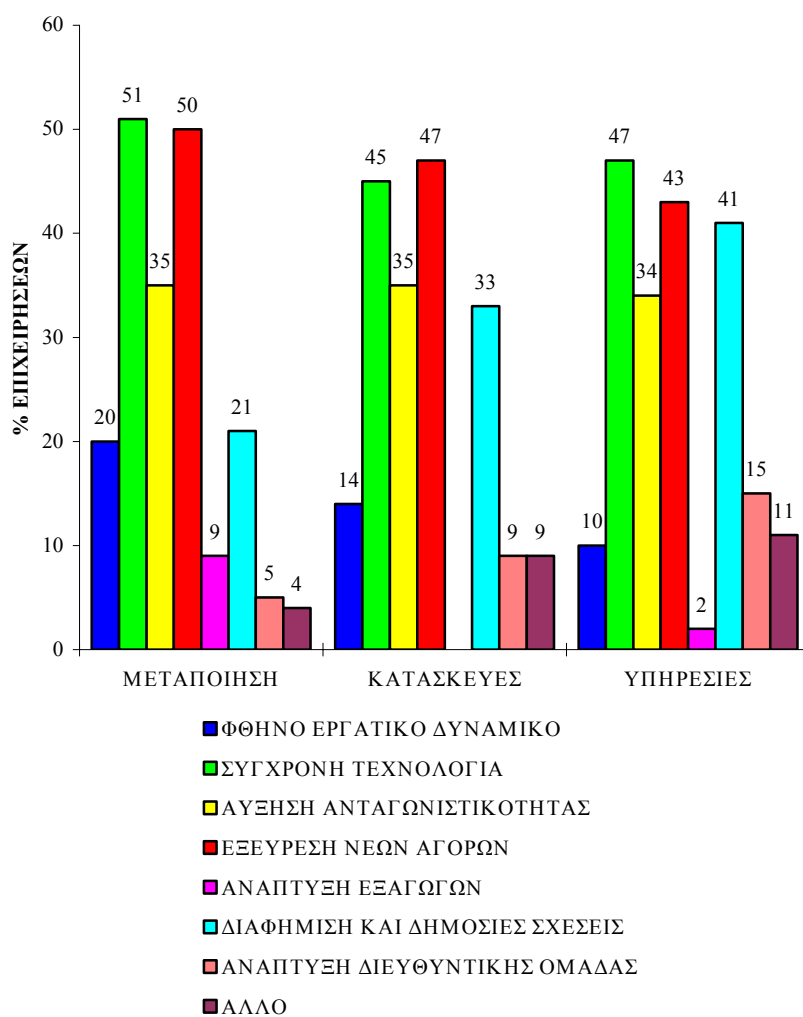
Στους πίνακες 6.8 – 6.10 παρουσιάζονται στοιχεία αναφορικά με την εξέλιξη του ανταγωνισμού όσον αφορά την προέλευση του, στην Ευρωπαϊκή αγορά, στην Αραβική αγορά και σε άλλες αγορές. Διαπιστώνεται από τα στοιχεία αυτά ότι οι Κυπριακές Μικροεπιχειρήσεις αναμένουν μέχρι το 2000 την αντιμετώπιση πιο έντονου ανταγωνισμού στην Ευρωπαϊκή και Αραβική αγορά από τις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης.

7.4. Καθοριστικοί παράγοντες ανάπτυξης των Μικροεπιχειρήσεων

Στα πλαίσια της έρευνας έγινε διερεύνηση των παραγόντων εκείνων που ήταν καθοριστικής σημασίας στην ανάπτυξη των Μικροεπιχειρήσεων, κατά την περίοδο 1994-1997. Επίσης εξετάστηκαν ποιοι παράγοντες κατά την εκτίμηση των Μικροεπιχειρήσεων θα έχουν καθοριστικό ρόλο στην ανάπτυξη τους για τα επόμενα χρόνια μέχρι το 2000.

Στο σχεδιάγραμμα 53 παρουσιάζονται οι καθοριστικοί παράγοντες κατά τομέα στην ανάπτυξη των Μικροεπιχειρήσεων κατά την περίοδο 1994-1997.

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 53
ΚΑΘΟΡΙΣΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΓΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ
ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1994-1997
ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ

Οι πιο σημαντικοί παράγοντες τα τελευταία 3 χρόνια (1994-97) στην ανάπτυξη των Μικροεπιχειρήσεων, τόσο στο σύνολο τους όσο και κατά τομέα, σύμφωνα με τα αναλυτικά στοιχεία του πίνακα 6.11, ήταν η χρησιμοποίηση σύγχρονης τεχνολογίας, η εξεύρεση νέων αγορών για τα προϊόντα και τις υπηρεσίες, η διαφήμιση και οι δημόσιες σχέσεις καθώς και η αύξηση της ανταγωνιστικότητας.

Στον τομέα της **Μεταποίησης** οι πιο καθοριστικοί παράγοντες κατά σειρά προτεραιότητας ήταν:

- Σύγχρονη τεχνολογία
- Εξεύρεση νέων αγορών
- Αύξηση ανταγωνιστικότητας
- Διαφήμιση και δημόσιες σχέσεις

Στον τομέα των **Κατασκευών** η ανάπτυξη των Μικροεπιχειρήσεων στηρίχτηκε κατά το 1994-97 και κατά προτεραιότητα στους παράγοντες:

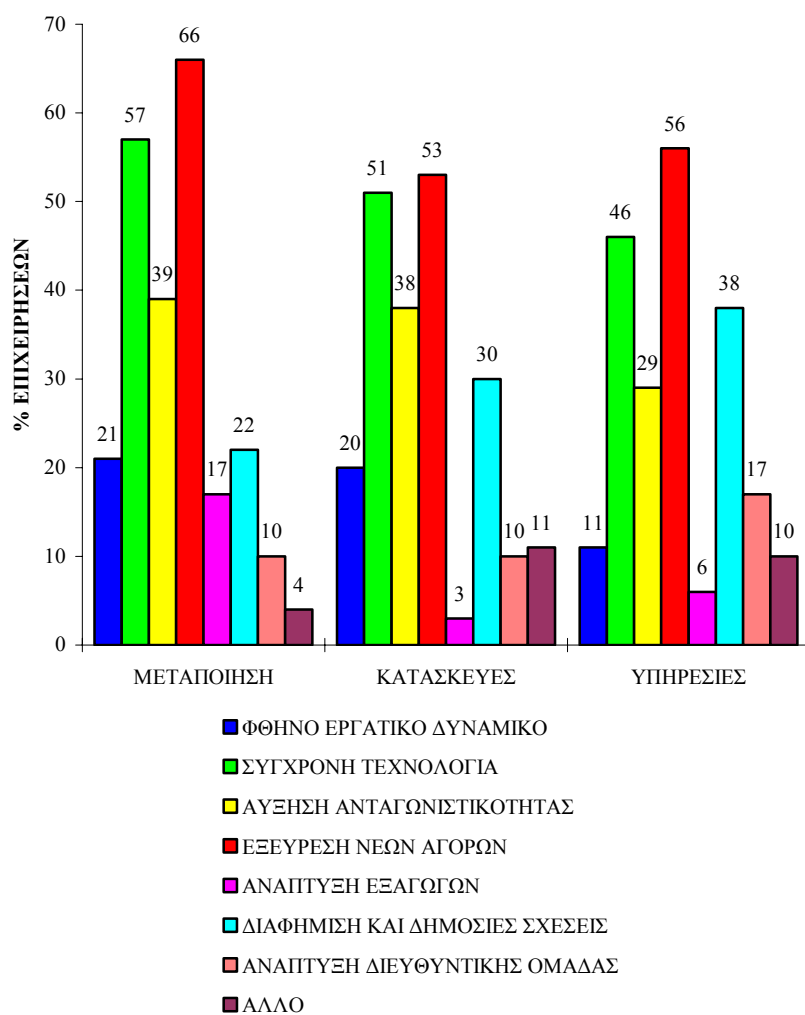
- Εξεύρεση νέων αγορών
- Σύγχρονη τεχνολογία
- Αύξηση ανταγωνιστικότητας
- Διαφήμιση και δημόσιες σχέσεις

Στον τομέα των **Υπηρεσιών** όπως και στο σύνολο των Μικροεπιχειρήσεων, οι πιο καθοριστικής σημασίας παράγοντες κατά σειρά προτεραιότητας, ήταν:

- Σύγχρονη τεχνολογία
- Εξεύρεση νέων αγορών
- Διαφήμιση και δημόσιες σχέσεις
- Αύξηση ανταγωνιστικότητας

Το σχεδιάγραμμα 54 απεικονίζει τους καθοριστικούς παράγοντες κατά τομέα, στην ανάπτυξη των Μικροεπιχειρήσεων μέχρι το 2000, όπως αυτοί εκτιμούνται από τις ίδιες τις Μικροεπιχειρήσεις.

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 54
ΚΑΘΟΡΙΣΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΓΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ
ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΜΕΧΡΙ ΤΟ 2000 ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ

Για την περίοδο μέχρι το 2000, σύμφωνα με τις πληροφορίες του σχεδιαγράμματος την πρώτη θέση του πιο σημαντικού παράγοντα και στους 3 τομείς, καταλαμβάνει η ανάγκη για εξεύρεση νέων αγορών και τη δεύτερη θέση η χρησιμοποίηση σύγχρονης τεχνολογίας.

Στους τομείς της Μεταποίησης και των Κατασκευών ο τρίτος πιο σημαντικός παράγοντας ανάπτυξης αναμένεται ότι θα είναι η αύξηση

της ανταγωνιστικότητας και τέταρτος καθοριστικός παράγοντας η διαφήμιση και οι δημόσιες σχέσεις.

Μεταξύ των Μικροεπιχειρήσεων του τομέα των Υπηρεσιών τρίτος καθοριστικός παράγοντας ανάπτυξης εκτιμάται ότι θα είναι η διαφήμιση και οι δημόσιες σχέσεις και μετά ακολουθεί η αύξηση της ανταγωνιστικότητας.

Περισσότερα στοιχεία και πληροφορίες αναφέρονται στον πίνακα 6.12 του Παραρτήματος 6.

8. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ

Από την έρευνα έχουν προκύψει πάρα πολλά στοιχεία και μεγάλος όγκος πληροφοριών που αφορούν τις διάφορες πτυχές και παραμέτρους που χαρακτηρίζουν τις Μικροεπιχειρήσεις με απασχόληση 5-9 άτομα και για τους 3 τομείς που κάλυψε η έρευνα.

Μέσα από την ανάλυση και την εξέταση των στοιχείων, όπως αυτή παρουσιάζεται στα διάφορα κεφάλαια της μελέτης, προκύπτουν σημαντικές διαπιστώσεις και συμπεράσματα, τα πιο βασικά από τα οποία παρουσιάζονται στο κεφάλαιο αυτό, μαζί με εισηγήσεις που στοχεύουν στην ενίσχυση των Μικροεπιχειρήσεων.

8.1. Βασικές διαπιστώσεις και συμπεράσματα

Με βάση τα στοιχεία της απογραφής επιχειρήσεων του 1995, οι Μικροεπιχειρήσεις στην Κύπρο αποτελούν το 94,8% των επιχειρήσεων και κατέχουν το 40,7% της απασχόλησης.

Με τα δεδομένα αυτά είναι πρόδηλος ο σημαντικός ρόλος που διαδραματίζουν οι Μικροεπιχειρήσεις στο οικονομικό γίγνεσθαι, ενώ η συμβολή τους στην οικονομική ανάπτυξη αναμένεται ότι θα είναι ακόμα μεγαλύτερη στο άμεσο μέλλον.

8.1.1. Διαπιστώσεις και συμπεράσματα σε σχέση με το προφίλ των γενικών διευθυντών των Μικροεπιχειρήσεων

- (i) Οι γενικοί διευθυντές στις Μικροεπιχειρήσεις αποτελούν τη μεγάλη πλειοψηφία μεταξύ του συνόλου των διευθυντών. Επίσης στην πλειοψηφία τους είναι ιδρυτές και ιδιοκτήτες των επιχειρήσεων τους.
- (ii) Η πλειοψηφία των γενικών διευθυντών είναι εργοδοτούμενοι των Μικροεπιχειρήσεων στις οποίες απασχολούνται, ενώ το 1/3 περίπου των γενικών διευθυντών είναι αυτοεργοδοτούμενοι.

- (iii) Η πλειοψηφία των γενικών διευθυντών των Μικροεπιχειρήσεων είναι άνδρες με ηλικία κάτω των 50 χρονών.
- (iv) Αναφορικά με το επίπεδο μόρφωσης των γενικών διευθυντών των Μικροεπιχειρήσεων, ένα σημαντικό ποσοστό είναι απόφοιτοι δημοτικού και μόνο το 1/3 περίπου είναι απόφοιτοι Λυκείου. Εντούτοις ένα σημαντικό ποσοστό των γενικών διευθυντών, το οποίο διαφοροποιείται από τομέα σε τομέα, είναι απόφοιτοι πανεπιστημίου.
- (v) Η πλειοψηφία των γενικών διευθυντών των Μικροεπιχειρήσεων δεν διαθέτουν σημαντική και πλούσια προηγούμενη εργασιακή πείρα. Το 27% των γενικών διευθυντών δεν εργάστηκαν προηγουμένως σε άλλη επιχείρηση, ενώ το 40% εργάστηκαν μόνο σε μια επιχείρηση πριν από την επιχείρηση στην οποία εργάζονται τώρα.
- (vi) Οι γενικοί διευθυντές των Μικροεπιχειρήσεων και των 3 τομέων που καλύπτει η μελέτη παρουσιάζουν σύμφωνα με τα στοιχεία της έρευνας σημαντικές ανάγκες κατάρτισης.

8.1.2. Διαπιστώσεις και συμπεράσματα για τα χαρακτηριστικά στοιχεία των Μικροεπιχειρήσεων

- (i) Η πλειοψηφία των Μικροεπιχειρήσεων έχουν σχετικά νεαρή ηλικία, αφού το 73% ιδρύθηκαν την τελευταία εικοσαετία, ενώ το 41% ιδρύθηκαν μόλις στη διάρκεια των τελευταίων 10 χρόνων.
- (ii) Οι Μικροεπιχειρήσεις παρουσιάζουν έντονο οικογενειακό χαρακτήρα που προκύπτει από το γεγονός, ότι μεγάλο μέρος της επιχείρησης στην πλειοψηφία των επιχειρήσεων ανήκει στο γενικό διευθυντή και στην οικογένεια του.
- (iii) Κατά την περίοδο 1994-1997, οι πωλήσεις των Μικροεπιχειρήσεων παρουσίασαν κάμψη, ενώ το ποσοστό των εξαγωγικών Μικροεπιχειρήσεων είναι αρκετά χαμηλό και κυμαινόταν γύρω στο 7% το 1997.

- (iv) Η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί το σημαντικότερο εξαγωγικό προορισμό των Μικροεπιχειρήσεων, τόσο στο σύνολο όσο και κατά τομέα.
- (v) Η πλειοψηφία των Μικροεπιχειρήσεων παράγουν ή και προμηθεύουν την αγορά με ένα συγκεκριμένο ή ένα ομαδοποιημένο προϊόν (product group), το οποίο διαθέτουν σε μια πλατειά βάση πελατών.
- (vi) Σημαντικό ποσοστό των πωλήσεων των Μικροεπιχειρήσεων κατά το 1996 προερχόταν από τη βασική αγορά τους. Ταυτόχρονα η μεγάλη μερίδα των Μικροεπιχειρήσεων θεωρούν ότι η ζήτηση των προϊόντων και των υπηρεσιών που προσφέρουν στη βασική αγορά τους επηρεάζεται σε σημαντικό βαθμό από μεταβολές της τιμής.
- (vii) Οι Μικροεπιχειρήσεις αντιμετωπίζουν έντονο ανταγωνισμό κυρίως από άλλες Κυπριακές μικρές επιχειρήσεις, χωρίς να παραβλέπεται και ο σημαντικός ανταγωνιστικός ρόλος των μεσαίων και των μεγάλων επιχειρήσεων.
- (viii) Οι επιπτώσεις από την Ευρωπαϊκή πορεία της Κύπρου μόλις αρχίζουν να συνειδητοποιούνται από τις Μικροεπιχειρήσεις, ενώ η εμπειρία της πλειοψηφίας αυτών που είχαν επιπτώσεις διαπιστώνεται αρνητική.
- (ix) Σύμφωνα με τις πληροφορίες της έρευνας οι Μικροεπιχειρήσεις έχουν συνειδητοποιήσει τη σημασία της σύγχρονης τεχνολογίας και την ανάγκη διείσδυσης σε νέες αγορές ως κύριες προϋποθέσεις για την ανάπτυξη τους.

8.1.3. Διαπιστώσεις και συμπεράσματα αναφορικά με τη στρατηγική συμπεριφορά των Μικροεπιχειρήσεων

- (i) Κατά την περίοδο 1994-1997 η στρατηγική μάρκετινγκ και πωλήσεων που ακολούθησαν κατά πλειοψηφία οι Μικροεπιχειρήσεις ήταν η εξεύρεση νέων αγορών για υφιστάμενα προϊόντα ή προώθηση υφιστάμενων προϊόντων σε υφιστάμενες αγορές.

- (ii) Για την περίοδο μέχρι το 2000 παραμένει για τις Μικροεπιχειρήσεις ως σημαντική στρατηγική μάρκετινγκ και πωλήσεων η εξεύρεση νέων αγορών με υφιστάμενα προϊόντα. Ταυτόχρονα διαπιστώνεται κάποια στροφή προς τη στρατηγική προώθησης νέων προϊόντων σε νέες αγορές, που δείχνει την αναγνώριση της ανάγκης για υιοθέτηση νέων διεισδυτικών στρατηγικών για αύξηση των πωλήσεων ως προϋπόθεσης επιβίωσης και ανάπτυξης.
- (iii) Η στρατηγική προϊόντων/υπηρεσιών που κυρίως ακολούθησαν οι Μικροεπιχειρήσεις κατά την περίοδο 1994-1997 και που προτίθενται να ακολουθήσουν την περίοδο μέχρι το 2000 είναι η παραγωγή προϊόντων με χαμηλό κόστος.
- (iv) Η ποιότητα του προϊόντος/υπηρεσίας και η χρησιμότητα/εξυπηρέτηση του πελάτη αποτελούν τα δύο κύρια σημεία διαφοροποίησης των Μικροεπιχειρήσεων έναντι των ανταγωνιστών τους, τόσο κατά την περίοδο 1994-97 όσο και για την περίοδο μέχρι το 2000.
- (v) Στην περίοδο 1994-1997 το ποσοστό επιβάρυνσης των πρώτων υλών στη συνολική αξία των πωλήσεων των Μικροεπιχειρήσεων, παρουσιάζει τάση οριακής μείωσης. Ταυτόχρονα διαπιστώνεται αντίστοιχη οριακή αύξηση της επιβάρυνσης που επιφέρουν τα εργατικά.
- (vi) Οι Μικροεπιχειρήσεις στην πλειοψηφία τους είχαν χαμηλή επικερδότητα κατά την περίοδο 1994-1997, ενώ η πλειοψηφία τους εκτιμά ότι θα παρουσιάσουν μείωση του κέρδους τους μέχρι το 2000.
- (vii) Διαπιστώνεται ότι κύριες πηγές χρηματοδότησης των Μικροεπιχειρήσεων και για τις δύο εξεταζόμενες περιόδους είναι κατά πρώτο λόγο τα τραπεζικά δάνεια και κατά δεύτερο λόγο τα κέρδη της εταιρείας. Η χρηματοδότηση από άλλες πηγές είναι χαμηλή.
- (viii) Τα κύρια οικονομικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι Μικροεπιχειρήσεις στην ανάπτυξη τους είναι η έλλειψη

ρευστότητας, η χαμηλή επικερδότητα και η μείωση του κύκλου εργασιών. Θεωρούν δε ως καθοριστικούς παράγοντες για την ανάπτυξη τους τη δυνατότητα έγκαιρης είσπραξης από τους πελάτες, την επακριβή κοστολόγηση και τον προγραμματισμό της παραγγελίας πρώτων υλών.

- (ιγ) Στην πλειοψηφία τους οι Μικροεπιχειρήσεις δεν εισήξαν νέα προϊόντα ή υπηρεσίες στην παραγωγική τους διαδικασία κατά την περίοδο 1994-1997. Αντίθετα για την περίοδο μέχρι το 2000 παρουσιάζονται σε όλους τους τομείς αυξημένα ποσοστά επιχειρήσεων που αναμένεται να εισάξουν νέα προϊόντα ή υπηρεσίες.
- (χ) Η ανάπτυξη της παραγωγικής διαδικασίας των Μικροεπιχειρήσεων κατά την περίοδο 1994-1997, στηρίχτηκε κυρίως στον προγραμματισμό της παραγωγής, στην τεχνολογία και στις τεχνικές γνώσεις του προσωπικού. Στα στοιχεία αυτά μαζί με τον ποιοτικό έλεγχο, αναμένεται ότι θα βασίσουν οι Μικροεπιχειρήσεις την ανάπτυξη της παραγωγικής τους διαδικασίας για την περίοδο μέχρι το 2000.
- (χι) Σε ικανοποιητικό βαθμό οι Μικροεπιχειρήσεις έχουν αναγνωρίσει την ανάγκη εφαρμογής στρατηγικής στην παραγωγική διαδικασία, η οποία να δίνει έμφαση στην εισαγωγή ευέλικτων συστημάτων παραγωγής και στο σχεδιασμό, την έρευνα και την ανάπτυξη νέων προϊόντων.
- (χιι) Η συνεργασία Μικροεπιχειρήσεων με άλλες επιχειρήσεις τόσο στην Κύπρο όσο και στο εξωτερικό, είναι μικρή και περιορίζεται κυρίως στην παραγγελία ή αγορά πρώτων υλών και στις υπεργολαβίες.

8.1.4. Διαπιστώσεις και συμπεράσματα για τα χαρακτηριστικά του ανθρώπινου δυναμικού των Μικροεπιχειρήσεων

- (i) Διαπιστώνεται από τα στοιχεία της έρευνας ότι στις Μικροεπιχειρήσεις απασχολείται συγκριτικά με το σύνολο της οικονομίας ένα σημαντικό ποσοστό διευθυντών και ταυτόχρονα ένα χαμηλό ποσοστό επιστημονικού δυναμικού.
- (ii) Η πλειοψηφία των απασχολουμένων στις Μικροεπιχειρήσεις είναι άνδρες (περίπου 66%), οι οποίοι υπερισχύουν αριθμητικά σχεδόν σε όλες τις επαγγελματικές κατηγορίες. Επίσης διαπιστώνεται ότι στις Μικροεπιχειρήσεις απασχολούνται περισσότερα νεαρά άτομα.
- (iii) Σε σχέση με το μορφωτικό επίπεδο και σε σύγκριση με το σύνολο των επιχειρήσεων, το ανθρώπινο δυναμικό που απασχολείται στις Μικροεπιχειρήσεις παρουσιάζει μια πιο θετική εικόνα για το επίπεδο εκπαίδευσης μέχρι αυτό της Μέσης Παιδείας.
- (iv) Τα εργασιακά θέματα έχουν ιδιαίτερη σημασία για τις Μικροεπιχειρήσεις γιατί σχετίζονται άμεσα με το ανθρώπινο δυναμικό που αποτελεί τον πιο σημαντικό παραγωγικό συντελεστή στις Μικροεπιχειρήσεις.
- (v) Οι Μικροεπιχειρήσεις έχουν σχετική δυσκολία στην εξεύρεση προσωπικού, ενώ ο ρόλος του γενικού διευθυντή είναι καθοριστικός σε όλη τη διαδικασία.
- (vi) Από την έρευνα διαπιστώνεται ότι η αποχώρηση προσωπικού στις Μικροεπιχειρήσεις βρίσκεται σε ιδιαίτερα χαμηλά επίπεδα, ενώ για την περίοδο μέχρι το 2000 προβλέπεται ότι θα παρουσιαστούν ανάγκες σε πρόσθετο προσωπικό σε διάφορες επαγγελματικές κατηγορίες, οι οποίες εκτιμούνται περίπου σε 2617 άτομα.

8.1.5. Διαπιστώσεις και συμπεράσματα για την κατάρτιση του ανθρώπινου δυναμικού των Μικροεπιχειρήσεων

- (i) Η σημασία της κατάρτισης δεν έχει εμποδωθεί σε ικανοποιητικό βαθμό μεταξύ των Μικροεπιχειρήσεων και ούτε είναι η κατάρτιση του ανθρώπινου δυναμικού ιεραρχημένη ψηλά στις προτεραιότητες τους.
- (ii) Το ποσοστό εργαζομένων που συμμετείχαν σε δραστηριότητες κατάρτισης κατά το 1996 ήταν γενικά χαμηλό, ενώ ήταν πολύ μεγαλύτερο στον τομέα των Υπηρεσιών παρά στη Μεταποίηση και στις Κατασκευές.
- (iii) Από τη μελέτη διαπιστώνεται ένα ευρύ φάσμα θεματικών τομέων στους οποίους υπάρχουν σημαντικές ανάγκες κατάρτισης μεταξύ των γενικών διευθυντών των Μικροεπιχειρήσεων:
- ☆ Συστήματα ολικής ποιότητας
 - ☆ Ανάπτυξη και δραστηριοποίηση ομάδων
 - ☆ Ξένες γλώσσες
 - ☆ Νομοθεσία
 - ☆ Τεχνολογία
 - ☆ Μάρκετινγκ
 - ☆ Οικονομική ανάλυση
 - ☆ Επιχειρηματική στρατηγική
 - ☆ Μάνατζμεντ
 - ☆ Διεύθυνση προσωπικού
 - ☆ Εκπαίδευση εκπαιδευτών
 - ☆ Θέματα Ευρωπαϊκής Ένωσης
- (iv) Μεταξύ του απασχολούμενου εργατικού δυναμικού στις Μικροεπιχειρήσεις διαπιστώνονται σημαντικές ανάγκες κατάρτισης, που αφορούν την περίοδο μέχρι και το 2000, σε ένα ευρύ φάσμα θεματικών τομέων:
- ☆ Πωλήσεις
 - ☆ Μάρκετινγκ
 - ☆ Τεχνολογία
 - ☆ Ηλεκτρονικοί Υπολογιστές
 - ☆ Διεύθυνση Ποιότητας
 - ☆ Οικονομική Διαχείριση
 - ☆ Ξένες Γλώσσες

- ☆ Ανάπτυξη δικτύων συνεργασίας
- ☆ Εισαγωγή σύγχρονων συστημάτων στην παραγωγική διαδικασία

8.2. Εισηγήσεις και απόψεις

Οι Μικροεπιχειρήσεις περιλαμβάνονται στην ευρύτερη κατηγορία των Μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Από την έρευνα προκύπτει ότι οι Μικροεπιχειρήσεις, όπως προσδιορίστηκαν για τους σκοπούς της παρούσας μελέτης (απασχόληση 5-9 άτομα), τόσο στην Ευρωπαϊκή Ένωση όσο και στην Κύπρο, διαδραματίζουν ένα σημαντικό ρόλο στο οικονομικό γίγνεσθαι.

Τα τελευταία χρόνια τα αρμόδια όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αναγνωρίζοντας το συνεχώς αυξημένο ρόλο των Μικρομεσαίων επιχειρήσεων στην οικονομία γενικά, αλλά ιδιαίτερα στην απασχόληση, στο νεωτερισμό και στη διάχυση της νέας τεχνολογίας, έχουν υιοθετήσει μια ευρεία σειρά μέτρων συνοδευόμενα από τις ανάλογες χρηματοδοτήσεις για την ενίσχυση τους.

Με δεδομένο τον ευρωπαϊκό προσανατολισμό της Κύπρου, η προσέγγιση που αναμένεται να ακολουθηθεί για την ενίσχυση των μικρών και των μεσαίων Κυπριακών επιχειρήσεων, θα πρέπει να είναι εναρμονισμένη με αυτή της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Στο υποκεφάλαιο αυτό διατυπώνονται εισηγήσεις οι οποίες στοχεύουν στην αντιμετώπιση των προβλημάτων και των αδυναμιών που απασχολούν τις Μικροεπιχειρήσεις όπως αυτά προκύπτουν από τη μελέτη.

Οι εισηγήσεις αναφέρονται σε ενέργειες και δραστηριότητες που αναμένεται να προωθηθούν από την Αρχή αλλά και σε γενικές κατευθύνσεις, οι οποίες θα πρέπει να υιοθετηθούν και να υλοποιηθούν ώστε να αντιμετωπιστούν αποτελεσματικά τα προβλήματα των Μικροεπιχειρήσεων.

Η υλοποίηση των εισηγήσεων θα πρέπει να λαμβάνει σοβαρά υπόψη τους κύριους παράγοντες διαφοροποίησης των προβλημάτων των Μικροεπιχειρήσεων που εντοπίστηκαν από τη μελέτη, όπως είναι το

τομεακό στοιχείο, η σχετικά νεαρή ηλικία των εργοδοτούμενων, το ιδιαίτερα χαμηλό ποσοστό αποχώρησης και ο τύπος του ανταγωνισμού που αντιμετωπίζουν.

8.2.1. Ανάπτυξη ειδικών δράσεων με τη μορφή προγραμμάτων κατάρτισης, εργαστηριακών συναντήσεων και επισκέψεων επιμορφωτικού χαρακτήρα στο εξωτερικό

Όπως ήδη έχει αναλυθεί, τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι Μικροεπιχειρήσεις στην Κύπρο και στην Ευρωπαϊκή Ένωση, στο μεγαλύτερο τους μέρος είναι κοινά. Τα πιο σημαντικά από αυτά είναι:

- δυσκολία στην πρόσβαση για άμεση πληροφόρηση
- δυσκολίες στη διασφάλιση χρηματοδότησης με ευνοϊκούς όρους
- εμπόδια στην απόκτηση και ενσωμάτωση σύγχρονης τεχνολογίας
- προβλήματα ανταγωνιστικότητας και επέκτασης στις διεθνείς αγορές
- δυσκολίες στη συμμετοχή σε κατάλληλα προγράμματα κατάρτισης και ανάπτυξης του ανθρώπινου δυναμικού
- αδυναμίες στην ανάπτυξη διεπιχειρησιακών και διεθνών συνεργασιών.

Για την αντιμετώπιση των προβλημάτων αυτών που αντιμετωπίζουν οι Μικροεπιχειρήσεις είναι απαραίτητη η ανάπτυξη ειδικών δράσεων με τη μορφή σχεδίων, προγραμμάτων, εργαστηριακών συναντήσεων και επισκέψεων επιμορφωτικού χαρακτήρα στο εξωτερικό, που να στοχεύουν κατά περίπτωση στα ακόλουθα:

- ☆ Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των Μικροεπιχειρήσεων και βελτίωση της πρόσβασης τους στην κατάρτιση, στην έρευνα και στην καινοτομία.
- ☆ Υποστήριξη στις Μικροεπιχειρήσεις ώστε να προσδώσουν ευρωπαϊκό προσανατολισμό στις στρατηγικές επιλογές τους

- ☆ Υποβοήθηση των Μικροεπιχειρήσεων για ανάπτυξη συνεργασίας τόσο μεταξύ τους όσο και με αντίστοιχες ευρωπαϊκές επιχειρήσεις.
- ☆ Βελτίωση του χρηματοοικονομικού περιβάλλοντος των Μικροεπιχειρήσεων
- ☆ Απλούστευση και βελτίωση του διοικητικού περιβάλλοντος των Μικροεπιχειρήσεων

Οι πιο πάνω εισηγήσεις είναι εναρμονισμένες με αντίστοιχα μέτρα που λαμβάνονται από την Ευρωπαϊκή Ένωση για τη στήριξη και ενίσχυση των Μικροεπιχειρήσεων.

Οι προτεινόμενες ενέργειες και δράσεις θα πρέπει να προωθηθούν από κοινού και με τη συνεργασία διαφόρων αρμοδίων φορέων όπως της Κυβέρνησης, των εργοδοτικών και εργατικών οργανώσεων καθώς και της Αρχής Βιομηχανικής Κατάρτισης.

8.2.2. Ίδρυση και λειτουργία Κέντρου Παροχής Τεχνικών Πληροφοριών και Υποστήριξης προς τις Μικρομεσαίες επιχειρήσεις με έμφαση στις Μικροεπιχειρήσεις

Η ιδιαιτερότητα της κυπριακής οικονομίας η οποία χαρακτηρίζεται από τον τεράστιο αριθμό των Μικροεπιχειρήσεων και τη σπουδαιότητα του ρόλου τους στην απασχόληση και στην οικονομική ανάπτυξη, καθιστά αναγκαία τη μελέτη της δυνατότητας ίδρυσης και λειτουργίας εξειδικευμένου Κέντρου Παροχής Τεχνικών Πληροφοριών και Υποστήριξης προς τις Μικρομεσαίες επιχειρήσεις με έμφαση όμως στις Μικροεπιχειρήσεις. Το Κέντρο αυτό θα πρέπει να έχει τη δυνατότητα να παρέχει εξειδικευμένες τεχνικές πληροφορίες και πρακτικές λύσεις, σε θέματα όπως:

- νέας τεχνολογίας
- σύγχρονες μεθόδους κατάρτισης
- προσιτούς τρόπους χρηματοδότησης επιχειρηματικών δραστηριοτήτων
- θέματα νομοθεσίας και προτύπων

- τρόπους και τομείς για την ανάπτυξη συνεργασιών μεταξύ επιχειρήσεων
- εκσυγχρονισμού των οργανωτικών δομών των επιχειρήσεων
- ανάπτυξη του μάνατζμεντ
- αξιοποίηση προγραμμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης
- πληροφόρηση για συγκεκριμένες αγορές σε σχέση με θέματα πωλήσεων και μάρκετινγκ και ανάπτυξης των εξαγωγών.

Το Κέντρο αυτό θα πρέπει να έχει τη δυνατότητα της πρόσβασης και αξιοποίησης εξειδικευμένων γνώσεων και πληροφοριών που αφορούν ιδιαίτερα τις Μικροεπιχειρήσεις και οι οποίες είναι δυνατό να διαθέτουν διάφοροι οργανισμοί.

Η οργάνωση και η λειτουργία του θα μπορούσε να βασισθεί στα πρότυπα παρόμοιων κέντρων τα οποία λειτουργούν στην Ευρωπαϊκή Ένωση, όπως τα “Euro Info Centers” και τα “Business Centers”.

8.2.3. Ανάπτυξη από την Αρχή Βιομηχανικής Κατάρτισης πολιτικής χορηγιών επικεντρωμένης στην ενίσχυση των Μικροεπιχειρήσεων

Στα πλαίσια του ρόλου της Αρχής Βιομηχανικής Κατάρτισης για την κατάρτιση και ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού και της αναγκαίας υποδομής, γίνεται εισήγηση να μελετηθεί η δυνατότητα για χάραξη μιας ευέλικτης πολιτικής χορηγιών που να απευθύνεται στις Μικροεπιχειρήσεις ειδικά και στις Μικρομεσαίες επιχειρήσεις γενικότερα.

Η Αρχή Βιομηχανικής Κατάρτισης έχει αναπτύξει μια αρκετά ολοκληρωμένη πολιτική χορηγιών που χαρακτηρίζεται από τη διαφάνεια των κριτηρίων και στοχεύει στη διασφάλιση της ποιότητας της παρεχόμενης κατάρτισης. Τα χορηγήματα καθορίζονται κυρίως από το επίπεδο της κατάρτισης (εκπαιδευτών και εκπαιδευομένων), τη διάρκεια του προγράμματος και τον αριθμό των συμμετεχόντων. Η πολιτική αυτή είναι όμως γενική και αφορά το σύνολο των

επιχειρήσεων, ανεξάρτητα από μέγεθος, οικονομικό τομέα ή επίπεδο ανάπτυξης.

Επομένως η ανάπτυξη μιας επιλεκτικής πολιτικής χορηγιών, επικεντρωμένης στην ανάπτυξη των Μικρομεσαίων επιχειρήσεων, με έμφαση στις Μικροεπιχειρήσεις, κρίνεται αναγκαία. Η στρατηγική επιδίωξη της πολιτικής αυτής χορηγιών, πρέπει να είναι η παροχή κινήτρων ώστε:

- οι επιχειρήσεις να βοηθηθούν να αναγνωρίσουν τη σημασία της κατάρτισης και ιδιαίτερα της διά βίου κατάρτισης
- η συμμετοχή των ιδιοκτητών/διευθυντών σε προγράμματα κατάρτισης να αυξηθεί σε σημαντικό βαθμό
- να ενδυναμωθεί η συμμετοχή του ανθρώπινου δυναμικού των Μικροεπιχειρήσεων σε προγράμματα κατάρτισης και ανάπτυξης
- να ενθαρρυνθούν τα ιδρύματα κατάρτισης να σχεδιάσουν και να υλοποιήσουν κατάλληλα προγράμματα που να απευθύνονται στις Μικροεπιχειρήσεις.

8.2.4. Συμμετοχή των αυτοεργοδοτούμενων γενικών διευθυντών των Μικροεπιχειρήσεων σε επιχορηγημένες δραστηριότητες κατάρτισης

Με βάση το Ευρωπαϊκό Κεκτημένο είναι ανάγκη ο κάθε εργαζόμενος να έχει ίσες ευκαιρίες πρόσβασης στη συνεχή επαγγελματική κατάρτιση χωρίς καμιά μορφή διάκρισης. Σήμερα η κατηγορία των αυτοεργοδοτούμενων ατόμων, παρά τη μεγάλη συνεισφορά τους στην οικονομική δραστηριότητα, δεν δικαιούνται να συμμετέχουν σε επιχορηγημένα από την Αρχή προγράμματα κατάρτισης.

Από τα στοιχεία της έρευνας προκύπτει ότι το 1/3 των γενικών διευθυντών στις Μικροεπιχειρήσεις είναι αυτοεργοδοτούμενοι. Επομένως η συμμετοχή των αυτοεργοδοτούμενων και ειδικά αυτών που απασχολούνται στις Μικροεπιχειρήσεις, θα πρέπει να απασχολήσει την Αρχή ως θέμα προτεραιότητας, με στόχο την ενθάρρυνση και διευκόλυνση της συμμετοχής τους σε προγράμματα κατάρτισης κατά τρόπο ισότιμο με όλους τους άλλους εργαζομένους.

8.2.5. Οργάνωση και εφαρμογή εξειδικευμένων προγραμμάτων για τις Μικροεπιχειρήσεις που να λαμβάνουν υπόψη το στάδιο ανάπτυξης, το τομεακό στοιχείο, τις εξειδικευμένες ανάγκες βασικών ομάδων εργαζομένων και τα συγκεκριμένα προβλήματα των Μικροεπιχειρήσεων.

Από τη μελέτη φαίνεται ότι υπάρχουν Μικροεπιχειρήσεις που βρίσκονται σε διάφορα στάδια του κύκλου τους, τα οποία στάδια διαφοροποιούνται κατά τομέα. Σημειώνεται ότι η πλειοψηφία των Μικροεπιχειρήσεων έχουν σχετικά νεαρή ηλικία με το 41% των Μικροεπιχειρήσεων να έχουν ιδρυθεί τα τελευταία 10 χρόνια.

Με βάση τα δεδομένα αυτά προτείνεται η οργάνωση τριών βασικών κατηγοριών προγραμμάτων, τα οποία να απευθύνονται προς τις Μικροεπιχειρήσεις:

- Προγράμματα επιβίωσης

Η κατηγορία αυτή προγραμμάτων αναφέρεται σε κατάλληλα σχεδιασμένα προγράμματα τα οποία θα αποτείνονται κυρίως σε Μικροεπιχειρήσεις οι οποίες βρίσκονται στα αρχικά στάδια λειτουργίας τους και αντιμετωπίζουν συγκεκριμένα προβλήματα, όπως αδυναμίες στο μάρκετινγκ, στη χρηματοδότηση και στη λογιστική οργάνωση και τη διείσδυση τους στην αγορά .

- Προγράμματα ανάπτυξης

Τα προγράμματα αυτά στοχεύουν στην ενίσχυση Μικροεπιχειρήσεων οι οποίες βρίσκονται σε μια φάση του κύκλου τους, όπου χρειάζονται καθοδήγηση και βοήθεια για ανάπτυξη.

- Προγράμματα διατήρησης/σταθεροποίησης

Τα προγράμματα αυτά αφορούν Μικροεπιχειρήσεις οι οποίες μετά από κάποια ανοδική πορεία χρειάζονται εξειδικευμένη

βοήθεια για σταθεροποίηση στα πλαίσια μιας συνεχώς μεταβαλλόμενης και χωρίς σύνορα οικονομίας.

Τα προγράμματα αυτά θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τις συγκεκριμένες ανάγκες του κάθε τομέα, τις ανάγκες των γενικών διευθυντών και άλλων βασικών επαγγελματικών κατηγοριών του κάθε τομέα όπως και σημαντικά διατομεακά προβλήματα των Μικροεπιχειρήσεων, όπως ο ανταγωνισμός που αντιμετωπίζουν και η χαμηλή επικερδότητα.

8.2.6. Εισαγωγή ειδικού σχεδίου για υποβοήθηση ανέργων πτυχιούχων να απασχοληθούν στις Μικροεπιχειρήσεις για απόκτηση εργασιακής πείρας και ταυτόχρονα να ικανοποιήσουν συγκεκριμένες ανάγκες των Μικροεπιχειρήσεων

Διαπιστώθηκε από τη μελέτη ότι παρά τη σημαντική συμμετοχή των Μικροεπιχειρήσεων στην απασχόληση, και ειδικά στην απασχόληση νεαρών ατόμων με σχετικά καλύτερο μορφωτικό επίπεδο, το ποσοστό πτυχιούχων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης που απασχολούν βρίσκεται σε χαμηλά επίπεδα.

Η εισαγωγή ενός ειδικού σχεδίου που να απευθύνεται προς τους νέους επιστήμονες και προς τις Μικροεπιχειρήσεις, θα μπορούσε να ενεργήσει καταλυτικά ώστε να αυξηθούν οι αριθμοί του επιστημονικού δυναμικού στις Μικροεπιχειρήσεις και παράλληλα οι Μικροεπιχειρήσεις να ωφεληθούν στην αναπτυξιακή τους προσπάθεια και στον εκσυγχρονισμό τους.

Η εισαγωγή του ειδικού αυτού σχεδίου θα μπορούσε να γίνει με τη συνεργασία ή εποπτεία και καθοδήγηση έμπειρων ακαδημαϊκών του Πανεπιστημίου Κύπρου, γεγονός που θα οδηγήσει στην ανάπτυξη των σχέσεων Πανεπιστημίου, Αρχής και Επιχειρήσεων, με πρόδηλο το αμοιβαίο όφελος.

Το Σχέδιο αυτό είναι δυνατό να λειτουργήσει με την αξιοποίηση της εμπειρίας που αποκτήθηκε από παρόμοια σχέδια της Αρχής, όπως αυτό της Στελέχωσης Επιχειρήσεων με αποφοίτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Παράλληλα θα μπορούσε να εξεταστεί από το Πανεπιστήμιο Κύπρου η δυνατότητα για εισαγωγή κάποιου σχεδίου ή προγραμμάτων πρακτικής κατάρτισης φοιτητών του, με βάση την εμπειρία του σχεδίου πρακτικής κατάρτισης των φοιτητών του ΑΤΙ.

8.2.7. Διοργάνωση κατάλληλων εισαγωγικών προγραμμάτων για αποφοίτους Σχολών Μέσης Παιδείας οι οποίοι απασχολούνται ή προτίθενται να απασχοληθούν στις Μικροεπιχειρήσεις

Οι Μικροεπιχειρήσεις απασχολούν κυρίως νεαρά άτομα και με επίπεδο μόρφωσης αυτό του αποφοίτου Μέσης Παιδείας. Επομένως η διοργάνωση και εφαρμογή κατάλληλων ενταξιακών προγραμμάτων για αποφοίτους Σχολών Μέσης Παιδείας, τα οποία να περιλαμβάνουν και ενδοεπιχειρησιακό μέρος, θα βοηθούσε τους αποφοίτους να προσαρμοστούν στο εργασιακό περιβάλλον της Μικροεπιχείρησης και ταυτόχρονα οι Μικροεπιχειρήσεις να ικανοποιήσουν τις ανάγκες τους σε κατάλληλο εργατικό δυναμικό.

Προγράμματα της μορφής αυτής βοηθούν σημαντικά την ομαλή ένταξη των νέων στην αγορά εργασίας, σε τομείς όπου υπάρχουν ανάγκες και διαφαίνονται προοπτικές. Ταυτόχρονα θα βοηθηθούν οι Μικροεπιχειρήσεις στην αποτελεσματική αντιμετώπιση των προβλημάτων εξεύρεσης κατάλληλου προσωπικού που τις απασχολούν, όπως αυτά προκύπτουν από τη μελέτη.

8.2.8. Οργάνωση και προώθηση ειδικών προγραμμάτων διεύθυνσης ανθρώπινου δυναμικού τα οποία να απευθύνονται στους γενικούς διευθυντές των Μικροεπιχειρήσεων.

Από τη μελέτη διαπιστώθηκε ο σημαντικός ρόλος που διαδραματίζει ο γενικός διευθυντής στις Μικροεπιχειρήσεις όσον αφορά την επιλογή και την πρόσληψη νέου προσωπικού και στη συνέχεια στην κατάρτιση των νεοπροσλαμβανομένων.

Η κατάρτιση των γενικών διευθυντών μέσω κάποιου ειδικά σχεδιασμένου ολοκληρωμένου προγράμματος, το οποίο να παρέχει ειδικές γνώσεις στο γενικό διευθυντή αναφορικά με την επιλογή,

πρόσληψη και κατάρτιση προσωπικού, θα βοηθούσε τις Μικροεπιχειρήσεις να στελεχωθούν κατάλληλα και να αυξήσουν την ανταγωνιστικότητά τους με γρηγορότερους ρυθμούς.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

**ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1: ΠΙΝΑΚΕΣ ΜΕ ΤΟΝ ΑΡΙΘΜΟ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΤΟΝ
ΑΡΙΘΜΟ ΤΟΥ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ ΠΟΥ
ΚΑΛΥΨΕ Η ΜΕΛΕΤΗ**

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.1
ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΜΕ ΜΕΓΕΘΟΣ 5-9
ΚΑΙ ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ ΕΡΕΥΝΑΣ
ΚΑΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΤΟΜΕΑ

ΚΩΔΙΚΑΣ NACE	ΚΛΑΔΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	ΑΡ. ΕΠΙΧΕΙΡ.	ΑΡ. ΔΕΙΓΜ.
D	ΜΕΤΑΠΟΙΗΤΙΚΕΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΕΣ	975	121
D15	Βιομηχανία Τροφίμων και Ποτών	208	25
D151-D158	Βιομηχανία Τροφίμων	193	24
D159	Βιομηχανία Ποτών	15	1
D17	Κλωστοϋφαντουργία	45	6
D18	Είδη Ενδυμασίας	115	15
D19	Δερμάτινα είδη και Υποδήματα	47	6
D191-D192	Δερμάτινα είδη	18	2
D193	Υποδήματα	29	4
D20	Βιομηχανία ξύλου και προϊόντων από ξύλο	83	11
D21	Προϊόντα από χαρτί	10	1
D22	Εκδόσεις και εκτυπώσεις	42	5
D23-D26	Δύλιση πετρελαιοειδών, χημικές ουσίες και προϊόντα	112	13
D28	Μεταλλικά προϊόντα	119	15
D29/31/33/34/35	Μηχανήματα, συσκευές και είδη εξοπλισμού	62	7
D36	Έπιπλα και άλλες βιομηχανίες	130	17
D361	Έπιπλα	93	12
D362	Κοσμήματα	26	4
D363-D366	Αθλητικά είδη, παιχνίδια και άλλες βιομηχανίες	11	1
D37	Ανακύκλωση	2	-
F	ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ	536	110
G	ΕΜΠΟΡΙΟ, ΕΠΙΔΙΟΡΘΩΣΗ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΩΝ ΚΑΙ ΕΙΔΩΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗΣ Ή ΟΙΚΙΑΚΗΣ ΧΡΗΣΗΣ	1242	59
G50	Πώληση, συντήρηση και επιδιόρθωση οχημάτων. Λιανική πώληση καυσίμων	223	10
G51	Χονδρικό εμπόριο	490	24

ΚΩΔΙΚΑΣ NACE	ΚΛΑΔΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	ΑΡ. ΕΠΙΧΕΙΡ.	ΑΡ. ΔΕΙΓΜ.
G52	Λιανικό εμπόριο. Επιδιόρθωση ειδών ατομικής και οικιακής χρήσης	529	25
H	ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΑ	725	33
H55	Ξενοδοχεία και εστιατόρια	725	33
H551	Ξενοδοχεία	34	1
H552	Διαμερίσματα και εγκαταστάσεις κατασκήνωσης	145	7
H553	Εστιατόρια	458	21
H554-H555	Μπαρ, καντίνες και τροφοδοσία	88	4
I	ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ, ΑΠΟΘΗΚΕΥΣΗ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΕΣ	244	11
I60	Χερσαίες μεταφορές	83	4
I61	Θαλάσσιες μεταφορές	6	-
I62	Αεροπορικές μεταφορές	3	-
I63	Δραστηριότητες συναφείς προς τις μεταφορές και ταξιδιωτικά γραφεία	141	7
I64	Ταχυδρομεία και Τηλεπικοινωνίες	11	-
J	ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ	231	12
J65	Τράπεζες και συνεργατικές πιστωτικές εταιρείες	154	8
J66	Ασφάλειες και συνταξιο- δοτικά ταμεία	37	1
J67	Χρηματιστήριο, χρηματιστές και αντιπρόσωποι ασφαλειών	40	3
K	ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΚΙΝΗΤΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	364	17

Πηγή: Τμήμα Στατιστικής και Ερευνών

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.2
ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΜΕ ΜΕΓΕΘΟΣ 5-9
ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ ΚΑΙ ΕΠΑΡΧΙΑ

ΕΠΑΡΧΙΑ	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ		ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ		ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ		ΣΥΝΟΛΟ	
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%
ΛΕΥΚΩΣΙΑ	455	47	214	40	1056	38	1725	40
ΛΕΜΕΣΟΣ	275	28	110	20	838	30	1223	28
ΛΑΡΝΑΚΑ	155	16	113	21	379	13	647	15
ΑΜΜΟΧΩΣΤΟΣ	39	4	47	9	269	10	355	8
ΠΑΦΟΣ	51	5	52	10	264	9	367	9
ΣΥΝΟΛΟ	975	100	536	100	2806	100	4317	100

Πηγή: Τμήμα Στατιστικής και Ερευνών

**ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2: ΠΙΝΑΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ
ΓΕΝΙΚΟΥΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΕΣ
ΤΩΝ ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ**

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.1
ΕΠΙΠΕΔΟ ΜΟΡΦΩΣΗΣ ΓΕΝΙΚΩΝ ΔΙΕΥΘΥΝΤΩΝ
ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ

ΕΠΙΠΕΔΟ ΜΟΡΦΩΣΗΣ	ΤΟΜΕΑΣ						ΣΥΝΟΛΟ	
	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ		ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ		ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ			
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%
ΔΗΜΟΤΙΚΟ	270	28	232	43	351	13	853	20
ΓΥΜΝΑΣΙΟ	59	6	93	17	241	9	393	9
ΛΥΚΕΙΟ	329	33	36	7	964	34	1330	31
ΤΕΧΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ	144	15	72	13	175	6	391	9
ΑΝΩΤΕΡΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	84	9	10	2	241	9	336	8
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ	68	7	62	12	680	24	809	19
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΑ	17	2	31	6	153	5	201	4
ΣΥΝΟΛΟ	971	100	536	100	2806	100	4313	100

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.2
ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΓΕΝΙΚΩΝ ΔΙΕΥΘΥΝΤΩΝ
ΚΑΤΑ ΕΠΙΠΕΔΟ ΜΟΡΦΩΣΗΣ
ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΣΩΝ

ΕΠΙΠΕΔΟ ΜΟΡΦΩΣΗΣ	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΣΩΝ						ΧΩΡΙΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΣΩΝ		ΣΥΝΟΛΟ
	ΒΑΣΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ		ΑΝΩΤΕΡΟ ΕΠΙΠΕΔΟ		ΑΝΩΤΑΤΟ ΕΠΙΠΕΔΟ		Αρ.	%	
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%			
ΔΗΜΟΤΙΚΟ	37	5	-	-	-	-	816	95	853
ΓΥΜΝΑΣΙΟ	64	16	8	2	-	-	321	82	393
ΛΥΚΕΙΟ	450	34	-	-	-	-	880	66	1330
ΤΕΧΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ	83	21	-	-	-	-	308	79	391
ΑΝΩΤΕΡΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	74	22	71	21	17	5	174	52	336
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ	22	3	128	16	85	10	574	71	809
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΑ	-	-	-	-	86	43	115	57	201
ΣΥΝΟΛΟ	730	17	207	5	188	4	3188	74	4313

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.3
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ ΠΑΤΕΡΑ ΓΕΝΙΚΩΝ ΔΙΕΥΘΥΝΤΩΝ
ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ ΠΑΤΕΡΑ	ΤΟΜΕΑΣ						ΣΥΝΟΛΟ	
	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ		ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ		ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ			
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%
ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΑΣ	279	29	52	10	636	24	966	23
ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΥΠΑΛΛΗΛΟΣ	34	4	41	8	153	6	228	6
ΙΔΙΩΤΙΚΟΣ ΥΠΑΛΛΗΛΟΣ	304	31	206	39	701	27	1212	30
ΓΕΩΡΓΟΣ	220	23	160	30	504	19	883	21
ΆΛΛΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ	127	13	72	13	614	24	813	20
ΣΥΝΟΛΟ	963	100	531	100	2608	100	4102	100

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.4
ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΠΟΥ ΑΝΗΚΕΙ
ΣΤΟ ΓΕΝΙΚΟ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ

ΠΟΣΟΣΤΟ (%)	ΤΟΜΕΑΣ						ΣΥΝΟΛΟ	
	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ		ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ		ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ			
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%
0	17	2	26	5	285	10	328	8
ΜΕΧΡΙ 10	17	2	-	-	153	6	170	4
11 - 20	17	2	-	-	175	6	192	5
21 - 50	447	46	252	47	986	36	1686	40
50+	473	49	258	48	1162	42	1892	44
ΣΥΝΟΛΟ	971	100	536	100	2762	100	4269	100

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.5
ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΠΟΥ ΑΝΗΚΕΙ
ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ

ΠΟΣΟΣΤΟ (%)	ΤΟΜΕΑΣ						ΣΥΝΟΛΟ	
	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ		ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ		ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ			
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%
0	8	1	21	4	197	7	226	5
1 - 10	-	-	-	-	44	2	44	1
11 - 20	-	-	-	-	110	4	110	3
21 - 50	118	12	139	26	373	13	630	15
50+	827	87	376	70	2039	74	3242	76
ΣΥΝΟΛΟ	954	100	536	100	2762	100	4252	100

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.6
ΧΡΟΝΙΑ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΤΩΝ ΓΕΝΙΚΩΝ ΔΙΕΥΘΥΝΤΩΝ
ΣΤΗΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΚΑΙ ΣΤΗ ΘΕΣΗ

ΧΡΟΝΙΑ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ	ΣΤΗΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ		ΣΤΗ ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΗ ΘΕΣΗ	
	Αρ.	%	Αρ.	%
ΜΕΧΡΙ 5	798	19	939	22
6 - 10	1037	24	1089	25
11 - 20	1295	30	1303	30
20+	1183	27	982	23
ΣΥΝΟΛΟ	4313	100	4313	100

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.7
ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΓΕΝΙΚΩΝ ΔΙΕΥΘΥΝΤΩΝ
ΣΕ ΑΛΛΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΔΙΕΥΘΥΝΤΩΝ %
0	27
1	40
2	16
3	11
4	3
5	1
6+	2
ΣΥΝΟΛΟ	100

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.8
ΑΥΤΟΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΓΝΩΣΕΩΝ, ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ ΚΑΙ ΙΚΑΝΟΤΗΤΩΝ ΤΩΝ ΓΕΝΙΚΩΝ ΔΙΕΥΘΥΝΤΩΝ
ΣΕ ΒΑΣΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ

ΘΕΜΑΤΑ	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ %					ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ %					ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ %					ΟΛΟΙ ΟΙ ΤΟΜΕΙΣ %				
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ	29	55	16	-	-	36	42	18	4	-	49	42	7	2	-	43	45	11	1	-
ΣΩΣΤΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΘΕΜΑΤΩΝ	11	58	26	5	-	17	53	24	6	-	32	43	21	3	1	25	48	23	3	1
MANAGEMENT	10	51	28	11	-	18	40	29	13	-	24	53	20	3	-	20	51	23	6	-
ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ	8	53	30	8	1	12	37	32	17	2	30	39	26	2	3	23	42	27	6	2
ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΟΛΙΚΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ	11	40	28	11	10	16	20	25	18	21	11	23	21	8	37	12	26	23	10	29
ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΠΟΙΗΣΗ ΟΜΑΔΩΝ	10	36	26	17	11	20	27	27	14	12	17	33	22	8	20	16	33	24	10	17
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ	15	55	25	4	1	23	44	30	3	-	29	50	17	4	-	25	50	21	4	-
MARKETING	8	44	28	10	10	11	37	23	21	8	17	43	26	7	7	14	52	26	9	9
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ	15	38	29	14	4	12	33	35	15	5	26	42	22	7	3	22	40	25	10	3
ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ	17	46	25	9	3	28	26	26	15	5	24	25	25	14	12	23	30	25	13	9
ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ	9	43	19	18	11	15	35	20	14	16	25	30	24	9	12	20	33	23	11	13
ΞΕΝΕΣ ΓΛΩΣΣΕΣ	9	27	22	22	20	12	16	11	23	38	17	42	20	13	8	15	35	19	17	14
ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΤΙΚΕΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΕΣ	20	59	18	2	1	30	43	23	3	1	41	41	15	2	1	35	46	17	2	-

1 = Εξαιρετικές
2 = Καλές

3 = Μέτριες
4 = Αδύνατες

5 = Ανεπαρκείς

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.9
ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΓΕΝΙΚΟΥ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗ ΣΕ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ
ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1994-1997

ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ	Τ Ο Μ Ε Α Σ						ΣΥΝΟΛΟ	
	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ		ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ		ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ			
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%
ΝΑΙ	135	14	62	12	548	20	745	17
ΟΧΙ	836	86	474	88	2258	80	3568	83
ΣΥΝΟΛΟ	971	100	536	100	2806	100	4313	100

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.10
ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΓΕΝΙΚΟΥ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗ ΣΕ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ
ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΚΑΤΑ ΤΟ 1996

ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ	Τ Ο Μ Ε Α Σ						ΣΥΝΟΛΟ	
	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ		ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ		ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ			
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%
ΝΑΙ	101	10	46	9	439	16	586	14
ΟΧΙ	870	90	474	91	2324	84	3668	86
ΣΥΝΟΛΟ	971	100	520	100	2763	100	4254	100

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.11
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΣΤΑ ΟΠΟΙΑ ΣΥΜΜΕΤΕΙΧΑΝ
ΟΙ ΓΕΝΙΚΟΙ ΔΙΕΥΘΥΝΤΕΣ ΤΟ 1996 ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ

ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ	ΤΟΜΕΑΣ						ΣΥΝΟΛΟ	
	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ		ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ		ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ			
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%
ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ	-	-	5	11	66	15	71	12
ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΘΕΜΑΤΩΝ	-	-	5	11	-	-	5	1
MANAGEMENT	25	25	-	-	132	30	157	27
ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑ- ΤΙΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ	17	17	-	-	197	45	214	37
ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΟΛΙΚΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ	-	-	5	11	110	25	115	20
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ	17	17	-	-	66	15	83	14
ΜΑΡΚΕΤΙΓΚ	42	42	5	11	132	30	179	31
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ	-	-	5	11	66	15	71	12
ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ	76	75	21	44	153	35	250	43
ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ	-	-	5	11	66	15	71	12
ΞΕΝΕΣ ΓΛΩΣΣΕΣ	-	-	-	-	44	10	44	7
ΔΙΑΠΡΑΓΜΑ- ΤΕΥΤΙΚΕΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΕΣ	-	-	-	-	22	5	22	4
ΑΡΙΘΜΟΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΩΝ	101	100	46	100	439	100	586	100

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.12
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΣΤΑ ΟΠΟΙΑ ΣΥΜΜΕΤΕΙΧΑΝ
ΟΙ ΓΕΝΙΚΟΙ ΔΙΕΥΘΥΝΤΕΣ ΤΟ 1996 ΚΑΤΑ ΦΥΛΟ

ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ	ΦΥΛΟ				ΣΥΝΟΛΟ	
	ΑΝΔΡΑΣ		ΓΥΝΑΙΚΑ			
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%
ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ	71	13	-	-	71	12
ΣΩΣΤΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΘΕΜΑΤΩΝ	5	1	-	-	5	1
MANAGEMENT	135	25	22	50	157	27
ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑ- ΤΙΚΗ ΣΤΡΑΤΗ- ΓΙΚΗ	214	39	-	-	214	37
ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΟΛΙΚΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ	93	17	22	50	115	20
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ	83	15	-	-	83	14
ΜΑΡΚΕΤΙΓΚ	179	33	-	-	179	31
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ	71	13	-	-	71	12
ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ	228	42	22	50	250	43
ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ	49	9	22	50	71	12
ΞΕΝΕΣ ΓΛΩΣΣΕΣ	44	8	-	-	44	7
ΔΙΑΠΡΑΓΜΑ- ΤΕΥΤΙΚΕΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΕΣ	22	4	-	-	22	4
ΑΡΙΘΜΟΣ ΓΕΝΙΚΩΝ ΔΙΕΥΘΥΝΤΩΝ	542	-	44	-	586	-

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.13
ΑΡΙΘΜΟΣ ΗΜΕΡΩΝ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΩΝ
ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ ΜΕΣΑ ΣΤΟ 1996

ΑΡΙΘΜΟΣ ΗΜΕΡΩΝ	Τ Ο Μ Ε Α Σ						ΣΥΝΟΛΟ	
	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ		ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ		ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ			
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%
ΜΕΧΡΙ 5	34	33	26	50	153	37	213	37
6 - 10	25	25	10	20	110	26	145	26
10+	42	42	15	30	153	37	211	37
ΣΥΝΟΛΟ	101	100	52	100	416	100	569	100

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.14
ΚΑΤΑΛΛΗΛΟΤΗΤΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΚΑΙ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ

ΚΑΤΑΛΛΗΛΑ	Τ Ο Μ Ε Α Σ						ΣΥΝΟΛΟ	
	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ		ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ		ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ			
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%
ΝΑΙ	93	92	36	78	438	100	567	97
ΟΧΙ	8	8	10	22	-	-	18	3
ΣΥΝΟΛΟ	101	100	46	100	438	100	585	100

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.15
ΛΟΓΟΙ ΜΗ ΚΑΤΑΛΛΗΛΟΤΗΤΑΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ
ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΠΟΨΗ ΤΩΝ
ΓΕΝΙΚΩΝ ΔΙΕΥΘΥΝΤΩΝ

ΛΟΓΟΙ	Τ Ο Μ Ε Α Σ				ΣΥΝΟΛΟ	
	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ		ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ			
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%
ΠΟΛΥ ΘΕΩΡΗΤΙΚΑ	8	100	5	50	13	72
ΔΕΝ ΥΠΗΡΧΑΝ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΤΗΣ ΔΙΚΗΣ ΜΟΥ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ	-	-	5	50	5	28
Η ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΔΕΝ ΚΑΤΕΛΗΓΕ ΣΕ ΣΑΦΕΙΣ ΛΥΣΕΙΣ/ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ	-	-	5	50	5	28
ΑΡΙΘΜΟΣ ΓΕΝΙΚΩΝ ΔΙΕΥΘΥΝΤΩΝ	8	-	10	-	18	-

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.16
ΣΧΟΛΙΑ ΓΕΝΙΚΩΝ ΔΙΕΥΘΥΝΤΩΝ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗ
ΔΙΑΡΚΕΙΑ, ΤΗ ΜΟΡΦΗ ΚΑΙ ΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΩΝ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΠΟΥ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΑΝ ΚΑΤΑ
ΤΟΜΕΑ ΜΕΣΑ ΣΤΟ 1996

ΣΧΟΛΙΑ	Τ Ο Μ Ε Α Σ						ΣΥΝΟΛΟ	
	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ		ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ		ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ			
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%
ΔΕΝ ΕΞΥΠΗΡΕΤΟΥΝ	-	-	10	22	-	-	10	2
ΜΕΤΡΙΑ	-	-	-	-	66	15	66	11
ΚΑΛΑ	76	75	21	45	197	45	294	50
ΠΟΛΥ ΚΑΛΑ	25	25	15	33	175	40	215	37
ΣΥΝΟΛΟ	101	100	46	100	438	100	585	100

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.17
ΣΧΟΛΙΑ ΓΕΝΙΚΩΝ ΔΙΕΥΘΥΝΤΩΝ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗΝ
ΚΑΤΑΛΛΗΛΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΩΝ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ

ΣΧΟΛΙΑ	Τ Ο Μ Ε Α Σ						ΣΥΝΟΛΟ	
	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ		ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ		ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ			
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%
ΜΗ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΤΙΚΟΙ	-	-	5	11	-	-	5	1
ΜΕΤΡΙΟΙ	8	8	5	11	44	10	57	10
ΚΑΛΟΙ	42	42	26	56	175	40	243	41
ΠΟΛΥ ΚΑΛΟΙ	51	50	10	22	219	50	280	48
ΣΥΝΟΛΟ	101	100	46	100	438	100	585	100

**ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3: ΠΙΝΑΚΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ
ΤΩΝ ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ**

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.1

ΧΡΟΝΟΣ ΙΔΡΥΣΗΣ ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ

ΧΡΟΝΟΣ ΙΔΡΥΣΗΣ	ΤΟΜΕΑΣ						ΣΥΝΟΛΟ	
	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ		ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ		ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ			
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%
ΜΕΧΡΙ ΤΟ 1959	51	5	10	2	416	15	477	11
1960-1973	144	15	82	15	460	16	686	16
1974-1985	380	39	139	26	877	31	1396	32
ΜΕΤΑ ΤΟ 1985	397	41	304	57	1052	38	1753	41
ΣΥΝΟΛΟ	971	100	536	100	2806	100	4313	100

**ΠΙΝΑΚΑΣ 3.2
ΝΟΜΙΚΗ ΥΠΟΣΤΑΣΗ ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ**

ΝΟΜΙΚΗ ΥΠΟΣΤΑΣΗ	ΤΟΜΕΑΣ						ΣΥΝΟΛΟ	
	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ		ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ		ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ			
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%
ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΕ- ΝΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ	802	83	402	75	1995	71	3199	74
ΣΥΝΕΤΑΙΡΙ- ΣΜΟΣ	51	5	41	8	175	6	267	6
ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΙΑ	-	-	-	-	88	2	88	2
ΑΤΟΜΙΚΗ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ	118	12	93	17	460	17	671	16
ΑΠΕΡΙΟΡΙΣΤΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ	-	-	-	-	88	3	88	2
ΣΥΝΟΛΟ	971	100	536	100	2806	100	4313	100

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.3

**ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΤΟ 1997,
ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ 1994, ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ**

ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ	Τ Ο Μ Ε Α Σ						ΣΥΝΟΛΟ	
	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ		ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ		ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ			
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%
ΑΥΞΗΣΗ	220	22	119	22	789	28	1128	26
ΜΕΙΩΣΗ	397	41	227	42	943	34	1567	37
ΣΤΑ ΙΔΙΑ ΕΠΠΕΔΑ	329	34	180	34	964	34	1473	34
ΔΕΝ ΞΕΡΩ	25	3	10	2	110	4	145	3
ΣΥΝΟΛΟ	971	100	536	100	2806	100	4313	100

**ΠΙΝΑΚΑΣ 3.4
ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΤΟ 2000, ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ 1997, ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ**

ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ	Τ Ο Μ Ε Α Σ						ΣΥΝΟΛΟ	
	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ		ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ		ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ			
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%
ΑΥΞΗΣΗ	253	26	175	33	1206	43	1634	38
ΜΕΙΩΣΗ	194	20	113	21	504	18	811	19
ΣΤΑ ΙΔΙΑ ΕΠΠΕΔΑ	447	46	206	38	855	30	1508	35
ΔΕΝ ΞΕΡΩ	77	8	42	8	241	9	360	8
ΣΥΝΟΛΟ	971	100	536	100	2806	100	4313	100

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.5

**ΑΝΑΓΚΕΣ ΣΕ ΠΡΟΣΘΕΤΟ ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ ΜΕΧΡΙ ΤΟ
2000 ΚΑΤΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΚΑΙ ΤΟΜΕΑ**

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	Τ Ο Μ Ε Α Σ			ΣΥΝΟΛΟ
	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ	ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ	ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	
ΔΙΕΥΘΥΝΤΕΣ	-17	-10	132	105
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ	-	57	285	342
ΓΡΑΦΕΙΑΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ	25	41	482	548
ΥΠΑΛΛΗΛΟΙ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	-	-	329	329
ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΠΩΛΗΣΕΩΝ	17	26	526	569
ΤΕΧΝΙΤΕΣ	203	134	44	381
ΧΕΙΡΙΣΤΕΣ ΚΑΙ ΟΔΗΓΟΙ	-51	15	-44	-80
ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΚΑΙ ΆΛΛΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ	253	-5	175	423
ΣΥΝΟΛΟ	430	258	1929	2617

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.6
ΠΩΛΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ (5-9) ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ
ΓΙΑ ΤΑ ΕΤΗ 1994-1997

ΕΤΟΣ	Τ Ο Μ Ε Α Σ						ΣΥΝΟΛΟ	
	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ		ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ		ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ *			
	Αρ Επιχειρ	Πωλήσεις (£000,ς)	Αρ Επιχειρ	Πωλήσεις (£000,ς)	Αρ Επιχειρ	Πωλήσεις (£000,ς)	Αρ Επιχειρ	Πωλήσεις (£000,ς)
1994	844	147903	490	77924	2083	696376	3417	922203
1995	844	149961	490	80959	2083	769260	3417	1000180
1996	844	149289	490	81258	2083	753171	3417	983718
1997 (Εκτίμηση)	844	145506	490	80562	2083	742628	3417	968696

(*) Δεν περιλαμβάνονται οι Συνεργατικές Πιστωτικές Εταιρείες.

Σημ: Οι πωλήσεις αναφέρονται στις επιχειρήσεις που έδωσαν στοιχεία και για τα 4 χρόνια.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.7
ΠΟΣΟΣΤΑ ΕΞΑΓΩΓΙΚΩΝ ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΤΟΥ ΤΟΜΕΑ
ΤΗΣ ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗΣ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟ ΠΟΣΟΣΤΟ ΠΩΛΗΣΕΩΝ
ΣΕ ΕΞΑΓΩΓΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΕΤΗ 1994 - 1997

% ΠΩΛΗΣΕΩΝ ΣΕ ΕΞΑΓΩΓΕΣ	1994 %	1995 %	1996 %	1997 %
Μέχρι 25%	37	29	58	55
26% - 50%	26	29	17	18
50%+	37	42	25	27

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.8
ΠΟΣΟΣΤΑ ΕΞΑΓΩΓΙΚΩΝ ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΤΟΥ ΤΟΜΕΑ
ΤΩΝ ΚΑΤΑΣΚΕΥΩΝ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟ ΠΟΣΟΣΤΟ ΠΩΛΗΣΕΩΝ
ΣΕ ΕΞΑΓΩΓΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΕΤΗ 1994 - 1997

% ΠΩΛΗΣΕΩΝ ΣΕ ΕΞΑΓΩΓΕΣ	1994 %	1995 %	1996 %	1997 %
Μέχρι 25%	50	100	100	100
26% - 50%	-	-	-	-
50%+	50	-	-	-

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.9
ΠΟΣΟΣΤΑ ΕΞΑΓΩΓΙΚΩΝ ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΤΟΥ ΤΟΜΕΑ
ΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟ ΠΟΣΟΣΤΟ ΠΩΛΗΣΕΩΝ ΣΕ
ΕΞΑΓΩΓΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΕΤΗ 1994 - 1997

% ΠΩΛΗΣΕΩΝ ΣΕ ΕΞΑΓΩΓΕΣ	1994 %	1995 %	1996 %	1997 %
Μέχρι 25%	56	76	86	83
26% - 50%	11	12	14	17
50%+	33	12	-	-

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.10
ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΗΣ ΑΞΙΑΣ ΕΞΑΓΩΓΩΝ ΤΩΝ
ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ ΚΑΙ ΧΩΡΑ ΤΟ 1996

ΕΞΑΓΩΓΙΚΟΣ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΣ	Τ Ο Μ Ε Α Σ			ΤΡΕΙΣ ΤΟΜΕΙΣ %
	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ %	ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ %	ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ %	
Ευρωπαϊκή Ένωση	65	59	68	66
Χώρες Ανατολικής Ευρώπης	1	-	6	3
Αραβική αγορά	17	-	26	21
Ρωσία	2	41	-	2
Άλλες χώρες	15	-	-	8
ΣΥΝΟΛΟ	100	100	100	100

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.11
ΑΡΙΘΜΟΣ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ ΠΟΥ ΠΑΡΑΓΟΥΝ Ή ΚΑΙ
ΠΡΟΜΗΘΕΥΟΥΝ ΟΙ ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ

ΑΡΙΘΜΟΣ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ	Τ Ο Μ Ε Α Σ						ΣΥΝΟΛΟ	
	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ		ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ		ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ		Αρ.	%
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%		
1	456	47,4	345	70,5	1008	38,3	1809	44,3
2-5	236	24,6	62	12,6	658	25,0	956	23,4
6-10	59	6,1	26	5,3	175	6,7	260	6,4
10+	211	21,9	57	11,6	789	30,0	1057	25,9
ΣΥΝΟΛΟ	963	100	490	100	2630	100	4082	100

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.12
ΜΕΡΙΔΙΟ ΣΤΗ ΒΑΣΙΚΗ ΑΓΟΡΑ ΤΗΣ ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ
ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΠΩΛΗΣΕΙΣ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ

ΜΕΡΙΔΙΟ	Τ Ο Μ Ε Α Σ						ΣΥΝΟΛΟ	
	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ		ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ		ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ			
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%
Μεγάλο	262	27	52	10	701	25	1015	24
Μέτριο	321	33	119	22	943	34	1382	32
Μικρό	380	39	330	61	921	33	1631	38
Δεν ξέρω	8	1	36	7	219	8	264	6
ΣΥΝΟΛΟ	971	100	537	100	2784	100	4292	100

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.13
ΜΕΡΙΔΙΟ ΣΤΗ ΒΑΣΙΚΗ ΑΓΟΡΑ ΤΗΣ ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ
ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΑΡΙΘΜΟ ΠΕΛΑΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ

ΜΕΡΙΔΙΟ	Τ Ο Μ Ε Α Σ						ΣΥΝΟΛΟ	
	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ		ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ		ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ			
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%
Μεγάλο	161	17	46	9	482	17	689	16
Μέτριο	380	39	114	21	964	35	1458	34
Μικρό	422	43	346	64	1184	43	1952	45
Δεν ξέρω	8	1	31	6	154	5	193	5
ΣΥΝΟΛΟ	971	100	537	100	2784	100	4292	100

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.14
ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΚΑΛΥΨΗ ΣΤΗ ΒΑΣΙΚΗ ΑΓΟΡΑ
ΤΗΣ ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΚΑΛΥΨΗ	ΤΟΜΕΑΣ						ΣΥΝΟΛΟ	
	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ		ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ		ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ			
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%
Μεγάλη	371	38	113	21	658	24	1142	26
Μέτρια	236	24	119	22	964	35	1319	31
Μικρή	355	37	294	55	986	35	1635	38
Δεν ξέρω	8	1	10	2	175	6	193	5
ΣΥΝΟΛΟ	970	100	536	100	2783	100	4289	100

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.15
ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΣ ΒΑΣΙΚΗΣ ΑΓΟΡΑΣ ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ
ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΣ	ΤΟΜΕΑΣ						ΣΥΝΟΛΟ	
	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ		ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ		ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ			
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%
Ώριμη/Σταθερή	338	35	98	18	1008	36	1444	34
Καθιερωμένη/ Εδραιωμένη αλλά αναπτυσσόμενη	228	23	124	23	658	23	1010	23
Καινούργια με πολλές προοπτικές	26	3	46	9	197	7	269	6
Συρρικνούμενη	371	38	247	46	745	27	1363	32
Δεν ξέρω	8	1	21	4	198	7	227	5
ΣΥΝΟΛΟ	971	100	536	100	2806	100	4313	100

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.16
ΠΩΣ ΕΠΗΡΕΑΖΕΤΑΙ Η ΖΗΤΗΣΗ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ ΣΤΗ ΒΑΣΙΚΗ
ΑΓΟΡΑ ΤΗΣ ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ, ΑΠΟ ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ
ΣΤΗΝ ΤΙΜΗ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ

ΕΠΗΡΕΑΣΜΟΣ	Τ Ο Μ Ε Α Σ						ΣΥΝΟΛΟ	
	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ		ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ		ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ			
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%
Επηρεάζεται άμεσα από μεταβολές της τιμής	667	69	423	79	1600	57	2690	62
Δεν επηρεάζεται από μεταβολές της τιμής	245	25	92	17	877	31	1214	28
Δεν ξέρω	59	6	21	4	329	12	409	10
ΣΥΝΟΛΟ	971	100	536	100	2806	100	4313	100

**ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 4: ΠΙΝΑΚΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ
ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ ΤΩΝ
ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ**

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.1
ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΠΟΥ ΑΚΟΛΟΥΘΗΘΗΚΕ ΣΤΗΝ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ
ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1994-1997 ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ	Τ Ο Μ Ε Α Σ						ΣΥΝΟΛΟ	
	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ		ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ		ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ			
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%
Εξέυρεση νέων αγορών με υφιστάμενα προϊόντα	321	33	232	47	745	27	1298	31
Προώθηση νέων προϊόντων/υπηρεσιών σε υφιστάμενες αγορές	236	24	46	9	680	25	962	23
Προώθηση νέων προϊόντων σε νέες αγορές	93	10	15	3	175	6	283	7
Προώθηση υφιστάμενων προϊόντων σε υφιστάμενες αγορές	321	33	201	41	1140	42	1662	39
ΣΥΝΟΛΟ	971	100	494	100	2740	100	4205	100

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.2
ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΠΟΥ ΘΑ ΑΚΟΛΟΥΘΗΘΕΙ ΣΤΗΝ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ
ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΜΕΧΡΙ ΤΟ 2000 ΚΑΤΑ
ΤΟΜΕΑ

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ	Τ Ο Μ Ε Α Σ						ΣΥΝΟΛΟ	
	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ		ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ		ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ			
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%
Εξέυρεση νέων αγορών (με υφιστάμενα προϊόντα)	321	33	211	42	723	26	1255	30
Προώθηση νέων προϊόντων/υπηρεσιών σε υφιστάμενες αγορές	160	17	77	16	745	27	982	23
Προώθηση νέων προϊόντων σε νέες αγορές	312	32	26	5	438	16	776	18
Προώθηση υφιστάμενων προϊόντων σε υφιστάμενες αγορές	169	18	186	37	855	31	1210	29
ΣΥΝΟΛΟ	962	100	500	100	2761	100	4223	100

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.3
ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΠΟΥ ΑΚΟΛΟΥΘΗΘΗΚΕ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΑ
ΠΡΟΙΟΝΤΑ/ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΤΗΣ ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ
ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1994-1997 ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ	Τ Ο Μ Ε Α Σ						ΣΥΝΟΛΟ	
	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ		ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ		ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ		Αρ.	%
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%		
Παραγωγή προϊόντων με χαμηλό κόστος	473	49	206	42	614	24	1293	32
Παραγωγή διαφοροποιημένων προϊόντων	135	14	46	9	395	15	576	14
Παραγωγή εξειδικευμένων προϊόντων/υπηρεσιών με χαμηλό κόστος	177	18	119	24	811	32	1107	28
Παραγωγή εξειδικευμένων προϊόντων/υπηρεσιών ανεξάρτητα από το κόστος	186	19	124	25	745	29	1055	26
ΣΥΝΟΛΟ	971	100	495	100	2565	100	4031	100

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.4
ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΠΟΥ ΘΑ ΑΚΟΛΟΥΘΗΘΕΙ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΑ
ΠΡΟΙΟΝΤΑ/ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΤΗΣ ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ
ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΜΕΧΡΙ ΤΟ 2000 ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ	Τ Ο Μ Ε Α Σ						ΣΥΝΟΛΟ	
	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ		ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ		ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ		Αρ.	%
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%		
Παραγωγή προϊόντων με χαμηλό κόστος	397	41	206	41	570	22	1173	29
Παραγωγή διαφοροποιημένων προϊόντων	127	13	52	10	395	15	574	14
Παραγωγή εξειδικευμένων προϊόντων/υπηρεσιών με χαμηλό κόστος	236	25	119	24	833	32	1188	30
Παραγωγή εξειδικευμένων προϊόντων/υπηρεσιών ανεξάρτητα από το κόστος	203	21	124	25	767	30	1094	27
ΣΥΝΟΛΟ	963	100	501	100	2565	100	4029	100

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.5
**ΚΥΡΙΑ ΣΗΜΕΙΑ ΔΙΑΦΟΡΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΩΝ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ/
 ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΤΩΝ ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ**
ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1994-1997 ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ

ΣΗΜΕΙΑ ΔΙΑΦΟΡΟ- ΠΟΙΗΣΗΣ	Τ Ο Μ Ε Α Σ						ΣΥΝΟΛΟ	
	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ		ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ		ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ			
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%
Εμφάνιση του προϊόντος	456	48,2	72	14,7	438	16,1	966	23,3
Χρησιμότητα και εξυπηρέτηση του πελάτη	346	36,6	201	41,1	1951	71,8	2498	60,1
Ποιότητα του προϊόντος	692	73,2	402	82,1	1644	60,5	2738	65,9
Άλλο	34	3,6	46	9,5	197	7,3	277	6,7
ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	946		490		2718		4153	

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.6
**ΚΥΡΙΑ ΣΗΜΕΙΑ ΔΙΑΦΟΡΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΩΝ
 ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ/ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΤΩΝ ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ**
ΜΕΧΡΙ ΤΟ 2000 ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ

ΣΗΜΕΙΑ ΔΙΑΦΟΡΟ- ΠΟΙΗΣΗΣ	Τ Ο Μ Ε Α Σ						ΣΥΝΟΛΟ	
	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ		ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ		ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ			
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%
Εμφάνιση του προϊόντος	397	42,3	77	15,6	395	14,5	869	20,9
Χρησιμότητα και εξυπηρέτηση του πελάτη	388	41,4	201	40,6	1907	70,2	2496	60,2
Ποιότητα του προϊόντος	743	79,3	423	85,4	1688	62,1	2853	68,8
Άλλο	51	5,4	46	9,4	197	7,3	294	7,1
ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	937		495		2718		4150	

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.7
ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΤΟΥ ΜΑΡΚΕΤΙΝΓΚ/ΠΩΛΗΣΕΩΝ ΣΤΙΣ ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΜΑΡΚΕΤΙΝΓΚ ΠΩΛΗΣΕΩΝ	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ %					ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ %					ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ %					ΟΛΟΙ ΟΙ ΤΟΜΕΙΣ %				
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
ΔΙΕΞΑΓΩΓΗ ΕΡΕΥΝΑΣ ΑΓΟΡΑΣ	8	12	34	25	21	20	16	33	14	17	19	10	29	13	29	16	11	31	16	26
ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΚΑΝΑΛΙΩΝ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΜΕ ΠΕΛΑΤΕΣ	2	7	19	44	28	-	6	22	39	33	3	3	15	36	43	2	5	17	38	38
ΧΕΙΡΙΣΜΟΣ ΠΑΡΑΠΟΝΩΝ ΠΕΛΑΤΩΝ	2	3	14	41	40	-	5	14	33	48	-	-	3	36	61	1	1	7	37	54
ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗ ΠΕΛΑΤΩΝ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΠΩΛΗΣΗ	2	5	13	45	35	2	4	16	32	46	5	5	9	23	58	4	4	11	30	51
ΚΑΛΗ ΓΝΩΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΙΟΝΤΟΣ/ΩΝ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΠΩΛΗΤΕΣ	8	3	15	40	34	12	4	18	37	29	12	2	14	25	47	11	2	15	30	42
ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ ΠΩΛΗΤΩΝ	10	3	16	31	40	26	4	20	30	20	13	2	10	24	51	14	3	12	26	45
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΠΩΛΗΤΩΝ	13	8	18	34	25	30	11	25	19	15	16	4	19	27	34	17	5	20	28	30
ΠΡΟΒΟΛΗ ΚΑΙ ΠΡΟΩΘΗΣΗ	9	14	29	33	15	16	16	34	21	13	15	10	21	27	27	14	11	25	28	22
ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΠΩΛΗΣΕΩΝ	2	9	30	34	25	9	8	35	30	18	11	2	28	36	23	9	5	29	34	23
ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΔΙΚΤΥΟΥ ΔΙΑΝΟΜΗΣ	10	18	26	30	16	47	20	23	7	3	26	14	19	26	15	24	16	21	25	14
ΤΙΜΟΛΟΓΙΑΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ	2	5	30	37	26	4	4	23	30	39	4	10	15	26	45	3	9	19	29	40

1 = Καθόλου καλά

3 = Καλά

5 = Πάρα πολύ καλά

2 = Μέτρια

4 = Πολύ καλά

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.8

ΑΠΟΔΟΣΗ ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΜΑΡΚΕΤΙΝΓΚ/ΠΩΛΗΣΕΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΜΑΡΚΕΤΙΝΓΚ ΠΩΛΗΣΕΩΝ	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ %					ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ %					ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ %					ΟΛΟΙ ΟΙ ΤΟΜΕΙΣ %				
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
ΔΙΕΞΑΓΩΓΗ ΕΡΕΥΝΑΣ ΑΓΟΡΑΣ	14	37	36	8	5	26	24	32	8	10	22	21	30	17	10	21	25	32	14	8
ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΚΑΝΑΛΙΩΝ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΜΕ ΠΕΛΑΤΕΣ	4	21	38	27	10	-	14	37	37	12	4	9	19	43	25	4	12	26	38	20
ΧΕΙΡΙΣΜΟΣ ΠΑΡΑΠΟΝΩΝ ΠΕΛΑΤΩΝ	2	8	43	30	17	-	7	25	41	27	1	2	10	43	44	1	4	19	40	36
ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗ ΠΕΛΑΤΩΝ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΠΩΛΗΣΗ	3	5	35	37	20	2	6	29	37	26	6	3	13	34	44	5	4	20	35	36
ΚΑΛΗ ΓΝΩΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΙΟΝΤΟΣ/ΩΝ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΠΩΛΗΤΕΣ	3	5	39	32	21	10	9	27	43	11	13	2	18	31	36	10	3	24	33	30
ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ ΠΩΛΗΤΩΝ	6	4	39	36	15	22	12	20	41	5	13	3	18	33	33	12	5	23	34	26
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΠΩΛΗΤΩΝ	13	14	41	24	8	29	14	30	20	7	16	9	24	29	22	17	10	29	27	17
ΠΡΟΒΟΛΗ ΚΑΙ ΠΡΩΘΗΣΗ	10	33	42	13	2	16	23	40	13	8	15	15	28	27	15	14	20	33	22	11
ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΠΩΛΗΣΕΩΝ	3	25	42	25	5	9	15	42	31	3	13	10	39	29	9	10	14	40	28	8
ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΔΙΚΤΥΟΥ ΔΙΑΝΟΜΗΣ	12	29	47	10	2	41	27	26	6	-	29	18	23	21	9	26	22	30	16	6
ΤΙΜΟΛΟΓΙΑΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ	3	22	43	23	9	3	12	41	33	11	3	10	25	28	34	3	13	31	28	25

1 = Καθόλου καλά

3 = Καλά

5 = Πάρα πολύ καλά

2 = Μέτρια

4 = Πολύ καλά

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.9
ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΤΩΝ ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1994-1997

ΕΤΟΣ	Τ Ο Μ Ε Α Σ					
	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ ξ εκατ.		ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ ξ εκατ.		ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ξ εκατ.	
	Κτίρια	Εξοπλι- -σμός	Κτίρια	Εξοπλι- -σμός	Κτίρια	Εξοπλι- -σμός
1994	7,5	4,4	1,3	2,3	35,6	9,5
1995	6,8	10,9	1,2	2,6	19,5	13,8
1996	5,1	12,4	1,5	2,9	27,5	15,8
1997 (εκτίμ.)	4,3	5,5	1,1	1,8	6,6	10,0

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.10
ΣΥΝΘΕΣΗ ΤΟΥ ΚΟΣΤΟΥΣ ΤΩΝ ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ, ΩΣ
ΠΟΣΟΣΤΟ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΩΝ ΠΩΛΗΣΕΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ
ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1994-1997

ΕΤΟΣ	Τ Ο Μ Ε Α Σ						ΣΥΝΟΛΟ	
	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ		ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ		ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ		Πρώτες ύλες %	Εργα- τικά %
	Πρώτες ύλες %	Εργα- τικά %	Πρώτες ύλες %	Εργα- τικά %	Πρώτες ύλες %	Εργα- τικά %		
1994	46	27	43	36	21	33	24	33
1995	46	27	43	36	20	35	24	34
1996	48	27	44	37	20	36	23	35
1997 (εκτίμ.)	49	27	44	36	19	38	22	37

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.11
ΒΑΘΜΟΣ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗΣ ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΑΠΟ ΤΟ ΠΟΣΟΣΤΟ ΚΕΡΔΟΥΣ
ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1994-1996

ΒΑΘΜΟΣ ΙΚΑΝΟ- ΠΟΙΗΣΗΣ	Τ Ο Μ Ε Α Σ						ΣΥΝΟΛΟ	
	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ		ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ		ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ			
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%
ΠΟΛΥ	17	2	10	2	88	3	115	3
ΑΡΚΕΤΑ	194	20	82	15	745	27	1021	24
ΛΙΓΟ	296	30	211	40	1096	40	1603	37
ΚΑΘΟΛΟΥ	464	48	232	43	833	30	1529	36
ΣΥΝΟΛΟ	971	100	535	100	2762	100	4268	100

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.12
ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΤΗΣ ΕΠΙΚΕΡΔΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ
ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΜΕΧΡΙ ΤΟ 2000 ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ

ΜΕΤΑΒΟΛΗ	Τ Ο Μ Ε Α Σ						ΣΥΝΟΛΟ	
	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ		ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ		ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ			
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%
ΑΥΞΗΣΗ	253	26	144	27	899	32	1296	30
ΣΤΑΘΕΡΟ- ΠΟΙΗΣΗ	346	36	170	32	1030	37	1546	36
ΜΕΙΩΣΗ	363	38	222	41	855	31	1440	34
ΣΥΝΟΛΟ	962	100	536	100	2784	100	4282	100

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.13
ΠΟΣΟΣΤΟ ΚΕΡΔΟΥΣ ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ ΤΟ 1994

ΠΟΣΟΣΤΟ	Τ Ο Μ Ε Α Σ						ΣΥΝΟΛΟ	
	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ		ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ		ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ			
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%
ΖΗΜΙΑ	25	3	46	9	175	7	246	6
0%	51	6	46	9	197	8	294	8
ΜΕΧΡΙ 5%	532	61	361	69	1381	55	2274	59
6-20%	245	28	67	13	636	25	948	24
21-40%	8	1			44	2	52	1
41-50%	8	1			66	3	74	2
ΣΥΝΟΛΟ	869	100	520	100	2499	100	3888	100

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.14
ΠΟΣΟΣΤΟ ΚΕΡΔΟΥΣ ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ ΤΟ 1995

ΠΟΣΟΣΤΟ	Τ Ο Μ Ε Α Σ						ΣΥΝΟΛΟ	
	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ		ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ		ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ			
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%
ΖΗΜΙΑ	93	10	46	8	153	6	292	7
0%	17	2	52	10	241	9	310	8
ΜΕΧΡΙ 5%	515	58	371	70	1359	54	2245	57
6-20%	245	28	62	12	680	27	987	25
21-40%	8	1			22	1	30	1
41-50%	8	1			66	3	74	2
ΣΥΝΟΛΟ	886	100	531	100	2521	100	3938	100

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.15
ΠΟΣΟΣΤΟ ΚΕΡΔΟΥΣ ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ ΤΟ 1996

ΠΟΣΟΣΤΟ	Τ Ο Μ Ε Α Σ						ΣΥΝΟΛΟ	
	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ		ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ		ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ			
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%
ΖΗΜΙΑ	84	9	46	9	329	13	459	12
0%	68	8	72	14	219	9	359	9
ΜΕΧΡΙ 5%	515	58	356	67	1337	53	2208	56
6-20%	220	25	57	11	570	22	847	21
21-40%					22	1	22	1
41-50%	8	1			66	3	74	2
ΣΥΝΟΛΟ	895	100	531	100	2543	100	3969	100

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.16
ΠΟΣΟΣΤΟ ΚΕΡΔΟΥΣ ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ ΤΟ 1997

ΠΟΣΟΣΤΟ	Τ Ο Μ Ε Α Σ						ΣΥΝΟΛΟ	
	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ		ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ		ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ			
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%
ΖΗΜΙΑ	76	9	46	9	197	8	319	9
0%	84	10	98	19	285	11	467	12
ΜΕΧΡΙ 5%	431	53	325	62	1381	56	2137	56
6-20%	220	27	52	10	504	20	776	20
21-40%					44	2	44	1
41-50%	8	1			66	3	74	2
ΣΥΝΟΛΟ	819	100	521	100	2477	100	3817	100

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.17
ΠΗΓΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΤΩΝ ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1994-1997 ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ

ΠΗΓΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟ- ΤΗΣΗΣ	Τ Ο Μ Ε Α Σ						ΣΥΝΟΛΟ	
	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ		ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ		ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ			
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%
ΚΕΡΑΗ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ	431	46	294	56	1337	48	2061	49
ΔΑΝΕΙΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ	667	72	386	74	2148	77	3202	76
ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ	101	11	62	12	241	9	404	10
ΔΑΝΕΙΑ ΑΠΟ ΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ	8	1	-	-	44	2	52	1
ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΑ ΣΧΕΔΙΑ	17	2	5	1	44	2	66	2
ΕΠΕΝΔΥΤΕΣ	-	-	-	-	66	2	66	2
ΆΛΛΕΣ ΠΗΓΕΣ	-	-	5	1	153	6	159	4
ΟΛΕΣ ΟΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ	929		526		2784		4238	

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.18
ΠΗΓΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΜΕΧΡΙ ΤΟ 2000 ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ

ΠΗΓΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟ- ΤΗΣΗΣ	Τ Ο Μ Ε Α Σ						ΣΥΝΟΛΟ	
	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ		ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ		ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ			
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%
ΚΕΡΑΗ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ	414	45	278	53	1271	46	1963	47
ΔΑΝΕΙΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ	675	73	407	78	2236	81	3318	79
ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ	76	8	57	11	175	6	308	7
ΔΑΝΕΙΑ ΑΠΟ ΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ	-	-	-	-	66	2	66	2
ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΑ ΣΧΕΔΙΑ	101	11	5	1	110	4	216	5
ΕΠΕΝΔΥΤΕΣ	8	1	-	-	44	2	52	1
ΆΛΛΕΣ ΠΗΓΕΣ	-	-	5	1	175	6	181	4
ΟΛΕΣ ΟΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ	920		520		2762		4203	

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.19
ΒΑΘΜΟΣ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΓΙΑ ΤΙΣ
ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1994-1997 ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ
(% ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ)

ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ				ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ				ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ				ΟΛΟΙ ΟΙ ΤΟΜΕΙΣ			
	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4
ΑΚΡΙΒΗΣ ΚΑΙ ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΚΟΣΤΟΛΟΓΗΣΗ	87	12	1	-	86	14	-	-	76	20	4	-	80	17	3	-
ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ ΕΓΚΑΙΡΗΣ ΕΙΣΠΡΑΞΗΣ	92	6	2	-	93	7	-	-	81	13	4	2	85	11	3	1
ΚΑΤΑΡΤΙΣΜΟΣ ΕΠΕΝΔΥΤΙ- ΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	33	77	12	8	19	48	21	12	27	36	31	6	27	40	26	7
ΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΚΑΙ ΑΞΙΟ- ΠΟΙΗΣΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ	58	37	5	-	43	43	9	5	50	37	12	1	51	38	10	1
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΑΣ ΠΡΩΤΩΝ ΥΛΩΝ	83	14	2	1	62	30	4	4	44	16	19	21	55	18	13	14
ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΤΟΥ ΚΑΤΑΛΛΗ- ΛΟΥ ΥΨΟΥΣ ΑΠΟΘΕΜΑΤΩΝ	68	30	2	-	37	44	14	5	51	19	20	10	53	25	15	7

1 = Μεγάλη σημασία
2 = Μέτρια σημασία

3 = Καθόλου σημαντικά
4 = Δεν ανέφερε

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.20
ΒΑΘΜΟΣ ΑΠΟΔΟΣΗΣ ΤΩΝ ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΣΕ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1994-1997 ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ
(% ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ)

ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ				ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ				ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ				ΟΛΟΙ ΟΙ ΤΟΜΕΙΣ			
	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4
ΑΚΡΙΒΗΣ ΚΑΙ ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΚΟΣΤΟΛΟΓΗΣΗ	43	52	5	-	51	48	1	-	66	30	3	1	59	37	3	1
ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ ΕΓΚΑΙΡΗΣ ΕΙΣΠΡΑΞΗΣ	23	55	22	-	24	51	25	-	37	38	23	2	32	44	23	1
ΚΑΤΑΡΤΙΣΜΟΣ ΕΠΕΝΔΥΤΙ- ΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	9	56	27	8	7	53	29	11	20	40	34	6	15	46	32	7
ΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΚΑΙ ΑΞΙΟ- ΠΟΙΗΣΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ	33	59	8	-	23	62	12	3	38	48	13	1	35	52	12	1
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΑΣ ΠΡΩΤΩΝ ΥΛΩΝ	57	41	1	1	45	48	3	4	41	21	16	22	45	29	11	15
ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΤΟΥ ΚΑΤΑΛΛΗ- ΛΟΥ ΥΨΟΥΣ ΑΠΟΘΕΜΑΤΩΝ	58	39	3	-	30	50	15	5	48	24	18	10	49	30	14	7

1 = Πολύ καλά
2 = Μέτρια

3 = Καθόλου καλά
4 = Δεν ανέφερε

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.21
ΒΑΘΜΟΣ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ
ΓΙΑ ΤΙΣ ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΜΕΧΡΙ ΤΟ 2000 ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ
(% ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ)

ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ				ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ				ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ				ΟΛΟΙ ΟΙ ΤΟΜΕΙΣ			
	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4
ΑΚΡΙΒΗΣ ΚΑΙ ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΚΟΣΤΟΛΟΓΗΣΗ	90	7	1	2	91	9	-	-	80	16	3	1	84	13	2	1
ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ ΕΓΚΑΙΡΗΣ ΕΙΣΠΡΑΞΗΣ	90	7	1	2	95	5	-	-	86	9	4	1	88	8	3	1
ΚΑΤΑΡΤΙΣΜΟΣ ΕΠΕΝΔΥΤΙ- ΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	53	26	11	10	37	35	17	11	33	31	30	6	38	30	25	7
ΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΚΑΙ ΑΞΙΟ- ΠΟΙΗΣΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ	65	30	3	2	61	31	5	3	64	24	10	2	64	26	8	2
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΑΣ ΠΡΩΤΩΝ ΥΛΩΝ	84	11	1	4	72	19	5	4	49	10	19	22	60	11	13	16
ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΤΟΥ ΚΑΤΑΛΛΗ- ΛΟΥ ΥΨΟΥΣ ΑΠΟΘΕΜΑΤΩΝ	75	22	1	2	51	29	15	5	58	13	20	9	61	17	15	7

1 = Μεγάλη σημασία
2 = Μέτρια σημασία

3 = Καθόλου σημαντικά
4 = Δεν ανέφερε

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.22
ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΜΕ ΑΛΛΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ
ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1994-1997 ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ

ΤΟΜΕΙΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ	Τ Ο Μ Ε Α Σ						ΣΥΝΟΛΟ	
	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ		ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ		ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ			
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%
ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΑ/ ΑΓΟΡΑ ΠΡΩΤΩΝ ΥΛΩΝ	625	73	289	60	921	47	1834	56
ΔΙΑΝΟΜΗ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ	135	16	10	2	373	19	518	16
ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ	211	25	72	15	197	10	480	15
ΧΡΗΣΙΜΟ- ΠΟΙΗΣΗ/ΑΞΙΟ- ΠΟΙΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ	127	15	108	22	526	27	761	23
ΩΣ ΠΡΟΜΗ- ΘΕΥΤΗΣ ΣΕ ΑΛΛΕΣ ΕΠΙΧΕΙ- ΡΗΣΕΙΣ/ΥΠΕΡ- ΓΟΛΑΒΙΕΣ	346	41	247	51	680	35	1273	39
ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	853		484		1951		3288	

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.23
ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΜΕ ΑΛΛΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ
ΜΕΧΡΙ ΤΟ 2000 ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ

ΤΟΜΕΙΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ	Τ Ο Μ Ε Α Σ						ΣΥΝΟΛΟ	
	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ		ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ		ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ			
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%
ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΑ/ ΑΓΟΡΑ ΠΡΩΤΩΝ ΥΛΩΝ	599	70	278	58	921	47	1798	55
ΔΙΑΝΟΜΗ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ	101	12	10	2	373	19	484	15
ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ	253	30	67	14	219	11	539	16
ΧΡΗΣΙΜΟ- ΠΟΙΗΣΗ/ΑΞΙΟ- ΠΟΙΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ	194	23	124	26	592	30	910	28
ΩΣ ΠΡΟΜΗ- ΘΕΥΤΗΣ ΣΕ ΑΛΛΕΣ ΕΠΙΧΕΙ- ΡΗΣΕΙΣ/ΥΠΕΡ- ΓΟΛΑΒΙΕΣ	355	42	252	53	658	34	1265	39
ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	853		479		1951		3283	

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.24
ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ/ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΠΟΥ
ΑΚΟΛΟΥΘΗΘΗΚΕ ΣΤΗΝ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΤΗΝ
ΠΕΡΙΟΔΟ 1994-1997 ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ	Τ Ο Μ Ε Α Σ						ΣΥΝΟΛΟ	
	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ		ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ		ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ			
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%
ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ	338	35	160	37	723	35	1221	35
ΜΕΙΩΣΗ ΤΟΥ ΑΡΙΘΜΟΥ ΤΩΝ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ	177	18	15	4	66	3	259	7
ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΚΑΙ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙ- ΚΟΥ ΣΕ ΜΟΝΙΜΗ ΒΑΣΗ	110	11	113	26	745	36	968	28
ΕΜΦΑΣΗ ΣΤΟ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ, ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΝΕΩΝ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ	515	54	149	35	1008	49	1673	48
ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΕΥΕΛΙΚΤΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ	532	55	278	64	899	44	1709	49
ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	963		433		2060		3456	

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.25
ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ/ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΠΟΥ ΘΑ ΑΚΟΛΟΥΘΗΘΕΙ ΣΤΗΝ
ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΜΕΧΡΙ ΤΟ 2000 ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ	Τ Ο Μ Ε Α Σ						ΣΥΝΟΛΟ	
	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ		ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ		ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ			
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%
ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ	380	41	175	39	548	27	1103	32
ΜΕΙΩΣΗ ΤΟΥ ΑΡΙΘΜΟΥ ΤΩΝ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ	110	12	10	2	66	3	186	5
ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΚΑΙ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙ- ΚΟΥ ΣΕ ΜΟΝΙΜΗ ΒΑΣΗ	160	17	144	32	745	37	1050	31
ΕΜΦΑΣΗ ΣΤΟ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ, ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΝΕΩΝ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ	507	54	139	31	1096	54	1742	51
ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΕΥΕΛΙΚΤΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ	549	59	294	66	964	47	1807	53
ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	937		448		2039		3424	

**ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 5: ΠΙΝΑΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ
ΔΥΝΑΜΙΚΟ ΤΩΝ
ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ**

ΠΙΝΑΚΑΣ 5.1
ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΤΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΚΑΙ
ΤΟΜΕΑ ΤΟ ΜΑΙΟ ΤΟΥ 1997

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ- ΤΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	Τ Ο Μ Ε Α Σ						ΣΥΝΟΛΟ	
	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ		ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ		ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ			
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%
ΔΙΕΥΘΥΝΤΕΣ	1292	19,2	716	21,2	4099	21,1	6107	20,6
ΕΠΙΣΤΗΜΟ- ΝΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ	59	0,9	129	3,8	833	4,3	1021	3,5
ΓΡΑΦΕΙΑΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ	414	6,2	206	6,1	4362	22,4	4982	16,9
ΥΠΑΛΛΗΛΟΙ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	617	9,2	36	1,1	5678	29,2	6330	21,4
Υπάλληλοι Διαφόρων Υπηρεσιών	68	1,0	-	-	3113	16,0	3180	10,8
Προσωπικό Πωλήσεων	549	8,2	36	1,1	2565	13,2	3150	10,6
ΤΕΧΝΙΤΕΣ	2170	32,3	1618	47,8	1556	8,0	5344	18,1
ΧΕΙΡΙΣΤΕΣ & ΟΔΗΓΟΙ	1047	15,6	72	2,1	964	4,9	2084	7,0
ΕΡΓΑΤΙΚΟ & ΆΛΛΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ	1114	16,6	608	17,9	1972	10,1	3695	12,5
ΣΥΝΟΛΟ	6713	100	3385	100	19464	100	29563	100

ΠΙΝΑΚΑΣ 5.2
ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ
ΚΑΤΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΚΑΙ ΦΥΛΟ
ΣΤΙΣ ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

ΚΩΔ	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ	ΦΥΛΟ	
		ΑΝΔΡΑΣ %	ΓΥΝΑΙΚΑ %
1	ΔΙΕΥΘΥΝΤΕΣ	30,0	5,0
2	ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ	3,0	2,5
3	ΤΕΧΝΙΚΟΙ ΒΟΗΘΟΙ	3,0	4,0
4	ΓΡΑΦΕΙΣ, ΔΑΚΤΥΛΟΓΡΑΦΟΙ ΚΑΙ ΤΑΜΙΕΣ	4,5	36,0
5	ΥΠΑΛΛΗΛΟΙ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	15,5	24,5
7	ΤΕΧΝΙΤΕΣ	27,0	3,5
8	ΧΕΙΡΙΣΤΕΣ ΜΗΧΑΝΩΝ	7,5	7,5
9	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ ΜΙΚΡΗΣ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ	9,5	17,0
	ΣΥΝΟΛΟ	100,0	100,0

N = 18276

N = 10441

ΠΙΝΑΚΑΣ 5.3
ΗΛΙΚΙΑΚΗ ΔΟΜΗ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ

ΟΜΑΔΑ ΗΛΙΚΙΑΣ	ΤΟΜΕΑΣ						ΣΥΝΟΛΟ	
	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ		ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ		ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ			
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%
ΜΕΧΡΙ 18	118	1,8	124	3,8	219	1,3	461	1,7
19-25	807	12,2	551	17,0	2718	15,9	4076	15,1
26-35	1846	28,0	948	29,2	5699	33,3	8493	31,5
36-45	2043	31,0	958	29,5	4231	24,7	7232	26,8
46-55	1133	17,2	428	13,2	2806	16,4	4367	16,2
56-65	562	8,5	222	6,8	964	5,6	1748	6,5
65+	84	1,3	15	0,5	482	2,8	581	2,2
ΣΥΝΟΛΟ	6593	100	3246	100	17119	100	26958	100

ΠΙΝΑΚΑΣ 5.4
ΕΠΙΠΕΔΟ ΜΟΡΦΩΣΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΩΝ
ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ ΤΟ 1997

ΕΠΙΠΕΔΟ ΜΟΡΦΩΣΗΣ	ΤΟΜΕΑΣ						ΣΥΝΟΛΟ	
	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ		ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ		ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ			
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%
ΚΑΜΜΙΑ	34	1	52	2	153	1	239	1
ΔΗΜΟΤΙΚΟ	2269	34	1433	44	3091	17	6793	24
ΓΥΜΝΑΣΙΟ	1005	15	453	14	1995	11	3453	12
ΛΥΚΕΙΟ	2154	33	443	13	8724	47	11321	40
ΤΕΧΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ	540	8	433	13	1008	5	1981	7
ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	422	6	289	9	3441	18	4152	14
ΣΥΣΤΗΜΑ ΜΑΘΗΤΕΙΑΣ	169	3	149	5	153	1	471	2
ΣΥΝΟΛΟ	6593	100	3252	100	18565	100	28410	100

ΠΙΝΑΚΑΣ 5.5
ΕΠΙΠΕΔΟ ΜΟΡΦΩΣΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΩΝ ΚΑΤΑ
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	ΕΠΙΠΕΔΟ ΜΟΡΦΩΣΗΣ							ΣΥΝΟΛΟ %
	Καριμά %	Δημοτικό %	Γυμνάσιο %	Λύκειο %	Τεχν Σχολή %	Τριτ Εκπαίδευση %	Σύστ Μαθητείας %	
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ	-	18,0	11,5	33,0	7,0	30,0	0,5	100
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ	-	-	-	-	-	100,0	-	100
ΤΕΧΝΙΚΟΙ ΒΟΗΘΟΙ	-	-	0,5	66,5	3,0	30,0	-	100
ΓΡΑΦΕΙΣ, ΔΑΚΤΥΛΟΓΡΑΦΟΙ & ΤΑΜΙΕΣ	-	2,0	1,0	80,5	0,5	16,0	-	100
ΥΠΑΛΛΗΛΟΙ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	-	18,0	20,0	48,0	5,0	8,0	1,0	100
ΤΕΧΝΙΤΕΣ	1,0	37,0	16,0	19,0	20,0	1,0	6,0	100
ΧΕΙΡΙΣΤΕΣ ΜΗΧΑΝΩΝ	-	52,0	17,0	24,0	6,0	1,0	-	100
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ ΜΙΚΡΗΣ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ	5,0	48,0	12,0	30,0	3,0	1,0	1,0	100

ΠΙΝΑΚΑΣ 5.6
ΚΙΝΗΤΡΑ ΠΟΥ ΠΑΡΕΙΧΑΝ ΟΙ ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΤΗΝ
ΠΕΡΙΟΔΟ 1994-1997 ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ

ΚΙΝΗΤΡΑ	Τ Ο Μ Ε Α Σ						ΣΥΝΟΛΟ	
	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ		ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ		ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ			
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%
ΜΕΡΟΣ ΑΠΟ ΤΑ ΚΕΡΑΗ	17	3	15	4	22	1	54	2
ΠΡΟΜΗΘΕΙΑ ΠΑΝΩ ΣΤΙΣ ΠΩΛΗΣΕΙΣ	93	14	5	1	570	31	668	23
ΦΙΛΟΛΩΡΗΜΑ	422	66	232	63	1008	54	1662	58
ΑΥΞΗΣΕΙΣ ΠΕΡΑΝ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ	262	41	180	49	745	40	1187	41
ΑΛΛΑ	93	14	62	17	175	9	330	11
ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	642		366		1863		2871	

ΠΙΝΑΚΑΣ 5.7
ΚΙΝΗΤΡΑ ΠΟΥ ΘΑ ΠΑΡΕΧΟΥΝ ΟΙ ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ
ΜΕΧΡΙ ΤΟ 2000 ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ

ΚΙΝΗΤΡΑ	Τ Ο Μ Ε Α Σ						ΣΥΝΟΛΟ	
	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ		ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ		ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ			
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%
ΜΕΡΟΣ ΑΠΟ ΤΑ ΚΕΡΑΗ	17	3	15	4			32	1
ΠΡΟΜΗΘΕΙΑ ΠΑΝΩ ΣΤΙΣ ΠΩΛΗΣΕΙΣ	101	16	5	1	570	31	676	24
ΦΙΛΟΛΩΡΗΜΑ	414	65	227	62	1008	54	1649	58
ΑΥΞΗΣΕΙΣ ΠΕΡΑΝ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ	245	39	186	51	701	38	1132	40
ΑΛΛΑ	101	16	62	17	175	9	339	12
ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	633		366		1863		2862	

ΠΙΝΑΚΑΣ 5.8
ΒΑΘΜΟΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ ΣΤΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ
ΛΗΨΗΣ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ ΜΕΧΡΙ ΤΟ 1997 ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ

ΒΑΘΜΟΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ	Τ Ο Μ Ε Α Σ						ΣΥΝΟΛΟ	
	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ		ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ		ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ			
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%
ΚΑΘΟΛΟΥ	397	46	222	43	658	24	1276	31
ΛΙΓΟ	262	30	201	39	745	28	1208	30
ΑΡΚΕΤΑ	186	21	77	15	1096	41	1359	33
ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ	25	3	15	3	197	7	238	6
ΣΥΝΟΛΟ	870	100	515	100	2696	100	4081	100

ΠΙΝΑΚΑΣ 5.9
ΒΑΘΜΟΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ ΣΤΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ
ΛΗΨΗΣ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ ΜΕΧΡΙ ΤΟ 2000 ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ

ΒΑΘΜΟΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ	Τ Ο Μ Ε Α Σ						ΣΥΝΟΛΟ	
	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ		ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ		ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ			
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%
ΚΑΘΟΛΟΥ	388	41	216	40	680	24	1284	30
ΛΙΓΟ	245	26	222	42	680	24	1146	27
ΑΡΚΕΤΑ	279	29	82	15	1206	43	1567	36
ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ	42	4	15	3	241	9	299	7
ΣΥΝΟΛΟ	954	100	536	100	2806	100	4296	100

ΠΙΝΑΚΑΣ 5.10
ΠΗΓΕΣ ΕΞΕΥΡΕΣΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΠΟΥ
ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΘΗΚΑΝ ΚΑΤΑ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ
ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1994-1997

ΠΗΓΕΣ ΕΞΕΥΡΕΣΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ	Τ Ο Μ Ε Α Σ						ΟΛΟΙ ΟΙ ΤΟΜΕΙΣ	
	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ		ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ		ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ		Αρ.	%
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%		
ΓΝΩΣΤΟΙ/ ΣΥΓΓΕΝΕΙΣ	583	64	376	70	1600	57	2559	60
ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ	287	31	98	18	1184	42	1569	37
ΣΥΝΤΕΧΝΙΕΣ	313	34	247	46	416	15	976	23
ΕΠΑΡΧΙΑΚΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	642	70	278	52	1490	53	2410	57
ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕ- ΝΑ ΓΡΑΦΕΙΑ	76	8	26	5	175	6	277	6
ΆΛΛΕΣ ΠΗΓΕΣ	127	14	62	11	460	16	649	15
ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΙ- ΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΠΟΥ ΑΠΑΝΤΗ- ΣΑΝ ΤΗΝ ΕΡΩΤΗΣΗ	912	-	536	-	2784	-	4232	-

ΠΙΝΑΚΑΣ 5.11
ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΠΟΧΩΡΗΣΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ
ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ ΤΟ 1996

ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΠΟΧΩΡΗΣΗΣ %	Τ Ο Μ Ε Α Σ						ΣΥΝΟΛΟ	
	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ		ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ		ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ		Αρ.	%
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%		
0	659	68	366	70	2060	74	3085	72
6-10	34	3	5	1	44	2	83	2
10+	279	29	155	29	680	24	1114	26
ΣΥΝΟΛΟ	972	100	526	100	2784	100	4282	100

ΠΙΝΑΚΑΣ 5.12
ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ ΣΤΙΣ ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΠΟΥ
ΚΑΤΑΡΤΙΣΘΗΚΑΝ ΤΟ 1996 ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ

ΤΟΜΕΑΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΤΟΜΩΝ ΠΟΥ ΚΑΤΑΡΤΙΣΤΗΚΑΝ	ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΤΟΜΩΝ ΠΟΥ ΚΑΤΑΡΤΙΣΤΗΚΑΝ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ %
ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ	236	6923	3,4
ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ	196	3710	5,3
ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	2083	19947	10,4
ΣΥΝΟΛΟ	2515	30580	8,2

ΠΙΝΑΚΑΣ 5.13
ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΠΟΥ ΔΙΑΘΕΤΟΥΝ ΣΤΟΝ
ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟ ΤΟΥΣ ΚΟΝΔΥΛΙ ΓΙΑ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΤΟΥ
ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ

ΔΙΑΘΕΤΟΥΝ	Τ Ο Μ Ε Α Σ						ΣΥΝΟΛΟ	
	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ		ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ		ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ		Αρ.	%
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%		
ΝΑΙ	76	8	62	12	504	18	642	15
ΟΧΙ	895	92	474	88	2302	82	3671	85
ΣΥΝΟΛΟ	971	100	536	100	2806	100	4313	100

ΠΙΝΑΚΑΣ 5.14
ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΓΙΑ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΝΕΟΠΡΟΣΛΑΜΒΑΝΟΜΕΝΟΥ
ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ	Τ Ο Μ Ε Α Σ						ΣΥΝΟΛΟ	
	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ		ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ		ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ			
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ/ ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ	768	81	407	80	2236	85	3411	84
ΕΠΙΣΤΑΤΗΣ	118	12	52	10	22	1	192	5
ΆΛΛΟΣ ΥΠΑΛΛΗΛΟΣ	59	6	41	8	241	9	341	8
ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΣ	8	1			44	2	52	1
ΙΔΡΥΜΑ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ			10	2	88	3	98	2
ΣΥΝΟΛΟ	953	100	510	100	2631	100	4094	100

ΠΙΝΑΚΑΣ 5.15
ΘΕΜΑΤΙΚΟΙ ΤΟΜΕΙΣ ΣΤΟΥΣ ΟΠΟΙΟΥΣ ΕΚΤΙΜΟΥΝ ΟΙ
ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΟΤΙ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΚΑΤΑΡΤΙΣΘΟΥΝ
ΑΤΟΜΑ ΜΕΧΡΙ ΤΟ 2000 ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ

ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ	Τ Ο Μ Ε Α Σ						ΣΥΝΟΛΟ	
	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ		ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ		ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ		Αρ.	%
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%		
ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ	169	19	82	17	460	19	712	19
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ	245	27	144	30	438	19	828	22
ΆΛΛΑ ΘΕΜΑΤΑ MANAGEMENT	152	17	72	15	373	16	597	16
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ	211	24	103	22	460	19	774	21
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΙ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΕΣ	203	23	62	13	899	38	1163	31
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ	68	8	57	12	373	16	497	13
ΜΑΡΚΕΤΙΓΚ	287	32	134	28	943	40	1364	36
ΠΩΛΗΣΕΙΣ	338	38	93	19	943	40	1373	37
ΕΞΑΓΩΓΙΚΟ ΜΑΡΚΕΤΙΓΚ	76	8	10	2	66	3	152	4
ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ	456	51	289	60	570	24	1314	35
ΝΟΜΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ	34	4	26	5	66	3	125	3
ΓΛΩΣΣΕΣ	76	8	46	10	570	24	692	19
ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	895		479		2367		3742	

**ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 6: ΠΙΝΑΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΤΩΝ
ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ**

ΠΙΝΑΚΑΣ 6.1
ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΠΟΥ ΓΝΩΡΙΖΟΥΝ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΥΠΑΡΞΗ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΠΟΥ ΜΠΟΡΟΥΝ ΝΑ ΤΙΣ
ΒΟΗΘΗΣΟΥΝ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ

ΤΟΜΕΙΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΒΟΗΘΕΙΑΣ	Τ Ο Μ Ε Α Σ						ΣΥΝΟΛΟ	
	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ		ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ		ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ			
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%
ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΗ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ	355	37	237	44	1271	47	1863	45
ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΕΞΑΓΩΓΩΝ	270	28	113	21	592	22	975	23
ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ	768	81	469	87	2389	89	3627	87
ΣΥΜΒΟΥΛΕΥ- ΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	388	41	263	49	1512	56	2164	52
ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΩΝ ΣΧΕΔΙΩΝ	228	24	160	30	614	23	1001	24
ΔΑΝΕΙΟΔΟ- ΤΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙ- ΡΗΜΑΤΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟ- ΤΗΤΩΝ	726	76	350	65	1425	53	2501	60
ΕΞΕΥΡΕΣΗ ΚΑΤΑΛΛΗΛΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ	616	65	356	66	1512	56	2484	59
ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	954		536		2696		4186	

ΠΙΝΑΚΑΣ 6.2
ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΠΟΥ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΣΑΝ ΤΙΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΠΟΥ ΜΠΟΡΟΥΝ ΝΑ ΤΙΣ
ΒΟΗΘΗΣΟΥΝ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ

ΤΟΜΕΙΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΒΟΗΘΕΙΑΣ	Τ Ο Μ Ε Α Σ						ΣΥΝΟΛΟ	
	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ		ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ		ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ			
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%
ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΗ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ	59	10	36	11	285	18	380	15
ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΕΞΑΓΩΓΩΝ	51	8	-	-	22	1	73	3
ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ	160	26	129	40	701	44	991	39
ΣΥΜΒΟΥΛΕΥ- ΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	51	8	36	11	175	11	262	10
ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΩΝ ΣΧΕΔΙΩΝ	8	1	-	-	-	-	8	0
ΔΑΝΕΙΟΔΟ- ΤΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙ- ΡΗΜΑΤΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟ- ΤΗΤΩΝ	439	72	201	62	833	52	1473	58
ΕΞΕΥΡΕΣΗ ΚΑΤΑΛΛΗΛΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ	371	61	149	46	614	38	1135	45
ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	608		325		1600		2533	

ΠΙΝΑΚΑΣ 6.3
ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΠΟΥ ΕΙΧΕ ΣΤΙΣ ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ Η
ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΤΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ 3 ΧΡΟΝΙΑ
ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ

ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ	Τ Ο Μ Ε Α Σ						ΣΥΝΟΛΟ	
	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ		ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ		ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ		Αρ.	%
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%		
ΚΑΜΜΙΑ ΕΠΙΠΤΩΣΗ	405	42	386	74	2082	79	2874	69
ΑΠΩΛΕΙΑ ΑΓΟΡΩΝ	439	45	103	20	153	6	696	17
ΜΕΙΩΣΗ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ	76	8	31	6	153	6	260	6
ΑΠΟΛΥΣΗ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ	160	17	52	10	66	2	278	7
ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΝΕΕΣ ΑΓΟΡΕΣ	8	1	21	4	132	5	161	4
ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΤΕΧΝΟΓΝΩΣΙΑΣ	118	12	26	5	153	6	297	7
ΕΞΑΣΦΑΛΙΣΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ	-	-	15	3	88	3	103	2
ΓΡΗΓΟΡΟΤΕΡΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	93	10	5	1	175	7	273	7
ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	971		526		2652		4149	

ΠΙΝΑΚΑΣ 6.4
ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΠΟΥ ΑΝΑΜΕΝΕΤΑΙ ΝΑ ΕΧΕΙ ΣΤΙΣ
ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ Η ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ
ΜΕΧΡΙ ΤΟ 2000 ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ

ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ	Τ Ο Μ Ε Α Σ						ΣΥΝΟΛΟ	
	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ		ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ		ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ		Αρ.	%
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%		
ΚΑΜΜΙΑ ΕΠΙΠΤΩΣΗ	101	11	201	39	833	31	1135	27
ΑΠΩΛΕΙΑ ΑΓΟΡΩΝ	659	68	201	39	723	27	1583	38
ΜΕΙΩΣΗ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ	135	14	41	8	285	10	461	11
ΑΠΟΛΥΣΗ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ	321	33	98	19	373	14	791	19
ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΝΕΕΣ ΑΓΟΡΕΣ	127	13	57	11	548	20	731	17
ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΤΕΧΝΟΓΝΩΣΙΑΣ	253	26	98	19	745	27	1096	26
ΕΞΑΣΦΑΛΙΣΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ	84	9	62	12	197	7	344	8
ΓΡΗΓΟΡΟΤΕΡΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	160	17	46	9	548	20	755	18
ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	963		515		2718		4196	

ΠΙΝΑΚΑΣ 6.5
ΠΡΟΕΛΕΥΣΗ ΚΥΡΙΟΤΕΡΩΝ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΩΝ ΤΩΝ
ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΤΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΤΡΙΑ ΧΡΟΝΙΑ ΣΤΗΝ
ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΑΓΟΡΑ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ

ΠΕΡΙΟΧΗ	Τ Ο Μ Ε Α Σ						ΣΥΝΟΛΟ	
	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ		ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ		ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ		Αρ.	%
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%		
ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ	76	90	10	100	88	100	174	95
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ	8	10	-	-	22	25	30	17
ΑΠΩ ΑΝΑΤΟΛΗ	8	10	-	-	22	25	30	17
ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	84		10		88		182	

ΠΙΝΑΚΑΣ 6.6
ΠΡΟΕΛΕΥΣΗ ΚΥΡΙΟΤΕΡΩΝ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΩΝ ΤΩΝ
ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΤΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΤΡΙΑ ΧΡΟΝΙΑ ΣΤΗΝ
ΑΡΑΒΙΚΗ ΑΓΟΡΑ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ

ΠΕΡΙΟΧΗ	Τ Ο Μ Ε Α Σ				ΣΥΝΟΛΟ	
	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ		ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ			
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%
ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ	17	67	22	100	39	82
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ	8	33	-	-	8	18
ΣΥΝΟΛΟ	25		22		47	

ΠΙΝΑΚΑΣ 6.7
ΠΡΟΕΛΕΥΣΗ ΚΥΡΙΟΤΕΡΩΝ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΩΝ ΤΩΝ
ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΤΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΤΡΙΑ ΧΡΟΝΙΑ ΣΕ
ΆΛΛΕΣ ΑΓΟΡΕΣ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ

ΠΕΡΙΟΧΗ	Τ Ο Μ Ε Α Σ				ΣΥΝΟΛΟ	
	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ		ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ			
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%
ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ	25	75	22	100	47	85
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ	8	25	-	-	8	15
ΣΥΝΟΛΟ	34		22		56	

ΠΙΝΑΚΑΣ 6.8
ΠΡΟΕΛΕΥΣΗ ΚΥΡΙΟΤΕΡΩΝ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΩΝ ΤΩΝ
ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΜΕΧΡΙ ΤΟ 2000 ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΑΓΟΡΑ
ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ

ΠΡΟΕΛΕΥΣΗ	Τ Ο Μ Ε Α Σ						ΣΥΝΟΛΟ	
	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ		ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ		ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ		Αρ.	%
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%		
ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ	76	82	10	100	44	100	130	89
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ	17	18	-	-	22	50	39	26
ΑΠΩ ΑΝΑΤΟΛΗ	8	9	-	-	22	50	30	21
ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	93		10		44		147	

ΠΙΝΑΚΑΣ 6.9
ΠΡΟΕΛΕΥΣΗ ΚΥΡΙΟΤΕΡΩΝ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΩΝ ΤΩΝ
ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΜΕΧΡΙ ΤΟ 2000
ΣΤΗΝ ΑΡΑΒΙΚΗ ΑΓΟΡΑ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ

ΠΕΡΙΟΧΗ	Τ Ο Μ Ε Α Σ		ΣΥΝΟΛΟ	
	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ		Αρ.	%
	Αρ.	%		
ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ	17	50	17	50
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ	17	50	17	50
ΣΥΝΟΛΟ	34		34	

ΠΙΝΑΚΑΣ 6.10
ΠΡΟΕΛΕΥΣΗ ΚΥΡΙΟΤΕΡΩΝ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΩΝ ΤΩΝ
ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΜΕΧΡΙ ΤΟ 2000
ΣΤΙΣ ΑΛΛΕΣ ΑΓΟΡΕΣ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ

ΠΡΟΕΛΕΥΣΗ	Τ Ο Μ Ε Α Σ				ΣΥΝΟΛΟ	
	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ		ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ		Αρ.	%
	Αρ.	%	Αρ.	%		
ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ	25	75	44	100	69	89
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ	8	25	-	-	8	11
ΑΠΩ ΑΝΑΤΟΛΗ	8	25	-	-	8	11
ΣΥΝΟΛΟ	34		44		78	

ΠΙΝΑΚΑΣ 6.11
ΚΑΘΟΡΙΣΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΓΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ
ΜΙΚΡΟΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΤΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΤΡΙΑ ΧΡΟΝΙΑ
ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ

ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ	Τ Ο Μ Ε Α Σ						ΣΥΝΟΛΟ	
	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ		ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ		ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ			
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%
ΦΘΗΝΟ ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ	186	20	72	14	263	10	521	13
ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ	481	51	232	45	1249	47	1963	48
ΑΥΞΗΣΗ ΑΝΤΑΓΩ- ΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ	329	35	180	35	899	34	1408	34
ΕΞΕΥΡΕΣΗ ΝΕΩΝ ΑΓΟΡΩΝ	473	50	242	47	1140	43	1855	45
ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΕΞΑΓΩΓΩΝ	84	9	-	-	66	2	150	4
ΔΙΑΦΗΜΙΣΗ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ	194	21	170	33	1096	41	1460	36
ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΔΙΕΥΘΥΝΤΙΚΗΣ ΟΜΑΔΑΣ	42	5	46	9	395	15	483	12
ΑΛΛΟ	34	4	46	9	285	11	365	9
ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	937		515		2652		4105	

ΠΙΝΑΚΑΣ 6.12
ΚΑΘΟΡΙΣΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΓΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΜΙΚΡΩΝ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΜΕΧΡΙ ΤΟ 2000 ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ

ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ	Τ Ο Μ Ε Α Σ						ΣΥΝΟΛΟ	
	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ		ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ		ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ			
	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%	Αρ.	%
ΦΘΗΝΟ ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ	194	21	103	20	307	11	604	14
ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ	540	57	268	51	1271	46	2080	49
ΑΥΞΗΣΗ ΑΝΤΑΓΩ- ΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ	371	39	201	38	789	29	1362	32
ΕΞΕΥΡΕΣΗ ΝΕΩΝ ΑΓΟΡΩΝ	625	66	278	53	1534	56	2437	58
ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΕΞΑΓΩΓΩΝ	160	17	15	3	175	6	351	8
ΔΙΑΦΗΜΙΣΗ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ	211	22	160	30	1052	38	1423	34
ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΔΙΕΥΘΥΝΤΙΚΗΣ ΟΜΑΔΑΣ	93	10	52	10	460	17	605	14
ΑΛΛΟ	42	4	57	11	285	10	384	9
ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	946		526		2740		4211	

**ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 7: ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ
ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ**

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

1:	Στατιστικό λάθος ($\epsilon \pm \%$) κατά τομέα και ποσοστό απαντήσεων	4
2:	Κατανομή των επιχειρήσεων του δείγματος κατά τομέα και επαρχία	5
3:	Ποσοστό επιχειρήσεων και απασχόλησης στην Κύπρο και στην Ευρωπαϊκή Ένωση το 1995	9
4:	Ποσοστό της απασχόλησης κατά μέγεθος κατά τα έτη απογραφής 1967-1995	11
5:	Ποσοστό υποστατικών και απασχόλησης κατά μέγεθος κατά τις τρεις τελευταίες απογραφές επιχειρήσεων	12
6:	Μεταβολές στον αριθμό υποστατικών και στην απασχόληση κατά μέγεθος μεταξύ των ετών 1985/1989 και 1989/1995	13
7:	Κατηγορίες Μικρομεσαίων επιχειρήσεων	14
8:	Μέγεθος και δομή των επιχειρήσεων του ιδιωτικού τομέα στην Ευρωπαϊκή Ένωση 1995 17	
9:	Μέση ετήσια μεταβολή της απασχόλησης στις επιχειρήσεις του ιδιωτικού τομέα κατά μέγεθος	18
10:	Εργασιακή σχέση γενικού διευθυντή με επιχείρηση κατά τομέα	20
11:	Φύλο γενικών διευθυντών κατά τομέα	22
12:	Ηλικία γενικών διευθυντών κατά τομέα	23
13:	Ιδρυτής επιχείρησης κατά τομέα	26

14:	Επιθυμία για διατήρηση οικογενειακού χαρακτήρα επιχείρησης σε σχέση με τη διαδοχή	30
15:	Ποσοστιαία κατανομή Μικροεπιχειρήσεων σε σχέση με τις πωλήσεις στην εσωτερική και εξωτερική αγορά κατά τομέα για τα έτη 1994-1997	47
16:	Ποσοστιαία κατανομή Μικροεπιχειρήσεων που εξάγουν κατά τομέα και χώρα για το 1996	51
17:	Αριθμός πελατών που θεωρούνται σημαντικοί για τη Μικροεπιχείρηση κατά τομέα	53
18:	Κύριοι ανταγωνιστές των Μικροεπιχειρήσεων κατά τομέα	54
19:	Ποσοστό πωλήσεων που προέρχεται από τη βασική αγορά της Μικροεπιχείρησης το 1996 κατά τομέα	55
20:	Πιο σημαντικά οικονομικά εμπόδια στην ανάπτυξη των Μικροεπιχειρήσεων την περίοδο 1994-1997 κατά τομέα	75
21:	Πιο σημαντικά οικονομικά εμπόδια στην ανάπτυξη των Μικροεπιχειρήσεων μέχρι το 2000 κατά τομέα	76
22:	Μικροεπιχειρήσεις που έχουν εισαγάγει νέα προϊόντα ή υπηρεσίες την περίοδο 1994-1997 κατά τομέα	80
23:	Μικροεπιχειρήσεις που σκοπεύουν να εισαγάγουν νέα προϊόντα ή υπηρεσίες μέχρι το 2000 κατά τομέα	80
24:	Πιο σημαντικά στοιχεία για ανάπτυξη της παραγωγικής διαδικασίας των Μικροεπιχειρήσεων την περίοδο 1994-1997 κατά τομέα	81
25:	Πιο σημαντικά στοιχεία για ανάπτυξη της παραγωγικής διαδικασίας των Μικροεπιχειρήσεων μέχρι το 2000	

	κατά τομέα	82
26:	Καθεστώς απασχολουμένων κατά τομέα το 1997	89
27:	Απασχόληση των Μικροεπιχειρήσεων κατά τομέα και φύλο για την περίοδο 1994-1997	92
28:	Σύγκριση μισθών που πληρώνουν οι Μικροεπιχειρήσεις με εκείνους που προνοούνται στις συλλογικές συμβάσεις κατά τομέα	97
29:	Επιχειρήσεις που παρείχαν κίνητρα στο προσωπικό κατά τομέα	97
30:	Πολιτική Μικροεπιχειρήσεων σε σχέση με την οργάνωση προσωπικού σε συντεχνίες κατά τομέα	98
31:	Θέση ατόμου που προσλαμβάνει προσωπικό κατά τομέα	100
32:	Επιχειρήσεις που βρίσκουν εύκολα προσωπικό κατά τομέα	101
33:	Επαγγελματικές κατηγορίες στις οποίες παρουσιάζονται δυσκολίες για εξεύρεση προσωπικού κατά τομέα	102
34:	Δυσκολίες που παρουσιάζονται στην εξεύρεση προσωπικού κατά τομέα	103
35:	Μέσος όρος ημερών κατάρτισης εργοδοτούμενων κατά τομέα το 1996	107
36:	Η συμβολή της κατάρτισης του προσωπικού κατά την άποψη των Μικροεπιχειρήσεων	109
37:	Μικροεπιχειρήσεις που χρησιμοποίησαν τις υπηρεσίες συμβούλου σε θέματα οργάνωσης και ανάπτυξης της επιχείρησης κατά τομέα την περίοδο 1994-1997	113
38:	Βαθμός συμβολής των υπηρεσιών συμβούλου σε αλλαγή μάνατζμεντ της Μικροεπιχείρησης και βελτίωση	

	της απόδοσης της κατά τομέα	114
39:	Μέτρα ενίσχυσης των Μικροεπιχειρήσεων που κρίνονται ιδιαίτερα χρήσιμα κατά τομέα	119
40:	Ενδιαφέρον Μικροεπιχειρήσεων για συνεργασία με παρόμοιες επιχειρήσεις του εξωτερικού κατά τομέα	120
41:	Μικροεπιχειρήσεις που γνωρίζουν πως να εντοπίσουν και επικοινωνήσουν με παρόμοιες επιχειρήσεις του εξωτερικού κατά τομέα	121
42:	Προέλευση κυριότερων ανταγωνιστών των Μικροεπιχειρήσεων τα τελευταία τρία χρόνια στην Κυπριακή αγορά κατά τομέα	122
43:	Προέλευση κυριότερων ανταγωνιστών των Μικροεπιχειρήσεων μέχρι το 2000 στην Κυπριακή αγορά κατά τομέα	123

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 8: ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

1:	Ποσοστό γενικών διευθυντών κατά φύλο και τομέα	21
2:	Ηλικία των γενικών διευθυντών των Μικροεπιχειρήσεων με απασχόληση 5-9	22
3:	Επίπεδο μόρφωσης και επαγγελματικών προσόντων των γενικών διευθυντών των Μικροεπιχειρήσεων	24
4:	Επάγγελμα πατέρα γενικών διευθυντών Μικροεπιχειρήσεων	25
5:	Ποσοστό επιχείρησης που ανήκει στο διευθυντή κατά τομέα	27
6:	Ποσοστό επιχείρησης που ανήκει στην οικογένεια του γενικού διευθυντή κατά τομέα	28
7:	Χρόνια υπηρεσίας των γενικών διευθυντών των Μικροεπιχειρήσεων	29
8:	Αυτοαξιολόγηση γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων των γενικών διευθυντών σε βασικά θέματα διεύθυνσης	31
9:	Συμμετοχή γενικών διευθυντών σε προγράμματα κατάρτισης κατά τομέα	33
10:	Συμμετοχή γενικών διευθυντών σε προγράμματα κατάρτισης το 1996 κατά τομέα και θέμα	34
11:	Προγράμματα κατάρτισης στα οποία συμμετείχαν οι γενικοί διευθυντές το 1996 κατά φύλο	35
12:	Μέσος όρος ημερών κατάρτισης γενικών διευθυντών που συμμετείχαν σε προγράμματα κατάρτισης κατά φύλο και τομέα το 1996	36

13:	Ηλικιακή κατανομή των Μικροεπιχειρήσεων το 1995	39
14:	Η νομική υπόσταση των Μικροεπιχειρήσεων	40
15:	Αναμενόμενη απασχόληση Μικροεπιχειρήσεων το 2000, συγκριτικά με το 1997, κατά τομέα	42
16:	Ανάγκες Μικροεπιχειρήσεων σε πρόσθετο εργατικό δυναμικό μέχρι το 2000 κατά τομέα	43
17:	Μεταβολές στη δομή της απασχόλησης μέχρι το 2000 κατά επαγγελματική κατηγορία και τομέα	44
18:	Πωλήσεις των Μικροεπιχειρήσεων κατά τομέα για τα έτη 1994-1997	46
19:	Μέσος όρος εξαγωγών ανά Μικροεπιχείρηση που κάνει εξαγωγές κατά τομέα για τα χρόνια 1994-97	48
20:	Ποσοστιαία κατανομή συνολικών εγχώριων εξαγωγών και εξαγωγών Μικροεπιχειρήσεων κατά γεωγραφικό προορισμό το 1996	50
21:	Ποσοστό Μικροεπιχειρήσεων κατά τομέα με βάση τον αριθμό των προϊόντων που παράγουν ή και προμηθεύουν τους πελάτες	52
22:	Χαρακτηρισμός βασικής αγοράς Μικροεπιχείρησης κατά τομέα	56
23:	Επηρεασμός της ζήτησης στη βασική αγορά της Μικροεπιχείρησης από μεταβολές στην τιμή κατά τομέα	57
24:	Στρατηγική επιχειρηματικής δραστηριοποίησης της Μικροεπιχείρησης την περίοδο 1994-1997 κατά τομέα	58
25:	Στρατηγική επιχειρηματικής δραστηριοποίησης της Μικροεπιχείρησης την περίοδο μέχρι το 2000 κατά τομέα	59

26:	Στρατηγικές σε σχέση με προϊόντα/υπηρεσίες την περίοδο 1994-97 κατά τομέα	61
27:	Στρατηγικές σε σχέση με προϊόντα/υπηρεσίες για την περίοδο μέχρι το 2000 κατά τομέα	62
28:	Σημεία διαφοροποίησης των προϊόντων/υπηρεσιών των Μικροεπιχειρήσεων την περίοδο 1994-1997 κατά τομέα	63
29:	Σημεία διαφοροποίησης των προϊόντων/υπηρεσιών των Μικροεπιχειρήσεων μέχρι το 2000 κατά τομέα	64
30:	Προτεραιότητα στοιχείων Μάρκετινγκ/Πωλήσεων στις Μικροεπιχειρήσεις	65
31:	Απόδοση Μικροεπιχειρήσεων σε σχέση με τα στοιχεία του Μάρκετινγκ/Πωλήσεων	67
32:	Επενδύσεις των Μικροεπιχειρήσεων σε κτίρια και εξοπλισμό, 1994-1997	69
33:	Σύνθεση του κόστους των Μικροεπιχειρήσεων ως ποσοστό στο σύνολο των πωλήσεων	70
34:	Βαθμός ικανοποίησης Μικροεπιχειρήσεων από το ποσοστό κέρδους κατά τομέα την περίοδο 1994-1996	71
35:	Αναμενόμενη επικερδότητα των Μικροεπιχειρήσεων κατά τομέα μέχρι το 2000	72
36:	Πηγές χρηματοδότησης των Μικροεπιχειρήσεων την περίοδο 1994-1997 κατά τομέα	73
37:	Πηγές χρηματοδότησης των Μικροεπιχειρήσεων την περίοδο μέχρι το 2000 κατά τομέα	74
38:	Βαθμός απόδοσης των Μικροεπιχειρήσεων σε οικονομικές δραστηριότητες κατά την περίοδο 1994-1997	77

39:	Βαθμός σημαντικότητας οικονομικών δραστηριοτήτων για τις Μικροεπιχειρήσεις την περίοδο μέχρι το 2000	78
40:	Συνεργασία Μικροεπιχειρήσεων με άλλες επιχειρήσεις	83
41:	Στρατηγική/πολιτική Μικροεπιχειρήσεων στην παραγωγική διαδικασία	84
42:	Δομή της απασχόλησης κατά επαγγελματική κατηγορία και τομέα (Μάιος 1997)	87
43:	Ποσοστιαία κατανομή ανδρών και γυναικών κατά επαγγελματική κατηγορία στις Μικροεπιχειρήσεις	90
44:	Ηλικία των απασχολουμένων στις Μικροεπιχειρήσεις το 1997	93
45:	Επίπεδο μόρφωσης απασχολουμένων κατά τομέα το 1997	94
46:	Βαθμός συμμετοχής εργαζομένων στη διαδικασία λήψης αποφάσεων	99
47:	Πηγές εξεύρεσης προσωπικού που χρησιμοποιήθηκαν κατά προτεραιότητα από τις Μικροεπιχειρήσεις την περίοδο 1994-97	104
48:	Ποσοστό αποχώρησης προσωπικού κατά τομέα το 1996	105
49:	Ποσοστό εργαζομένων στις Μικροεπιχειρήσεις που καταρτίστηκαν κατά το 1996	106
50:	Θεματικοί τομείς στους οποίους εκτιμούν οι Μικροεπιχειρήσεις ότι πρέπει να καταρτίσουν άτομα μέχρι το 2000 κατά τομέα	110
51:	Επιπτώσεις που είχε στις Μικροεπιχειρήσεις η Ευρωπαϊκή πορεία της Κύπρου την περίοδο 1994-1997 κατά τομέα	115

52:	Επιπτώσεις που είχε στις Μικροεπιχειρήσεις η Ευρωπαϊκή πορεία της Κύπρου μέχρι το 2000 κατά τομέα	117
53:	Καθοριστικοί παράγοντες για ανάπτυξη των Μικροεπιχειρήσεων την περίοδο 1994-1997 κατά τομέα	124
54:	Καθοριστικοί παράγοντες για ανάπτυξη των Μικροεπιχειρήσεων μέχρι το 2000 κατά τομέα	126

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 9: ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Barber, E. and Manger, G. (1997), "Improving management's valuations of human capital in small firms", *The Journal of Management Development*, volume 16, Nos 7 & 8.

CEDEFOP, (1989), "Management education for small and medium-sized enterprises in the European Communities".

CEDEFOP, (1994), "Improving SME access to training: Strategies for success".

Commission of the European Communities, (1989), "Preparing small and medium-sized enterprises for Europe 1992 - experimental training schemes".

Commission of the European Communities, (1990), "Enterprises in the European Community".

Commission of the European Communities - DGXXIII, (1989), "Strategic management training for managers of SME's".

Commission of the European Communities, (1996), "Maximising European SME's full potential for employment, growth and competitiveness", Proposal for a Council decision on a 3rd Multiannual Programme for SME's in the European Union (1997-2000), (1996).

Delegation of the European Commission to Cyprus, (1997), "The European Union and Cyprus".

Department of Statistics and Research, (1997), *Statistical Abstract 1995*.

Durham University Business School, (1993), "A directory of Small Business management training experience in the U.K. 1970-1990".

Economic and Social Committee of the European Communities, (1994), "Opinion on the Commission's Communication to the Council and the European Parliament on the improvement of the fiscal environment of small and medium-sized enterprises".

Employment Department U.K., (1992), "Labour market and skills trends".

Επίτροπος Παπουτσής, Χρ. (14/3/1997), "Κοινοτική στήριξη στις Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις: Μέσα, εμπειρίες και αποτελέσματα", Ομιλία στο ΚΕΒΕ.

Ευρωπαϊκή Επιτροπή-Γενική Διεύθυνση XXIII, (1996), "EURO-INFO" Μηνιαίες Εκδόσεις.

Ευρωπαϊκή Επιτροπή-Γενική Διεύθυνση XXIII, (1997), "EURO-INFO" Μηνιαίες Εκδόσεις.

European Commission, (1995), "Employment in Europe 1995".

European Commission, (1996), "Employment in Europe 1996".

European Commission, (1997), "Employment in Europe 1997".

European Foundation for Entrepreneurship Research (EFER), (1996), "Europe's 500 Dynamic Entrepreneurs - The job creators".

European Institute for Advanced Studies in Management, (1987), "Strategic orientations of small and medium-sized enterprises", STRATOS International Research Project.

European Network for SME Research, (1995), The European Observatory for SMEs, 3rd Annual Report 1995.

European Network for SME Research, (1996), The European Observatory for SMEs, 4th Annual Report 1996.

Federation of Small Business, (1995), "A memorandum on small firms".

Gibb, A. (1992), "A study of the growth of small firms", Durham University Business School.

Johnson, S. (1990), "Employment trends in the U.K. small firms sector", Institute of Employment Research.

Konig, K. Head of Unit DGXXIII/B/3, (17/10/1997), "EC activities in the area of management, education and training" - 4th EC Dialogue Seminar.

Megginson, L., Scott, C., Megginson, W. (1991), "Successful Small Business Management", R. D. Irwin Inc. USA.

McKiernan, P. and Morris, C. (1994), "Strategic Planning and Financial Performance in UK SME's: Does formality matter?", British Journal of Management, Vol. 5 special issue, S31-S41.

Official Journal of the European Communities, 30th April 1996, Commission Recommendation of 3 April 1996 concerning the definition of small and medium-sized enterprises.

Skills and Enterprise Network (Issue 4/93, February 1993), "Skills and training in smaller firms".

Skills and Enterprise Network, (Issue 4/96, November 1996), "Training in small firms".

Small and medium enterprise agency (MITI), (1993), "White paper on small and medium enterprises in Japan".

Τμήμα Στατιστικής και Ερευνών, (1997), Απογραφή Επιχειρήσεων 1995.

Τμήμα Στατιστικής και Ερευνών, (1996), Εργατικές Στατιστικές 1995.

Woods, A., Blackburn, R., Curran, J. (1993), "A longitudinal study of small enterprises in the service sector", Small Business Research Center, Kingston University.